I
138036
Incunabel

32.
v. Q. 73.

Annus clim[illegible]
[illegible] sunt

(36368.)

Suppl. 118

~~4° 322~~

4° 236

~~C.W. f. 9~~

Conventus Znoym: Fratrum Min: strict: Obser:

Specula omnis ſtatus humane vite Venerabilis pa
tris Dyoniſij prioris domus Carthuſie in ruremund.
quoꝝ titulos vide in primo folio.

I
138036
Incunabel

1b

Que hoc libellulo contineantur.

¶ Primus tractatus habet ſpeculum prelatoꝝ. quo ſe intueri debꝫ omnis poteſtas. ac illi qui alijs p̄eſſe ſtudēt. imperatores videlicet reges. duces. principes. epiſcopi ac omniū ordinū cuiuſcūqꝫ religionis p̄lati. vt vera et legittima via alijs gubernando p̄ſint. bonuꝫ exemplū ꝛ verum ſpeculū ferant.

¶ Secundus tractatus ſubditoꝝ eſt. monens ſubditos ꝛ oēs homines alijs deditos vera obedientia et voluntatis ꝑprie abrenunciatione maioribus natu obtemperare. ꝛ ſingulas cōditiones ſubiecti hominis. quas manutenere debet ꝛ ante oculos ponere enumerat.

¶ Tercius tractatus regale ſacerdotium. ꝛ eiuſdem ſublimitatem ponit continentiā. temperantiā. ꝛ ceteros dignitatis ſacerdocij ordines ſtudioſiſſime tractans.

¶ Quartus tractatus vulgariū hominū huius mūdi calamitates et verendum ſtatum periculaqꝫ vite humane mundanoꝝ pulcherrime confutat.

¶ Quintus tractatus. ea que ſtimuli penitentie ſunt. impedimenta. documēta emolimentaqꝫ eiuſdem amplectitur. que venie ſpes. que conſcientie examinatio. que relique penitentie ſint ꝯditiones vbere ſtilo tranctantur.

¶ Tandem additur agonizantis ſpeculum.

№167174
BIBLIO: CÆSAREÆ OLOMUCII
2a

Reuerendo ac pijſſimo patri dño Georgio
Pirckamer Congregatiõis carthuſiẽſis Nũ
renberge priori Petrus thanhauſer ſe oratio
nibus ſuis recõmendat.

Cum nuper in ſacrũ veſtꝝ domiciliũ dulciſſime pater ſanctiſſime ꝯgregatiõis veſtre ſolacij et doctrine gratia venerabilis pat Franciſcus volkart curator veſter me vocaſſet. Illic ꝯuiuã ſocratici ſimpoſij me ꝯcedere. feliciſſimã veſtrã rempublicã modeſtiſſimos apparatus prudentiſſimũ patꝝ ordinẽ. ſacras edes. ceteraqꝫ monaſterij veſtri ac cerimoniarũ ornamenta diligentiſſima contẽplatione intuerer Parui mox. vt par erat. votis reuerẽdi patris ꝓcuratoris ꝛ hoſpitalitati tanq̃ȝ Chariſtia dea benigno aĩo intereſſe curaui Sed cum animi relaxandi ꝑtextu varia de ꝑſentis vite calamitate inter epulandũ diſputata eſſent. ꝛ imprimis de apparatu gallie regis. lodouiciqꝫ Sfortie. quẽ tra mariqꝫ ad inuadendũ. neapolitanũ regnũ paraſſent. et iam ꝓpe hora ꝺ ytalie reb⁹ geſtis ꝯſumpta eſſꝫ Acceſſit tabule diuus pater thomas de kempis ſanctitatis vir precipuus quẽ ſupiore mẽſe impꝛeſſum paternitati veſtre ſacraui. quem tantaꝝ laudũ ꝑconijs ꝑdicaſtis. vt chriſtiane reipublice nõ min⁹ ſalutẽ q̃ȝ felicitatẽ ſit allaturus veſtra opinione. cui facile cedo. dũ ita ꝺ multis ꝑſentis vite ꝑiculis vltro citroqꝫ cõmentamur. obtulit tũ paternitas veſtra mihi voto procuratoris. editionẽ quandã pulchram ꝛ libellulũ quinqꝫ ſpeculoꝝ. venerabilis patris dyoniſij religionis veſtre ꝓfeſſi prioris in ruremund. Qui ꝯditiones. et oẽs ſtatus hũane vite flexibiliſqꝫ nature. miro ingenio ꝛ arte ſtuduit in ſil̾ cõportare. Exemplar v̾tutis ꝛ moꝝ plenũ. Incepi initio legere. de imperãtiũ ac poteſtatũ moderamine rem diuinã ꝛ inenarrabilẽ vt ei⁹ viri ingeniũ nõ hũanũ ꝫ diuinit⁹ inſpiratũ fateri neceſſe ſit. laudet Eſculapius hypocratẽ chonum medicine ſue recuperatorẽ. philiſtratũ homerus. varronẽ virgili⁹. honeſtet neẽmiã Moſes. quia totã legẽ tempoꝝ malicia dirutã in vnũ opus collegit. Iuſtinianũ rhomani qui mandauit tribuniano theophilo ꝛ dorotheo queſtori

bus ſacri pallacij vt romanaꝝ legū que pandecta dicebant̄ ſupflua
reſcinderent adunarent diſuta crudaqꝫ. Contineat ſe permenides
cū dyalectica. thiſias cū rethorica. phrinius cū muſica. Atlas cū ſide
rum curſu. deſinēt extollere. Carmentam. nynphā latini. quia rho
manaꝝ litteraꝝ origo. Cadmū greci quia grecaꝝ inuētor. Erichto
niū aurige. quia bige repertor. Dormiat minerua quia olei. Dyana
venatiōis. Ceres frumēti putat̄ inuētrix. Laudet carthuſienſis et
vniuerſus xpianus popul9 genſqꝫ electa deo patrē dyoniſiū. q̄ ſua
vigilia labore opere ꝛ cura hec eadē cōportare conatus ē quib9 non
ſolū bona corpis que caduca ꝛ flexibilia ſunt. ſed aīe ipſius nauari
pūt. Hec eadē quinqꝫ ſpecula imprimenda fore ſuaſiſti pbo ac ſctō
ꝯſilio. Tametſi ego deditus ſim aliene induſtrie. et humeris meis
impoſitū eſſe onus ſcio. maius Atlantis celū humeris ſuſtinentis ꝛ
herculis illius. qui Junonis ob irā varia mōſtra laborib9 vicit ac
deleuit. id eſt Sebaldo ſchreyer hoc reruꝫ tpe dicatus. Archetipos
triumphantis rome ꝑ ſua magnitudine. liberalitate. pietate. inte
gritate. ꝯſtātia edēdos fore. Attamē paruitatis mee officia. vtcūqꝫ
potui paternitati veſtre impēdere ſemp extiti ſtudioſus. ꝛ nephas
ingens exiſtimarē hanc puinciā veſtro rogatui ꝯtemnere ꝛ admira
bit̄ huiuſce rei memoriā litteraꝝ penuria deleri. Jtaqꝫ magnitudo
veſtroꝝ in me beneficioꝝ me morēgerere cōpellit ſpecula hec qnqꝫ
humane vite imprimēda fore. que honeſtatis ꝛ vtilitatis plurimū
ꝯducere viſa ſunt. vt aſilū ſint. quo quiſqꝫ vicio corroſus tutus ve
lut olim ad ferias ſaturnalioꝝ ꝯfugere poſſit. Sꝫ cū tāta ſint benefi
cia ī me collata a paternitate veſtra. vt aliq̄d muneris petere vide
ant̄ apud hominē haud ingratū nihil pfecto inuenio. vl' natura vl'
arte. vl' fortuna mihi ꝯceſſuꝫ qd dignitati veſtre equali voto poſſū
vel rn̄dere. vel offerre. Venit tn̄ in mentē q adoleſcens in varrone
lego dātis animū nō munus eſſe penſandū. venit ꝛ in mentē ſocra
tis humanitas. q̄ paupis diſcipuli ſui eſchinis paruū mun9 magna
gratitudine dignū iudicauit. Jlle ſocrati ſeipm mūeris loco dedit
Ego eni nō ſolū meipm. imo hec eadē ſpecula diuini patris dyoni
ſij celebritati veſtre do offero ꝛ dedico. Vidimus eni qui alicui in

uigilant operi. qđ vł ad mores hoīnū ſpectat vel reꝝ notionē.
vł vite decorē. Jllud maiorib⁹ natu ſicuti dijs in terris ſacrare. quē
morē nimiꝝ cōmēdatione dignū. ⁊ a religiōe minime alienū. a iouis
ſeculo initiū habuiſſe. ⁊ ad noſtra vſqꝫ ſeruatū tp̄a reperio. Nam quū
iupit̄ eiecto ꝫ regno patre ſaturno maiorē vite p̄tē in olimpo mon
te coleret quicūqꝫ quippiā noui īueniſſet. qđ vite hoīm vſui fuiſſet
ipſuꝫ petebāt iouē. ac ſibi inuētiōes dedicabāt ſuas hūc ip̄m morē
poſteros deinde ſeruaſſe exēplis potiſſimū inualuit. Quippe eſo
pus egregius fabulaꝝ recitator opuſculū qđ grece ſcripſerat Criſo
lydoꝝ regi ſacrauit. Nicandroqꝫ p̄gam⁹ auctor vetuſtiſſim⁹ theri
aca pharmaca v̄ſu exametro edita ad athalū p̄gami regē pſcripſit.
et pleriqꝫ alij ſuis feciſſe tp̄ibus tradūt. quos pcenſere nō dat̄ p̄nti
epiſtole nec locus nec cōmoditas. Jlloꝝ ego veſtigia ſecut⁹ hec ſpe
cula veſtre paternitati ſacraui. veſtra v̄o paternitas. ⁊ illoꝝ inſtitu
tū ⁊ exemplū velit amplecti. ⁊ me vobis datū in mācipiū ⁊ correctu
rā ⁊ laborē huius libelluli vobis pſignatū nō ſpernere. vt ⁊ noīs ve
ſtri īmortale decus ad extremas orbis terraꝝ nationes duce librorū
imp̄ſſura ferat̄. Et inter religiōis veſtre ornamēta labor meus nu
meret̄. quē etſi alicubi erroris obumbret caligo. Celebritatis veſtre
ſplēdor illuſtret. honeſtatis igit̄ nō dedecoris ⁊ excuſandi nō calum
niandi vicē obtinebit ſi ego ⁊ togatā celebritatē veſtrā. cui non mi
nus venerationis ⁊ credulitatis debet etas noſtra quā priſca pitago
re ⁊ palliro. ⁊ oēs qui correcture mee ſarcinā pōderāt pios lectores
⁊ interp̄tes beniuolos nō maliuolos fore depoſco. Decoro tandē
reuerendiſſime pater pietatē veſtrā hac mea etſi paupere corona.
quam leta fronte ⁊ trāquillo vultu que celeſtis ⁊ vere beatitudinis
vobis ſit p̄ſagiū. virtutū veſtraꝝ monimentū ⁊ amicicie noſtre pi
gnus immortale. Valete o ⁊ p̄ſidiū ⁊ dulce decus meum ex Nuren
berga. Anno incarnatiōis milleſimoquadringēteſimononageſimo
quinto decimanona Januarij.

Tituli capituloꝝ ſpeculoꝝ .v. p. dyoniſij prioris domus carthuſie in roremund.

Tituli capituloꝝ primi ſpeculi ſcʒ prelatoꝝ.

Capitulū primū. De correptiōis feruore erga ſubditos delinquentes ꝛ d̄ multiplici damno ꝓueniēti tam prelatis q̄ʒ ſubditis ex defectu correptionis fol.iij.

Capitulum.ij. Qđ ſcientia et ſapientia principi ac prelato eſt neceſſaria fol.vj.

Capitulum.iij. De affectione caritatiua prelatorum ad ſubditos ꝛ ecōuerſo. ꝛ de hoc ꝙ neceſſe eſt prelato vt diligatur ꝛ timeatur a ſubditis. fol.vij.

Capitulū.iiij. Qđ prelatus bono exemplo ſuo allicere debet ſubditos ſuos ad virtutes. fol.x.

Capitulū.v. Qđ p̄latus quatuor circa ſe ꝯſiderare debet fol.xv.

Capitulū.vj. De bono exemplo prelatoꝝ ꝛ q̄ʒtum culpa prelatoꝝ nocet ſubditis fol.xvij.

Capitulū.vij. Qđ p̄latus accuſandus ꝛ damnandus eſt ꝑ delictis ſubditoꝝ quos male regit fol.xx.

Tituli capituloꝝ ſecundi ſpeculi ſcʒ ſubditoꝝ.

Capitulū primū. De vicio ꝓprie voluntatis fol.xxij.

Cap̄.ij. Qđ ꝓpria voluntas placet diabolo fol.xxviij.

Cap̄.iij. Qđ ꝓpria voluntas nocet ꝓprio ſubiecto fol.xxxvj.

Cap̄.iiij. Qđ ꝓpria voluntas nocet toti ꝯgregationi fol.xlj.

Cap̄.v. De requiſitis ad veram ꝛ perfectā obedientiā fol.xliij.

Cap̄.vj. De fructibus obedientie fol.l.

Cap̄.vij. De fructibus obedientie iteꝝ fol.lv.

Cap̄.viij. Exhortatio ad obedientiam fol.lviij.

Cap̄.ix. Concluſio.

Tituli capitulorum ſpeculi ſcʒ ſacerdotum.

Capitulũ primũ folio.lxv.
Cap.ij. Quod ſacerdotes debẽt eſſe ſine macula fol.lxviij.
Cap.iij. Quod miniſtri eccleſie debent eſſe caſti fol.lx.
Cap.iiij. Qualem oporteat eſſe ſacerdotem fol.lx.
Cap.v. De dignitate et excellentia ſacerdotum fol.lxi.
Cap.vi. De eodem fol.lxi.
Cap.vij. De mũdicia ſacerdotũ qui portãt vaſa dñi fol.lxij.

Tituli capitulorum ſpeculi ſecularium et mundi huius amatorum.

Capitulũ primũ. De ſecularibus et mũdi amatorum fol.lxxv.
Cap.ij. De peccato in cõmuni et quãta per pctã incurribus ſpiritualia detrimenta ſiue damna fol.lxxvij.
Cap.iij. De penitentia cito facienda fol.lxx.
Cap.iiij. De contemptu ſeu odio mundi fol.lxxv.
Cap.v. De falſa gloria mundi. potẽtia et dignitate ac caducis eius diuitijs contemnendis fol.lxxxvij.
Cap.vi. De morte ſcilicet et vbiqʒ timẽda et expectãda fol.xc.
Cap.vij. De gaudijs paradiſi et penis inferni fol.xciij.

Tituli capitulorum ſpeculi ſiue ſtimulus pnie.

Capitulũ primũ. Speculũ ſiue ſtimulus penitentie fol.xcviij.
Cap.ij. De impedimentis penitentie folio.c.
Cap.iij. De documẽtis penitentie fol.ci.
Cap.iiij. De emolimentis penitentie fol.ciij.
Cap.v. De ſpe venie fol.ciiij.
Cap.vi. De examinatione conſcientie fol.cv.
Cap.vij. Contra voluptates carnales fol.cviij.
Speculum agonizantis peccatoris.

46

Incipit prologus libri ſequētis qui cōtinet quiqꝫ ſpecula

Voniam cōſulitur aut precipitur. ꝓuerbioꝝ quīto per ſapiētiſſimū ſalomonē dicentē. deriuent̄ fontes tui foras. ⁊ in plateis aquas tuas diuide. id eſt ſcientiam tuā alijs cōmunica. ¶ Comparat̄ autē ſacra ſcriptura aque quia mūdat ⁊ lauat. iuxta illud iohānis. Jam vos mūdi eſtis ꝓpter ſermonē quē locutus ſum vobis . Cuius cauſaꝫ aſſignat doctor eccleſiaſticus dicēs Sapia abſcōdita ⁊ theſaurus inuiſus . que vtilitas in vtriſqꝫ. Quaſi diceret̄ nulla. Nam vt dicit ſeneca. nulliꝰ boni ſine ſocio. iocūda eſt poſſeſſio Et boecius dicit. Incōparabilis theſaurus eſt ſciētia . que celata perit. diſtributa recipit incrementū. Vn̄ criſoſtimus Cor nō p̄bēs mēbris ſpiritū velociter extinguit̄. fons ſi nō genuerit aquas apud ſeip̄m putreſcit. Mānā quoqꝫ vermibus ſcatet ſi fuerit reſeruatuꝫ erogatū aūt vtiliter fit panis celeſtis. ⁊ refectio angeloꝝ. Scio nimirū ꝙ gratia obeſt. ſi nō alijs ꝓdeſt. Qui aūt donū dei in vſum et vtilitatē alienā cōmunicat. plenius meret̄ habere qđ habet. naꝫ dabit̄ ei ⁊ abūdabit. ¶ Amore igit̄ illectus ⁊ tractus . que ex paucis libris a primis motibꝰ ꝯuerſionis mee ꝑlectis retinui. ſine inuidia oīm cōmunico dilectioni . quāuis tn̄ ſciam nōnullos ad detractionem faciles dicturos. ꝙ ſecurius que ſcribo laterēt in ſinu cōſcientie mee. ⁊ prudētius interſilentij cardines clauderent̄. Sꝫ audiāt tales āmonitionē ſtatutoꝝ ordinis carthuſienſis ſcđa pte. ca. xvi. vbi ſic habet̄. Libros tanq̄ꝫ ſempiternū animarū cibū cautiſſime cuſtodiri. ⁊ ſtudioſiſſime volumus fieri . vt quia ore non poſſumus manibꝰ verbū dei p̄dicemus. Quotq̊t enī libros ſcribimꝰ. tot nobis veritatis p̄cones facere videmur. ſꝑantes a dn̄o mercedē ꝓ omnibus. qui ꝑ eos vel ab errore correcti fuerint. vel in catholica veritate ꝓfecerint. ꝓ cūctis etiā qui de ſuis peccatis vel vicijs ꝯpūcti. vel ad deſideriū fuerint patrie celeſtis accenſi Dicit quoqꝫ beatus gregorius omelia. v. ſuꝑ ezechielē. Qui in occulto ſilētio bene viuunt. ſed alieno ꝓfectui exemplo lumīs minime ꝓficiunt carbo-

nes ſunt. qui vero et exempla virtutū prerogāt. ⁊ lumen boni op̄is per vitā et verbum. ſeu ſcripturā multis demonſtrāt. iure lampa: des appellant. quia et per ardorē deſiderij ſibi ardēt. et per flāmā verbi alijs lucēt. atq̄ a peccatoꝝ cordib⁹ erroris tenebras repellūt. Jdcirco preſens quinquip̄titum ſpeculum ſpiritu iheſu op̄ante col: legi. ¶ Primū erit ſpeculum p̄latoꝝ. ¶ Secundū ſpeculū ſubdi: torum. ¶ Terciū ſpeculū ſacerdotū. ¶ Quartū ſpeculū hominū mūdanorū. ¶ Et quintū ſpeculū ac potius ſtimulus penitentie. ¶ Deniq̄ in ſacra ſcriptura debet ſe vnuſquiſq̄ ſtudioſe exercere quia ſicut dicit hieronim⁹ glorioſus ſup̄ illud pſalmiſte. vt mitiges ei a diebus ma lis. ſcientia et exercitatio et op̄atio de ſcripturis mi tigant nobis dies malos. Jdem etiam ad ruſticū monachū. Scri bantur inquit libri. vt et manus op̄etur cibos. et aīa lectione ſa: cietur. Jn deſiderijs em̄ eſt omnis ocioſus. Sanct⁹ quoq̄ martin⁹ omnes diſcipulos et fratres monaſterij ſui ſcriptores fecerat. Ju: lianus etiā apoſtota. vt in policratico ſcribit̄. ſcriptores plurimū venerabat̄. cultoreſq̄ ſcripturarū vndiq̄ colligebat. Jp̄e quoq̄ no ctib⁹ vigilās cōſcribebat libros. quos in ſenatu publice recitabat. Et ſtatuta ordinis carthuſieñ vbi ſupra dicūt. q̄ oīes pene quos ſuſcipimus ſi fieri poteſt ſcribere docem⁹. Plato ph̄us etiā ait. q̄ littere inſipiēti aīo tanq̄ bacul⁹ infirmo corpi rep̄te ſunt. Et poe ta laureat⁹ libro primo de remedijs vtriuſq̄ fortune dicit. q̄ nihil ſancti⁹ q̄m ſcribere libros. vt poſteris ꝓficias. vt ingeniū exerceas ſcribēdoq̄ alijs te doceas Nihil aūt eſt dulcius bene impenſi tp̄is memoria. Grecorū vnus origenes ſex milia libroꝝ edidiſſe tradit̄. O trāquilliū ocium. Hec ille. ¶ De ꝯmendatione ſacre ſcripture ſic dicit hugo libro primo de aīa. Nihil in hac vita dulci⁹ ſentitur nihil ita mentē ab amore mūdi ſep̄at. nihil ſic aīam cōtra tempta tiones roborat. nihil ita hoīem excitat et adiuuat ad oē opus ⁊ ad oēm laborē. ſicut ſtudiū ſacre ſcripture. Propt̄ hoc hieronim⁹ ad demetriadē virginē ſic ſcribit. Diuinas ſcripturas ſepi⁹ lege. ymo nūq̄m de manib⁹ tuis ſacra lctō deponat̄. vtere lctōe diuina vice ſpeculi. feda corripiēdo. pulcra cōſeruādo. ⁊ pulchriora faciendo.

Scriptura enī speculū eſt.feda oſtēdens ⁊ corrigi docēs. Ibi ſenti
mus qn̄tū ꝓficim⁹. qn̄tūue a ꝓfectu longe diſtam⁹. Idē hieroni-
mus in alia ep̄la. Sicut ſtellas celi nō extinguit nox. ſic mētes fi-
delium inherētes firmamēto ſacre ſcripture nō obſcurat mūdana i
iquitas. Idē ſup ep̄lam ad epheſios li.j. Siquid nāq; eſt qđ ī hac
vita virꝝ ſapiētē teneat.⁊ inter p̄ſſuras ⁊ turbines mūdi eq̄ aīo ma
nere ſuadet.illud eſſe primū reor.meditationē ⁊ ſciētiā ſcripturaꝝ
Et origenes in numeris omel.xvj. Nūq̄ȝ eſt qn̄ aīa ſcie igniculo
ſuccēſa ociari poſſit ⁊ quieſcere.ſed ſemꝑ a bonis ad meliora.⁊ iterꝝ
ad ſupiora a melioribꝰ ꝓuocat̄. Seneca. Vita hoīs ſine lr̄is mors
eſt.⁊ viui hoīs ſepultura. Itē amb⁹ in libro de cayn ⁊ abel. Celeſti
uȝ ſcripturaꝝ alloq̄a diu terere ac polire debem⁹. toto aīo ac corđ
verſantes.vt ſuccus ille ſpūalis cibi. in oēs ſe venas aīe diffundat
Sed qui p̄dictos ſacre ſcripture fruct⁹ carꝑe deſiderat. oꝑtet ꝙ in
vite regulā lecta ꝯuertat. Nā vt dicit poeta laureat⁹ vbi ſupra.tūc
eſt vtilis noticia ſcripturaꝝ.dū in actū trāſit.ſeq; ipaȝ opib⁹ a pp
bat non verbis Alioqui ſepe veꝝ dep̄hendit qđ ſcriptū eſt ſcīam in
flare. Et addidit idē dicēs. Multa ſimul ⁊ grādia clare velocit̄q;
intelligere.ac eadē tenacit̄ meminiſſe.⁊ ornate loqui ac artificioſe
ſcribere ⁊ ꝓnūciate ſuauit̄. hec oīa niſi ad vitā referant̄ quid ſunt
aliud.qm̄ inanis inſtrumēta iactācie.inutiliſq; labor ac ſtrepitus
Hec ille. Et.in.policrato libro viij.ca.xv. Noſſe bonū et nō face
re.meritū dampnatiōis eſt nō via btitudinis Porro vt ait venera
bilis pe.bleſeñ.ep̄la.xxvj.lr̄atus qui ſe lectiōe aſſidua non exercet
quaſi dom⁹ deſerta eſt.in qua iuxta verbū yſaie ꝓphete piloſi cla-
mant alter ad alterum.⁊ demones onocētauris occurrūt. Immū-
dus enī ſpūs domū vacantē inuenit.⁊ frequēter ad habitādū in ea
ſecū ſeptē ſpūs nequiores aſſumit De fructu etiā ſcripturaꝝ ſic ſcri
bitur ī policratico li.vij.ca.x. Certū ē quia fidelis lector ⁊ prudēs
et qui litteris et amore inuigilat.vicia ſemꝑ excludit.et in oībus ac
cedit ad vitam. Hinc eſt illud doctoris doctoꝝ hieronimi. Ama ſci
entiā ſcripturaꝝ.⁊ carnis vicia nō amabis. Sacra ſiquidē ſcriptura
reꝝ oīm ꝯtinet diſciplinaȝ.⁊ oīm moderatrix vniuerſis hūane vite

actib⁹.et verbis ⁊ cogitationib⁹.modū et terminum ipſa cōſtituit
Item ꝓlogo eiuſdē libri ſcribit̄ de laude ſcripture ſic.li.vij.ca.xiij.
A vicijs redimit̄ anim⁹.⁊ ſuaui ⁊ mira quadā etiā in aduerſis iocū
ditate reficit̄.cū ad legēdū vł ſcribēdū vtilia.mētis intēdit acumē.
Nullam in rebus hūanis iocūdiorē aut vtiliorē occupationē inue
nies.niſi forte diuinitus ꝯpuncta deuotio orando diuinis inſiſtat
colloquijs.aut corde ꝑ caritatē dilatato deū mēte cōcipiat.⁊ ma:
gnalia eius apud ſe quadā meditationis manu ꝑtractet. Experto
crede.quia oīa mūdi dulcia hijs collata exercicijs amareſcūt Vez
dicēte dn̄o qui verſat̄ in turbis turbat̄ erga plurima.quo nihil ſtu:
dijs aut bonis morib⁹ exercēdis ꝑnicioſius eſt. Si em̄ ſtudiū vt ci
ceroni placet.eſt vehemēs aī applicatio ad aliqđ agendū magna
cū volūtate.ꝑfecto mens que turbat̄ ad plura diſtrahit̄.nequaq̄z
in vno virtutis ope fideliter occupat̄. Deniqꝫ armatura ſp̄us ad
uerſus hoſtē ſuū ſcilicet carnē eſt ſacra ſcriptura. Vnde Origenes.
in leuitico. Non audiſtis ex diuinis ſcripturis quia certamē eſt in
ter homines carni aduerſus ſpiritū.⁊ ſpiritui aduerſus carnē. Et
neſcitis quia ſi carnē nutriatis ⁊ ipſam frequenti mollicie.ac iugi
deliciaꝝ fluxu foueatis.inſoleſcit neceſſario aduerſus ſpiritū.⁊ for
tior illo efficit̄. Qđ ſi fiat.ſine dubio eū inditionē ſuā redactum.
ſuis coget vicijs ac legibus obedire. Si vero ad eccleſiā frequēter
venias.aurē litteris diuinis admoueas.explanationē mādatorꝫ
celeſtiuꝫ capias.ſicut cibis ⁊ delicijs caro.ita ſp̄us verbis diuinis
cōualeſcit ac ſenſibus.⁊ robuſtior effectus.carnē ſibi parere cogit.
ac ſuis legibus obſequi. Nutrimēta igit̄ ſpiritus ſunt.diuina lectō
orationes aſſidue.ſermo doctrine. Hijs alitur cibis hijs cōualeſcit
hijs victor efficit̄. Qđ quia nō facitis.nolite cōqueri de infirmita
te carnis. Nolite dicere quia volum⁹ ſed nō poſſumus. volumus
cōtinēter viuere.ſed carnis fragilitate decipimur et impugnamur
ſtimulis eius. Tu das ſtimulos carni tue.tu eā aduerſus ſpiritum
tuū armas et potentē facis.cū eā carnibus ſacias ⁊ vino inundas
omni mollicie palpas.⁊ ad illecebras nutris.

Explicit prologus

Incipit ſpeculum prelatorꝫ De correptione feruore erga ſub
ditos delinquētes ⁊ de multiplici dampno ꝓueniēti tam prelatis
q̄m ſubditis ex defectu correptionis. Primum capitulum.

Cripturus ꝑ modicū ad mei ip̄ius. ymmo oīm p̄latoꝝ ſa-
lutarem inſtructionē. accipio mihi loco thematis illud
qđ ſcribit̄ in libro ſapie. xviij. c. Ardentē colūpnaꝫ ducem
habuerūt. In quibꝰ v̄bis ſtatꝰ boni p̄lati penes quattuor cōditio-
nes deſcribit̄. Debet em̄ bonꝰ p̄latꝰ primo habere zelum feruoris ⁊
ſancte correptiōis. Sc̄d̄o ſtatū vigoris ⁊ ſupportatiōis. Tercio lo
cum amoris ⁊ cōmunicatiōis. Quarto locū ꝓceſſionis ⁊ informato
ris. ¶ Primo ergo debet bonꝰ prelatꝰ habere zelū feruoris ⁊ ſancte
correptiōis. vt ſit ardēs ꝑ induſtriā. nō tepidꝰ ꝑ ignauiā. nō fumi-
gans ꝑ vanā gloriā. nō extinctꝰ ꝑ infamiā. Ardentē īquit. In cuiꝰ
figura dicit̄ de helya eccl'iaſtici. xlviij. Surrexit helyas q̄ſi ignis. et
verbū illiꝰ quaſi facula ardebat Sed iſti igni adiūgit̄ qn̄qꝫ ſulphur
et qn̄qꝫ thus. Qn̄ thus miſcet̄ cū igne. tota domꝰ in qua fit hoc ſua
uiter redolet. qn̄ vero ſulphur adiungit̄ ignis vehemēter accēdit̄. ⁊
tota domꝰ fetore replet̄. Et iſto mō moralit̄ loquēdo. eſt de p̄lato
nō nūq̄ꝫ. Cōtingit em̄ qn̄qꝫ. ꝙ p̄latꝰ laterales ꝯſiliarios ſibi aſſu-
mit. ꝑſonas ſulphureas incēdētes ꝑ maliciā ⁊ fetētes ꝑ infamiam.
Et qn̄ ſic eſt. tota domꝰ replet̄ abhomīatione ⁊ fetore. Qn̄ v̄o con
tingit ꝙ p̄latꝰ cōſiliarios ⁊ collaterales ſibi facit de ſctis ꝑſonis de
uotis ⁊ honeſte fame. tūc nulli dubiū qn̄ domꝰ tota repleat̄ dulce-
dine dilectionis. ⁊ ſuauitate pacis. que ꝑ thus ſignificat̄. Et tunc
verificat̄ de tali p̄lato illud eccl'iaſtici. l. Quaſi ignis effulgēs. ⁊ q̄ſi
thus ardēs in igne. Et ideo qual' cōditiōis debeat eſſe. a q̊ p̄latuꝫ
cōſiliū cōuenit petere. pulchre ⁊ elegant̄ deſcribit Ambroſiꝰ de of-
ficijs li. ij. Aduertēduꝫ inquit ambroſiꝰ ꝙ in inquirēdis ꝯſilijs pri-
mum ſe adiūgat vite ꝓbitas. virtutū p̄rogatiua. beniuolētie vſus
facultas gratie. Quis em̄ in ceno fontē requirat. quis de aq̄ turbi-
da potū petat. Itaqꝫ vbi luxuria eſt. ibi intēperācia vicioꝝ ꝯfuſio
Quis inde ſibi aliquid haurīēdū exiſtimet. quis vtilē iudicet. quis
nō deſpiciet moꝝ colluuionē cauſe aliene. quē videt iutilē vite ſue.

Quō eū potero iudicare cōſilio ſuperiorē. quē videro morib⁹ infe:
riorem. Supra me debet eſſe. cui me cōmittere paro. Quō eū ydo
neum putabo qui mihi det cōſiliū. qui nō dedit ſibi. et mihi eū va
care credā qui nō vacet ſibi. cui⁹ aīm voluptates occupant. libido
deuincit. auaricia demergit cupiditas ꝑturbat. Hec ambro. ¶ Si
vero qui ab ipīs policie tam ciuilis q̄ȝ eccleſiaſtice rectorib⁹ in ꝑtē
ſollicitudinis ꝓpter curarū releuamē aſſumūt. ſunt velut ſupcilia
ipoꝝ pſidentiū. qui oculoꝝ officiū geſtāt Sicut em̄ p ſupcilia ꝓte
gunt oculi a quocūq; improuiſo pulueris illapſu. vel a ventoꝝ tur
bine. ⁊ vniuerſaliter a qualibet alia aduēticia occaſione. que poſſit
acumē eoꝝ obtūdere. ita ⁊ fideles officiales. vt ſunt ī ordine carthu
ſienſis vicarij ⁊ ꝓcuratores. ſuos priores ab oī hoſtili iaculo. ab ob
ꝓbrijs detrahentiū ⁊ murmuratoꝝ ꝓtegūt. ⁊ cōtra cuncta ꝑicula.
munimē ſe offerūt. ⁊ aīam ſuā ponūt ꝑ illoꝝ reuerentia. ne honor
aut obīa ipoꝝ in aliquo minuat̄. ⁊ ne aliquis ſubditoꝝ cōtra coꝝ
bonā famā quid moliat̄. ¶ Prelatos vero oculoꝝ officiū ꝑiter et
ymaginē ſeruare dixi. qui in fronte in eminētiori ꝑte corpis locati
ſunt. vt poſſint corpis ꝑicula priuſq̄ȝ immineāt ꝓuidere. oīs inſu:
per hoſtilis aduerſitatis acceſſuȝ nūciare. iuxta illḋ ezechiel. Spe:
culatorē dedi te domui iſrł. Nā ſicut ſpeculatoris eſt de loco edici
ore ꝓſpicere. plus oībus cōtemplari. ita p̄latus ſciē ſublimitate et
mētali vigilia celſior debet eſſe cūctis. qua poſſit ſub ſe viuētes in
ſtruere. et iter eis veritatis oſtēdere. vt dicit ꝓſper. Eſt igit̄ vt ad
ꝓpoſitū redeā p̄latus. quaſi ignis ardēs ꝑ ſincerū zelū. Nam p̄lati
negligētes in correctione. aſſimilant̄ ſcḋm yſidoꝝ dormiēti. de cu
ius manu cadit baculus paſtoralis. et pictores pingūt talē q̄ſi ac:
cubantē in cathedra ſuꝑ cubitū ſompno greuatū. et cadentē de ma
nu eius baculū paſtoralē. Et ſic bene aſſimilant̄. Ex dormitione
em̄ negligētie virgā correctiōis amittūt. Et ideo ad euigilandum
eos ḋr eis in ꝑſona ſummi p̄lati. ſymō dormis mat. xxiij. Et illud
zacharie. xi. O paſtor ⁊ ydolū derelinquens gregē. ¶ Preterea iſti
ſunt qui nūq̄ȝ vtunt̄ iraſcibili potētia in bonū. nō iraſcētes cōtra
delicta. ſed oīa cū quadā ſtulta patīa quaſi inſenſibiles ſuſtinētes.

76

Contra quos dicit bernard⁹. Nō irasci vbi irascendū est. peccatū est. Et benedict⁹ in regula. Nō dissimulet abbas peccata delinquentiū. sed mox vt oriri ceperit radicitus ea vt p̄ualet amputet. Et notādū q̄ ex negligētia corrigēdi mlta mala sequūt̄. quoꝝ quedā redūdāt in p̄latū. quedā ī delinquētē. ¶ Sūt aūt tria mala que redundāt in p̄latū. Primum est cōfusio. Sicut eīn honor est patri habere bonos filios. ita redit in cōfusionē suā malicia filioꝝ ecclesiastici. xxij. Cōfusio est patris de filio in disciplinato. ¶ Scd̄m ē culpa. Trāseūt eīn in p̄latū culpe subditoꝝ quas nō corrigit. Origenes sup exodū omel. xi. Vt video ietro nō frustra venit ad moysen. nec frustra manducauit panē cū senioribus ppl'i in conspectu dn̄i. Dat eīn cōsilium moysi ꝓbabile satis et vtile. vt eligat viros et constituat principes ppl'i viros deū colentes viros potentes. et odientes sup̄biā. Tales eīn op̄tet esse principes ppl'i. qui nō solū sup̄bi nō sint. sed et qui oderint sup̄biā. Idem. Vt nō solū ipsi absq̄ vicio sint. sed et alijs oderint vicia. Nō homīes dico odisse. sed vicia. Grego. in pastorali. Si rector min⁹ cōtra culpas accendat̄. culparū oīm ip̄e reus tenet̄. Huius aūt exemplū manifestum est in medico. Certū est eīn q̄ reus est mortis infirmi suscepti in cura. nisi faciat qđ in se est de infirmo curando. Aliud exemplū ponit̄ in glosa super numeri. xxv. de pedagogo. cui culpa attribuitur. si puer sue instructioni cōmissus minus disciplinatus ex sua negligentia inueniatur. Aliud exemplum ponit benedictus in regula de pastore dicens. Sciat abbas culpe pastoris incumbere. quitquit pater familias in ouibus minus vtilitatis poterit inuenire. Et ideo debet p̄latus dare operam diligentem circa subditos. vt debitum fructum in operibus bonis reddant. exemplo illius boni pastoris qui dicit genesis. xxxi. Oues tue et capre tue steriles non fuerunt. Ve multis prelatis qui hoc non cogitant. sicut fecit aug⁹. qui dixit. Quid faciam cum exiget̄ a me ratio tot animarum. que pendent ad collum meum. ¶ Tercium est pena temporalis. Puniuntur enim non solum in futuro. sed etiam in presenti prelati negligentes. Hinc est q̄ primi regum tertio dixit domin⁹. Eo q̄ nouerit

heli in digne agere filios ſuos ⁊ nō corripuit eos. idcirco iuraui do
mui heli. q̄ nō expiet̄ iniquitas dom⁹ eius victimis ⁊ muneribꝫ in
eternū. Nuſq̄ȝ inuenim⁹ vel ſcriptū legim⁹ exceſſuȝ heli in ꝓpria
pſona. nō ei⁹ luxuriā. nō caſtrimargiā vel auariciā. Si em̄ talis eſ
ſet. nō ſolū de filijs ei⁹. ſed de ipō dn̄s cōquereret̄. Et tn̄ q: zelo ca:
ruit ⁊ negligēs atq̄ȝ remiſſus fuit. cū filijs ſuis interijt. iudicio diui
no ꝑcuſſus. eo q̄ iniquitatē filioꝝ ſuſtinuit. iuxta illd̄ iob. xvij. Si
ſuſtinuero infirm⁹ dom⁹ mea eſt. Vnde ⁊ grego. nazāzenus magi:
ſter hieroni. glo ſi in apologetico ſic dicit. Heli ſacerdos ꝓ filioꝝ
iniquitatē dāpnat̄. q̄ eos diuina ſacrificia temerātes. min⁹ ſeuera
aīaduerſione plectebat. Miſeruȝ me. Et quidē coercuit. ⁊ quidem
corripuit. ſed lenitate ⁊ māſuetudīe patris. nō ſeueritate ⁊ autorita
te pōtificis. Eſt autē p̄latus vſq̄ȝquaq̄ȝ inutilis apud quē diſcipli:
na nō viget. Hoc idē legim⁹ in numeris. xxij. de duodecim principi
bus filioꝝ iſrl̄. q̄s dn̄s p̄cepit ſuſpendi in patibulis cōtra ſolē. eo q̄
filios iſrl̄ fornicari cū filiab⁹ madian ꝑmiſerūt. vel negligēter cor
ripuerunt. Cōtra ſolē principes ſuſpēdunt̄. vt arguant̄ a luce. quia
p̄lati nō ſoluȝ ꝓ ſuis pctīs arguent̄ a ſole iuſticie. ſed etiā ꝓ pecca:
tis ſubditoꝝ ſi fuerint negligētes. Si autē diues ī inferno de fratri
bus ſuis ſolicit⁹ fuit. ne veniret ad locuȝ tormētoꝝ. peiores ſunt eo
qui de ꝑditione aīaꝝ nō curāt. Vn̄ vbi dr in exodo. xxxij. qui vir dei
eſt accingat̄ mecū dicit expoſitor. Virū dei ſe negat. qui vitā carna
lium quātuȝ ſufficit arguere recuſat. Et ſup illud qd̄ in eodē ca. di
citur. cōſecraſtis hodie man⁹ veſtras deo dicit expoſitor. Si conſe
cratio eſt ſumere vindictā de pctō. ꝑfecto vitia ſine increpatione
vel vlcione trāſire eſt execratio. quia facilitas venie incētiuū p̄bet
deliquēdi. Grego. in regiſtro. Studeam⁹ cor noſtrū terrenoꝝ pa:
ſtoꝝ imitatiōe ſuccēdere. qui hyemales noctes ymbrib⁹ geluq̄ȝ du:
cunt ꝑuigiles. ne vel vna ouis ⁊ nō forte vtilis pereat. Quā ⁊ ſi in
ſidiator ore voraci momorderit. quō ſatagunt. quib⁹ cordis anhe:
lant eſtib⁹. q̄s voces vt eruāt captum pec⁹ anguſtia ſtimulāte ꝓſi
liunt. ne a gregis dn̄o quicquid ꝑ incuriā ꝑdiderunt exigat̄. Vigile:
mus igit̄ ne quid pereat. ⁊ ſi captum forte quid fuerit. vocib⁹ diui-

norum eloquioꝝ ad gregem dominicum reducam⁹. vt ille qui paſtor paſtoꝝ eſt. vigilaſſe nos circa ouile ſuū ſuo digneẗ miſericors iudicio cōprobare. Quot em̄ fructus dn̄o multiplicati gregis oſtēdem⁹. ſi et ip̄m quē paſcēdum ſuſcepim⁹. ocioſa mēte cernimus a beſtia deuorari. ¶ Sunt q̄z alia tria mala que redundāt in dampnum delinquentis primum eſt excecatio credit enim interduz delinquens cum non corrigitur illud quod fecit non eſſe malum. vel nō eſſe tātum malum. Jdeo dicit grego. in paſtorali. Nōnulla vehemēter increpāda ſunt. vt dum culpa ab actore cognoſciẗ. quāti ponderis ſit ab increpātis ore ſentiaẗ. Et ideo bene diciẗ ꝓuerbi. xix. Virga ⁊ correctio tribuit ſapiām. ¶ Scd̄m eſt delicti multiplicatio Delictū em̄ ꝙ nō corrigiẗ facilius multiplicaẗ Vnde bernardus Jnpunitas eſt inſolētie mater. radix impudētie. trāſgreſſionū nutrix. Et ideo qm̄ cito nō fertur contra malos ſn̄a. idcirco abſq̄ timore vllo filij hoīm ꝑpetrant mala. ¶ Terciū eſt finalis ꝑditio Qui em̄ nō corriguntẗ facilius delicta cōtinuant. ⁊ ideo finaliter ꝑduntur. ſicut patet de adonia dicēte ego regnabo. quē pater nō corripuit aliq̄n̄. ⁊ ideo finaliẗ ē interfect⁹. iij. regū. i. Et ideo diciẗ eccleſiaſtici. xli. De patre impio queruntẗ filij. qm̄ ꝓpter ip̄m ſunt in obprobriū. ¶ Diciẗ de quodā iuuene. ꝙ cū ꝓpter delicta ſua duceretur ad patibulū. ⁊ a patre eū ſequēte peteret oſculū. in fine arripiens eū dentib⁹ naſum eius abſcidit. ⁊ dixit ꝙ hoc fecit quia ꝓpē eius culpā qui nūq̄z eū correxerat ab infantia venerat in obprobrium. Dicit ap̄lus ad hebreos. xij. Si extra diſciplinaz eſtis. cuius ꝑticipes facti ſunt omnes filij dei Qui ergo ſubditos ſuos relinquit ſine diſciplina. de filijs dei facit filios dyaboli ſiue belial. q̄d diciẗ abſq̄ iugo. ¶ Contra quos dicit ap̄lus ad ephe. iij. Educate filios veſtros in diſciplina ⁊ correctione dn̄i. Solon philozoph⁹ vn⁹ de. ſeptem ſapientibus grecie interogatus qualis debeat eſſe ꝑp̄li rector ait. Populi rector prius ſe q̄z populū rectificare debet. Alioquin erit velut is qui vmbram curuam rectificare conaẗ. priuſq̄m virga curua vmbram faciēs recta fiat. Socrates philozoph⁹ atheníenſis Qui in alios poteſtate exercet prius conſcientiam purga:

re debet. vt qui delicta corrigit nō admittat. vitetq̧ quod vidicat. Stultum eſt autem vt velit quis impare alijs. cum ſibyipſi impa-re non poſſit. Plato philozophus. Qui ſuam aniam que vna eſt gubernare non poteſt. quō multorum hoim gubernator erit. Tuli us. Cum inferiore viuas. queadmodū ſupiorem tecum velis viue-re. Idem dicit grego. in regiſtro ad iohānem epm ſyracuſanū. Ta les ergo ſubicōs noſtros debemus exiſtere. quales nobis ſi ſubiecti fuiſſemus. noſtros volueram⁹ eſſe prepoſitos. Cylon philozoph⁹ Oportet principē ⁊ dñatorem manſuetū eſſe. vt primi magis reue reantur q̄m timeant.

Quot ſcia ⁊ ſapia principi ac plato eſt neceſſaria ſcdm cap.

Secundo prelat⁹ debet habere ſtatū vigoris ⁊ ſupportati onis. vt ſit colūpna fortiter ſupportās regiminis ſui on⁹ Hieremie. j. Dedi te hodie in ciuitatē munitā. ⁊ in colum nam ferreā. ⁊ in murū eneū ſup omnē terrā. Q̄diu em̄ colūpna ē recta. fortiter ſupportat onus ſuppoſitū. ſed q̄m cito incipit curua ri ad vnā partē vel ad aliā. ſtatim fabrica tota cadit. Ita eſt mora liter q̄zdiu p̄latus ſeruat rectitudinē ⁊ iuſticiā. ſequēs iura et bonā cōſcientiā. meritorie ſupportat et exequit̄ cauſam ſuaz. qñ vero de-clinat ad latus ꝓpter affectionē vel offenſaz. nō reprimēdo. defe-ctuoſos ⁊ nō fouendo bonos. tūc fabrica tota cadit. In cuius figu-ra legimus iudicū. xvi. q̧ ſampſon ducis cōcuciēdo colūpnas. qui-bus tota innitebat̄ domus domū ꝓſtrauit. ⁊ ſeipm ⁊ omnes qui in ea erāt occidit. Iſto mō moraliter loquendo eſt de dyabolo. Affe-ctat em̄ aliqñ vnā cōgregationē deuotoꝝ ſubuertere. ⁊ eos ſpūalit̄ occidere. hoc eſt ab eis caritatē que eſt vita ſpūalis auferre. ⁊ vt il-lud faciat breuiorē viā nō habet. niſi colūpnas illius cōgregatōis cōcutere ⁊ allidere. p turbationes ⁊ cōmotiones Vnde iob. ix. Qui cōmouet terrā de loco ſuo. ⁊ colūpne eius cōcuciemt̄. Legim⁹ in hi-ſtorijs ſcolaſticis ſup geneſim. q̧ cham filius noe. ſeptem artes libe rales in quattuordecim colūpnis deſcripſit. quaꝝ ſeptē erāt eree ⁊ ſeptē lateree. vt cōtra diluuiū ignis ⁊ aque imperpetuū ꝑmanerēt

in figurā ꝙ in p̄latis qui colūpne dicunt̄ ſufficiētia deeſſe ſcientie
non debet. ⁊ ideo ſapiētia dicit̄ excidiſſe colūpnas ſeptem ꝓuerbi
oꝛum.j. quia niſi prelati eccłie ſapīa et ſcientia ſacre ſcripture fuerit
infoꝛmati. eccłie fabrica tota ruet. Et ideo ſignāter dicit̄ aggei. ij.
Interroga ſacerdotes legem. Sup̲ quo dicit hieronim⁹. Cōſidera
ſacerdotū eſſe officiū de lege interrogatos rn̄dere. Si ſacerdos eſt
ſciat legē dn̄i. ſi ignoꝛet legē dn̄i ipē ſe arguet nō eſſe ſacerdotē dn̄i.
Grego. quoq; nazazenus in apologetico ſuo dicit. Quāuis p̲ diffi
cile ſit ſcire regi. hoc eſt regēti ſe obtemp̲are. multo difficilius ē ſci:
re alios regere. Reuera em̄ hominē regere mihi videt̄ ars arciu; et
diſciplina diſciplinarū. quia certe homo eſt inter om̄es aīantes. et
moꝛibus varius. ⁊ moꝛibus diuerſus. Vnde ⁊ ſalomō a dn̄o cōmen
dat̄. eo ꝙ ab ip̄o inuitat⁹ vt q̄d vellet peteret. p̄re oībus ſapīam ad
gubernacula ppl̄i pecijt. eāq; diuitijs ⁊ honorib⁹ p̄tulit. vt legit̄.
iij. regū. iij. Johānes ep̄us ſareſbriēſis in ſuo policratico libꝛo. iiij
ca. vij. de iſto ſic dicit. Audi quā legē impōat pꝛincipib⁹ ⁊ prelatis
rex magnus ſup̲ oēm terrā. terribilis et qui aufert ſpiritū pꝛincipū
Poſtq̄; inquit ſederit rex in ſolio regni ſui. deſcribet ſibi deutrono
mium legis huius in volumīe. accipiēs exemplar a ſacerdotib⁹ le:
uitice trib⁹. et habebit ſecū. legetq; oībus dieb⁹ vite ſue. vt diſcat ti
mere dn̄m deū ſuū. et cuſtodire verba ⁊ cerimonias eius que in le:
ge p̄cepta ſunt. Ecce quia pꝛinceps nō debet eſſe iuris ignarus. et
licet multis pꝛiuilegijs gaudeat. nec militie p̄textu lege; dn̄i p̲mit
titur ignoꝛare. Habebit ergo inquit ſecū legē ꝓuidēs ne ad dāpna
tionem ſuā cū eā habere neceſſe ſit. habeat cōtra ſe. Potentes em̄
potēt̄ toꝛmēta paciet̄. Et adiecit. Legetq; illō. legē ſiquidē habere
in mātica pax̲ ꝓdeſt. niſi fidelit̄ cuſtodiat̄ in aīa. Legēda eſt ergo
oīb⁹ dieb⁹ vite ſue Ex quib⁹ liquido ꝯſtat q̄; neceſſaria ſit pꝛīcipi
bus ⁊ prelatis pericia litterarū;. qui legem dominicotidie reuolu
te lectione iubētur. Et foꝛte ꝙ ſacerdotes legē cotidie legere iube
antur nō frequenter inuenies. pꝛinceps vero ſiue prelatus cotidie
leget et omnibus diebus vite ſue. quia qua die non legerit legem.
ei non dies vite ſed moꝛtis eſt. Hoc vtiq; ſine difficultate non

illiteratus nō faciet. Vnde ⁊ in litteris. quas regē romanoꝝ ad frā
corum tranſmiſiſſe recolo. quib⁹ hortabaẗ vt liberos ſuos liberali:
bus diſciplinis inſtitui ꝓcuraret. hoc inter cetera eleganter adie/
cit. quia rex illiteratus eſt quaſi aſinus coronatus. Si tamen ex di
ſpenſatione ob egregie virtutis meritū principē ꝯtingat eſſe illite
ratum. eundē agi litterarū cōſilijs vt ei res recte ꝓcedat neceſſe eſt
Aſſiſtāt ergo ei nathan ꝓpheta ⁊ ſadoch ſacerdos ⁊ fideles filij ꝓ:
phetarū. qui eū a lege domini diuertere nō paciantẗ. ⁊ quā ipe ocu
lis aīo nō oſtendit. linguis ſuis introducāt. quaſi quodā aurium
oſtio litterati. Legat itaqꝫ mens principis in lingua ſacerdotis. et
quitquit egregiū videt in morib⁹. quaſi legē dei venereẗ. Naz vita
et lingua ſacerdotū. quaſi quidā liber eſt vite in facie pp̄loꝝ. Nec
expers oīno lectionis eſt. qui etſi ipe nō legit. que leguntẗ ab alijs fi
deliter audit. Extat ep̄la philippi macedonis deſtinata ariſtotili
nuꝑ nati alexandri vt ſperabaẗ magiſtro. Philipp⁹ ariſtoteli ſalu
tem dicit. Filium mihi genitum ſcito. quo equidē dijs habeo gra/
tiam nō ꝓinde quia nat⁹ eſt. ſed quia eū naſci contigit tꝑib⁹ vite
tue. Spero etem̄ fore. vt educat⁹ eruditusqꝫ a te dign⁹ exiſtat ⁊ no:
bis. et rerum iſtaꝝ ſuſceptione. Socrates tunc demū reſpublicas
fore btās aſſeruit. ſi eas philozophi regerēt. aut rectores eaꝝ ſtude
re ſapiē cōtigiſſet Romanos imꝑatores aut duces. dum eoꝝ reſpu
blica viguit. illiteratos extitiſſe nō memini.

De affectione caritatiua prelatoꝝ ad ſubditos ⁊ ecōuerſo. ⁊ de
hoc ꝙ neceſſe eſt ꝑlato vt diligaẗ et timeaẗ a ſubditis terciū ca.

Tercio debet prelatus habere locum amoris ⁊ cōmunica
tionis. vt ꝑ beniuolentiā et affectionem bonā ſubditos
habeat. et a ſubditis habeaẗ. et hoc notaẗ cum diciẗ habu
erunt. Debet em̄ prelatus haberi ab omnib⁹. et nō a quibuſdā tm̄
et a quibuſdā non. ſed oībus et ſingulis debet eſſe cōmunis. Vnde
in laudē traiani imꝑatoris diciẗ. ꝙ arguentib⁹ eū familiaribus de
communicatione nimia. eo ꝙ ad ſubditos nimis erat affabilis. vl
tra id quod imꝑatoriā decet dignitatem. reſpōdit talem ſe velle eſ
ſe imꝑatorem priuatis. qualē ſibi eſſe imꝑatorē priuati optaſſent

ſicut dicit eutropius romane hiſtorie libro octauo. Et ſic etiã iuli⁹ ceſar amorẽ ſuorũ militũ meruit. quia eos non milites. ſed potius cõmilitones nominauit. ſicut de eo narrat ſuetonius libro primo. Et vegetius de re militari libro. iij. ca. xviij. docet. ꝙ in exercitu bene ordinato tres debent eſſe duces. primus ſecund⁹ tercius. Primus aũt qui precipuã ſuſtinet poteſtatẽ debet eſſe in ꝑte dextra inter equites et pedites. vt conſilio regere. et autoritate tam equites q̃ȝ pedites ad pugnã poſſit hortari. Moraliter loquẽdo ſic prelat⁹ cõmunis ꝑſona debet eſſe. vt maioribus et minoribus ſue beniuolentie equitatẽ oſtendat. nõ ſemꝑ cum equitib⁹ ꝓprium requirat honorem. nec ſemꝑ cũ peditibus ſubiectionis nimie negligẽti torpore torpeſcat Sic eñ xp̄us in familia hoc eſt inter ap̄ꝉos ſe habebat. Nam aliqñ ſe exhibebat ſuꝑiorem. iohãnis. xiij. Vos vocatis me magiſter et dñe. ⁊ benedicitis. Sum etem̃. Aliqñ vero ſe exhibebat inferiorẽ. iuxta illud luce. xxij. Ego aũt in medio veſtrũ ſum ſicut qui miniſtrat Aliqñ equalẽ. iohãnis. xiiij. Jam nõ dicã vos ſeruos. ſed amicos meos. Amicicia eñ equalitatem requirit prout docet philozoph⁹. viij ethicoꝝ. ca. vj. Eodẽ modo aliqñ prelatus inter ſuos ſubditos debet eſſe maior quantuȝ ad iniquitatis correctionem. iuxta illud ad thitũ. ij. Argue cũ omni imꝑio Minor quãtum ad hũilitatis reputationẽ. iuxta illud prime ad theſſ. ij. Facti ſum⁹ ꝑuuli in medio veſtrũ. Equalis quãtum ad amicabilẽ cõuerſationẽ. iuxta illud eccl'iaſtici. xxxij. Rcõrẽ te poſuerunt fratres tui noli extolli. eſto inter illos quaſi vnus ex illis. ¶ Dicit Ariſtotiles xiij de animalib⁹. ꝙ cor eſt cõmune principiuȝ. a quo oĩa mẽbra vitam et principiũ recipiũt. declinans in homine magis ad ſiniſtraȝ partẽ q̃m ad dextrã. Iſto modo prelatus eſt cor in corꝑe xp̄i miſtico. a quo omnes ſubditi recipe debent virtutẽ et cõſolationẽ. et influentiã ſui motus. Debet tñ ad infirmiores cõpaciendo fauorabiliter declinare. Vnde bernardus. Sciant fideles prepoſiti aniaruȝ languẽtiũ curaȝ ſibi traditã. Cũq̈ȝ interdũ cuiuſq̃m murmur querule vocis deprehendũt. etſi in ip̄os vſq̈ȝ ad cõuicia ꝓrumperint. medicos ſe nõ dominos cognoſcẽtes. parent cõfeſtim contra anie

frenteſim non vindictā ſed medicinā. ¶ Natura iterum docuit oīa animalia. ꝙ maiorē curaꝫ habent de fetib⁹ adhuc debilib⁹. q̄m qn̄ facti ſunt fortes. Cōtrarij ergo ſunt nature prelati ad infirmos crudeles. ¶ Item prelatus potius aſſumit ad onus q̄m ad honorem nō ꝓpter bonos ꝛ ꝑfectos. ſed ꝓpter minus bonos. Et ideo illos ſubditos. qui ꝓpter aliquā infirmitatē mentis vel corꝑis ſunt onerosi non debet ꝓicere. ſed potius humeros ſupponere ad portandū Bernardus. Quid cauſaris aliquoꝝ qui tecū ſunt magis grauari conſortio q̄ꝫ frui ſolatio. cū ſolus oībus datus ſis ſolaciū tanq̄ꝫ omnium ſanior oīm fortior. Quotiens ergo de tuis inueneris triſtes. puſillanimes ꝛ querulosos. ipoꝝ patrē te cognoſcēs et abbatē. conſolando exhortādo. increpādo age opus tuū. ꝛ portādo ſanes. quoſ ſeruando portas. Tales em̄ ſuſcipiēdi ſunt inter brachia paciētie. vt ſint materia ad merendū. Unde ꝛ grego. li. ij. ſuꝑ ezechielē omelia. ix. Bonus ille diſcipulus qui magiſtrū tollere in aere videbat ꝑ magnū caritatis affectū clamabat dicēs. Pater mi pater mi. currus iſrl' et auriga eius. Quid eſt fratres k̄mi ꝙ helyas currus iſrl' ꝛ auriga dicit̄. niſi quia auriga agitat ꝛ curr⁹ portat Prelatus ergo q̄ mores populi ꝛ ꝑ patientiā ſuſtinet. ꝛ sacri eloquij verba docet. et curr⁹ dicit̄ ꝛ auriga Curr⁹ quia tolerādo portat. auriga quia exhortando agitat. Curr⁹ quia mala ſuſtinet. auriga quia ꝓpl'm bonis ām̄onitionib⁹ exercet. ¶ Preterea ſciendū ꝙ prelato neceſſariū ē vt timeat̄ ꝛ amet̄. ſed ſcd̄m eſt meli⁹. Ideo dicit aug⁹. in regula. ꝙ q̄muis vtrūq꜒ p̄lato ſit appetendū. ſꝫ timeri ꝛ amari. tamen ſcd̄m plus. Eſt aūt neceſſariū p̄lato vt timeat̄. ꝛ hoc ꝓpter ſubditoꝝ vtilitatē. Sunt em̄ multi illoꝝ frequēter qui magis timore q̄ꝫ amore inducunt̄ ad bonum. Aug⁹. Sicut meliores quos amor dirigit. ita plures ſunt q̄s timor corrigit. ¶ Item ꝓpter ſtatus ſui exigentiaꝫ Indecēs em̄ eſt et incōueniēs. ꝙ aliquis preſit aliquib⁹ et non timeat̄ ab eis. Et ideo dn̄s qui dedit homini dominiū ſuꝑ aīalia. miſit cū hoc timorē ipius ſuꝑ ea. Gen̄. ix. Terror veſter ac tremor ſit ſuꝑ cuncta aīalia terre. ¶ Item ꝓpter dei honorē. Nō em̄ eſt

ad honorē regis ſed confuſionē. cū eius baculus nō timet. Et ideo dicitur prelatis luce. iiij. Qui vos ſpnit me ſpernit. ¶ Sunt autē tria que valēt ad hoc vt p̄latus timeat. Primū eſt morū grauitas. Sicut em̄ qn̄ cōformat ſe quotidianis leuitatib9 multitudinis. fit ex hoc cōtemptibilis p̄latus. ſic grauitas facit eū haberi in timore reuerēciali. Propt̄ hoc dicit iob. xxx. Videbāt me iuuenes ꝛ abſcō debant. ¶ Scdm eſt vſus autoritatis. Sūt em̄ quidā qui nunq̄m pdeunt ad opus aliqḋ virile ex autoritate quā habent. ꝛ ideo non timent. ſicut ſtatue que nunq̄ꝫ aliquid faciunt. pceſſu tpis non timent ab auibus. Et ideo dicit̄ ad thitū. ij. Argue cū omni impio nemo te cōtempnat. Quaſi diceret. Jdeo fac hoc impioſe. ne vertaris in cōtemptū. ¶ Terciū eſt rigor iuſticie. cū videlicet talis ē ꝙ non credit̄ ꝙ aliquo mō a iuſticia flectat̄. Et ideo dr de herode marci. vj. Herodes metuebat iohānē ſciēs eū virū iuſtum ꝛ ſanctū ¶ Jterum ſcdm qḋ dictū eſt. licet ſit neceſſariū p̄lato ꝙ timeat̄. tn̄ magis eſt ei curādum de amore ſubditoꝝ. ꝛ hoc multis de cauſis. Quarum alie ſunt ex pte ſubditoꝝ. alie ex pte p̄lati. Qḋ ſic patet. Jllud qḋ imponit̄ amāti licet difficile ſit. tn̄ fit facilius q̄ꝫ qḋ imponit̄ timenti. Vnde auctoritas. Amanti nihil eſt difficile.

¶ Jtem quod ſit a tali quia fit hylariter. et non cum triſticia ſicut quod ſit ex timore. acceptum eſt deo. ſecunde ad corintheos nono. Non ex triſticia vel neceſſitate. hilarem enim datoreꝫ diligit deus. ¶ Jtem timentis eſt fugere. diligentis vero adherere. ꝛ iḋo vbi ſubditi timentes fugiunt. interdum ipſi diligentes adherent p̄lato infatigabiliter. ſicut lucas paulo ſcdm hieronimum. Et ideo dicitur ad coloſenſes. iij. Caritas vinculuꝫ perfectionis. id eſt vinculum perfectum. ¶ Jtem prelati indigēt portari in multis. hoc autem facit amor Auguſtinus. Tantum quiſq; portat quantum amat. ¶ Jtem indigent iuuari in multis. hoc autem facit dilectō Amici enim eſt iuuare amicum. et pro adiutorio ſolet vnus ad alterum recurrere. Vnde illud Job. xix. Miſeremini mei miſeremini mei ſaltē vos amici mei. ſcilicet ad iuuandū. ¶ Jtem frequēter

a ſubditis moleſtantur. ſed dilectio non nouit hoc facere. quia dilectio proximi malū non operatur. ſꝫ contra dilectū ad romanos. xiij.
Quantū ergo prelati debēt apparere vt a ſubditis diligātur. tum quia ſubditos facilius hec dilectio faciat obedire. et acceptabilius deo ſeruire. et fortius eis in bono adherere. et ipos p̄latos facit portari in ſuis defectib⁹. et in ſuis iuuari negocijs. et eos ſe habere gra-tius. Jdeo non ſolū aug⁹. ſed et bernardus dicit ad prelatos. Stude magis amari q̄ꝫ timeri. Et yſidorus. Talē te redde ſubditis. vt magis ameris q̄ꝫ timearis. Quis ergo dubitet quin hoc a ſpiritu ſancto ſit. in quo tres tanti doctores vno ore concordant. ¶ Sed notandum ad hoc vt p̄latus ameт a ſubditis cauendū eſt ei a ſuperbia. Hec em̄ non diligi facit. ſed odioſum reddit Eccia̅ſtici ſexto. Odibilis eſt corā deo ⁊ hoīb⁹ ſupbia. Jn policratico libro quarto. ca. vij. Quiſquis gradū proprie celſitudinis amat. humilitatis cultum in moribus diligētiſſime teneat. Vnde in lege impoſita principibus et p̄latis Deutronomij. xvij. Nec eleuetur cor eius in ſuperbiam ſup fratres ſuos. Quod p̄cipue neceſſariū eſt ſepius replicat eo ꝙ hūilitas nunq̄m ſatis videт cōmendata principib⁹. et difficilimum eſt vt gradus honoris. tumorē nō pariat in aīo imprudētis. Supbis vtiqꝫ reſiſtit deus. et hūilib⁹ dat gratiā. Prouide ergo rex orat non veniat mihi pes ſupbie Nō itaqꝫ ſupbiat ſup fratres ſuos. ſed cū fratrē meminerit. fratrū ſubiectis oībus impēdat affectum. Nec tn̄ eatenus ſupbiā vitet vt incidat in contemptū. quia ſicut elatio ita abiectio declinād̄a eſt. Deniqꝫ quē ſupborum legiſti regnare diutius. ¶ Jtem cauendū eſt etiā ei a duricia Hec enim reddidit roboan pp̄lo odioſum. iij. regū. xij. Et ideo dicit econtrario eccl'iaſtici quarto. Jn māſuetudine opa tua pfice. et ſup hoīm gloriā diligeris. Ait ouidius. Eſt piger ad penas princeps ad premia velox. Quiqꝫ dolet quotiēs cogit eſſe ferox. Verūtn̄ ipſius māſuetudinis modus. quo caritatis brachijs ſubiectos vt fratres amplexatur limitibus claudit. Sic etnī fratres diligat. ꝙ errores eoꝝ medicinaliter corrigat. Sed in cruciatu mēbroꝝ corpis cui⁹ p̄lat⁹ caput eſt. legi triſtis et gemēs famulet. id eſt doleat cū exigentibus

culpis vindictam expoſcit. Deniq₃ honoꝛ regis iudiciu₃ diligit. et
delinquentiū culpas tranquilla mentis moderatione compeſcit.
quia ceſſante iuſticie ſtimulo populus ſe in illicita reſoluit. ¶ Itē
a ſingularitate. Cum eñ conformat prelatus ſe alijs. et eſt in illis
quaſi vnus ex illis. ex hoc acquirit ſibi amorē alioꝝ eccleſiaſtici. xiij
Omne animal diligit ſibi ſimile. Similiter ergo patet quantum
plus neceſſaria dilectio. q̄₃ timoꝛ ſubditoꝝ prelato. et a quib⁹ cauē
dum eſt ei vt diligat̄. Item tulius. Prelati officium ſit ſtudia mul
titudinis ad ſuas vtilitates allicere. Omniū eñ rerū nihil aptius
ad ꝑlationes tenendas q̄m diligi. nec quitq̄₃ alieni⁹ q̄₃ timeri. Tu
cius eſt eñ volētibus q̄₃ coactis impare. ¶ Sciendum aūt q̄ ad
hoc q̄ aliquis prelat⁹ ſue familie appareat curialis ⁊ amabilis. de
bet ante omnia habere liberalitatē in donis. ad inſtar thiti impa:
toris. qui recoꝛdat⁹ ſuꝑ thronū q̄ nihil cuiq̄₃ tota die ꝑſtitiſſet do:
lens ⁊ gemēs dixit. o amici hūc diē perdidi. vt refert ſuetoni⁹ libro
de xij. ceſarib⁹. Idē quoq₃ thitus imꝑatoꝛ ait Nō opoꝛtet quēquā
a ſermone pꝛincipis triſtē diſcedere. ¶ Itē precipuū qđ inter ꝑla:
tum ⁊ ſubditos dilectionē cauſat ⁊ ꝯſeruat eſt innocētia et puritas
vite ⁊ cōſcientie. Vnde in policratico libro. vi. capi. xxix. Si in ſui
ipius cuſtodia quiſq₃ laboꝛat ꝑfecto optim⁹ erit ſtatus ſinguloꝛu₃
et omniū. vigebitq₃ virtus religionis regnāte vndiq₃ mutua cari:
tate. Omnia ſiquidē religionis mala ex peccati infirmitate ꝓueni
unt. Nā ⁊ inferioꝝ delicta bonū pꝛincipē demerent̄. ⁊ peccata ſu/
perioꝛū ſubditis ſunt occaſio ⁊ autoꝛitas delinquēdi. Manſueſcit
itaq₃ pꝛinceps ab innocentia ſubditoꝛum et ſubditoꝛum motus re:
pꝛimit innocentia pꝛelatoꝛum. Placito namq₃ deo omnis creatu/
ra mitis eſt et ſeruit homini. et eo indignante omnis creatura ar
matur in vltione ei⁹. Coruus helyā pauit. vrſus famulatū impen
dit ꝓphete. vt ꝑcat danieli ferocitatē dediſcit leo. ⁊ collectā neſcit
eſuriem. vnda ſiccis iuſtoꝝ calcat̄ pedib⁹. aduerſos pueros ſuccen:
ſus ignis in foꝛnace nō ꝑſicit. Ad votū fidei aer ymbres ⁊ terra fru
ctum negat. ⁊ celū ip̄m in impios euomit ignes ſuos. Porro etſi in
exercitio virtutum ſit remiſſioꝛ ꝑlatus. colendus eſt tamen. ⁊ ſicut

b

apes in humeris regem ſuum attollunt ita ſubiecti dum ꝑnicioſus vicijs non ſit. oĩno ei exhibeant famulatũ Nam etſi laboret vicijs ferendus eſt tanq̃ȝ in quo ſalutis auſpicia ſubditis extant.

¶ Quot prelatus bono exemplo ſuo allicere debet ſubditos ſuos ad virtutes quartum capitulum.

QVarto et vltimo debet prelatus habere motũ preceſſoris et informatoris. ⁊ hoc notat̃ cum dicit̃ ducẽ. Ad ſtrẽnuitatem boni ducis nõ ſufficit bene monere precipere ⁊ corripere. ſed neceſſe eſt ſtrẽnue eũ ſe habere ⁊ virtuoſe. ꝓ loco ⁊ tp̃e militare. et qđ ꝑcipit alijs exercere aliquotiẽs et factis ſuis debet adimplere. Vnde greg. in codice regule paſtoralis titulo. xxviij. dicit. Apud diſtrictũ iudicẽ prelatus cogit̃ tanta in ope exſoluere. quãta eum cõſtat voce alijs ꝑcepiſſe. Idem. Lex quippe eſt ipĩs prelatis et ꝑdicatoribus poſita. vt viuendo impleãt quod loquẽdo ſuadere feſtinãt. Talis dux fuit iulius ceſar qui nũq̃ȝ dixit militib⁹ ſuis ite ſed venite. Et ſubiũgit cauſam. Labor inquit ꝑticipatus cũ duce videt̃ militib⁹ eſſe minor. ſicut de eo ſcribit iohãnes galenſis. Tal dux fuit abymalech qui ꝑſcindens arboris ramũ. impoſituq̨ ferẽs hũeris ſuis. ſocijs ſuis dixit. Quod me videritis facere cito facite. Igitur certatim ramos de arborib⁹ ꝑſcindẽtes ſequebant̃ ducẽ. iudicum ix. Viliſſimus itaq̨ cõputandus eſt. niſi ꝑcellat ſanctitate ⁊ ſciẽtia. qui eſt honore ꝑſtantior. Vnde in policratico libro. v. capi. vij Impoſſibile eſt vt alios vtiliter regat. quẽ ꝓprius ſubuertit error. Ait em̃ ſalomon. Vbi nõ eſt gubernator ppl̃us corruet. Et alibi. Rex inſipiẽs ꝑdet ppl̃m ſuũ. Notandũ aũt ꝙ ꝑlato non ſolũ ſufficit dicere more ſcribarũ ⁊ phariſeoꝝ. qui dicunt et nõ faciũt. ſ debet exemplo xp̃i facere ⁊ docere. ymmo ſicut ſumme pertinet ad eum docere ita pertinet ad eum ſumme facere. Gregorius in paſtorali. Sit rector operatione precipuus. vt vite viã ſubditis bene viuendo denũciet. et grex qui paſtoris vocẽ moreſq̨ ſequit̃, per exempla melius q̃m ꝑ verba gradiat̃. Qui em̃ loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere. hac eadẽ neceſſitate cõpellitur ſumma mõſtrare. Vnde greg. nazãzenus in apologetico. Si quis eſt in rectore vicioꝝ morbos. facile in ſubiectos ſibi trãſfundit. et multo faci:

us qđ maluꝫ eſt ab eo trāſit. q̄ꝫ ſi quid in eo virtutis fuerit. In quo ego quoqꝫ ſoleo crebro apud memetipm̄ de talibus admirari plurimum. ꝙ tā facile ſine aliq̄ labore. atqꝫ vllis āminiculis malicia ꝓficit. et nihil tā facile eſt q̄ꝫ effici malum. ꝛ etiā ſi nemo doceat nemo cōpellat. raro aūt ꝛ ꝑdifficile ſit fieri bonū. Idcirco etiā dicit criſoſti. in dyalogo ſuo libro. iiij. Sic quippe natura ipſa ꝯpatū eſt vt regētiū mores vulgus imitet̄. ꝛ q̄ſi in ymagine ita in vita ꝑſidētium intēdēs. ſtudeat illoꝝ q̄ꝫ poteſt fieri ſimilim᷒. Neqꝫ em̄ errores ꝑlatoꝝ abſcōdi poſſunt oculis. ſed etiā exigua eoꝝ celerit̄ innoteſcūt. Sicqꝫ oēs de factis iudicāt ꝑlati. q̄ſi nec carne circūdat᷒ ſit nec hoīm infirmitate teneat̄. Hec criſoſti. Propter hoc ergo bene dicit aug᷒ in regula. Circa oēs ſeipm̄ bonoꝝ opm̄ ꝑbeat exemplū. Non ſit cnotentus verbis bonis ad ſubditos. ſed potius imitatur bonis exēplis opm̄. ſicut ꝛ bn̄dict᷒ in regula de abbate loquēs dicit Oīa bona et ſctā factis ampli᷒ q̄ꝫ verbis oñdat. ¶ Itē nō ſufficit ei facere bona occulta. niſi faciat et manifeſta. Vñ dr̄ primitiuis ꝑlatis. Sic luceat lux veſtra corā hoīb᷒. ꝛc ¶ Itē nō ſufficit ei cauere a malo exemplo. niſi det ꝛ bonū. Vnde luce xij. dr̄ eiſdeꝫ exemplo. Sint lumbi veſtri precincti. qđ ꝑtinet ad declinatiōeꝫ a malo ſcđm augu. in ſermone. ꝛ lucerne ardētes. qđ ꝑtinet ad oſtēſionē boni exempli. ꝛ ideo dicit aug᷒ bonoꝝ. ¶ Itē nō ſufficit ei dare exemplum in vno bono. niſi etiā det in oībus Ad thitū. ij. In oībus prebe te exemplū bonoꝝ opm̄ Et ideo dicit aug᷒ bonoꝝ opm̄ in genere ſine diſtinctiōe ꝑticulari. Itē nō ſufficit dare bonū exemplū aliquib᷒ ſolū. niſi det̄ et oīb᷒. Mat. v. Ponūt lucernā ſup cādelabruꝫ vt luceat oībus qui in domo ſunt. Et iđo dicit circa oēs. Sic ergo quiqꝫ tāgunt̄ in hoc verbo augu. circa ꝑlati exemplū Debet em̄ potius imiti exemplis opm̄ q̄ꝫ verbis. Itē nō ſolū opibus occultis ſꝫ manifeſtis. ¶ Itē nō ſolū cauere a malo exemplo. ſed dare opam ad bonū exemplū. ¶ Itē nō ſolū in vno. ſed in oīb᷒. ¶ Itē nō ſolum aliquibus. ſed omnibus debet dare bonum exemplum. ¶ Et notandum ꝙ licet omnes debeant dare bonum exemplum. iuxta illud quod communiter dicitur omnib᷒ ad romanos decimoq̄rto.

prouidentes bona non tantū coram deo .ſed etiam coram omnibꝰ
hominibus, tamē prelati magis ad hoc tenent. Vnde paulus ad
hoc facit exhortationē thimotheo ep̄o ſpecialē.dicēs prime ad thi:
motheū.iiij. Exemplū eſto fidelium in verbo.in conuerſatione in
caritate in fide in caſtitate. Huiuſmodi aūt mlte ſūt ratiōes ¶ Pre
latus em̄ eſt in alto ſtatu.⁊ ideo nō poteſt abſcōdi. ſicut ciuitas ſu:
pra montē poſita. Et ideo ſi aliquid turpe eſt in eo.quanto a plu:
ribus videtur tanto fit maior deriſio de eo. Sicut ergo qui aſcēdit
ꝑ ſcalam ſollicitꝰ eſt veſtes ſuas reſtringere⁊ aptare ne aliquid tur
pe in eo videať.ita cauendū eſt prelato. eo ꝙ in alto poſitꝰ ſpecta
culum eſt multoꝝ vt nihil inhoneſtum appareat in eo. Et ideo di
citur zacharie.iiij. Vidi ⁊ ecce candelabrū aureum. et lampas eiꝰ
ſuꝑ caput illius.et ſeptem lucerne eius ſuper caput eius. Qd ideo
dicit.quia vniuerſa lux virtutuꝫ debet in tali lampade fulgere. De
altitudine ſtatus ꝑlationis ſic dicit grego.nazanzenus vbi ſupra.
Ve tibi ciuitas cuius rex tuus iuuenꝰ ſalomō dicit. Et ip̄e iteruꝫ
Noli eſſe velox in verbis Quot ſi ille precepit velocē ad verba nō
fieri.q̄ntomagis in opus tantū etiam magnū.idem ad dignitateꝫ
ꝑlationis velociter ꝓſilire non expedit. quia vtiqꝫ ꝑlatum cuꝫ an
gelis aſſiſtere oportet deo.⁊ cū archangelis glorificare.atqꝫ in cele
ſtibus altaribꝰ hoſtias offerre xp̄o.⁊ apud ip̄m ⁊ cū ipſo fungi ſacer
dotio.vt reformet qd dilapſum eſt.vt diuina in homine ymago re
periet vt ſupiori mūdo habitatores ſui reddant.⁊ vt totū ſimul di
cam.vt ex hominibꝰ in deoꝝ numerū trāſeant. Hec ille. ¶ Itē pre
latus eſt ſicut exemplar a quo alij libri trāſcribūt.iuxta illud. Re
gis ad exemplar totꝰ ꝯponit orbis. Et ideo ſicut omnes libri trāſ:
ſcripti ad malū exemplar ſunt corrupti.ita exemplum ꝑlati niſi ſit
bonū eſt cauſa corruptionis in omnibꝰ ſubiectis Et ideo ſicut ma
gna cura apponēda eſt circa primū exemplar liberoꝝ ꝙ ſit multuꝫ
bonū.ita requirit ꝙ exemplū ꝑlati ſit valde bonū. Vnde grego. pa
pa in paſtorali. Ille debet ad exemplū viuēdi ꝓtrahi. qui carnis
paſſionibꝰ moriēs iaꝫ ſpiritualiter viuit qui ꝓſpera mūdi poſtpo
ſuit.qui nulla aduerſa ꝑtimeſcit.qui ſola eterna deſiderat. qui ad

aliena cupienda nō ducit̃ ſed propria largit̃. qui per pietatis viſce
ra cicius ad ignoſcendum flectit̃. ſed nūq̃ʒ pluſq̃ʒ deceat ignoſcēs
ab arce rectitudīs inclinat̃. qui nulla illicita perpetrat. ſed perpe-
trata ab aliis vt ꝓpria deplorat. qui ex affectu cordis aliene infir-
mitati compatit̃. ſicqʒ in bonis ꝓximi ſicut in ſuis ꝓfectibus leta
tur. qui ſe imitabilē ceteris ita in cūctis que agit inſinuat. vt inter
eos nō habeat qđ ſaltem de p̄teritis erubeſcat. qui ſic ſtudet viuere
vt ꝓximoꝝ quoqʒ corda arēcia. doctrine fluētis valeat irrigare. qui
orationis vſu ⁊ experimento iaʒ didicit. q̄ a dn̄o que popoſcerit poſ-
ſit. Grego. quoqʒ nazanzen⁹ de eodē vbi ſupra ſic inquit. Priuſq̄m
aliquis in quātum fieri poteſt ceteros homines cordis puritate ꝑ
cedat. p̄eſſe his velle nō debet. quib⁹ ſe purgatiorē nō ſentit. nec tu
tum putare mediatorē effici ppl̄i apud deū qđ eſt ſpeciale officiū
ſacerdotis ſiue p̄lati. niſi ſe ꝓximū et amicū videat dei. Et ideo cō
cludit idem dicēs. Mūdari prius oportet. et ſic alios mūdare. ſapi
entem prius fieri. ⁊ ſic alios facere ſapiētes. lumē effici et ita alios
illuminare. accedere ad deū ⁊ ita alios adducere ad deū. ſanctifica-
ri. et ita alios ſanctificare recti eſſe cōſilii. ⁊ ſic aliis rectū dare con
ſilium. hec ille. ¶ Iteʒ prelatus eſt ſicut ductor gregis. ſcđm illud
pſalmiſte. Deduxiſti ſicut oues populū tuū in manu moyſi ⁊ aarō.
Et ideo ſi vadit per viā maloꝝ operū. ſequit̃ eū ppl̄us ꝑ viaʒ ean
dem. Grego. in paſtorali. Vnde fit cū paſtor ꝑ abrupta gradiatur
ꝑ precipitiū grex ſequat̃. Et ideo dicit idē grego. Scire debent p̄la
ti q̄m tot mortib⁹ digni ſunt. quot exempla ꝑditionis ad ſubditos
trāſmittūt. quia nimirū ꝑ illa exempla eos ad mortē ducūt. Mira
ꝑditio horrēda crudelitas ducere ad mortē eternā. quos ducere de
berent ad vitā eternā. Ne ſint ergo rei prelati mortiuʒ. debēt ab ex
emplo ducente ad mortē cauere. et exemplū ducēs ad vitā oſtende
re. Grego. Nō debet hoīm ducatū ſuſcipere. qui neſcit homines be
ne viuēdo p̄ire. ¶ Itē p̄lati ſunt miniſtri dei. Et ideo ſicut famu
li regis pulchri⁹ incedūt q̄ʒ ceteri populares. ita ⁊ ipi debēt pulcri
orem virtutū cōuerſationē oſtendere. ii. ad chorin. vi. In oībus ex-
hibeam⁹ noſmetip̄os ſicut dei miniſtros in multa patiā. ⁊c. Quaſi

diceret. In his ſic nos ornemus. vt decet ſeruos tanti dn̄i. ¶ Itez
p̄lati ſunt quaſi ſignū poſitū ad ſagittā multoꝝ obloquētiū de eis
facile. ⁊ ideo vt circa hoc remediū apponāt. Hoc nō poteſt alit ita
bene fieri ſicut ꝑ bonū exemplū. Et ideo dicit̄ petri. ij. Hec eſt vo:
luntas dei vt benefaciētes obmuſcere faciatis imprudentiū hoim
ignorantiā. ¶ Itē in mūdo eccie ſubditi ſunt quaſi corpa inferio:
ra terreſtria. p̄lati vero corpora ſupiora celeſtia que lucida ſunt. et
ideo debēt lucere ſicut ſtelle quas dn̄s poſuit infirmamēto vt luce
rent ſup terrā. vt dicit̄ geneſis. j. Multi in tenebris vite p̄ntis dux
ſupiores de ſe exempla p̄bent. aſtroꝝ more deſup luceut. Preclare il
lud vt multa fert̄ dixiſſe temiſtodes magiſtrat⁹ a ludis et quibuſcū
q̈ leuioribus eſſe arcēdos ne reſpublica ludere videat̄. defectūq̈ ſui
relicta grauitate ꝓnunciet. Si tn̄ maiorib⁹ qđ quidez rarū eſt eos
ex occupari cōtigerit in annis adoleſcētie. ex diſpenſatiōe etatis p:
mittunt̄ aliquid ſubtrahere grauitati. ⁊ in ſe clemētiores eſſe quod
maturitatis ꝓceſſu reipublice vtilitate cōpenſent. Hec in policra
tico li. j. ca. iiij. ¶ Itē opus exempli preſtat efficatiā verbo. quia
ſcđm greg. plus exempla q̈z verba mouēt. Cum ergo p̄lati ſit doce:
re. debet exemplū addere vt vox ſua habebat vocē virtutis Et idō
dicit̄ eccīaſtici. xxix. Cōfirma verbū ſꝫ ꝑ opus. Greg. Autoritas lo
quendi ꝑdit̄. cum vox ope nō iuuat̄. ¶ Itē p̄latus habet officiuz
medici. ⁊ ideo corā infirmis non debet aliquā infirmitatē portare
ne dicat̄ ei illud euāgelij luce. medice cura teip̄m. Greg. in paſtora
li. Qua p̄ſumptione alios mederi ꝓperat qui in facie vulnus por:
tat. Ne ergo eius officiū cōtempnat̄. debet corā alijs oīmodaz ſui
oſtendere ſanitatē. ¶ Itē filioꝝ eſt imitari patrē. ſcđm illud iohā
nis. v. Quecūq̈ pater fecerit. hec et filius ſimiliter facit. Et ideo
cauendū eſt prelato ne ſit de illis de quib⁹ dicit̄ mathei. xxiij. ſcđm
opa eoꝝ nolite facere. ſed potius poſſit cū apl̄o dicere. imitatores
mei eſtote ad philippū. iij. Quia igit̄ tot rationes cōcurrunt vt p̄
latus teneat preceteris bonū exemplū. bene dicit beat⁹ aug⁹ in re:
gula. ſeip̄m bonoꝝ op̄m p̄beat exemplū. Qđ et ſi graue ſit. recorde
tur q̈z grauia xp̄us ſuſtinuit ꝓ dādo bono exemplo. xp̄us inquit pe

trus p̄rime pe. ij. paſſus eſt pro nobis vobis relinquens exemplū.
Beatus cyprianus. In p̄lato dum multi pendent. ipſe deo adherere debet. qui illum inducatū ꝯſtituit. qui ad portandum multorum onera ipſum veluti forciorē ſolidauit. Paxillus em̄ niſi fix⁹ firmiter alicui fortiori hereat. omne quod in eo pendet cito labit̄. et ip̄e ſolutus a rigore ſue firmitatis cum oneribꝰ ad terrā dilabit̄. Sic et p̄latus niſi ſuo conditori ꝑtinaciter adheſerit. ⁊ ip̄e et oīs qui ei cōſentit cito deperit. Criſoſt. Quāta eſt differētia rationaliū ⁊ irrationaliū. tm̄ intereſſe debet inter rectores eccīe ⁊ ceteros qui regunt̄. Seneca in li. de breuitate vite ad paulinū ſic dicit. Diuus auguſt⁹ cui dij plura q̄ȝ vlli ꝑſtiterūt nō deſijt quietē ſibi p̄cari. et vacationē a republica petere. Om̄is eius ſermo ad hoc ſemꝑ reuolut⁹ eſt. vt impetraret ociū a negocijs ſecularibus. Illū diem letiſſimū cogitabat. quo magnitudinē ſuā exueret Aliqn̄ ſe victuꝝ ſibi in quadā ad ſenatū miſſa ep̄la pollicit⁹. Vn̄ ēſubdit notāter cōtra illos. qui differūt gerere curas officioꝝ vſq; ad ſenectā Non pudet inquit te reliquias vite tibi reſeruare. ⁊ id temp⁹ ſoluȝ bone menti deſtinare. quod in nullam rem conferri poſſit. Quā ſerum eſt tunc viuere incipere cum deſinendum eſt. Que tam ſtulta mortalitatis obliuio in quinquageſimum ⁊ ſexageſimum annum ſana differre conſilia. et inde velle vitam inchoare quo pauci perdurerunt. Idem in libro ſuo de quattuor virtutibus cardinalib⁹ dicit. Non ſemper in actu ſis. ſed interdum animo tuo requieȝ dato. Sȝ et requies ipſa plena ſit ſapientie ſtudijs et cogitationibus bonis. Nam prudens nunq̄ȝ ocio marcet. animū aliquādo remiſſuȝ habet. nunq̄ȝ ſolutum. ¶ Ex his oībus patet ꝙ ip̄e poteſtatis honor ſiue dignitatis mūdane nullatenus eſt affectādus. ſed ab oībus fugiendus ⁊ condempnēdus. et hoc ꝓpter multiplices eius prauas qualitates et conditiones. ¶ Primo quia honor iſte caducus et breuis eſt. ſecundum illud eccleſiaſtici decimo. Omnis potentatus breuis vita. rex hodie eſt et cras morieт̄. Huic etiam conſonat ouidius in libro methamorfoſeos dicens. Vix vlla potentia longe eſt.

Hinc galterus in libro alexandreydos. Quã friuola gaudia mundi Quã rerum fugitiuus honor q̃ȝ nomen inanc. Et ponit exemplũ de ipſo alexandro hoc modo. Magnus in exemplo eſt cui nõ ſuffecerat orbis. Sufficit exciſio defoſſa marmore terra. Quinq̧ pedũ fabricata domus qua nobile corp⁹. Exigua requieſcit humo. Hinc etiã verſificator egregi⁹ ait Vir bone quid curas res viles res perituras. Nihil pfuturas dampno quõq̧ futuras. Nemo diu mãſit in culmine ſed cito trãſit. Eſt breuis atq̧ leuis in mũdo gloria queuis Qui fuit hic imus erit illic ordine prim⁹. ¶ Scd̃o quia honor mũdanus ſeruilis eſt ⁊ inquiet⁹. iuxta illud qd̃ in epiſtolari ſuo dicit ſidonius. Quidã ius faſq̧ cõmune ſupgreſſi. ſummã ptãtem ſummã beatitudinẽ putãt eſſe hoc ipo ſatis miſeriores. q parũ intelligũt ſe inquietiſſimo famulatu ſubiacere. Nam ſicut ipſi hoĩbus. ſic et illis dominãdi deſideria dñant. Hinc etiã dicit ambro. ſup lucã li. iiij. Oſtẽdit inquit euãgeliſta dyabol⁹ dño oĩa regna mundi. Quibus ſcȝ verbis docemur ĩanis ambitiõis flabra deſpicere. eo q oĩs dignitas ſecularis ptãti ſubiacet dyabolice. fragilis ad vſum ⁊ inanis ad fructũ. Nõ tñ a dyabolo eſt ptãs ipſa. licet inſidijs dyaboli ſit noxia. ¶ Tercio honor iſte in quolibet hoĩe eſt ceteris inuidioſus. iuxta illud qd̃ ſcribit ſaluſtius. Poſt gloriã inuidiã ſequi memineris. et eo magis anxiũ et ſollicitũ optet te eſſe. quo clarior fueris Inter mortales nempe difficilimũ eſt gloria inuidiã vincere. Hic etiã ait btũs bernard⁹ q a duplici malo cõmuni liberat pauptas volũtaria. videlicet ab inuidia ppria ⁊ ab aliena. quia nullus inuidet pauptati. ¶ Quarto honor iſte grauis eſt et oneroſus. q̃a ſemper annexũ habet aliqd̃ onus. Vnde in in libro de thobia. Si queratur honor onus intricat honori. Hoc bene põderabat rex ille de quo refert valerius maximus li. vij. Rex ille ſubtilis iudicij quẽ ferunt traditum ſibi dyadema priuſq̃ȝ capiti imponeret. retentũ diu cõſideraſſe et dixiſſe. O nobilẽ magis quã felicẽ pannũ. quẽ ſi quiſ penitus quã multis ſollicitudinib⁹ piculis ac miſerijs ſit refertus cognoſceret. ne humi quidem iacentem tollere vellet. Hoc etiã bene põderabat adrianus papa. vt in policratico libro. viij. ca. xxiij

de eo ſcribitur. Qui fatebatur ſe in ſede pontificatus tantas. miſe=
rias inueniſſe. vt facta collatione preſentiū. tota precedēs amari=
tudo. iocūditas et vita feliciſſima fuerit Spinoſaȝ dixit eſſe cathe
dram romani pontificis. acutiſſimis vſqꝫquaqꝫ conſertā aculeis.
tanteqꝫ molis vt robuſtiſſimos premat terat et cōminuat hume=
ros. Hoc etiā ſepiſſime adiecit ꝙ cū de gradu in gradū a clauſtrali
clerico ꝑ omnia officia in pontificeȝ ſummū. nil vnqꝫ felicitatis
aut trāquille quietis vite priori adiectū eſt ab aſcenſu. In incude
inquit et malleo ſemper dilaniauit me dn̄s. ſed nūc oneri qꝺ infir=
mitati mee impoſuit ſi placet ſupponat dextrā. qm̄ mihi importa
bile eſt. Hec ibidē. Hinc ait grego. in moralibus li. xviij. Sancti vi
ri curas exteriores nequaqꝫ appetūt. ſed occulto ordine ſibi ſupim
poſitas gemunt. Et quāuis illas ꝑ meliorē intentionē fugiant. ta
men ꝑ ſubditā mentē portāt. ne dei ordinationi contradicant
¶ Quinto honor p̄dictus eſt ꝑiculoſus. quia frequenter honores
mutāt mores iuxta illud ouidij. ij. methamorfoſeos. Et obeſt ſua
gloria multis. Criſoſti. Multo cōſilio ⁊ prudētia opus eſt paſtori
et mille vt dicit oculis ad ſpeculandā vndiqꝫ ebetudinē earū quas
gurbernat aīarum. Noui nō paucos idoneos ſuimet fuiſſe recto=
res multum in abſtinentia ⁊ ieiunijs laborātes. quibꝫ quādiu licu
it eſſe priuatos. et nihil aliud curare quā ꝓpria. ⁊ deo placabāt et
indies nō modica philozophie incremēta capiebāt. At vbi in po=
pulo prodierūt. ⁊ multoꝝ imperitias emendare neceſſe fuit. aliqui
inter exordia tantum pondus ſuſtinere non potuerūt officij. Qui
vero tolerare coacti ſunt. perdentes conſtantiam ⁊ veritatem pri
orem et ſibi intulerunt magna diſpendia. et nihil alijs proferunt.
Vnde dicit greg. in paſtorali. Plerūqꝫ in occupatione regiminis
ipſe quoqꝫ boni operis vſus perditur. qui in trāquillitate tenebat̄
quia quieto mari recte nauem et imperitus nauta dirigit. turbato
autem tempeſtatis fluctibus etiā peritus ſe nauta cōfundit Quid
nāqꝫ eſt poteſtas culminis. niſi tempeſtas mentis. Et oratius in
libro carminum. Sepe quoqꝫ ventis agitatur ingens pinus. et cel
ſi grauiore caſu deciduntur turres. feriuntqꝫ ſummos fulgura mō=

tes. ¶ Sexto honor iſte diſpenſioſus eſt cuilibet propter alienas
occupationes quilibet obnoxius eſt. vt ſibi non poſſit intendere.
iuxta illud canticorum. j. Poſuerunt me cuſtodem in vineis. vine-
am meam non cuſtodiui. Ideo recte cuilibet ambicioſo dicitur ab
ouidio in libro de triſtibus. iij. Viue tibi et longe nomina magna
fuge. Tu quoqꝫ formida nimium ſublimia ſemper. Propoſitiqꝫ tui
contrahe vela precor. Hinc et in ꝓuerbijs ſapientum legitur. Vis
honorem habere do tibi magnum imperium. impera tibi. Vt enī
ſocrates dicit ſtultum eſt vt ceteris imperare quis velit. cum ipſe
ſibi imperare non poſſit. ¶ Septimo honor p̄dictus cecus eſt. et
tenebroſus. ſcd̄m illud pſalmiſte. Homo cum in honore eſſet nō in
tellexit. Vnde grego. Adeo enī honor ipē excecat. vt ſeipm̄ nō vide-
at. et de ſe falſa credat. ſubiectos et q̄s ſorte poteſtatis excedit. trā-
ſcendiſſe ſe etiā vite meritis credit. Cūctis ſe eſtimat amplius ſa-
pere quib⁹ ſe videt ampli⁹ poſſe. ¶ Octauo ⁊ vltimo honor iſte ē
rumoſus et p̄ceps. iuxta illud ouidij in libro triſtiū. Ardua ꝑ p̄cepſ
gloria vadit iter. Hinc macrobi⁹ li. ſaturnaliū. Sūmū ad gradum
claritatis cū veneris egre cōſiſtes. et cicius q̄m aſcenderas cades.
Ideo dicit ſeneca in libro de quattuor virtutibus. Ne in re altiori
te ponas in qua ſtāti tremendū. deſcēdenti cadendū eſt. Vt enī di
cit galterus in alexādreyde. ſancti⁹ eſt nō aſcēdere. q̄z poſt aſcēſum
regredi. ¶ Nos aūt nō ideo hec oīa inculcauimus. vt poteſtatez
reprobem⁹ aut rep̄hendam⁹. nā vt ait quidā ſapiens deus potēteſ
nō abicit cū ⁊ ipē ſit potēs. verū homīes ab eius appetitu vel amo
re deterrere intendim⁹. ſicut facit in paſtorali btūs greg. Nos inq̄t
hec ꝓferentes nō poteſtatem reprehendim⁹. ſed ab appetitu illiuſ
cordis poteſtatem munimus. ne imꝑfecti quiqꝫ culmē regiminis
arripe audeāt. et qui in planis ſtantes titubant. in p̄cipicio pedez
ponant Vnde hoc viciū eſt fere oībus inſupabile Vt enī dicit am
broſi⁹ ſup lucā li. iiij. ſepe q̄s nulla vicia delectant. quos nulla po
tuit luxuria cōmouere. nulla cupiditas ſubruere. facit ambicio cri-
minoſos. ¶ Inde eſt et ſcribit in policratico li. vij. ca. xix. Potis ⁊
ſi non re plures numero ſunt rectores quā illi quos regunt. Nam

qui regi velint perpauci ſint. cum quiſq; vt emancipet̄ a iugo re-
ctoris proprij totis viribus querat. Priuilegio quidē capl'i aut vi-
ſitatorum plurimi tuti ſint. ne abbatibus et prioribus ſuis obtem-
perent. ne obiam impleant. ne legi dei ſubiecti ſint. Nō rephendo
clementiā capl'i aut viſitatorum. ſed hanc indulgentiā eorū ſubditis
nō arbitror expedire. Propterquod in cartha capl'i ordinis carthu
ſienſis habetur hec ordinatio anni. xlij. Et ſi multa liceant patri-
bus viſitatoribus poteſtate a capitulo generali eis delegata. que ī
terdum ſaluti aīarum nō expediunt. aut regularē cōuerſationem
monaſticā non edificāt ſummope cauere debēt ne in pceſſu viſita
tionum per cōplatientiā monachorum. quos forte cōtriſtare nolunt.
tum in licētijs ex ordinarijs cōcedēdis tum in laxandis regularib9
obſeruātijs. tum etiā in exceſſibus palpādis vel diſſimulādis. aut
minus exemplariter corrigēdis. poteſtas ipſorum viſitatorum. que non
in deſtructionē. ſed in edificationē data eſt. cedat in derogationem
auctoritatis priorū aut obſeruātie regularis vel baculi paſtoralis
ipſorum. ordinam9 vt in pmiſſis oībus tam puide cauteq; ſe habeant
q xps in ſuis vicarijs idē priorib9 nō dehonoret. ſubſtātialiq; obie
aut reuerētie q ſubditi debēt ſuis ſupiorib9 etiā diſcolis nullaten9
deroget. ne alij videtes ſuos ſupiores tali modo dari vilipēdio. ad
ipſorum vilipēdiū qd abſit inclinent. ¶ Eſt etiā viciū inexplebile
vel inſaciabile. quia honor vel glīa eſt q̄ſi ventus vel vmbra vel ali-
quid tale. Eſt itaq; appetit9 honoris viciū plenū vanitate. et ideo
inſaciabile. iuxta illud pruer. xxij. Venter impiorum inſaturabilis idē
anim9. Nec mirum Ad ymaginē eīn dei facta eſt aīa ratiōalis. ceteris
oībus occupari poteſt repleri oīno nō poteſt. capacē dei quitquit
deo min9 eſt nō implebit. ¶ Eſt etiā viciū plenū anxietate. quia
torquet ambitioſus ptim cupiditate ptim liuore. Vnde bernard9.
O ambitio crux ambientium quomō omnes torquens oībus pla-
ces. Et q ex ambitione proueniat liuor. dicit auguſtinus in libro
de verbis domini. Non enim ait inuidet niſi amor excellentie.
Deniq; hoc ipſum q homo appetit preeſſe malum eſt in ſe. iuxta
illud auguſtini in libro de ciuitate dei. Locus ſuperior et ſi vt

oportet adminiſtrar̄. tamē indecenter appetit̄. Grego. in moral̄.
libro. xxiiij. Vnuſquiſq₃ ſupbus totiens ad culpā apoſtaſie dilabit̄
quotiēs hominib⁹ p̄eſſe delectatur. et honoris ſui ſingularitate le:
tatur Vnde ſcriptū eſt Qui dicit regi apoſtota. et vocat duces im
pios Talis em̄ ſub quo ſit nō cōſiderat. ꝛ ꝙ equalibet quaſi nō ſit
equalis exultat. Tūc vero ſolūmodo ptās bene gerit̄. cū nequaq̄m
amādo ſed timēdo retinet̄. Que vt recte miniſtrari valeat. oportet
primū vt hanc nō cupiditas ſed neceſſitas imponat. Hinc etiā di:
cit bernardus Quotiēs hoībus p̄eſſe deſidero. totiēs deū meū p̄ire
volo. Merito ergo tali dicit̄ mat. xvi. Vade poſt me ſathana. quia
nō ſapis ea que dei ſunt. Criſoſti. Quicūq₃ deſiderat primatu₃ in
terra inueniet cōfuſſionē in celo. nec inter ſeruos xp̄i cōputabitur
qui de primatu tractauerit. Idcirco teſte grego. qui dignitatis cul
men affectat. ſue aīe diſpendiū querit. Nō ſunt itaq₃ appetēde pre
lationes vel ambiende dignitates. q̄m ſcd̄m criſoſti. nihil deo ita
amicū eſt. vt cum vltimis ſe nature. hoc em̄ philozophie vniuerſe
principiū eſt. Argue tibi ſic oīa xp̄iana du₃ impellit te ſpūs ſupbie
ſup honoribus trāſituris. Si glorificāda ſum ſi magnificanda a do
mino in eternitate. qui ſemp et vbiq₃ gloria₃ meā dicet. quid mihi
de punctuali et vmbra tibi gloria ſup terrā. Si vero iuſto q̄d auer
tat dei pietas iudicio dampnādus ſum. tot⁹ honor impēſus ab ho
minib⁹ plus ad tormentū mihi cedet q̄₃ ad ſolaciū. plus inde blaſ:
phemabit aīa mea dn̄m. plus exiliet furēs ſpirit⁹ in deu₃ quia non
fuit ſalutare ſuū. plus exardeſcēt inuidi demones aīam cruciare. q̄
pl⁹ in bonū ſenſerūt honorari. Hec iohānes gerſon ſup magnificat

Quot prelatus quattuor circa ſe cōſiderare debet quintū ca.

Sciendum preterea ꝙ prelatus quilibet circa ſtatum ſuum quattuor diligenter conſiderare debet. videlicet ꝙ non ſit immiſſus per intruſionem ꝙ non ſit remiſſ⁹ per diſſimulationem. ꝙ non ſit neglector culparum. ꝙ non ſit ac:
ceptor perſonarum. ¶ Primo conſideret et conſiderare debet pre
latus ſiue princeps, ꝙ non ſit immiſſus per intruſionem. ſed

poſſit vere dicere illud ſapientie. Domine tu me elegiſti regem po:
pulo tuo. ⁊ in ducem filioꝝ tuoꝝ et filiarum tuarum ¶ Forma au
tem prelatoꝝ eligendoꝝ eſt ipſe xp̄us in tribus. ſcilicet in ſua cōce:
ptione. in ſua natiuitate. in ſua ꝯuerſatione. Fuit enī xp̄us cōceptꝰ
ſpirituſſancti opatione. natus ſine matris corruptione. cōuerſatuſ
in mūdo ſine peccati opatione. Elegit eū populus in regē. ipſe fu
git et noluit rex fieri. iohannis ſexto. Iſto modo qui debet intrare
ad ſtatū p̄lacie. Dico ergo ꝙ p̄latus ſiue princeps debet cōſiderare
ꝙ nō ſit immiſſus ꝑ intruſionem. quia queadmodū xp̄us fuit con:
ceptus virtute et coopatione ſpirituſſancti. ſic debet prelatus con
cipi in mētibus electoꝝ per ſcti ſpūs inſpirationē. nō per diſſoluto
rum cōſpirationē. Debet naſci de matre virgine que eſt congrega
tio ſubditoꝝ ſiue mater eccleſia. cui debet preeſſe ſine corruptione
ita ꝙ nec ſit corrupta prece vel precio vel minis potentuꝫ. Debet
ergo ſic electus ad mittere ſtatū ſuū ſine ambitione. vt velit ſi poſ
ſit ex corde fugere ⁊ inuitus obedire. vt deus ſibi dicere poſſit illud.
yſaie. xx. Noli timere ſerue meus iacob. ⁊ rectiſſime queꝫ elegi. De
hoc in policratico libro. viij. ca. xxiij ſcribit̄ Vtiqꝫ qui miſere aſcen
dit ad prelationē rotatur miſerius. et miſerrime deicietur. Non le
tus habēt exitus. que malo ſunt inchoata principio. Pheton in fa
bulis dum pr̄nos currus affectat incēdit orbē. et tandē miſeratiōe
dei et ipſe ſuccēſus corruit ꝑceps curru diſiūcto. ycarus quoqꝫ dum
elatus iuuenili leuitate fertur in celum marinis fluctibꝰ mergitur
deiectus enī eſt dum alleuaret̄. ¶ Sed timendū eſt ꝙ nōnulli eli
gunt̄ ꝓpter partiales affectiones. quidā ꝓpter mūdiales poſſeſſi
ones. et quidā ꝓpter curiales interpoſitiones. Conſiderāt enī nō
nulli electores nō quis melior vita. clarior ſciā. celebrior fama. ſed
ꝯſiderāt quis velit eſſe in beneficĳs et ſubuētionibꝰ eis vtilior. q̄s
velit vitā ſuam minus emēdare. quis velit crimīa magis diſſimu
lare. Cōſiderant etiā aliqui electores. quis in rebus locupletior. ī
beneficĳs pinguior. in expenſis ꝓfuſior. in cōuiuĳs lautior. et in o
cioſa familia multiplitior. Alĳ vero ſunt qui cōſiderant quis eſt re
gi et regalibus gratior et acceptior. quis ꝑntum generoſitate nobi

lioꝛ.quis mundane vanitati habilioꝛ et vſitatioꝛ inuenit̄. Jſti nõ
eligunt ꝑ ſpūm ſanctū.ſed ꝑ ſpūm ſuum neq̃ʒ. ¶ Contra quos po
teſt adduci illud.iiij. regū.x. eligite melioꝛem ⁊ eū qui vobis meliꝰ
placuerit de filijs domini veſtri.⁊ ponite eū ſup ſolium patris ſui
Et nota ꝙ premittit melioꝛē.et eū qui vobis melius placuerit.in
ſignū ꝙ bonitas gratiaꝝ nõ acceptio ꝑſonaꝝ debet eſſe cauſa qua
res nobis placeat. Fert̄ quedā regi dixiſſe lodouico querēti cur non
fiebant miracula ꝑ epiſcopos et prelatos moderni tp̄is ſicut olim
fiebāt in primitiua eccleſia. Cauſam huiꝰ aſſignauit dicens. Tpe
primitiuo electiones epoꝝ ⁊ prelatoꝝ fiebāt ꝑ ſpūm ſanctū.cuiꝰ eſt
facere miracula.modo fiūt ꝑ reges ⁊ principes qui miracula face-
re non poſſunt. ¶ Scḋo cõſideret prelatꝰ vel princeps ꝙ nõ ſit re
miſſius ꝑ diſſimulationē.quia eſt electꝰ in regē Rex eñi a regendo
dicit̄.et eſt nomē tā oneris q̃ʒ honoris. Tenet̄ eñi alijs exemplum
ꝓbitatis moralis oſtēdere.vt dicat illud qḋ ſcribit̄ de gedeone iudi
cum.vi.ca.qḋ me videritis facere facite. Plus eñi mouent egregia
facta principis ſeu preſidētis q̃ʒ iuſta impia. De iulio ceſare dicit̄
ꝙ nūq̃ʒ dixit militibꝰ ſuis ite ſed venite. Vnde.j.regū.xij. Conſti
tui vobis regē.⁊ rex gradit̄ ante vos. Narrat ſextus iuliꝰ ſtragema-
ton.li.iiij.ca.v.de quodā duce qui vocabat̄ peſticoꝛis Hic cū inter
rogatus eſſet a militibꝰ quid imparet.dixit vt ſe imitarent̄ et nihil
aliud.et accepto ſigno primꝰ hoſtes inuaſit. Modo tales debēt eſ-
ſe boni prelati.vt poſſint dicere cum ap̄lo. Jmitatoꝛes mei eſtote
fratres.et obſeruate eos qui ita ambulāt ſicut habetis formam no
ſtram ad epheſios.iij. Trogus pompeyus lib.vij.narrat ꝙ arguis
rex macedonū moꝛiēs reliquit filiuʒ ꝑuuluʒ. Contigit macedones
interim cõtra illirios bellare ⁊ vinci.qui ſtatim ſe recolligentes re
gem ſuū puerū in cunis iacentē ante aciem poſuerūt ⁊ ſic illos vin
cerunt.oſtendētes macedonibꝰ regē defuiſſe nõ virtutē. Moꝛalit̄
preſentia prelati iuuat ſubditos. ¶ Tercio conſideret prelatus ne
ſit neglectoꝛ culpaꝝ inquirēdo diſcutiēdo puniēdo.quia eſt electus
in iudicem.tu autem elegiſti me in iudicem. Dicit philoſophꝰ.v.

ethicoꝝ. q̄ vnuſquiſq; eſt bonus iudex eoꝝ que cognoſcit. ⁊ ideo ad bonum iudicium dandum requiritur inquiſitio ⁊ cognitio. ne ho/ mo ꝓcedat ex incertis ſuſpitionibus ex vna parte. et ex altera par: te debet homo inquirere ne mala ſerpant. et augeant̄ ꝑ defectū cor rectionis. Cur vero crimina ſint cognita. cōtinuo ſi poſſibile eſt ſint correcta per iudicē. qui debet eſſe ſicut inſtū aniatum. ſicut dr quito ethi. vt mens ſua tota ſit a iuſticia occupata. et ideo ppl's ac cedit ad iudicē ſicut ad iuſticiā aniatam vt omnibus reddat qd iu ſtū eſt. Vnde ſcribit ecclaſtici. vij. Noli querere fieri iudex. niſi va leas virtute irrumpe iniquitates. Venerabilis hugo de ſancto victore in libro ſuo de duodecim abuſionibus clauſtri dicit. q̄ tres ſunt ſpecies vel modi negligētiū prelatoꝝ. Quidā ſunt qui male vi uunt et ſubditos male viuere volūt. et quidā ſunt qui bene viuunt et ſubiectos male viuere ꝑmittūt. Exemplo ꝓcedūt. ſed non incre pando delinquūt. Licet bene viuant. neceſſe tn̄ eſt vt de grege ſibi cōmiſſo dn̄o gregis rationē reddāt Illi vero qui male viuūt ⁊ ſub iectos bene viuere cogunt. errantes reuocāt. ſed rectos ⁊ fortes oc cidunt. reuocāt verbis occidūt exemplis. De tercia ſpecie nō opor tet facere mentionē. Hec hugo. Quarto informant̄ prelati ⁊ prī cipes. nec non et iudices. ne aliquis eorum ſit acceptior ꝑſonarum cum dicit filioꝝ tuorū et filiarum tuarū. idem electus ſum in regē et iudicem tam maioꝝ q̄z minoꝝ. tam ſimpliciū q̄z ꝑfectorum. Fi: lioꝝ inquā tuoꝝ. idē electus ſum vt iudicem pplm tuum non ſicut ſeruos vel ruſticos. ſed ſicut filios meos vt ſim eis loco tui pat̄ non tyrannus. Debemus enim quicunq; ſumus in ſuperiori gradu con ſtituti. primo iudicare noſmetipſos. et poſtea alios. conſiderantes nos eſſe homines. et non deos aut angelos. Vnde prime ad corin: theos. v. Si noſmetipſos dijudicaremus. nō vtiq; dijudicaremur Qualis autem debet eſſe qui debet alios iudicare. bene ⁊ lucide de clarat ambroſius ſuper pſalmiſtam. beati immaculati. et habet̄ in canone tercio queſtione ſeptima capitulo iudicet. Judicet inquit ille de alterius errore. qui non habet quod in ſeipſo condempnet.

Judicet ille qui nō agit eadem. quo in alio putauerit puniēda. ne cum alio iudicat. in ſe ferat ſnīam. Judicet ille qui ad ꝓnūciandū nullo odio nulla offenſione nulla leuitate ducat. Et poſt pauca Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit. nec ex domeſtice voluntatis ꝓprietate. ſed iuxta leges ⁊ iura ꝓnunciat. ſcitis idē ſtatutis iuris obtempat. Nō indulget ꝓprie voluntati. nihil patum vel premeditatū domin⁹ ꝓfert. ſed ſicut audit ita iudicat. et ſicut ſe habet natura diſcernit. Hec ambroſius.

¶ De bono exemplo prelatorum. et q̄ntum culpa prelatorum nocet ſubditis. ſexto.

Qvicunq̄ in ſublimitate p̄lationis es ꝯſtitutus. ſtude modis omnibus edificare ſubditos tibi in vultu. aſpectu geſtu habitu et inceſſu. Viuere et non dare opā vt recte viuatur eſt vitā pdere Edifices ſubditos nō ſolū verbo. ſed ope et exemplo quia regnū dei non eſt in ſermone. ſed in virtute. Meritorium valde eſt ſi ſic preſis vt ꝓſis. Prius ergo cuſtodi teipm̄. vt ſecurus ꝓcures ſalutē alioꝝ. Terribilis eſt ſnīa beati cipriani martiris in libro ſuo de xij. abuſionibus q tue ſinu memorie nō excedat Sciat inquit prelatus quiſq̄. ꝙ ſicut in ſede primus inter ſubditos cōſtitutus eſt. ſic et in penis ſi iuſticiam non fecerit primatū habiturus eſt Omnes nāq̄ quoſcūq̄ peccatores in preſenti ſub ſe habuit ſupra ſe plagabili mō in illa pena futura habebit Et ideo ſtudeat princeps ſeu prelatus quiſq̄ illos excellere quos habet regere. non tantū potentia ⁊ ſapiētia. ſed etiam in bonitate ſicut legit̄ de ſaul primi regum. ix. ꝙ non erat vir de filijs iſrl̄ melior illo. ¶ Cōmiſſa eſt tibi villicatō grauis villicationis. huius ratione exactiſſime requiret terribilis in iudicijs ſuis de⁹ Teſte aūt greg. prelatus tot coronas ſibi multiplicat. quot deo aīas lucrifacit ¶ Prelati etiā ſcire debent ꝙ ſi ꝑuerſa perpetrāt tot mortib⁹ digni ſunt. quot ad ſubditos ſue ꝓditiōis exempla trāſmittūt. Omni igit̄ diligentia cuſtodi cor tuum. vt exemplo ſis alijs. Cum eīm te irreprehenſibilem in omnibus exhibueris. tunc poteris cum quanta volueris fiducia

et poteſtate corripere ſibi ſubditos. ¶ Unde notandum ꝙ ad hoc ꝙ correptio ſiue reprehenſio ordinate fiat tria maxime requiruntur. Primum eſt ex parte reprehendentis. ſcilicet eius irreprehenſibilis vita. ſcd̓m eſt ex parte reprehenſi. ſcilicet eius reprehēſibilis culpa. tercium ex parte reprehendēdi. ſcilicet diſcretio ꝓuida. ¶ Circa primū eſt ſciendum. ꝙ p̄latus ſeu quiuis aliorum rector ſi laudabiliter et abſq; columpnia velit ſubditos culpare ſeu corrigere. debet ſe a vicijs de quibus alios reprehendit cautiſſime abſtinere. ne eadem committendo que culpat. quaſi ꝓprio iaculo feriat ſemetip̄m. iuxta illud auguſtini. Bene loqui et male viuere. nil aliud eſt. q̄ȝ ſua voce ſe dampnare. Unde katho. Que culpare ſoles. ea ne tu feceris ipſe Cui etiā concordat yſidorus de ſummo bono libro iij. dicens. Nihil turpius q̄ȝ ſi bonū qd̓ quiſq; ſermone p̄dicat. explere op̄e negligit. Unde tu qui es ſpecialiter ſup̱ alios cōſtitutus. debes te exercere in op̄ibus virtutū. quia p̄lato peccāte leniter peccāt ſubditi. exemplo illiꝰ ad peccādū īducti. iuxta illd̓ eccl̄iaſtici. iiij. Scd̓m iudicem populi ſic et miniſtri eius. et qualis rector ciuitatis. tales ꝛ habitantes in ea. Raro vel nunq̄ȝ in ſacra ſcriptura de obſcuratione ſolis fit mētio. qui ſtatim ſequat̄ lune ꝛ ſtellarū obtenebratio. Unde yſaie. xiij. Obtenebratus eſt ſol in ortu ſuo Et iohelis. ij. Sol ꝛ luna obtenebrati ſunt. et ſtelle retraxerūt ſplendorē ſuū. Per ſolem qui eſt princeps lucentiū p̄latꝰ intelligit̄ qui excellētia cōtemplationis ꝛ ſanctitatis eminere debet ſubditis vniuerſis. et claritate radioꝝ ideȝ op̄m ſuoꝝ cūctos pluſtrare. Dicit ſeneca. Plus mouēt exempla q̄ȝ verba. Propterea dicit ap̄l'us ad thimotheū. ij. In oībus teip̄m p̄be exemplū bonoꝝ op̄m. in doctrina in caſtitate in integritate ꝛ grauitate. ¶ Sed notandū ꝙ culpa p̄latoꝝ plus nocet ſubditis q̄m culpa alioꝝ. qd̓ ex duobus ꝓbatur. ſcilicet ex naturali exemplo. et ex iure canonico. ¶ Primo naturali exemplo. Nam dicunt aſtrologi ꝙ eclipſis ſolis multū grauat oculos intuentiū. ꝛ qn̄ eclipſis fit in aſcenſu ſolis plus nocet. et eſt malū ſignū. Sic moraliter licet peccatū a quocunq; committat̄. fit ſcandali offenſiuum. tamen peccata prelatoꝝ qui ſunt in aſcenſu dignitatis plus ſcāda-

liſant. Unde etiā magna in oculo macula reputatur. que in cete-
ris mēbris nulla aut modica eſſet. ¶ Scḋo idem probatur ex cano
nico iure. Quod eñ agitur a prelatis facile trahiẗ a ſubditis in ex
emplum. quia prelati ſint tanquā ſignum poſitum ad ſagittaꝫ. vt
in decretis qualiter. et a quo debent ſubditos ꝓhibere. multo forti
us et ſeipōs. nec poteſt alios corrigere cui tacitus reſpondet ſua cō
ſcientia ſe eadem cōmiſiſſe que corripit vt in canone. Cōmiſſos er
go ſibi prelatus ſalutarib⁹ monitis excitare iubeẗ. et virtuoſis ope
ribus edificare. vt a peccati torpore ſurgētes in ſanctis cogitatiōi
bus et operib⁹ excubantes. de breui et trāſitorio labore manipulos
referant exultatiōis eterne. ¶ De ſcḋo ſꝫ de rephēſibili culpa diciẗ
aug⁹. Si ea inquit in me rephendis que rephendenda non ſunt te
ipſum potius ledis quā me. exemplo illius qui arcū tendit ⁊ tenen
do vulnerat ſeipſum. Sūt aūt nōnulli ita in maliciȷs indurati. q̄
nullo mō corrigi volūt. nec etiā emendare ſeipſos. cuius eſt duplex
ratio demōſtratiua. ¶ Prima eſt quia nūquā bene corrigit librum
qui dorſum vertit ad exemplar. Exemplar omnis xp̄iani xp̄us eſt
cui moribus et vita coequari debet. Unde ciprianus de. xij. abuſio
nibus. Criſtian⁹ nemo recte diciẗ. qui criſto morib⁹ nō coequatur.
Et aug⁹ de vita xp̄iana. Criſtiani nomē ille fruſtra ſortiẗ. qui xp̄ꝫ
minime imitaẗ. Peruerſi aūt vertūt huic exemplari ſꝫ xp̄o dorſum
et ideo difficulter corrigūẗ. ¶ Scḋa ratio quia reſpiciēs exemplar
ſolū in ea pte in qua eſt corruptū. nūquā bene corrigit librū ſuum.
Exemplar ſubditoꝝ eſt prelat⁹ eoꝝ. Sed quia pūerſi nō cōſiderāt
in prelato niſi vicia. ⁊ defect⁹ qui in eis ſunt. ideo difficult corrigū
tur. De talib⁹ dicit ſeneca in li. ḋ morib⁹. Nobilis equ⁹ umbra vir
ge regiẗ. ignau⁹ nec calcaribus ꝯcitari poteſt. Et petr⁹ rauēnas in
quodā ſermone. Peruerſuꝫ corrigere nihil aliud eſt q̄ꝫ ſtimulare in
ſanū. q̄ꝫ oleū adhibere camino. ⁊ vētis incendia ſupare. Sed bon⁹
prelat⁹ dolēs ſup piculo incorrigibilis ſubditi. attēdere debet ꝓ cō
ſolatione ſua. q̄ ſtabulario dictū eſt curā illius habe. Curā habere
et non curare preciperis. Cura ergo et labora. Nā ſi egrotū nō cu-
raueris. impleſti tamē medici vices ſi nihil ex cōtingentibus obmi

ſiſti. Apoſtolus non dicit plus profui. ſed plus omnibus laboraui. Deus autem mercedem laborum ſanctorum non ex prouentu laboris. ſed ex labore metitur. ideo paulus non in plurima obuentione laborum. ſed in pluribus laboribus gloriatur. Sufficit ſi cum apoſtolo ſecura conſcientia dicere merearis. Conteſtor vos hodie quia mundus ſum a ſanguine omniū veſtrum. non enim ſubterfugi quo minus annunciarē vobis omne conſilium dei. ¶ Circa tercium ſcilicet modum corripiendi notanda eſt ſentētia ſenece in quadam epiſtola. Obiurgationi inquit ſemper aliquid blande permiſce. Facilius penetrāt verba que mollia vadunt quam que aſpera. Idem in libro de moribus. Nemo prudens punit peccatū eſt. ſed ne peccet. Res enim optima eſt ſceleratos nō extirpare ſed ſcelera. Hunc modū corripiendi pulchre docet greg. nazāzenus in apologetico ita dicens. Rectori qui aliis preeſt. omni ope peccati poſt tergum relicto. proficere in optimis cōuenit. ita vt poſſit profectus ſui exemplo inuitare et allicere ceteros ad virtutem. precipue per hūilitatis a domino nobis traditam formam. Non enim oportet vi vel neceſſitate conſtringere. ſed ratiōe et vite exemplis ſuadere. quia omne quitquit extorquetur inuitis cum eo quod tyrānicū eſt videtur. nec perſeuerare quidē poteſt. Modum etiā corripiēdi ſubditos docet Grego. papa in paſtorali dicēs. Iuuenes plerūque ſeueritas āmonitionis ad profectum dirigit. ſenes vero ad meliora opera deprecatio blanda cōponit. Et aug. ſuper epiſtolam ad galathas. Quitquit lacerato animo dixeris. puniētis eſt impetus non caritas corrigentis. Dilige et dic quitquit voles. ¶ Porro de prelato ambicioſo et negligenti ad corripiendū ſubditos ſic dicit grego. li. xx. moraliū. Si ab increpatiōe idcirco reticemus. quia cōtra nos inſurgere ſubditorum odia formidamus. nō iam lucra dei ſed noſtra querimus. Sed ad hoc notandū eſt dictū beati auguſti. libro. i. de ciuitate dei. Si inquit propterea obiurgādis et corripiēdis mala agentibus quis parcit quia oportunius tempus inquirit. vel eiſdem ipſis metuit ne deteriores ex hoc efficiantur. vel ad bonā vitā et piā erudiēdos impediāt. alioſque infirmos puniāt et auertāt a fide. nō videtur eē cupiditatis occaſio. ſed cōſiliū caritatis. Idē quod ſentit criſo. in ſuo dyalogo li. ix.

Non inquit uniformiter ſcḋm menſurā delictorum increpationes oportet inferri. ſed diligenter inſpicere eorum qui deliquerunt vires atque propoſitum. ne forte volens rupta ſartire. maiorem oportet dirupti onem. cupiens erigere collapſa. caſum inferat grauiorem. Idem libro. v. ibidem. Ita inquit oportet p̄latum inter eos ſe agere quos gubernat. ſicut pater inter filios nimis puulos. id eſt ſicut ille nec cōtumelias ſentit. nec verba puulorum atque vt eorum nō teritur dolore aut īdignatiōe ita nec riſu aut obſequijs vt ſupbiat intumeſcit. ita et p̄latus nec laudibus offerri. nec ɔcidere debz vituperationē ſubditorum. ¶ Si vero quis cū ambitiōe et appetitu laudis aliene p̄lationis aſſumat officiū quas curas et quos pati arbitraris dolores. Sicut enim mare nūq̄z imotū poteſt videri. ita nec illius animus. vel ſollicitudīe vacuus vel dolore. Propter quod oportet exerceri maxime ī ɔtemptu laudis humane. q̄z ſi p̄latus laudum cupiditate capiat̄. nihil de ſtudio ſuo. aut de ſermonis virtute vtilitatis adipiſcet̄. quia non ſuſtinens imperitorum reprehenſiones fatigat̄ et corruit. atque ipa ſtudia derelinquit. Denique ſanctorum teſtimonio ſacius eſt vt p exuberanti miſericordia. q̄m p exacto rigore iuſticie iudicemur. Idē libro. xij. Sit inquit p̄latus benignus ſitque ſeuerus. neque em̄ vno modo erga omnes ſubditos vti poteſt. q̄z nec medicine vna eadēque lege omnium poſſunt infirmitatibus ſubuenire. nec gubernator vnū modum diſcit. quo ventorum flatibus obnitat̄. ¶ Unde notanda ſunt verba que ſapientie. xij. de deo ſcribunt̄. Tu aūt dn̄ator virtutis cum tranquillitate iudicas. et cū magna reuerētia diſponis nos In quibus verbis notāt̄ due ɔditiones neceſſarie cuilibz p̄lato ſiue iudici volenti punire delinquētes. ſcilicet quies et ſedatio turbationis. mora et exprecatio deliberationis. ¶ Primo namque requirit̄ in p̄lato ſiue iudice ad hoc quod recte exerceat̄ iuſticia quies et ſedatio cuiuſlibet turbationis. Nā turbati recte iudicare nō poſſunt. Et quātū ad hoc dicit ſic. tu aūt dn̄ator virtutis. qui videlicz dator eſt v̓tutis. et rector v̓tutis. cū trāquillitate iudicas. nō ex paſſiōe ire vel offenſe ſed ſine q̄cūque turbatione. iuxta illud yſaie. xlij. In v̓itate educet iudiciū. nō erit triſtis neque turbulētus Plato quoque dicit. Cum in

ſubiectos poteſtas ſeuit. idem eſt ac ſi tutor pupillum pſequat̄. vel eum tuo mucrone iugules. ob cuius defenſionem ab eodem traditū tibi gladium accepiſti. Idem etiam in ſecularibus litteris fert̄ di-xiſſe. Proinde eſt cū ſubditos opprimit magiſtrat⁹. ac ſi caput cor-poris intumeſcat. vt a mēbris aut oīno. aut ſine moleſtia ferri nō poſſit. Veteres etiā philozophi. qui tm̄ moribus ⁊ ſcientijs ſtudu-erunt. principes docuerūt tam verbo q̄z exemplo. q̄ nunq̄z irati in reos aīaduerterent. Vnde de archita tharētino ſcribit̄. q̄ tharēti-nus architas de pceptis pytagore. multo ope magnoq̧ labore ſoli-dum opus doctrine cōplexus. poſt in patriā redijt. ac du3 rura ſua reuiſeret cepit aīaduertere negligētia villici ea corrupta ⁊ pdita eſ-ſe. intuēſq̧ male meritū dixit Sumpſiſſem inquit a te ſupplicium niſi iratus eſſem. Maluit em̄ impunitū dimittere. quā ppter ira3 iuſto graui⁹ punire. Itē de platone ſcribit̄. q̄ cū aduerſus delictū ſerui vehemēter exarſiſſet. vidēs q̄ vindicte modū ſeruare nō poſ-ſet. pſeuſippo amico ſuo caſtigationis modū mādauit Vnde dicit ſeneca. Nihil tibi liceat dū iraſceris ¶ Scđo requirit̄ in iudice ad hoc q̄ recte exerceat̄ iuſticia. mora ⁊ expcatio deliberationis. ſic q̄ nō ex impetu vel ex abrupto fiat ſnīe iudicialis executio. Et ideo libro. ix. hiſtorie triptite narrat̄ q̄ btūs ambro. iniunxit theodoſio impatori q̄ legē talē ediceret. q̄ trigīta dieb⁹ ſnīa necis ⁊ pſcriptio-nis in litteris tm̄mō maneret. vt domo cauſa3 iudicās apud ſemet ipm̄ que cognouerunt ſub veritate diſponat. Cū em̄ apud theſſa-lonicam quidā iudiciū fuiſſent lapidati. indignat⁹ theodoſius oēſ paſſim iuſſit interimi nō pcedente iudicio. intm̄ q̄ ſeptē milia ho-minū occiſa fuerūt. Hec igitur lex poſtea ſtatuta fuit ab eo ſub hac forma. Impator gracianus valēcianus theodoſius auguſt⁹. flaui ano ptorij prefecto illirici. Si vindicari in aliquos ſeueri⁹ contra noſtrā cōſuetudinē p cauſe intuitu iuſſerim⁹. nolumus ſtatim eos aut ſubire penā aut excipere ſnīam. ſed p triginta dies ſors ⁊ fortu-na. id eſt ſnīa ſup ſtatutū eor̄ ſuſpēſa ſit Reos ſane ſuſcipiāt carcer atq̧ cuſtodia. et excubijs ſollertis inaniter obſeruet. Vnde p exceſ-ſu theodoſij btūs ambroſius p octo menſes eū ab introitu eccleſie

coartauit. et poſtea ad excōmunicatione abſoluit. Conſtat deniq3 varronis eſſe ſententiā. vt feratur quod tolli non poteſt. hoc tñ fidelis adiecit interp̄tatio. vt viciū intelligatur quod honeſte fieri poteſt et religione incolumi.

Quot prelatus accuſandus et dāpnandus eſt pro delictis ſubditorum quos male regit ſeptimum capitulum.

Vale vero illud arbitramur. q̄ reddere cauſas p̄latus cogitur p omnibus quos gubernat cum certe non verecundie ſolius ſed eterni cruciatus eſt pena metuenda. Ideo em̄ dictū eſt. Obedite prepoſitis veſtris ꝛ ſubiacete eis. ipi em̄ vigilant p aīabus veſtris rationē reddituri. Cōſideremus quid dicit. Rationē inquit reddituri. Quod licet iam dixerim. tamē nec nunc taceo. Metus quippe ac timor iſtius cōminationis animuz meū iugiter quatit. Nam ſi ei qui vnū ſcādalizauerit ꝛ minimū. expedit vt mola aſinaria ſuſpendat̄ in collo ꝛ demergat̄ in mare. et oēs qui in cōſciētia fratrū peccāt. in ipm delinquūt. illos qui non ſolū vnū neq3 duos neq3 tres. ſed tantā multitudinez pdunt quale iudiciū arbitraris accipe Neq3 em̄ impericiā cauſari poterūt. neq3 ad ignorantiā cōuolare. neq3 neceſſitatē apponere de alioꝝ coactu ſed citius puto aliquē laycoꝝ qui vehēne p pctis ſuis pbat̄ obnoxius. hoc adiuuandū eſſe ſuffragio. q̄3 prelatū cū accuſat̄ p alioꝝ delictis. Qn̄obrē. Qm̄ is qui fuerat cōſtitutus vt ignorātias emendaret alioꝝ. ꝛ dyaboli denūciaret inſidias. ignorantia ſe defendere nō valebit. neq3 dicere nō audiui tubā nec p̄ſciui pugnā futuram. In hoc quippe eſt ꝯſtitutus p̄latus ſicut ezechiel dicit vt etiā clamore ſermonis ſui inſtituat ꝛ denūciet aſperū belluz. Propter hoc nullū habebit in excuſatione ſuffragiū. etiā ſi vn⁹ aliq̄s deſidia ei⁹ erit interēptus. Si inquit veniēte gladio nō inſonuerit tuba neq3 ſignificauerit ſpeculator. vt veniēs gladi⁹ accepit aīam. illa quidē mortua eſt ꝓpter iniquitates ſuas. ſanguinē aūt eius de manu ſpeculatoris requirā. Deſine ergo nos impellere in iudiciū inuitabi:

le. Neqꝫ eñ nobis de gubernatione militiaꝫ. neqꝫ ꝑ regno terreno deliberādū eſt. ſed ꝑ officio qđ virtutē exigit angelorū. Ipſis itaqꝫ radijs ſolis ſplendidiorem oportet exiſtere animam plati. vt nunqꝫ a ſpiritu ſancto deſeratur. ſed vt poſſit dicere. Viuo autē iam non ego. viuit vero in me xpus. Si eñ habitatores heremi. qui et ciui-tatibus ⁊ fori tumultib⁹ liberāt atqꝫ iugiter in portu quodā ⁊ tran quillitate cōſiſtunt. nō tñ ꝓtinus aut habitationis aut abſtinētie ſue felicitate cōfidunt. ſed multas alias res ad cūſtodiā ſibi cōparant magna cōſideratione ⁊ dicētes aliquid ⁊ agētes. vt cum fiducia et ſinceritate mūdiſſima. quātū capit humana virt⁹ accedere ad deū poſſint. inquātū opus eſſe vehemētia plati arbitraris. vt ab oī in quinamēto aīm ſuū vendicās ſpūalē poſſit cuſtodire decorem.

Explicit ſpeculum prelatorum.

Incipit prologus libri ſecundi qui dicitˀ ſpeculum ſubditorū.

Conſiderans qꝫ plurimos vtriuſqꝫ ſexus religioſos gra uiter ī via religiōis errare. ʒizania tritico miſcere. qđ videbāt cōgregare diſpgere. ſpem meſſis auib⁹ feriſqꝫ donare. ſicqꝫ oē meritū ſui laboris ⁊ rigoris ordinis a-mittere. ⁊ hoc maxime ꝓpt viciū ⁊ veneuū ꝓprie volūtatis ac ſen ſualitatis. dicente btō auguſtino ad fratres de heremo ꝙ ſine obīa oīa vacua ſunt a mercede. ⁊ btō bn̄dicto in regula ſua. oīe qđ ſine iuſſione aut ꝑmiſſione ſpūalis patris fit pſumptioni deputabitˀ et vane glē nō mercedi. itē ſeneca. hoc ſoluꝫ virtuti adicies qđ ꝓprie volūtati detraxeris. in policratico li. vij. c. xxij. dr. ꝙ in ſola abne-gatione ꝓprie volūtatis vera religiōis ſumma cōſiſtit. Cauſaqꝫ qꝫ predictoꝝ ponitˀ. decretali capitulo ſi religioſus. vbi ſic habetur. Monachi arbitrium velle vel nolle non habet. ſed ex aliena volū tate dependet et iterum. monachus debet alieno iudicio et impe-rio ambulare ꝓpter hoc legitˀ de ſancto fulgentio epō. ꝙ ſine ſuo cō ſilio nihil ſinebat etiaꝫ ſuū ꝑpoſitū agere. idcirco ego q locū regi-minis idigne teneo ad oīpotētis dei ⁊ dñi noſtri ieſu xpi grāꝫ ac ſue

benedicte matris ſemꝑq3 virginis honorē. et mihi cōmiſſoꝝ oim q3 religioſoꝝ informationē. ex multis libris ſanctorū. elegantiores ſnias collegi de materia vicij ꝓprie volūtatis de requiſitis ad perfectā ꝛ meritoriā obiam. et de fructib9 ipius ſciētie obie imitat9 cōſilium ſenece ita ad lucillū dicētis. Imitari inquit apes debemus que colligunt flores. quibus diuiſis ꝛ in fauū diſpoſitis varios ſuccos in vnū ſaporē artifici mixtura ꝛ quadā ſui ſpūs ꝓprietate trāſfundūt. Talis erit occupatio mea antiquoꝝ tractatibus inherebo nec me ſi potero ſol vnq3 inueniet ocioſū3 Siquidē nō ſic exterior me ſollicitudo repare debet. vt aīam meā ꝓ qua mortu9 eſt xp̄s curarū ſecularium abiſſus abſorbeat. Et certe rōne officij cōmiſſi teneor ad erudition3 ſubditoꝝ in ſacra ſcriptura me exercere. Dino eīn iniquū eſt ingenia nobiliora ſtudijs dehoneſtari minoribus. ꝛ eos quos ardua ꝛ grauiora manent officia. voluptatis aut vanitatis occupationib9 agitari. vt dicit iohānes ſareſbiēſis eṗs in policratico li. j. ca. iij. Ocioſitas inimica eſt aīe. Si nō legero ſi nō ſtuduero dormitabit aīa mea pretedio ꝛ hoſtes mei anīe mee ſabbata deridebūt. Certe ſolo ſacri eloquij teſtimonio xp̄us cōtra oēs dyaboli tēptationes vſus eſt in deſerto. Et quia ſine tēptationib9 vix hora dimidia trāſigit̄ clauſtralis vita. ideo nobis neceſſaria ſūt ſacre ſcripture ſuffragia. cui9 lectio frequēs conat9 hoſtiles euacuet atq3 turbines eſtuantiū tēptationū quada3 gratie ſerenitate tranquillet. Nō poteſt aūt eſſe p̄clarior fame titulus in p̄lato. q̄3 ſi ſubditos verbo iſtruat et exemplo. reddēs eos acceptabiles dn̄o ſectatores bonoꝝ opm. in ſimilitudinē hui9 qđ ſcribit̄ figuratiue gene. xxiiij. elyeſer p̄erat oībus que habuit abrahā. Elyeſer intep̄tat̄ dei mei ſanctificatio. ꝛ deſignat figuratiue prelatū ꝑ cui9 diſcretā eloquētiā ſanctificari debēt ſubditi Meli9 ei eſt domū ſuā augere moribus q̄3 poſſeſſiōib9. meli9 eſt celū iplere qua horreū Nūqđ vox ſaluatoris eſt ad pricipē apl̄oꝝ ꝛ p̄latoꝝ ſi diligis me poſſeſſionū terminos dilata auge redditur9. mł̄tiplica vinaria edifica domos altaſ Legim9 eū dixiſſe ad petrū ſi amas me paſce oues meas. Heres ergo ꝛ vicarius petri id eſt p̄lat9 paſcere debet oues ſ3 ſubditos ſuos

euāgelizando. facere debet opus euāgeliſte ꝛ pacis faciat alium ꝓ ſe molere. id eſt curā poſſeſſionū ꝛ ſollicitudinē alteri cōmendet . ipe aiaꝝ ſaluti ſollerter intēdat. Magnis addict⁹ eſt. nō debet mi nimis occupari. Minima ꝛ vilia ſunt quecūqꝫ ad ſeculi queſt⁹ . et nō ad lucrū ꝑtinēt aiaꝝ. Vacuū a ſecularib⁹ oportet eſſe aim̄ diuīe ſeruitutis obſequio cōſecratū Modis ergo oibus caueat ꝑlatus ne ſecularib⁹ ſe inuoluat. Nulla em̄ ꝯſonātia eſt ſpūs dei ad ſpirituꝫ hui⁹ mūdi. Ad huc replico . Semꝑ ſit prelat⁹ in exercitio ſcriptu: rarū ꝛ cū oī diligētia nō ſolū verbo. ſed ope ꝛ exemplo curet parare dn̄o plebē ꝑfectā. Edificet ſubditos ſibi vultu aſpectu geſtu habi: tu ꝛ inceſſu. Viuere ꝛ nō dare opam vt recte viuat̄. vitā ꝑdere eſt. Igit̄ ſic preſit vt ꝓſit. Ve his qui preſident hoibus . niſi preſideat eis de⁹. Sunt qui honores ꝟtutes reputāt. ſuiſqꝫ meritis aſſcribūt gradū eminentie. quē in ira dei fortaſſis adepti ſunt. Vereor ne de illis queruletᷣ dn̄s ꝛ dicat. Ipi regnauerūt ꝛ nō ex me. principes ex: titerūt ꝛ ego nō cognoui. Ira eſt non gratia cū quis ponit̄ ſuꝑ ven tum nullas habēs radices in ſoliditate virtutum. Honoris aſſum ptio multis tēptatio facta eſt ꝛ ſubuerſiōis occaſio Hoc ergo prela tus quiſqꝫ ſentiat in ſemetipſo qd ꝛ in xp̄o ieſu . vt ſicut exinaniuit ſe formā ſerui accipiēs. ſic eoꝝ qui ſibi ſubiecti ſunt ſeruū ſe reputꝫ hūilem ꝛ abiectū Nō ſit ſibi dedecori hūilitas que decuit filiū dei. Nō itaqꝫ ſe dn̄m exhibeat ſed miniſtrū Petr⁹ apl̄s dicit. Nō dn̄an tes in clero. ſed forma facti gregis in ꝑpl̄o . Vn̄ gl̄abit̄ miſer hō de immūdo cōceptus ſemīe. genit⁹ in peccato ꝛ nat⁹ breui viuēs tꝑe fugiēs velut vmbra. ꝛ nūquā in eodē ſtatu ꝑmanēs Qui tumet in ani gl̄ia oīno vacu⁹ eſt. tā plen⁹ nihilo. qꝫ ſuꝑbie vento Si gloria ri oportet ait apl̄us. de meis infirmitatib⁹ gloriabor. Gl̄ia em̄ ꝑ: lati eſt ſi ſeipm̄ miſerū iudicat ꝛ infirmū inſufficiētē oneri. ꝛ hono re indignū. Hec pe. bleſenſis. Audiāt prelati ꝛ paueāt qui ſe in ſcri pturis diuīs vt ſubditos predicādo edificēt nō exercēt cōmunicati onē dn̄i ieſu dicētis mat. xxiij Ve vobis ſcribe ꝛ phariſei. qui claudi tis regnū celoꝝ ante hoīes Spūaliter ſcd̄m criſo. regnū celoꝝ ſunt ſacre ſcripture. quia in eis regnū celoꝝ eſt inſertū. Ille aūt claudit

hoc regnum alteri. qui clauem portat et non aperit. ſcilicet qui habet ſcientiam et docere cõtempnit. Beda ſuper illud. paſtores loquebãtur ad inuicẽ. Nõ celauere ſilentio paſtores archana que diuinit⁹ agnouerant. ſed quibuſcũque potuere dicebãt. quia et ſpũales ecclie paſtores in hoc maxime ſunt ordinati vt verbi dei miſteria predicẽt. ſubiectos ſuos celeſtib⁹ ſcripturarum paſcuis nutriãt. et mira que in ſcripturis didicerãt. mirãda ſuis auditoribus oſtendãt. Porro ſubditi prout diffuſius dicet in ſequẽtib⁹ debẽt plato ſuo et patri ſuo ſpũali propter curã et cõſeruationẽ. obiam beniuolentiã et honorẽ. Et merito. Nã ipe pro eis tenet reddere rationẽ. tenet eos inſtruere per informationẽ. tenet eos fouere per cõpaſſionẽ. Iſte pater debet eſſe ſicut helyas. de quo dixit helizeus. iiij. regũ. ij. Pater mi pater mi. curr⁹ iſrl' et auriga eius. Et ſic talis platus deb3 eſſe vt curr⁹ ſupportãs ſuauiter debilitates infirmorum. vt auriga pungẽs viriliter negligentiam accidioſorum. Itẽ debet eſſe archa dñi. in q̃ fuerũt virga aaron tabule teſtamẽti et mãna. Iſta in plato debẽt eſſe. virga caſtigationis. tabule informatiõis. et mãna cõſolatiõis. Itẽ habere debet nõ ſolũ faciẽ leonis per auſteritatẽ. ſed etiã faciẽ hoĩs per mãſuetudinem et pietatẽ. Vnde aug⁹. Cõſolatione pius pater ſit ad oẽs. Exhibere ſe debet maioribus deuotũ. minorib⁹ blandũ. equalib⁹ mãſuetũ. rigidu n ſuperbis. benignũ hũilib⁹. miſericordẽ penitẽtib⁹. inflexibilem obſtinatis. Docet plutarcus et recitat in policratico li. iiij. quod princeps debet eſſe in pplo ſicut citharedus. Nã ſicut citharedus cordas oberrãtes cõpellit et ad dulcẽ armoniã adducit. ita princeps ſiue platus nũc rigore iuſticie. nũc remiſſione clemẽtie ſubditorum facit armoniã. Hoc aũt certũ eſt quod tuci⁹ eſt cordas remittere q̃3 protendi. Remiſſa nãque per artificiũ corrigit et debitã ſoni reddit gratiã que aũt ſemel rupta eſt nullo artificio repat. Propter quod ſcribit proverbio. xx. Miſericordia et veritas cuſtodiũt regẽ. et roborat clementia thronus ei⁹. Vñ ſeneca de clemẽtia li. j. ca. ij. Nullũ clementia ex oĩb⁹ q̃3 regẽ magis decet. Et ca. iij. Clemẽtia in quacũque domũ peruenit. eã felicẽ et trãquillã pſtabit. Et infra ca. iiij. Si dij placabiles et equi delicta potentũ nõ ſtatim fulminib⁹ pſequũt. quanto equius eſt hoĩem hoĩbus ppoſitũ miti anĩo exercere imperium equi

tatis. Et infra eodē capl'o. optime docet ex principū cōſciā qualit̄ debēt ſe habere ad ſubditos. dicēs vt ſe talē exhibeat p̄ceps ciuib⁹ quales ſibi deos velit eſſe. Sic etiā eneā docuit anchiſes pater ſu⁹ ſicut recitat virgili⁹ eneydoꝝ li. vj. Vnde valeri⁹ de alexādro li. v. ca. j. dicit ſic. Alexādro vt infinitā gloriā bellica virt⁹. ita primum amorē clemētia meruit. Hic eſt q̄ ariſto. dicit. viij. ethicoꝝ q̄ ſil'is eſt cōparatio regis ſiue p̄lati ad ſubditos. ꝛ patris ad filios. ꝛ paſtoris ad oues. Ideo xp̄s nō iohānē cōſtituit principē eccl'e ſed petrū. vt qui infirmus fuerat et p̄ cōſequēs ꝯpaſſione indiguerat. ꝯpaſſiōis viſcera ſingulariter obtineret. Hec de cōditione boni p̄lati ex induſtria in ſupiori libellulo qui intitulat̄ ſpeculū p̄latoꝝ omiſſa ſūt. vt ſi p̄dictū ſpeculū ꝛ iſtud diuiſim ſcriberent̄. plati in p̄nti vtcūq̄ inſtruerent̄. queadmodū etiā in ſequētibus q̄n̄q̄ factū repies.

Incipit ſpeculū ſubditoꝝ. De vicio ꝓprie volūtatis. j. ca.

Circa primū principale videlicet circa materiā ꝛ vicium ꝓprie volūtatis tanq̄ȝ fundamētū. loco thematis accipio verbū illud dn̄i ieſu. qđ ſcribit̄ luce. xxij. Pater ſi vis tranſfer calicē iſtū a me. verūtn̄ nō mea volūtas ſed tua fiat Vn̄ dicit hieroni. gl'ioſus Vſq̄ȝ in finē nō ceſſat nos docere patrib⁹ obedire. ꝛ volūtatē eoꝝ volūtati noſtre p̄ponere. qm̄ volūtatem patris ſp̄ualis vbiq̄ȝ ſeq̄ oportȝ ꝛ hāc inquirere Hoc ergo v̄bū ſcȝ fiat volūtas tua ꝛ nō mea qđ dixit ip̄e bn̄dict⁹ ieſus forma exemplū ꝛ meritū vere obiē. qn̄ paſſioni ſue finali apꝓpiquauit eſſe debet q̄ſi ſignū in manu oīm religioſoꝝ. ꝛ q̄ſi appēſuȝ quid ob recordationē iter ocl'os eoꝝ. vt ſcribit̄ exodi. xiij. c. Criſt⁹ nāq̄ȝ crucifix⁹ ē q̄ſi liber extēſus an̄ ocl'os n̄ros. vt ad ei⁹ exēplar nos trāſcribam⁹ i obia pauptate ꝛ tribulatiōe ei⁹ paſſiōi nos ꝯformādo. Vn̄ in deutronomio dicit moyſes. Erit vita tua q̄ſi pēdēs an̄ te. Vita noſtra xp̄s ē. q̄ an̄ nos pēdet ſic exēplar an̄ ol'os ſcriptoris Ip̄e ē liber iſte de q̄ đr i apoc. q̄ ſcript⁹ ē int⁹ ꝛ foris. i. i aīa ꝛ corp̄e ꝛ i ſūmo margīe nihil vacuū remanſit in eo qđ non fuit exaratum. Plenus eīn fuit tribulatione ꝛ miſeria ſpiritu ꝛ aīa corde ꝛ corp̄e ſingulis mēbris et ſenſib⁹. Claui ſpine ꝛ lancea q̄ſi pēne. fuerūt librū iſtū ſcribētes.

O igitur clauſtralis audi quid tibi exodi. xxv. precipitur. Inſpice et fac ſcd͞m exemplar qd͞ tibi in monte id eſt in xp̄o monſtratū eſt. Quaſi diceret. Inſpice exemplar xp̄i obie͞ qd͞ tibi in monte calua rie mōſtrauit. hūiliando ſe factus obediēs vſqꝫ ad mortē. vel qd͞ ti bi monſtrauit in monte totiꝰ ſue excellētiſſime vite. et fac ſcd͞m ex emplar illud ipſum efficaciter imitando Si em̄ ait greg. membra ſummi capitis id eſt xp̄i ſumus. eum cui cōnectimur imitari debe mus. ſcientes ꝙ quātū quilibet ſe imitatione obie͞. ⁊ ꝓprie volun tatis abnegatione hic ei cōformare ſtuduerit. tanto ei ꝓpinquior in celeſti patria ⁊ in claritate glorie familiarior apparebit. ¶ Ve rum ne ob defectum ordinis in hac vtiliſſima ⁊ latiſſima materia ꝓprie voluntatis ꝑtractanda deueniemus. conſiderandū nobis ē ꝙ ꝓprie voluntati plene renūciare debemꝰ precipue ꝓpter quat tuor. Primo quia diſplicet deo. Scd͞o quia placet dyabolo. Tercio quia nocet ꝓprio ſubiecto id eſt ei in quo eſt Quarto quia toti cō gregationi eſt ꝑiculoſa ⁊ dāpnoſa. ¶ Dico primo ꝙ ꝓpria volun tas diſplicet deo. quia ꝑ hāc quilibet ſubditus ꝓprie ſenſualitati ſeu voluntati inherens. deo cōtumeliā ⁊ iniuriā facit. Naꝫ ſicut di cit anſhelmꝰ in li. de ſimilitudinibꝰ. qn̄ monachꝰ aliquid vult vel facit ꝑ ꝓpriam voluntatē deo quaſi coronā ſuā aufert. Sicut em̄ corona ſoli regi cōpetit. ſic ꝓpria volūtas ſoli deo cōuenit. quia ſo lus deꝰ quitquit vult debet velle ꝓpria volūtate. ita vt aliā quam ſequatͅ nō habeat ſupra ſe. ¶ Iterū ꝓpria volūtas ſumme diſpli cet deo quia ꝑ eam quilibet ꝓprie volūtatis deo dominiū ſuuꝫ au fert. Vnde greg. Quaſi a ſe iugū dn̄ationis ſui conditoris excutit. qui eiꝰ vicario ꝑ obiam ſubeſſe cōtēpnit. Vicarij etem̄ honor ſiue ↄtēptꝰ redūdat in dn̄m. Ideꝫ in regiſtro ad euſebiū abbatē. Qui ſe cōtra ꝑpoſitos ſuos erigūt ꝓfecto oſtendūt ꝙ eſſe ſerui dei cōtem pnunt. Origenes ſuꝑ leuiticū. Seruus ſi dn̄o irreuerēs ſit. ꝑ hunc corꝑalē dn̄m in dn̄m maieſtatis cōtumeliā iactat. Hoc etiā ꝑtꝫ nu meri. xvi. vbi ait moyſes ad inobediētes ⁊ rebelles. Nō cōtra nos ē murmur veſtrū. ſed cōtra dn̄m. Similit̄ hoc patet primi regū. viij vbi dixit dn̄s ad ſamuelē. Nō te abiecerūt ſed me ne regnē ſuꝑ eos.

Dicit ergo grego. libro ſuo de conflictu virtutum et viciorum. ca. iiij. Sicut domini obtemperandū eſt impio. ita humano neceſſe eſt ſubdi magiſterio. Ipſe enim dicit Qui vos audit me audit. et qui vos ſpnit me ſpernit. Ita inquit oportet. ſed ſi talis eſſet qui imperat per quē deus imper. Sed apřus ecōtra. Non eſt poteſtas niſi a deo. que aūt a deo ſunt ordinata ſunt. Itaqꝫ qui reſiſtit poteſtati dei ordinationi reſiſtit Quales em̄ debeant eſſe qui imperāt. nō eſt a ſubditis diſcuciendū. Hec ille. De quo etiā ſic dicit aug⁹ in quodam ſermone ad ſuos pſ̄biteros. Eya ſacerdotes dei cauete ne deficiatis in temptationib⁹. cauete ne rebelles et inobedientes mihi ſitis publice vel occulte. quia omnis poteſtas a deo eſt. et qui poteſtati reſiſtit deo reſiſtit. qui ad p̄latos dicit ī luca. Qui vos audit me audit. et qui vos ſpnit me ſpnit. Nō tamē veni vt poteſtatem ſup vos haberē. ſed tm̄ vt cū fratrib⁹ meis in ſolitudine viuerem. Et ecce nūc epus ſum. Cauete igiť ne mihi reſiſtatis. quia omnes poteſtates. ſiue ſint mūdi ſiue eccleſie a deo ordinate ſunt. Naꝫ cū dn̄s leproſos mūdaſſet ad poteſtatem eos miſſit dicēs. Ite oſtendite vos ſacerdotibus. Et ad ſamuelē cū ſpneret a iudeis ait dn̄s. Non ſpreuerūt te ſed me. Et ad moyſen Hō quicūqꝫ fecerit ſupbiam in ſacerdotem id eſt in prelatum a iudice morietur. Hec augu. Propterea cōſulit hieronim⁹ glorioſus cuilibet ſubdito dicēs. Prepoſitum monaſterij timeas vt deū. diligas vt parentē. credas tibi ſalutare quitquit ille p̄ceperit. nec de prelati ſn̄ia iudices tu. cuius officium eſt obedire et implere que iuſſa ſunt. De hoc etiā in policratico libro. vi. ca. xxvi. ſic legiť. Plane in inſenſibilē principis ſtatuam qnitq̄ꝫ p̄ſummere qn̄qꝫ crimen extitit leſe maieſtatis. et morte acerbiſſima ꝓut veterib⁹ placuit puniēdū. Quis ergo ī ymagine dei q̄ eſt princeps malacia p̄ſumēte impune offendit Proinde cōſilioſiſſimū eſt illud ſapientis. In cogitatione tua regi nō detrahas et in ſecreto cubiculi tui ne maledixeris diuiti. quia aues celi portabunt vocē tuā. et qui habet pēnas annūciabit ſn̄iam. Nūq̄ꝫ ergo quitq̄ꝫ licebit in ope aut verbo. cum et ipſa cogitatio cubiculiqꝫ ſecretum et ſententia cordis arceať. ne quid moliať aut conci-

piat aduerſus principem ſeu prelatum. Et ſubditur ibidem libro viij. ca. xvij. Sicut ymago deitatis princeps ſiue prelatus amādus veneradus eſt ⁊ colēdus. Et ideo ad iſtam peſtem mortiferā proprie voluntatis euitandā. reddere debēt ſubditi p̄latis ſuis obiam et ſubiectionē. Dicit ariſtotiles. v. ethicorum ca. vij. quod quilibet tenetur ei date mercedē qui pro ſe laborat. ſed p̄latus laborat pro tota multitudine. ergo danda eſt ei merces a tota multitudine. Hec aūt merces eſt obediētia ⁊ reuerentia cū dilectione filiali. Unde primi pe. ij. Regem honorificate. Et cōcordat apl's. j. ad thimo. v. Qui bene p̄ſunt preſbiteri duplici honore digni habeāt. maxime qui laborant verbo ⁊ doctrina. duplici ſꝫ honore. vt eis obediat̄ ⁊ reuerēcia exhibeat̄. ¶ Multa legimus que ad paterne reuerētie obſeruātiam efficaciter exhortant̄ tam filios carnales q̄ꝫ ſp̄ūales. Decius imp̄ator cum deciū filiū ſuū imp̄iali dyademate pponeret inſignire. renuit decius iunior dicēs. Vereor ne ſi fiam imp̄ator. dediſcaꝫ eſſe filius. Malo eſſe nō imp̄ator ⁊ humilis fili⁹. q̄ꝫ imp̄ator ⁊ eſſe filius indeuot⁹. Imp̄et pater meus. meū imp̄ium ſit parere humiliter imp̄anti. Philippus inter romanos imp̄atores primus fidei xp̄iane pfeſſor. philippū filiū habuit. qui cū eſſet patre viuente et cōſentiēte in imp̄alē apicē ſublimat⁹. ſumme ſibi glorie aſſcribebat quod habebat patrē ſupſtitē. cui⁹ imp̄ijs nō min⁹ hūiliter obediebat imp̄ator q̄ꝫ miles deuot⁹. Hermes anathoclei regis fili⁹. cū pater eius ageret in extremis. ⁊ a pp'lo poſtularet̄ in regē. Andit ſe regni officiū non debere p̄ſūmere q̄ꝫdiu pater eius viuere ſperaret̄ cuius prudētia ⁊ reuerētia erat in adminiſtratiōe reipublice approbata. Voluſian⁹ imp̄ator galli imp̄atoris fili⁹. licꝫ cū patre ſuo imp̄aret nihil tn̄ habere ſe cōe cū patre pp̄oſuit. niſi quod cū pater ei⁹ occideret̄ ab hoſtib⁹ ſe pro eo ⁊ cū eo p̄miſit occidi. Ecce k'mi q̄nta reuetia ⁊ obīa filiorum carnaliū ad parētes ſuos carnales. Sed ſubditi in religiōe qui ſp̄ūales filij ſunt maiorē vtiqꝫ reuerētiā ⁊ obiam exhibere debēt p̄ntib⁹ ſuis ſp̄ūalib⁹ ſꝫ p̄latis. iuxta illud ad hebreos. xij. Patres quidē carnis noſtre eruditores habuimus et reuerebamur eos. nū multo magis obtēp̄abim⁹ patri ſpirituū ⁊ viuemus. Et ibi

dem.ca. ſequenti hortat̄ ſubditos ad p̄dicta duo. ſꝫ reuerentiam et obedientiā obſeruandā dicēs. Obedite prepoſitis veſtris ꝛ ſubiacete eis. Ipſi em̄ vigilāt quaſi ratione ꝓ aīabus veſtris reddituri. vt cū gaudio hoc faciant ꝛ non gemētes. Hoc em̄ nō expedit vobis.

¶ Declarat̄ etiā exemplis quātū ſit execrabilis irreuerētia atqꝫ iniuria pn̄tibus irrogata. Valerian⁹ impator de cui⁹ tyrānide beati martires ſixtus ꝛ laurētius. felici triūphauere martirio quia quadā die patrē ſuū atrociter verberauit. a ſapore rege pſaꝝ captus apud eū adeo ignomioſa ſeruitute cōſenuit. ꝙ quotiēs rex aſcēſur⁹ erat equum valerian⁹ humi accliuis eū in ſellā dorſo nō manib⁹ extollebat. vitāqꝫ in hac ꝓbroſa ſeruitute finiuit. De abſolon taceo quia hiſtoria nota eſt vniuerſis Adramalech ꝛ ſaraſar filij ſednacherib quia pſecuti ſunt patrē ſuū. a regno expulſi dati ſunt ī captiuitateꝫ in obprobriū ꝛ in mortē. Demetri⁹ fili⁹ demetrij regis patrē ſuum crudeliſſimū pſecut⁹. vagus ꝛ ꝓfug⁹ ſup terrā vitā miſerā in exilio terminauit. Ariſtobol⁹ quia matrē ſuā regnantē vinculis carceralibus mācipauit. in morte ꝛ ſanguine fratris ſui antigoni queꝫ ſup omnia diligebat miſerabiliter expirauit. Quia in policratico lib. primo ca. ij. dr̄ ꝙ patricidij ſpēs eſt et ſacrilegij inſtar pn̄tis leges ſiue mādata impugnare aut euacuare. Et his ꝛ alijs innumerabilibus exemplis cōſiderēt ſubditi quāta pena merent̄ puniri q̄ pn̄tes ſuos ſp̄uales idē p̄latos cōtumelijs ſiue iniurijs afficiunt ꝛ diffamant detractionibus ſi tam in fauſtis euentibus puniuntur. iniuriam parentibus carnalibus irrogantes. Eſt em̄ iuſtuꝫ ꝙ ſic ſe habeat pena religioſi filij ſpiritualis ad penam ſecularis filij carnalis. ſicut culpa religioſi ſpiritualis filij ſe habuit ad culpam carnalis filij. et ſecularis. ita ꝙ illa proportōne in qua culpa ſpiritualis filij. excedit culpam carnalis filii. iuſtum eſt ꝙ pena ſpiritualis filij excedat penā carnalis Vtinā ſciret oēs ſubditi ſp̄uales p̄latoꝝ filij. q̄ꝫ grata q̄ꝫ fauorabilis q̄ꝫ ſuauis quā amabil' ꝛ deo acceptabilis ſit erga ſp̄ualē patrē affectio ꝛ ſubiectio filialis. quā v̄o execrabilis ꝛ dāpnata atꝫ penalib⁹ exterminādā ſupplicijs irreuerētia ꝛ inobīa ī prēꝫ ſp̄ualē. Amoue a ſole ſol' radiū ꝛ n̄ lucet. riuū a fōtib⁹

et areſcit. ramum ab arbore et ſiccatur. membrum a corpore putre ſcit. Separa filiū a dilectione et ſubiectione paterna. et iam non eſt filius. ſed frater et collega eoꝝ quibus dicit. vos ex patre dyabolo eſtis In principio yſaie legit̃ filios enutriui et exaltaui. ipi autē ſpreuerunt me. vltimū aūt verbum eiuſdem ꝓphete eſt. vermis eorum non morietur. ⁊ ignis eoꝝ non extinguet̃. Porro mihi videtur degenerare filius. cuius volūtas a paterna volūtate diſſentit Hec petrus bleſeñ. ¶ Legit̃ in hiſtorijs et geſtis romanoꝝ ꝙ quidam rex nobilis et ſapiēs vxorem duxit dilectā. que debite dilectionis immemor tres filios genuit ex adulterio. qui ſemꝑ patri erāt rebelles et in nullo obediētes nec ſimiles. Deinde de ſemine regis vnū filium genuit quē nutriuit. Accidit aūt ꝙ rex finito dierū circulo moreretur. corpuſqꝫ ſuū cum regali ſartophago clauderet̃. Poſt cui⁹ obitum filij ſupradicti ꝓ regno litigauerunt. Miles quidā veteranus quondam mortui regis ſecretarius hoc vidēs. ſpecialib⁹ regni primatibus et militibus ſic inquit. Audite cōſiliū meū. Expedit vobis vt corpus ſepulti regis de ſepulchro tollat̃. et quilibet filiorū arcum cū ſagitta parum habebit. et quicūqꝫ regē ꝑ fundi⁹ ſagittauerit iſte regnū habebit. Et placuit oībus conſiliū illud. et patrē ſuū de loco effoderūt. et ad arborē ligauerūt. Primus ſagittā iaciens manū dexteram patris grauiter vulnerauit. quare tanqȝ heres futurus gl'iabat̃. Scd'us torquēs ſagittā ꝓprius in os ſagittauit. Tercius aūt cor patris ꝑforauit cū ſagitta. qui ſe putabat regnum preceteris fratrib⁹ ſuis ſine omni lite certiſſime poſſeſſurū. Quartus vero cū attenderet corpus patris grauiter vulneratū ingemuit. et voce lamentabili dixit. Abſit a me ꝙ ego corpus patris mei aut viuū aut mortuū vnqȝ ledam. ⁊ oſculatus eſt illud cū magna reuerētia ⁊ dilectione. His factis reges principes ſimulqꝫ tot⁹ mūdus eundem iuuenem eligentes tanqȝ verum heredem ⁊ regem in ſolio patris locauerunt. ⁊ alij tres filij omni dignitate erant priuati. quia ꝓbati ſunt non fuiſſe regis veri filij. ¶ Miſtice per iſtos quattuor filios regis intelligunt̃ quatuor genera religioſorū. quorum tria excipient̃ ab hereditate filiorum dei. Nam per illum qui

dexterā patris ſagitta vulnerauit ſignificant illi qui lingua ſua patrem ſuum ſpiritualem ſꝫ prelatum diffamant. eiuſqꝫ bonaꝫ famā que ꝑ dexteram intelligit detrahendo vulnerant Et hij maledictionem cham incurrunt. qui verenda patris ſui nudata non operuit. ſed ſuis fratribus nunciauit geneſis. xiiij. Lepra quoqꝫ marie incurrunt. contra quā dominus iratus receſſit ab ea ⁊ ipſam lepra ꝑcuſſit ꝓpter detractionem cōmiſſam in moyſen duceꝫ ⁊ principē populi iſrł. Iſidorus libro. iij. de ſummo bono. Cham filij noe ſnīa dampnant. qui ſuoꝝ prepoſitoꝝ culpas in publicū ꝓdunt. habitu ri ſem meritū et iaphet ſi reuerenter operierunt. Propter qꝺ licet omnis detractio ſit ꝓhibita. tamē de prelatis ⁊ principib⁹ fit ſpecialis ꝓhibitio. Exodi. xx. vbi dicit. Dijs non detrahes. ⁊ principi populi tui non maledices. Deos vt gloſa notat ſacerdotes populi aut iudices qui eccleſie pricipant vult intelligi. Cū em̄ inquit omnis detractio ꝑnicioſa ſit. in illos tamē ꝑnicioſior eſt. Et recte dicunt dij. quia vices agūt dei. Prelatis nāqꝫ dicit in luca. Qui vos audit me audit. ⁊ qui vos ſpernit me ſꝑnit. De hoc vicio detractionis ſubditoꝝ cōtra prelatos ſic ſcribit in policratico libro vij. ca. xxiij. Cū apłs vicia gētiū multa enumeraret. nouiſſime ⁊ quaſi in culmine malorum ſiue ꝓfundo rectius dixerim poſuit detractores eoſqꝫ tanq̄ꝫ ſingulari nota diuine bonitatis hoſtes exprimēs. quaſi ſolos deo odibiles eſſe ꝓnūciat. Verūtn̄ illos deo odibiliores inter ceteros eſſe crediderim. quia latēti odio amiciciā ſimulāt. ⁊ detrahendo ſecreto ſuos p̄latos inſequūt. Sed quos deteriores dixerim. an adulatores an detractores nō ſatis liquet. vtrūqꝫ tn̄ viciuꝫ apud antiquos inuenio morte mulctatū. Naꝫ ⁊ atheniēſes thimagoraꝫ inter officia ſalutatiōis dario regi more gentis illius adulātem capitali ſupplicio affecerūt. ⁊ lacedemonioꝝ ſenat⁹ cariſtolū interimi iuſſit. eo q̄ magnoꝝ viroꝝ id eſt principū ⁊ p̄latorū facta carpe maluit q̄ꝫ palam virili cōſtantia arguere. Hoc em̄ apud bene cōpoſitos ſemꝑ licuit. vt quiſqꝫ ſuo iudicio vteret palāqꝫ repͤhēderet qꝺ nequaq̄ꝫ recte factū videret. Si quidē hāc repͤhendendi licentiam caritate ſubnixā libertas approbat et tyrānica dūtaxat

d

rabies perhorreſcit ⁊ impedit. Ceterū non eſt cetus cōuiuentium niſi religioſiſſimus ſit. quē liuoris ſtimulus nō attingat. Vbiq̧ tn̄ qui illuſtrioribus clareſcunt meritis alicuius inuidie toxicato den te roduntᷣ. ſed preceteris ſerui dn̄os p̄latos ſubditi inſequūtᷣ. Nam ſicut ſeruoꝝ ita ⁊ ſubditoꝝ genus plerūq̧ querulū eſt. aut ſe iniuſte premi aut indigne remunerari. aut officia male adminiſtrari cau-ſatur. raroq̧ inuenies qui in aliquo nō detrahat preſidenti. et ſi in terdum oīa recte gerantᷣ Comicos relege reuolue tragicos. famili-am fere ſemꝑ patrifamilias videbis ingratā. At non mō incuria. ꝟ et in ſcola ⁊ in clauſtro ſed in capitolio morem hūc mirabe… obti nere. Que vero ad gratiā ſine inuidia via expeditiſſima ſit. ſenex docet in andria. dum filiū in omnib⁹ obſequi neminē ledere refert Ait quoq̧ ſanct⁹ aug⁹. ꝙ dentē caninū vel euitabit cautiſſima hu-militas. vel retondet ſolidiſſima veritas alia ſiquidem virtute ne mo detractionis declinat aculeos. Hec ibidē. ¶ Per ſcd̄m filiū ſcꝫ qui patrē ſuū in os ſagittauit. deſignantᷣ illi qui p̄lato ſuo aliquid ipis iubenti audacter rn̄dēt non faciam. vel cū murmure faciunt. Et de talibus inuerecūdis et audacib⁹ maxime iuuenib⁹ ſcd̄m ſen tentiā bt̄i bernardi non eſt ſpes Nam dicit etiā ambroſius. Sicut in via ſeculi audacia fortitudinē. ita in via dei audacia debilitatē parit. ¶ Per terciū filiū qui cor patris vulnerauit ſignificantᷣ illi qui occulte in corde ſuo cogitatiōes malas ⁊ murmurationes et te meraria iudicia ſuſpitioneſq̧ falſas contra p̄latū ſuū portāt et nu-triunt. Cōtraquos dicit doctor eccl'iaſtic⁹. x. In cogitatione tua re gi ne detrahas. de illis ſcꝫ aliqua mala ſuſpicādo vel temere iudicā do. nedū foris obloquēdo. qđ peius eſt. Itaq̧ nō ſolū verbo talib⁹ ꝑſonis ꝓhibet ſcriptura detrahere. ſed etiā cogitatione. ¶ Per q̄r tum filiū deſignatᷣ ꝑfectus clauſtralis verus dei adoptiu⁹ fili⁹. qui quitquit a ꝑpoſito patre ſibi p̄lato fuerit impatū ſic accipit. quaſi de celo. ſit ore dei ꝓlatū. nihil reprehendēs nihil diiudicās. nil diſcu tiens. in nullo penit⁹ murmurare p̄ſumēs. Et hic talis in fine ele-uabitur a principib⁹. id eſt a ſanctis angelis dei. ⁊ ab oībus ſanctiſ cum iubilo ineffabili in vitam eternā ſuſcipietᷣ dicente ad ipſum

xpo. Veni benedicte patris mei. impleſti humiliter que pcepi. acci
pe liberaliter que ꝓmiſi. ¶ Sed ſciendum ꝙ hanc reuerentiam ⁊
obedientiã exhibendã ꝑlatis ſpecialiter impedit inuidia. Vñ oui-
dius methamorfoſeos deſcribẽs inuidum inter cetera dicit ꝙ ſum
ma cacumina carpit. quia ſemꝑ cõtra ſuꝑiores ſuos prelatos inui-
dus quiſqȝ garrit. Et addit idem expoſitor dicens. ꝙ inuidia eſt vi
cium vilium ꝑſonarum pro tanto. quia ꝑſone abiecte ſemꝑ inuidẽt
ſuꝑioribus. et omnis inuidus ideo inuidet quia ſe inferiorẽ alio in
aliquo qđ appetit eſſe videt. Inferior planeta eclipſat ſuꝑiorem et
non econtra vt patet de ſole et luna. ita regulariter illi qui minus
valent in virtutibus. et ſunt meritis ⁊ gratijs inferiores obumbra
re nitunt̃ ꝑ inuidiã ⁊ detractionẽ meliores. Et ideo ſignanter dici
tur iob. v. Paruulũ occidit inuidia. Et ſubdit ibi ſupra ouidius di
cens ꝙ inuidus flatu ſuo id eſt ex verbo malicioſo poluit omnẽ po
pulum et vrbem quã attingit hoc eſt monaſteriũ qđ inhabitat. et
omnes de cõuentu qui libenter ipm audiũt inficit. quia eos ſecum
ad murmurandũ contra prelatum inducit. Sed audiat talis quid
bernardus dicit libro ſuo de cõſideratione ad eugeniũ papã Si in
quit is qui murmurat ſcđm aĩam mortuus eſt qui inſtigat quõ vi-
uitur. Quaſi diceret nullo modo. ſed dampnabiliꝰ mortuꝰ eſt qui
aliũ ad viciũ murmuris inſtigat. ymmo ſicut ſcribit̃ in libro de ꝑfe
ctione euagelica inſtigãs alios ad murmurãdũ malo ſuo exemplo
vel ꝑnicioſa detractiõe ſil'is eſt lucifero. qui de ꝑadiſo dei eiectus.
nec in aere ꝑ nimietate malicie ſue habitare ꝑmiſſus. in ĩferni de-
truſus caligine ꝟſucias ſuggerit oĩbꝰ demonibꝰ ꝑ orbẽ vagãtibꝰ et
inſidiãtibꝰ vite ꝑcipue ſctõꝝ. Idcirco ſcđm btm̃ bernardum nihil
ſic horrẽdũ eſt vt murmur in cõgregatiõe. Murmur eñ valde dif-
fuſiuũ eſt. quia ſicut vno porco grũniẽte alij idẽ incipiũt. ita mur-
mur vniꝰ facile facit alios murmurare. Sed audiãt huiuſmodi ad
huc ad terrorem emẽdationẽqȝ ipoꝝ quid dicat iohannes criſoſti.
ſermone. vij. ſuꝑ epl'am ad hebreos. Si inquit filij iſrl' terrã ꝓmiſ-
ſiõis intrare nõ potuerũt. q̃ tãtas calamitates ꝑtulerũt ĩ heremo qȝ
murmurauerũt. quõ nos celũ merebimur ſi murmuratores fuerimꝰ

Quaſi dicat. Nullis meritis nullis laborib⁹ murmuratores regnū
celoꝝ acquirere poſſunt. teſte beato greg. qui dicit in omelia ꝙ re:
gnum celoꝝ nemo qui murmurat accipere poteſt. ¶ Preterea qm̄
vt yſaie. xxj. ſcribit. ꝙ ſpeculator idem prelat⁹ annūciare debet ſup
ple ſubditis quecūqꝫ viderit id eſt ꝺ ſcripturis diuinis cognouerit
ſeu intellexerit. ideo neceſſe mihi ad liberationē anime mee videt̄.
ſanctoꝝ doctoꝝ autoritatib⁹ oſtēdere ſubditis meis ymmo vniuer
ſis in ſancta religione ꝓfeſſis plures ipius vicij murmuris malas
et prauas cōditiones ¶ Prima eſt ꝙ peccatū murmuris cōtra di
cta vel facta prelatoꝝ ſpecialiter reputat̄ cōtra deū eſſe vt dictum
eſt. Vnde grego. Qui cōtra ſuppoſitā ſibi poteſtatē murmurat. li
quet ꝙ eum redarguit qui eandē poteſtatē homi dedit. Cū em̄ oīs
poteſtas ſit a deo. ſicut qui reſiſtit poteſtati dei ordinatōni reſiſtit
ſcd̄m apl̄m ad romanos. xiij. ita qui murmurat cōtra eam. contra
dominū dicit̄ murmurare. Propter qꝺ ſicut dicit climach⁹ cū tibi
tua cogitatio ſuggerit dijudicare prepoſitū. reſili ſicut a fornicatio
ne. ⁊ oīno huic ſerpenti nō locū nō quietē nō introitū nō iniciū p̄
beas. Dicito vero ad draconē cogitationi principantē O ſeductor
nō ego mei prelati. ſed ipe meū ſuſcepit iudiciuꝫ. Non ego illi⁹. ſed
ipe meus cōſtitut⁹ eſt iudex. Et ſequit̄ ibideꝫ. Noli admirari ⁊ ſtu:
pere ſup id qꝺ dicturus ſum habeo em̄ moyſen hoc vna mecū ꝑdi/
canteꝫ. Expedit in deū ⁊ nō in patrē hoc eſt prelatū peccare. Deo
em̄ ad iram cōcitato p̄latus noſter poteſt eū recōciliare. iſto vero
a nobis cōturbato aliquē ꝓnobis deū exorantē ⁊ ꝓpiciū facienteꝫ
vlterius nō habemus. Ex ꝑdictis climachi ſentētijs venerabilis
magiſter gerardus groet in vna epl̄a ad quendā nouiciū in domo
carthuſienſi ꝓpe leodiū eundē taliter admonuit dicēs. Caue dili:
genter ne ſupiorē vel ei⁹ facta iudicaueris. vel ad malū interp̄tat⁹
fueris. et omne verbū mentis tue vel cogitationeꝫ quācūqꝫ contra
ſupiorē ſuſpicādo. qꝺ cūqꝫ prauum malū de eo vel de factis ei⁹ abhor
re ⁊ proice a te. ſic cogitationem fornicādi horres vel abicis. ⁊ ſua
de. mēti tue ꝙ oēs tales certiſſime a dyabolo ſunt et laquei dyabo:
li. Nec admittas nec applaudas quēcumqꝫ monachū tibi dicentē

mala de ſuperioribus vel ſuadentem ſnperiorem minus ſapiēpter vel minus bene agere. ſed auertens te mox ab eo veluti a facie ſerpentis concitus abſcede. Unde etiam in policratico libro ſeptio capitulo. xx. de eodem dicit̄ ſic. Nos igitur maximam habeamus ſollicitudinem circa dei vera dogmata. et circa prelatorū honeſtatem ſeu reuerentiam. quia per eam maxima nobis dona dabuntur a deo. ⁊ ea que ſunt firma habebimus. et que nondū venerūt acquiremus. Bene aūt vniuerſa gerunt̄ et competent̄. ſi rei ſeu opis principium fiat decēs et amabile deo. Hoc aūt futurum eſſe credimus ſi ſacre obedientie votū humiliter et ſimpliciter ſine murmure cuſtodiatur. ¶ Scḋa praua cōditio murmuris eſt ꝙ mutat ſtatum religioſi in ſtatum alium. Clauſtralis nanqꝫ murmurās in ſtatuā vertitur. Statua videtur eſſe homo et non eſt. talis videtur eſſe monachus et non eſt. Jdeo dixit abbas paſtor in vitaſpatrū. Qui queruloſus eſt monachus non eſt. Ex quo patet ꝙ murmur facit de monacho non monachum. quod eſt valde horribile. ¶ Tercia eſt quia hoc fuit proprium vicium iudeorum in deſerto in quo grauiter et frequēter offenderāt deum ſꝫ murmurādo contra moyſen et aaron. Jtaqꝫ ſubditi contra ſuos p̄latos murmurātes imitātur iudeos qui ſunt a domio reprobati. qḋ eſt mire inſipiētie. Vos aūt k̄mi non ſitis obſecro imitatores iudeoꝝ. ſed venerabiliū parētum beatiſſimi iohānis baptiſte. de quib⁹ ſcribit̄ ꝙ erant iuſti ambo ante deū. incedentes in oībus mādatis et iuſtificationib⁹ domini ſine querela luce. j. Nolite murmurare īuicē dixit ſaluator iohānis. vj. Oīa facite ſine murmurationib⁹ ad philippeñ. ij. Unde dicit auctor ſumme vicioꝝ Peccatū murmuris aliqñ fuit iudeoꝝ. ſed mō dicit̄ eſſe monachorū. ¶ Quarta eſt ꝙ murmuratio corrūpit ſocios ad modū lepre. aīamqꝫ murmuroſi leproſam efficit. Vñ. auguſt. ad frēs de heremo ſermōe. iij. Attēdite frēs ne murmuratores ſitis. Naꝫ ſicut lepra ꝓpriū corp⁹ deuorat ⁊ ſibi adherētes inficit. ſic et murmuratio nō ſolū ſe ipam. ſed etiā cūctos audiētes occidit Jgitur o frēs mei. o leticia cordis mei. deponite murmura. claudite infra dentes linguā. apponite cuſtodiā ori veſtro. Nō eñ ad mor

naſterium veniſtis vt murmuretis. ſed vt mūdanis omnib⁹ cōcul catis in monaſterio ſancte iuſte ⁊ pie viuere valeatis. Qḋ ſi nō fe ceritis qḋ de⁹ auertat meli⁹ fuiſſet ꝙ nati nō eſſetis vel non fuiſſe tis. quia meli⁹ eſt oīno eſſe carere q̄ȝ in inferno cū murmuratorib⁹ et detractorib⁹ eternaliter iacere. Hec aug⁹. ¶ Quita mala condi tio murmuris eſt q: murmur eſt ſpecialis dei offenſio. a qua ſūme debēt oēs hoīes cauere. Vn̄ hoc pctm̄ nō ſolū in futuro ſed etiaȝ in pn̄ti deus horribiliter punit. Propter hoc eīm̄ maria ſoror moyſi ꝑ cuſſa eſt lepra. numeri. xij. Hec maria que murmurauit cōtra moy ſen aīam ſubditoꝝ ſignificat qn̄ ꝑlato obedire recuſat. ⁊ recuſando murmurat ⁊ murmurādo leproſa efficit̄. vt dicit aug⁹. vbi ſupra. Propter hoc pctm̄ murmuris ignis diuin⁹ accēſus deuorauit extre mam ꝑteȝ caſtroꝝ. numeri. ix. Propter hoc dathan ⁊ abyron abſor pti ſunt a terra viuētes. numeri. xvj. Propter hoc celeſtis iniurie vl tor egreſſus a dn̄o cōbuſſit ducētos quīquaginta viros de choritis eodē capl'o. Propter hoc miſit dn̄s ſerpētes igneos in pplm̄ q̄ eos ſubito occidebāt. numeri. xxj. Hec aūt oīa ī figura facta ſunt noſtri ſcripta ſunt aūt ad correctionē vt nō ſim⁹ murmuratores. vt ſcribi tur. j. ad corinthe. x. Et ſequit̄ ibidē. Neqȝ murmuraueritis ſicut quidā eoꝝ murmurauerūt. ⁊ ꝑierūt ab exterminatore. Vbi hieroni. Nō murmurem⁹. ne nos demones venenoſis morſib⁹ ſaucient aut depaſcāt. Porro de pena murmuratoꝝ in futuro dicit iudas apl'us in epl'a ſua. Hij ſunt murmuratores queruloſi ſcd̄m deſideria ſua ambulātes. Premiſit penā dicēs. Quib⁹ ꝓcella tenebraꝝ ī eternū ſeruata eſt. Eſt aūt murmuratio querela cū inpatiā in his que hō debet facere vel ſuſtinere paciēter. ¶ Sexta eſt q: hoīem in quo eſt meritis bonoꝝ opm̄ ſuoꝝ priuat. ita ꝙ nihil ſibi ꝓſunt. Sapie. j. Cuſtodite vos a murmuratiōe que nihil ꝓdeſt Murmur nāqȝ qḋ fit ꝯtra deū vl' ꝯtra eū qui eſt loco ipi⁹ nihil ꝓdeſt. q: qḋ potuit eſ ſe meritoriū ꝓpter murmur fit demeritoriū. Quia cuȝ monachus murmuroſus vt pȝ ex p̄dictis ꝑ auguſ. in aīa leproſus eſt. ⁊ ꝑ bern ardum ſcd̄m aīam mortu⁹ eſt nihil deo gratū nec ſibiipi meritoriū opari poteſt. Verificat̄ q̄ȝ in eis illud yſaie. lix. Opa eoꝝ inutilia.

Unde valerius epẽs in quodã ſermõe. Quãuis inquit quis vitã ſi de muniat ſciẽtia regat. caſtitate ornet. ſobrietate cõponat. nihil ẽ qḋ in hoĩe deo placeat. ſi in toto corpe lingua p murmuroſam ⁊ de tractoriã locutionẽ diſpliceat. Igit̃ dilectiſſimi ne in vanũ laborẽ tis habeatis ſilentiũ in corde ne murmuretis. habeatis ſilẽtiũ ĩ ore vt nõ litigetis. ¶ Septima ⁊ vltima mala conditio murmuris eſt quia excludit a regno celeſti. ad qḋ maxime oẽs hoĩes debent ſuſpi rare. In cui⁹ figura hoc peccatũ filios iſrael tranſeuntes p deſertũ exclud it a terra pmiſſiõis licet pmiſſa eis multociẽs Numeri. xiiij Oẽs qui murmuraſtis cõtra me nõ intrabitis ĩ terrã ſup quã leua ui manũ meã vt habitare vos facerẽ. Siĺiter hoc viciũ in deſerto religiõis illos qui murmurãt excludit a regno celoꝝ. Gregori⁹. Re gnũ celoꝝ nullus qui murmurat accipit. Deniqꝫ omne fere genus vicioꝝ ĩ murmure ẽ incluſũ. Nã qui murmurat inſinuat ſe impaci entẽ primũ odientẽ. alioꝝ facta dijudicãtẽ. ſupbiã habentẽ. Et iḋ dicit̃ eccł'iaſtici. x. Vir prudẽs ⁊ diſciplinatus nõ murmurabit cor reptus. Quapropter etiã freqũter ḋr in regula bt̃i benedicti. Añ oĩa ãmonẽtes vt ſine murmuratõe ſint frẽs. Ex iſtis patꝫ breuiter q̃ꝫ deteſtãdũ ⁊ fugiẽdũ ſit oĩbus ſubditis murmuratio tã cordis q̃ꝫ oris contra p̃latos. Et tñ de primo mẽbro primi noſtri pricipalis

Qḋ ppria voluntas placeat diabolo. ij. capitulo.

Iri ſcḋo q' ppria volũtas ſumme placet diabolo. Iuxta illud eccleſiaſtici. xviij. A volũtate tua auerter̃. Si pſtas anĩe tue cõcupiſcẽtias eius. faciet te ĩ gaudiũ inimicis tu is. Uñ euſebius omelia tercia ad monachos inſtruẽdos dicit. Nõ obedire ⁊ poſt pprias ſenſualitates ire. ẽ diaboli facere voluntatẽ hoc ẽ volũtarie ſibi etiã in pñti dãpnationẽ inferre. Nẽpe ſicut il le qui p obediẽtiã pfecte ſe abnegat ⁊ pprie volũtati plene renũci at. tot⁹ ĩ holocauſtũ medullatũ dño cõſecrat̃. totuſqꝫ volũtas dei ef ficit̃. q̃ p yſaiã dicit. Vocaberis volũtas mea ĩ ea. ſic q̃ pprias volũ tates ſeq̃t a deo derelinq̃t̃ ⁊ angeł ei⁹. ſeducẽdus pdẽd⁹ ⁊ deuorãd⁹ a diabolo. Ecõtra ĩ li. ḋ geſtis ſaluatoris. x. ḋr. q' qñ mõach⁹ hũilit̃ ⁊ ſimplicit̃. cũ negata ppria volũtate pficit iuſſũ ſpũal' p̃ris terret

demones. fulminat in inferno. tremere facit omnes aereas terraſqꝫ poteſtates. Et allegat ibidem exemplū de athanaſio magno qui centū demones habuit quadraginta annis ad temptationē. quos poſt reſiſtentiam tanti tpis habuit ad obedientiā et ſubiectionē et pcepto eius fecerunt trecentoꝝ monachoꝝ cenobiū cū omnib⁹ officinis. educētes aquā p aqueductus a longe. quia bon⁹ obediēs q̄ ſuo ſupiori incōtradicte ſubicit. ⁊ inferiora ſibi poſſidet ipſe ſubiecta. Hoc quodā notabili pbatur exemplo alio. Legit nāqꝫ in dialogo ſeueri ꝙ cuidā volenti monaſteriū quoddā magne diſpoſitionis intrare. cepit abbas pponere graues iſtius diſcipline labores ſua vero impia dura. Ille vero nihil his terrorib⁹ pmoueri cepit. ſed magis ita oēm obiam polliceri. vt ſi eū abbas in ignē ire pcipe ret nō recuſaret intrare. Quā illi⁹ pfeſſionē vt abbas accepit. nō eſt cūctat⁹ pbare pfitentē. Caſu ſiquidē cliban⁹ ppe ardebat. qui multo igne ſuccēſus coquēdis panib⁹ pabat. Hunc ergo fratrē illū iubet abbas intrare. Nec diſtulit parere pcepto medias flammas ingredit. que mox audaci fide victes velut illis quondā hebreis pueris ceſſere veniēti. Et qui putabat arſurus velut frigido rore pfuſus ſe ipe miratus eſt. Et ioānes caſſian⁹ de eodem ſic ait. Nullo vicio tam precipitē dyabolus mōachum pertrahit ac perducit ad mortem. quā cum eū neglectis cōſilijs ſenioꝝ ſuoꝝ ſuo ſenſui pſuaſerit iudicioqꝫ cōfidere. Sed nullaten⁹ decipi poterit quiſquis nō ſuo ſed maioꝝ viuit exemplo. Hec ille. Itaqꝫ kmi ſi deſideratis ne vnqꝫ gaudeat de vobis inimic⁹ veſter dyabol⁹. audiatis intelligatis et recogitetis. opeqꝫ imitari ſtudeatis ſctōꝝ antiquoꝝ patrum cōuerſationē. de quib⁹ idē iohānes caſſian⁹ de inſtitutione monachorū libro .iiij. ca. j. memorabile refert exemplū p hūc modū. Thebaide eſt cenobiū in quo quīqꝫ milia fratrū ab vno regunt abbate in tanta obīa qua nō poteſt apud nos vn⁹ vel vni obedire p modico tpe. Nā tanta obſeruātia obīe regula cuſtodit ab eis. vt iuniores abſqꝫ pպoſiti ſui licētia aut pmiſſu. nō ſolū nō audeāt cellā pgredi. ſed nec ipi quidē naturali neceſſitati ſatiſfacere ſua autorita te pſumāt. ſicqꝫ vniuerſa cōplere quecūqꝫ fuerint ab eo pcepta tan

q̄ȝ a deo ſint celitus edita ſine vlla diſcuſſione feſtināt. vt nōnun:
q̄ȝ etiā impoſſibilia ſibimet imꝑata. ea fide ac deuotōne ſuſcipiāt
vt tota virtute ac ſine vlla cordis heſitatione ꝑficere ea ⁊ conſum:
mare nitant̄. ⁊ ne impoſſibilitatē quidē precepti pro abbatis reue
rentia meciant̄. Itaq̄ cōſidētes intra cubilia ſua ⁊ opi ac meditati
oni ſtudiū ꝑiter impendētes cū ſonitū pulſantis oſtiū. ac diuerſoꝝ
cellulas ꝑcucientis audierit. ad oratōes ſcȝ eos. ſeu ad opus aliqd
inuitātis certatim ex ſuis cubilibus vnuſquiſq̄ ꝓrūpit ita vt is q
op⁹ exercet ſcriptoris. q̄ȝ reꝑtus fuerit inchoaſſe lrām finire non
audeat. Sed imꝑfcās littere lineas derelinquēs nō tā opis ꝯpēdia
lucra ve ſectet̄. q̄ȝ obīe virtutē exeq̄ toto ſtudio atȝ emulatōe feſtiet
quā non ſolū operi manuū ſeu lcōni vel ſilētio ⁊ quieti celle. verꝫ
eciam cūctis virtutib⁹ ita preferunt. vt huic iudicēt oīa poſtpo:
nēda. Et vniuerſa diſpendia ſubire ꝯtenti ſint. dummō hoc bonū
ſcȝ obīe in nullo violaſſe videant̄. Sequit̄ eodē libro ca. iij. q̄ ſolli
citudo principalis ſenioris deputati ad cuſtodiā ⁊ inſtructōeȝ no:
uicioꝝ hec eſt ſcȝ in dicto cenobio. vt doceat eū primitus vincere
ſuas volūtates. quē in hijs diligenter exercēs hec illi ſemꝑ imꝑare
de induſtria ꝓcurabit. que ſenſerit aīo eius eſſe contraria. Multis
ſiquidē expimētis edocti tradūt monachū ⁊ maxime iuniorē ne vo:
luntatē quidē cōcupiē ſue refrenare poſſe. niſi prius ꝑ obiam morti
ficare didicerit ſuas volūtates. Ideoq̄ ꝓnūciāt nullaten⁹ ꝑuale:
re vel irā vel triſticiā vel ſpm̄ fornicationis extinguere. ſed nec hu
militatē cordis verā nec cū fratrib⁹ vnanimitatē ꝑpetuaȝ. nec fir:
mam diuturnāq̄ poſſe retinere cōcordiā eū qui prius volūtates ſu
as nō didicerit ſuꝑare. Conſequēter idē poſt predicta inſtruit ſcȝ
in monaſterio ſuſceptus. nullas penitus cogitationes pruriētes in
corde ꝑniciosa ꝯfuſiōe celare. ſed cōfeſtim vt exorte fuerint eas ſuo
patefacere ſeniori. nec ſuꝑ earū iudicio quicq̄ȝ ſue diſcretioni ꝯmit
tetur. ſed illud credere malū oē vel bonū. qd ꝓnūciauerit ſenioris
examē. Ita fit vt in nullo circūuenire iuuenē callidus hoſtis velut
inexꝑtū ignarūq̄ ꝑualeat. nec vlla fraude decipe. quē ꝑuidet non
ſua ſed ſenioꝝ diſcretione muniri. Alias quippe ſubtiliſſimus dya

bolus iuuenē illudere ꝛ deicere nō poterit. niſi cū eū ſeu ꝑ arrogan
tiā ſiue ꝑ verecūdiā ad cogitationū ſuaꝝ velamē illexerit. Genera
le nāqꝫ ꝛ euidēs indiciū diabolice cognitiōis eſſe denūciat. ſi eā ſe
niori cōfundat apire. Hec ille greg⁹. in regiſtro. Quiſquis intrare
eternitatis ianuā nitit̄. tēptatiōes ſuas mēti paſtoris indicet. Eya
ergo dilectiſſimi frēs ſequamur tota v̄tutis inſtātia cōuerſationis
exēplū ſctōꝝ patꝝ de quibus locuti ſum⁹. ꝛ ſollicita cordis ꝛ corpis
caſtigatōe. ꝑfectaqꝫ ꝓprie volūtatis abnegatōe ꝓcuremus. vt ī eter
na beatitudine ꝯ eoꝝ ſocietate gaudere valeam⁹. Simus de facili
ducibiles a ꝓpria ſenſualitate a ꝓprio ſentimēto et ꝓpoſito. ad ſe
ctandā volūtatē noſtri p̄poſiti exēplo xp̄i. qui ſicut ouis nō apiens
os ſuū ductus eſt ꝛ reductus de iudice ad iudicē. ſcꝫ ab anna ad cay
pham. a caypha ad pylatū. a pylato ad herodē. ab herode iterū ad
pylatū. Ouis ſimpliciter ꝛ obediētiſſime trāſit ſub v̄ga ſine bacu
lo ſui paſtoris ſine quacūqꝫ remurmuratiōe ſeu remorſiōe cōtra ba
culū paſtoris. vt ducat̄ ad illa paſcua ꝛ nō alia ad libitū ſue volun
tatis. ſꝫ ad quecūqꝫ paſtor eā ducere voluerit. Sic vetus clauſtral
ouis xp̄i ꝓpria volūtate plene reſignat⁹. ſtudet obedire ouina ſim
plicitate in oībus iuxta regulā ſue ꝓfeſſiōis deo ꝛ ſuis ſupiorib⁹ dei
vices gerētibus. ſine diiudicatōe curioſa atqꝫ remurmuratiōe picu
loſa regule ꝛ p̄ceptoꝝ. E cōtra nō ouis xp̄i ē ſꝫ lupus ꝛ canis diabo
li. ſubditus clauſtralis. qui huic baculo paſtoris. id eſt p̄lati remor
det ꝑ inpatiētiā ꝛ murmurationē ad obediēdū. qꝺ quidē ex ſupbia
ꝛ p̄ſumptōe ꝓcedit. ſicut ſanies ex vlcere. Audiat qui huiuſmōi eſt
quid flos doctoꝝ Aug⁹. dicat de ꝑtinacib⁹ in ſuo ſenſu ī ep̄la cōtra
fauſtū. Nimis inquit amādo ſniaꝫ ſuā diabolica p̄ſumptio ē. Et
ſubdit ibidē. Vita hoīes ſumus ſꝫ ſpe angeli ſum⁹. quib⁹ equales ī
reſurrectiōe futuri erim⁹. Quādiu ergo nō habem⁹ ꝑfectionē ange
li. nō habeam⁹ p̄ſumptionē diaboli. Hec ſcꝫ p̄ſumptio angelos de
preſſit. turrim euertit. linguā cōfundit. goliā ꝓſtrauit. aman ſuſpē
dit. Nimiū p̄ceps ē qui intrare intēdit vbi alios cecidiſſe viderit.
ꝛ vehemēter infrenis ē cui nō incutit̄ timor alio pereunte. Seneca
Bonū ē fugiēda aſpicere ī alieno malo. Idē. Ex vicio alterius ſa

piens emendat ſuũ. Cõtra hãc ꝓprũ ſenſus ꝑtinaciẽ habemus me
morabile exẽplũ de ſctõ moyſe. Qui cũ eſſꝫ a deo cõſtitutus dux po
puli. ꝛ facie ad faciẽ loquebat̃ cũ deo ſicut amicus ad amicũ ſuũ. ac
ꝑ ipſũ pleniſſime de oĩbus doceret̃ que ad regimẽ ppl'i ꝑtinẽt. ma
luit tñ hoĩs gẽtilis ietro videlicꝫ ſacerdotis madian cõſilijs acqui
eſcere q̃ꝫ ꝓprijs deſeruire. Nã de indiſcretiõe laboris eũ arguẽs cõ
tinuo acquieuit. Dixit eñi illi ietro. Non bonã rẽ facis. ſtulto labo
re cõſumeris. vltra vires tuas ẽ negociũ. ſolꝰ non poteris ſuſtinere
ꝛ cetera. vt habet̃ exodi. xviij. De hac etiã ꝟtute ſcꝫ regi debere non
ꝓprijs ſꝫ ꝑlatoꝝ cõſilijs ſic dicit venerabił magiſter iohẽs gerſon
cãcellarius pariſieñ. in tractatu ſuo de decẽ ꝑceptis. ꝑtractãs q̃rtũ
dñi ꝑceptũ ſcꝫ honora parẽtes tuos. Cõtra hoc inq̃t ꝑceptũ graui
ter peccãt hi qui nolũt ſuꝑioꝝ ſuoꝝ aut ſapiẽtioꝝ acquieſcere cõſi
lijs ꝓprijs iudicijs ĩnitẽtes. Prouenit quippe graue pctm̃ hoc ex
inobediẽtia ꝛ dedignãti ſuꝑbia. ĩ deceptionẽ ꝛ erroꝛẽ hoĩeꝫ inducẽs
Cõtingit nãqꝫ ſepius vt aliquis hõ taliter deceptus ſuꝑbia. tante
ſe reputet ſctitatis. vt hũano cõſilio nõ indigere ſe credat. Fit ꝓin
de vt deceptus hõ ille ꝑ auſterã nimis et indiſcretã abſtinẽtiã quã
bonã eẽ credit. capitis furiã aut aliã infirmitatẽ incurabilẽ malo
fine periturus incurrat. Quo cõtra quilibꝫ cõuerſus ad deũ ꝑ feruen
tẽ caritatẽ ex hũilitate dꝫ ſe ſupponere alteri ꝓpter deum nõ preſu
mens ꝺ ſeipo poſſe volũtatẽ dei ſcire. Et difficile eſt imo vt mihi
videt̃ impoſſibile ꝙ tal' dãpnet̃. dũmõ iuxta prelati ſui cõſiliũ oĩa
deſiderat ac laborat facere. Hec ille. ¶ Videt̃ mihi ꝑutile ĩmo ꝛ ne
ceſſe pñti libellulo interſerere duodecim ꝯſiderationes a predicta
eximio viro magiſtro iohãne gerſon in quadã ep'la cuidã religioſo
ad inſtructionẽ ſuã miſſas. q̃s quiſqꝫ religioſus ꝓfeſſus ꝓ ſerenati
one conſcientie ſue ſedulo recogitare debet. ¶ Conſideret itaqꝫ
primo ꝙ dei prouidencia que in ſui diſpoſitione non fallitur de-
duxit eum ad ordinem celebrem ꝛ approbatum. in quo iam ita pro
feſſus eſt poſt probationem ſolitam. vt reſilere fas non eſt. Faciat
ergo de pia neceſſitate virtutem gratuitam et meritoriam deo q̃ꝫ
acceptabilem. qui adurum eſt ſi contra ſtimulum calcitret facile-

gium quoq; ſi voluntatē ſuā rurſus vſurpet. quā in ſuperiorum ſuorum manus dedit. ¶ Conſideret ſcđo religioſus quiſq; ꝙ iam ſibi viuendum eſt non ꝓpria ſed aliena voluntate. que tamē originaliter a ſua volūtate receſſit. Non eñ quiſpiā eū ad ꝯfitendum coegit. Sequenda eſt igiť deinceps aliena voluntas non p̄occupanda non docenda. ¶ Conſideret tercio qm̄ dominus bonoꝝ noſtroꝝ non eget. ac ꝓinde melior eſt obediētia q̄ȝ victima. Propterea cēſeri dȝ ꝓ regula generali illđ eſſe meliꝰ illud pulchriꝰ illđ nobiliꝰ illud vtiliꝰ delectabiliꝰ ꝛ honeſtiꝰ. qđ eſt obiē ꝓximius. ſit illa res in qua obediť vilis abiecta turpis inutilis laborioſa vana ſtulta quālibet inhoneſta. pctō ſecluſo. Exemplū fuit in dño noſtro iheſu xp̄o. qui factus eſt obediēs vſq; ad mortē mortē aūt crucis. Exemplum in yſaia. qui regio genere et ꝓphetico ſpū inſignis ambulauit nudꝰ. hāc exiſtimās vt hieronimꝰ ſententialiter dicit ſup̄mam nobilitateȝ deo obedireſ. Vnde et agathes in culpata ꝙ ſe gereret ſeruilē ꝑſonā. rn̄dit theologiſans. Summa ingenuitas hec eſt. in q̄ ſeruitus xp̄i cōprobať. ¶ Cōſideret quarto ꝙ aduerſarius noſter dyabolus iuxta verbū petri tanq̄ȝ leo rugiēs circuit querēs quē deuoret. Nō habet aūt efficatiꝰ machinamētū q̄ȝ ſi homini ſuadere poſſet diſplicētiā ſui ſtatus iam aſſumpti iam ꝓfeſſi nūc ſub velamine maioris vtilitatis in alia vocatione vt in p̄dicando nūc ſub figmēto cōtemplatiōis. nūc ſub arrogātia ſcientie amplioris. nunc ſub vmbraculo ꝙ oīa ſunt inutilia. que ꝓſequiť vigilia ieiunia. cātica vocis cū ſilibus quia deꝰ ſoluȝ inſpicit cor. et ait. Et corꝑalis exercitatio ad modicū vtilis eſt. Vt quid deniq; hec ꝑditio vngēti qđ poterat venūdari multo. Dicit hoc ſibi qui ſe docere alios p̄ſumit ydoneū. et clauſus tn̄ in cella teneť. ¶ Cōſideret quīto ꝙ oīa ſuſpecta ſunt tanq̄ȝ a demonio meridiano qđ ſe trāſfigurat in angelū lucis ingeſta et ſuggeſta. que loci vel ꝓpoſiti mutationē ingerunt. et ſuadent directe vel indirecte. p̄cipue niſi manifeſtus ſit in via qua poſitus ambulabat obex eterne ſalutis. qui poni ſoluȝ creditur dum cum hac via et ipſa non ſtat ſalus. ¶ Conſideret ſexto ꝙ ſcola religiōis valde diſtat a ſcola ſecularis īquiſitiōis. Dicebat

hoc vnus fratrum meorum alteri fratri ſuo ꝛ meo dum ſimul in or:
dine celeſtinoꝝ morarent̄. Frater hec nō eſt ſcola theologie vł phi
loſophie ſed xp̄iane diſcipline. non veniſti ad doctrinaꝫ ſed ad di:
ſciplinam ꝛ bonitatē. Linque queſtiones ſcolaſticas que erudiunt
intellectū. ſatis tibi ſint regulares obſeruatōes noſtre que accedere
debēt affectū. ¶ Cōſideret ſeptimo ꝙ viatores hic ſumꝰ nō cōp:
henſores. Sit igit̄ viator vt viator. nō querat hic que ꝓ premio in
via queſito dant̄ in patria. cōp̄heſio ſcꝫ diuitatis ſine fantaſmate ſi
ne labore. vbi nec languor nec ſeniū ꝛc. Dicamꝰ cū ap̄lo. Nihil iu
dicaui me ſcire inter vos. niſi ieſuꝫ xp̄m ꝛ hūc crucifixū. Sufficiat
nobis hic corꝑaliter ambulantibꝰ ꝑ corꝑalia trāſire ꝑ fidem ꝛ ſpē
et caritatem in eterna ſiquidē in ſpeculo ꝛ enigmate. quouſqꝫ veni
et dies illa vbi ſponſus paſcit ꝛ cubat in meridie. qn̄ videbimꝰ fa
cie ad faciē ſicuti eſt et ſimiles ei ꝓrſus erimus. ¶ Cōſideret octa
uo ꝙ in illa die primi ſpecialis examinis ꝛ nouiſſimi generalis nō
interrogabimur quātū fuerit intellectus noſter acutus et eruditus
ſed quales fuerit et q̄ꝫ ſimplex q̄ꝫ pius et ſpontaneꝰ humilis et de:
uotus ad deū noſter affectꝰ. demū q̄ꝫ efficax et obſequioſus in eiuſ
mandatis effectus. Hoc viderat qui dicebat. Omnis cōſummatio:
nis vidi finem latū mandatū tuū nimis. Quod quidē mandatum
eſt caritas nō cognoſcēdi vanitas. ¶ Conſideret nono ex p̄miſſis
qm̄ oē ſtudiū ſuū reſolui dꝫ ad effectuꝫ vt nihil ſtudeat nihil legat
nihil cātet nihil mediteꝛ̄ qđ nō ordineꝛ̄ ad inflāmationē affectus
qm̄ in hac inflāmatiōe cōſiſtit ſup̄mus apex theologie iuſticie tra
dite ꝑ dyoniſiū et reuelate ſibi ꝛ alijs ꝑ ſpiritū ſanctū. Sed neqꝫ fu
gabunt̄ fantaſmata ꝑ ſtudiū ſed ꝑ deſideriū. ꝑ affectū ſcꝫ et nō intel
lectum. qm̄ neceſſe eſt intelligentē fantaſmata ſpeculari. ¶ Con
ſideret decimo ꝙ hec inflāmatio affectus nō expectanda ē ab hoīe
ꝓpterea nō ſuſpiret adhunc vel illū doctorē. p̄ſertim viatorē. vt di
cat felix eſſem ex cōuictu talis vniꝰ. Suggeſtiones huiꝰ modi ſepe
ſunt dyabolice ꝓcurantes inquietudinē. Scio exꝑtus de quodam
ꝓfeſſo qui prius ardentis ſtudij in ſeculo de ꝓgenie nedū illuſtri ß
regia. cōquerebat̄ ꝙ tp̄e ſuo non eſſet alter hieronimus quē poſſet

audire ꝯuentuum ex eruditione ſua ad ſcientie ꝑfectionem. quaſi non eſſe tpe ſuo doctor etiam in ianuis qui ſufficeret docere eum. quaſi ꝓpterea religionem intraſſet nō ad lamentū ſed ad documētum. Recolo triſtis ꝙ dum pia ſollicitudine dicerem me ſuſpicari ne talis ardor ſciēdi eſſet ab inſtinctu malo. rñdit indignabundus que voluit ꝛ receſſit. Quo benedicte de⁹ quo receſſit. Pꝰ q̄m paulopoſt tpe factus apoſtata ſub ſpecie religōnis arcioris. tandē abſq̧ vllo verecūdie velo habitū omnē religionis abiecit. Miſereat̄ ſui ymmo et mei et oīm noſtrū de⁹. cū ꝑiculū par aut maius ſecluſa pietate dei imminet ceruicib⁹ noſtris. Sit hoc inductū non ad cōtumeliā vel improperiū ꝓpitius ſit deus. ſed ad cautelā ꝛ exemplum nō plus ſape q̄ȝ oportet. et vt ſemꝑ meminerim⁹ pſalmi illius. dn̄e nō eſt exaltatū cor meū ꝛc. ¶ Cōſideret vndecimo iuxta ꝑmiſſa qualis exercitatio ſibi tenenda ſit. Prima ſiquidē vt adimpleatur opus dei. ſic eñ̄ nominat̄ in regula eccłaſticū officium vel ſeruiciū. Deinde ſi quid erit reſiduū tpis ordinat̄ ad vacanduȝ ſibi poſt neceſſitates corꝑis que multe ſunt. Hoc ſub breui verſiculo cōplexus eſt documētū aliquis dicens. Fac opus iniūctū deinde vacato tibi. Sit tñ̄ adhuc iſta vacatio talit̄ practicata in ocio deuotionis. vt nō reddat̄ ineptū ꝑ lacrimas aut aliā corꝑis vel cerebri debilitationē exercitiū actionis ī officiꝭ ꝛ cāticis. ¶ Cōſideret poſtremo ꝙ ex q̄ monach⁹ fact⁹ eſt ꝛ deſijt eſſe ſecularis. vt monach⁹ ſaluabit̄. aut aliter oīno nō ſaluabit̄. Sed heu ſicut cōquerit̄ petr⁹ bleſeñ̄ ep̄ła. cxlſ. legim⁹ in li. cotidianoꝝ euētuū ꝙ in his qui euomuerūt ſeculū frequētec amor ſeculi recidiuat. ſuaq̧ reedificantes ihericho quā in primitiua cōuerſione ſubuerterāt. igneȝ et cineres ambitiōis ſuſcitāt iā ſopitas. ꝓpriaq̧ volūtateȝ repetūt. quā ꝓ regno celoꝝ vēdiderūt. Hac ambitiōe ꝛ ꝓprie volūtatis ꝑtinatia periclitant̄ frequēter ſcioli. id eſt qui putāt ſe aliquid ſcire. q̄s pauca literatura ſua facit inſanos ꝛ ꝑuaricatores obſeruātie regularis. ꝛ iuxta ap̄ł'm ſemꝑ diſcentes. ꝛ nūq̄ȝ ad veritatis ſcīam perueniētes. Siquidē de cauſa illuminationis fecerūt ſibi materiā cecitatis. Ingreſſi eñ̄ ꝯruptam ꝓprij ſenſus ꝛ ſenti menti viā. in qua nihil nō

tenebroſum nihilq3 non lubricum eſt. ruunt in ꝓfunda mortis per
precipicia ꝓprie voluntatis. Alta quippe ſape mors eſt. et facile
piclitatur qui ſe in alto ꝓſpiciens obſtupeſcit. Sed iuxta verbum
ſapientie melior eſt homo minoratus ſapiā ⁊ ſenſu deficiēs i timo:
re. q̄z qui abundat ſenſu et tranſgredit legem. ¶ Hec dilectiſſimi
fratres pio corde meditātes. ſapientiſſimi ſalomonis ſemp memo
res eſtote conſilij. qui vniuerſos āmonet dicens. ne innitaris pru
dentie tue ꝓuerbiorum. iij Vbi hieronimus dicit ꝙ prudentie ſue in:
nitimur. qui ea que ſibi agēda vel dicēda vident patrē decretis p̄:
ponit. Nō talis erat venerabilis ille lanfrāc⁹ cāthuarienſis archi
epūs omni ſciētia ſeculari pfecte imbut⁹. in cui⁹ geſtis legit ꝙ qua
dam die dum monachus in lectorio herluini ad mēſam legeret. qd
daz inter legendū dixit ſicut dicere debuit qd preſidenti nō placuit
et alter dicere iuſſit. velut ſi dixiſſet docere media ꝓducta ſicut eſt
et iuberet eam breuiari. Nō eñ prior ille litteratus erat. Sed vir
ſapiens et ſciens magis obedientiam in xp̄o debere quā donato. di
miſit qd bene ꝓnunciauerat. et dixit quod recte dicere iubebatur.
Exemplo huius ſancti deſcendere debet vetus obediēs per humi:
litatem ab omni reputatione ꝓprie cognitionis. vt ſapienter no:
uicius et inſcius videatur. Conetur obedire hieronimo monenti.
Diſcamus in terris quorum nobis ſcientia perſeueret in celis.
Que autē ſcientia hec ſit in terris diſcenda declaret bernard⁹ ſup
miſſus eſt dicens. Diſce terra ſubdi. diſce humiliari. Ita ꝓpriam
voluntatem euomas vt non reuertaris ad vomitum. ita te cōfigu
res ⁊ cōplantes ſimilitudini et obie xp̄i vt ſis mortuus mūdo. mor
tuus a corde tuo. et vita tua feliciter abſcondat in xp̄o. Obediētia
que filiū dei decuit. nō ſit queſo. tibi dedecori. Nō eſt eñ ſeru⁹ ma
ior dn̄o ſuo. Hoc ergo in te ſentias qd ⁊ in xp̄o ieſu. qui cū in forma
dei eſſet formā ſerui accepit. ⁊ vſq3 ad ignominiā crucis ⁊ penā cur
ſum obedientie limitauit. Tu vero cohumiliatus et cōpaupertat⁹
domino maieſtatis. vagum et liberum tue voluntatis arbitrium
ſubice pro eo grauitate ſeruituti. Si recolas quāta ſuſtinuerit ꝓ te
⁊ ſi milies te dare poſſes ad mortē nō ſufficeres tn̄ ad paria rn̄dere

Quid em̄ retribuet puluis ⁊ vermis domino glorie. qui ꝓ eo aīaȝ ſuam in morte concluſit vt beatitudine frueremur quā nec oculus vidit nec auris audiuit. Ea ꝑpter omni ꝓpria voluntate depoſita. ſtudeas moribus ⁊ vita implere carthuſienſem ⁊ monachū. Dicit ſanctus fulgentius epiſcopus. Veri monachi ſunt qui iuſtificatis volūtatibus ſuis parati ſunt nihil velle nihil nolle. ſed abbatis tm̄modo cōſilia vel precepta ſeruare. O quot immiſſiones facit ꝑ angelos ſuos malos lucifer princeps tenebrarū aduerſus hanc preclaram virtutē ſcȝ ſanctam obedientiā. Circuit ſathan iſte querēs quē deuoret. Jnuenit religioſum deditū obīe ſi poteſt auertere ſatagit. vt iſte ſub intentione boni ſcȝ vacādi ſuauiori et crebriori deuotioni poſtponat opus iniūctum. Sic impellit iſte neqȝ. ſcit em̄ ꝙ inutiliter ymo noxie fiūt nō iuſſa. preceptis et iniūctis omiſſis Jndiſcretus importunus eſt prelatus ait inſultans demon. ⁊ murmur inducēs cōtra prepoſitū. vt mentē ſubditi faciat diſſuauē. et ex tedio retardet iniūctum obīe opus. Sed ſcit vere obediēs ꝙ neqȝ ſterilitas iniūcti opis neqȝ importunitas aut ignorātia preſidētis adimit meritū obīe. Scit ꝙ qui precipientē prelatū iudicat terram ſurſum celū vero deorſum vertit. ⁊ codeȝ inſtanti factus eſt iudex et reus dn̄s et ſeruus. Scit deniqȝ vere obediēs ꝙ qui poſſidet in ſe ꝓpriaȝ voluntatē. et temptationes ſuas prelato ſuo abſcōdit tenet infra viſcera ſua dampnationis mortē. De predicta materia vtiliſſima ſic admonetur curauit venerabilis magiſter gerardus groet carthuſienſienſeȝ illū de quo ſupra Monachus inquit debet humiliter eſſe obediens ſupioribus et ſuo ſenſu non inniti. nec ſue diſcrectioni vel exercitio ſpirituali. ſed ea deuotione et exercitio vti quā vel ſupiores ſuadent. quia hoc ſecurū vtile humile et fructuoſum eſt. Jn hoc em̄ ſue voluntati renūciat. Nam ꝑfectius eſt facere minus ex obīa q̄ȝ maius ex ꝓpria voluntate. et efficitur illō minus bonum maius bonum. Multi cadunt qui ꝓpriam ſequuntur voluntatem. ⁊ ſunt quaſi ꝓprietarij ſeipos poſſidentes. Poſſidere aūt ꝓpriam voluntatē vel ꝓpriū ſenſum verior eſt apoſtaſia atqȝ deterior q̄ȝ relinquere habitū vel clauſtrum. quia eſſentialius eſt

religioni votum obedientie q̄ locus aut habitus De huius obediē
tie voto ab omnibus religioſis ꝓfeſſis fideliter reddendo admoni
tio datur deutronomij.xxiij. Votū qđ voueris deo non tardabis
reddere. Ratio hui⁹ datur eccīaſtici.v. Nā deo diſplicet infidelis
et ſtulta ꝓmiſſio. Periuriū eſt em̄ iuramentū frangere. vt dicit ſan
ctus thomas. ſcđa ſcđe in materia de voto. ſed non reddere deo vo
tum infidelitas eſt. longe deteſtabili⁹ peccatū q̄ꝫ ꝑiuriū. Obediē
tie aūt obſeruatio ſumit̄ a cōſilio ſaluatoris mat.xvj. Si quis vult
poſt me venire abneget ſemetipm̄. et tollat crucē ſuā et ſequat̄ me.
Ille em̄ ſolus ꝑfecte ſe abnegat. qui ꝓprie volūtati plene renūciat
Volūtas em̄ ita in hominis poteſtate eſt. q̄ a nullo alio extorque
ri poteſt. Nullū igit̄ taꝫ ſuaue holocauſtū deo offerri poteſt. ſicut
p̄ſcindere a ſe illud. qđ ſumme ſuū eſt. dominiū ſcꝫ ꝓprie volūtatis
Et ſequit̄ in p̄dicta ep̄la. Verba p̄cepta ⁊ ꝯſilia debet monachus
a ſuꝑiori accipe ꝓmpta volūtate. ac ſi a dn̄o deo met p̄ciperet. Nā
deus ſua ꝓuidētia ꝓuidit ⁊ ordinauit ab eterno. q̄ in tali tp̄e talis
monachus ꝑ obīam talis ſuꝑioris ſaluari debeat. et qui in hoc reſi
ſtit ordinatiōi diuine reſiſtit. Nō enī ſine cauſa ⁊ vtilitate magna
ſuꝑior poteſtatē portat. Nō enī habēt poteſtatē. niſi eſſet ei data
deſuꝑ. Etiā ſi ſuꝑior malus eēt. dūmō recte in oppoſitū diuini pre
cepti minime p̄ciperet. audacter ⁊ cōfidēter ſuꝑiori cōfide. Et q̄lē
te habet talē te reputa. Si te cōdēpnauerit te cōdēpna. ſi te iuſtifi
cauerit vel ſaluauerit te in v̄tute dei ⁊ ſuperioris et eius meritis ac
iuſtoꝝ p̄cibus te ſolutū ⁊ iuſtificatū habe. Hec ille. ¶ Formā etiā
huius ꝑfecte obediētie ⁊ plene reſignatiōis volūtatis ꝓprie in illa
famoſa ⁊ v̄tuoſa dn̄a griſelde de ytalia habes. que p̄ceptū aliquod
qn̄qꝫ audiēs a viro ſuo r̄ndit. In ip̄o inquit domus tue introitu ve
ſtes totaliter ⁊ volūtates affectuſqꝫ meos exui. tuos indui. De om̄i
ergo re quicquid tu vis ⁊ ego volo. nec cōſenſum meū queras de vl
la re. Nempe ſi future tue voluntatis eſſem preſcia. etiā quicquid
id eſſet ante ⁊ velle ⁊ facere inciperē. q̄ꝫ tu velles aut fieri p̄ciperes
Nūc autē animū tuū quē preſcire nō poſſum libēs ſeq̄r. Sic ſcđm
bernardū verus monachus operādo ꝑuenire debet voluntatē et ꝑ

ceptū ſui p̄lati. ¶ Eſt igit̄ ſciendū q̄ ſcd̄m thomā cuilibet religio
ſo ē volūtas ſui ſupioris p̄ceptū. nō tm̄ illa quā ex v̄bis ſuis exteri⁹
audit. ſed etiā illa quā interius ĩ corde interp̄tat̄ ſeu intelligit. Et
ergo tenet̄ quilibet religioſus in oībus agere non ſolū ſicut audit p̄
latū ſuū dicere aut p̄cipere. ʒ etiā ſicut interpretat̄ ꝛ eſtimat ipſum
velle. Vn̄ climachus. Qn̄ abſente eo qui p̄eſt. vultū ipſi⁹ ymagina
mur hūc nobis aſſiſtere putātes. ꝛ omnē collocutionē vł ſermonē
vel cibū vel aliud quippiā qd̄ eū ſuſpicamur odire in nobis auerti
mur. tūc cognoſcimus q꞉ legittimā obediētiā vere exequimur. Et
iteꝝ. Si vere p̄elegiſti inquit tollere xp̄i iugū. ante oīa te volo obe
dientiā exercere. Sicut enī ferꝝ fabro. ita ꝛ monachus ſeipſum tra
dere debet ꝛ ſubiectus eſſe p̄lato. Excitet nos ad hāc p̄fectā abne
gationē ſnīa bti auguſ. in li. de v̄ginitate ſic dicētis. Quicūq̄ ſcd̄m
ſe vult viuere ꝛ nō ſcd̄m deū eiuſq̄ vicariū. ſil'is ē diabolo qui ſcd̄ʒ
ſeipſum ꝛ nō ſcd̄m deū ſupiorē ſuū viuere voluit. Itē bernardus.
Ve ſemel ꝛ ve iteꝝ crucē dn̄i portātibus. ꝛ nō ſequētib⁹ illū. Chri
ſtus ne p̄deret obediētiā p̄didit vitā. Vos eſtis cariſſimi fr̄es qui
portatis crucē dn̄i multiplici rigore ꝛ labore ordinis. ſub cui⁹ regu
la p̄feſſi eſtis. ʒ ipſum minime ſequimini ſi nō penitus volūtates
p̄prias abnegatis. Quā p̄mpti aūt ꝛ p̄fecti eſſe deberetis o dilecti
filij mihi indigno pctōri cōmiſſi in hac v̄tute obediētie. p̄pendere
poteſtis. ex eo q̄ monaſtica p̄feſſio a ſctis dr̄ ſecūdus baptiſmus. et
hoc p̄pter votū obediētie cū abrenūciatōe totius p̄prie volūtatis
qd̄ excedit om̄e genus ſatiſfactiōis etiā publice pn̄ie. vt habetur ĩ
decretis diſtin. xxxiij. q. ij. ca. ām̄onere. De quo ſic ſcribit magiſter
gerardus groet vbi ſupra. Itē cōſide q̄ p̄ introitū religiōis cū p̄po
ſito p̄ſeuerādi ꝛ mutādi vitā. qui ē quaſi ſcd̄s baptiſmus ſcd̄m ber
nardū in libro de precepto ꝛ diſpēſatōe. ꝛ etiā ſcd̄m alios doctores
et vt in collatiōibus patꝝ habet̄. remittunt̄ tibi tā quo ad culpam
q̄ʒ ad penā penitus oīa pctā. Et ergo ſic renatus denuo ꝛ de nouo
mūdatus ꝛ rebaptiſatus in ſpū. cuſtodi te deinceps forti cuſtodia.
¶ Hec oīa dilectiſſimi ſupradicta intelligētes ac ope p̄ficiētes ve
ri carthuſiēſes ſimus veriq̄ abrahe patris obediētie filij. ꝛ in p̄ſor

tium filioꝝ dei veraciter adoptati. quia ⁊ oēs ſancte religionis pro feſſores qui nos pceſſerūt. p hāc v̄tutē pfecte obediētie iuſtificati ſunt. mēbraq̄ xpi effecti. qui dixit. nō veni facere volūtatē meā ſ3 volūtatē ei⁹ qui miſit me Joh. vj. Exēplo hui⁹ v̄bi obediētiſſimi dn̄i ieſu. ⁊ etiā v̄bi paſſūpti. ſc3 pat̄ ſi vis transfer calicē iſtū a me. verūtn̄ nō mea voluntas fiat ſ3 tua. dicat ſp verus obediēs ad p̄la tū ſuū. Fiat volūtas tua nō mea. Hoc nāq̄ v̄bū bn̄dict⁹ ieſus ad pa trē ſuū in hūili ſua ānullatōe locut⁹ ē. Et hoc v̄bū erat xpo delecta bili⁹ ⁊ honeſti⁹ deo prī amabili⁹. nobiſq̄ vtili⁹ ⁊ diabolo ſcādaloſi us q̄3 aliud qðcūq̄ v̄bū qð xps vnq̄3 dixerat. q: ī abnegatōe ſue vo lūtatis ſcðm hūanitatē oēs redēpti ſum⁹ ⁊ ſaluati. Adhuc replico ſic. Religioſ⁹ q̄lib3 pfeſſus diligēs reddere deo pfecte vota ſua que diſtinxerūt labia ſua. ⁊ pcipue votū obediētie. ppt̄ qð maxīe ſibi re mittūt̄ oia pctā cōmiſſa ī ſecl'o. q: ſtat⁹ monaſtice religiōis pprīſſ ſime dr̄ ſtat⁹ pnīe. Qð vt pueniēti⁹ oſtēdat̄ accipiēdū ē illud qð di cit auguſ. x. de ciui. dei. videlic3 ꝙ religio nō quēlibet ſ3 cultū dei ſi gnificare videt̄. Cult⁹ aūt ſoli deo debit⁹ ī ſacrificij oblatiōe oñdit̄ Offert̄ aūt deo ſacrificiū d̄ exterioꝛib⁹ reb⁹. qn̄ eas aliq̄s ppt̄ deū largit̄. ſcðm illud ad hebreos vlti. Beneficiētie ⁊ cōionis nolite ob liuiſci. talib⁹ eni hoſtijs pmeret̄ deus. Offert̄ etiā deo d̄ pprio coꝛ poꝛe dū ſc3 qui xp̄i ſunt carnē ſuā crucifigūt cū vicijs ⁊ pcupiſcētijs vt aplꝰs dicit ad gal. v. Et ad roma. xij. Exhibeatis coꝛpa veſtra hoſtiā viuētē deo placentē. Eſt aūt etiā ſacrificiū terciū deo acce ptiſſimū. qn̄ aliquis ſpm̄ ſuū offert deo. ſcð3 illud pſal. Sacrificiū deo ſp̄us ptribulatus. Sed ſciēdū ꝙ ſicut greg⁹. ſup ezechielē dicit hoc īter ſacrificiū ⁊ holocauſtū differt. ꝙ oē holocauſtū ſacrificiū ē ſ3 nō om̄e ſacrificiū holocauſtū. Jn ſacrificijs eni p̄s pecudis ī ho locauſto v̄o totū pec⁹ offerri pſueuit. Cū ergo ſuū aliquid aliquis deo vouet. ⁊ aliquid nō vouet ſacrificiū ē. Cū v̄o oē qð h3 oē qð vi uit oē qð ſapit oīpotēti deo vouerit holocauſtū ē. Qð q̄dē implet̄ p tria vota monaſtica. vic3 paupertatis ptinētie ⁊ obediētie. Vnde manifeſtū ē eos qui huiuſmōi vota emittūt. quaſi ppter holocau ſti excellentiam anthonomatice religioſos vocari. Per ſacrificij

antē oblationē ſcd̄m legis mandatū ſatiſfacere oportȝ ꝓ peccatis ꝓut in leuitico exp̄ſſe iubet. Sicut igit̄ holocauſtū ē pfectū ſacrifi ciū. ita p vota premiſſa hō pfecte deo ſatiſfacit. cui de exterioribꝰ rebus ꝛ de ꝓprio corpe ꝛ de ꝓprio ſpū holocauſtū offert. Ex quo patet ꝙ religiōis ſtatus nō ſolū pfectionē caritatis. ſed etiā pnie p fectionē cōtinet. intantū ꝙ nulla pctā ſunt tā grauia ꝓ quibꝰ poſ ſet imponi ꝓ ſatiſfactiōe religiōis aſſumptio. quaſi religionis ſta tū omnē pfectionē ſatiſfactiōis trāſcendentē. tn̄ in cōmutatiōe ſa tiſfactiōis quantūcunqȝ grauis cōſulit̄ religiōis ingreſſus. vt patȝ xxxiij. q. ij. ca. āmonere. vbi ſtephanus papa quendā qui vxorē ſuaȝ interfecerat inducit vt ingrediat̄ monaſteriuȝ. et hūiliatus ſub ma nu abbatis. cūcta obſeruet que ſibi fuerit imperata. alioquin iniun git ſibi grauiſſimā penitētiā ſi elegerit in ſeculo remanere. Igit̄ vt illi qui ſtatū religionis ad pniam p agendā ingreſſi ſunt. deo p vo ta p̄miſſa pfecte ſatiſfaciāt. holocauſtū de exterioribus rebus et de ꝓprio corpe. necnō de ꝓprio ſpū offerētes ꝓpter votū obedientie quā ꝓfeſſi ſunt. cōpetit ipſis queadmoduȝ in regula bti benedicti habet̄ voluntatē ꝓpriā odire. ꝛ alterius ſequēdo volūtatē p̄ceptis abbatis in oībus obedire. etiā ſi ipſe qđ abſit aliter q̄ȝ debet agat. memores dn̄ici p̄cepti qđ eſt. que dicūt facite. que aūt faciūt facere nolite. Qui quidē boni nō quelibet hominū ſed ipſum dn̄m hoc p̄ cipientē audiūt obediēter. ideo audiunt̄ vtiliter etiā qui inutiliter agūt. Multis itaqȝ pſunt docēdo que nec faciūt. ſed longe pleriſqȝ ꝓdeſſent faciēdo que dicūt. Doctrina enim magiſtri vel doctoris nūq̄ȝ eſt accepta quo ad mores ſaltē. niſi prius eius vita fuerit ap probata. iuxta dictū grego. ſup ezechielē. Sermo docētis dulcedinē nō habet. quē vita reproba intra cōſcientiā remordet. Itē ibidem Qui v̄bū dei loquit̄ prius ſtudeat qualiter viuat ꝛ poſtea colligat ex vita. que ꝛ qualia dicat. quia ad hoc vt ſeruet̄ veritas p̄dicandi neceſſe ē vt teneat̄ altitudo viuēdi. ¶ Pro oībus his iā dictis atqȝ dicēdis. filios obediētie mee ꝛ oēs ac ſingulos ad quos forte p̄ſens tractatulus puenire contigerit. rogo in viſceribus xpi. ꝛ in caritate nō ficta. hoc ſentire ī ſe qđ ꝛ in xp̄o ieſu. vt ſicut ꝓ nobis exinaniuit

ſe formā ſerui accipiēs. ſic ſe ꝓ xp̄o humiliēt in obſequiū ſeruitutis vt exhibeāt corpus ſuū hoſtiā viuā ſanctā deo placentē. vt tota eo rū ſenſualitas a ratōe abſorpta ſpūi ſubijciat̄ ad ſeruiēdum deo vi uenti. Senſualitas ē mulier ad quā d̄r. Et ad viꝝ erit ꝯuerſio tua. Tota itaq; rō humiliet̄. tot⁹ intellect⁹ captiuet̄ in obſequiū chriſti. Indixiſtis ꝓprie carni bellū. ꝯtendētes nō eē qd̄ eſtis. ⁊ recuperan tes fortiter qd̄ in prima origine ꝑdidiſtis. vt rapiatis ꝑ violētiā re gnū celoꝝ. ⁊ intrudatis vos ī hereditatē ſctōꝝ. Cū ſamaritana reli quiſtis ydriā ꝯcupiſcētie. ⁊ in vobis ſpūalē veſtrā hiericho deſtru xiſtis. Sicut ſcriptū ē. Maledictus qui reedificat hiericho. Tu igit̄ cariſſime frater q̄ te dediſti ꝓfeſſione monaſtice. manū tuā miſiſti ad fortia. vtere ꝯſilio ſapiētis. ⁊ neceſſe in cōpedes pedē tuū. ne ac cideris a vincul̄ ei⁹. Recolas q̄ꝛ vir obediēs teſtimonio ſapiētie lo quit̄ victorias. dū de diabolo ꝑ obediētie bonū de mōdo ac de ſeipo triumphat ī xp̄o. Sine oī exceptōe. ſine oī murmuratōe faciat regu le ꝓfeſſoꝛ qd̄ iniungit̄ ſibi. Quid v̄o vl̄ quale vel quātū ſit qd̄ iniungi tur nō diſcernat. alioq̄n p̄ſumit comedere d̄ ligno ſciētie boni ⁊ ma li. Nihil ergo diſcernat. Sit indiſcret⁹ vt intelligat. ſit ſtult⁹ vt ſa piat. nec reputet iniurioſū. ſi q̄nq; correctōe ꝯtriſtet̄ aut verbere. qui ꝑ inanē leticiā imoderatius frequēter ſe recolit exceſſiſſe. Ois diſci plina in p̄nti amara ē. ſ; in futuro facit fructū pacatiſſimū iuſticie. Lenteſcēs ī via dn̄i a paſtore ſuo duri⁹ increpari ſuſtineat. ſtercori bus enī boum lapidādus ē piger. Qui ergo ſpū dei ducit̄ cu; equa nimitate ſuſtineat corripientē magiſtꝝ. ⁊ ſi dura ſunt ei que audit. reputet ſe durioꝛib⁹ eſſe dignū. Impunitas equidē eſt negligētie fi lia. ꝯtumacie mater. radix pc̄ti. nutrix inobediētie ⁊ ꝓprie voluntā tis. mortis eterne p̄ambula. p̄paratrix inferni. Per impunitatem ſubditoꝝ malicia ꝯualeſcit. Per hāc ī ſuis ſtercoꝛib⁹ miſeri cōputre ſcunt. atq; pc̄tōꝝ ſuoꝝ bibētes vrinā gloriant̄ cum malefecerint et exultāt in rebus peſſimis. Sana prelati ꝯſilia ⁊ mādata. ac terribi lia dei iudicia v̄ba reputāt. nec mortis eterne ſupplicia timent. do nec ꝑnicioſo nimis expīmēto cognoſcāt ꝑ interminabiles cruciat⁹ qd̄ obediēdo acquieſcere aut timere noluerant. Ponite ergo corda

veſtra ſup̄ vias veſtras. ne ſitis terra ꝓxima maledicto. quā percutiat dn̄s ſpū oris ſui. Iudicabit eni dn̄s fines terre. et hominē in ſuis opibus comp̄hēdet. cū ſingulari tn̄ diſtrictiōe fiet iudiciū de religioſis ⁊ clauſtralibus. quos deus ſegregauit in hereditatē ſibi. Vn̄ ipſe dicit leuitis in figura religioſorū. Eritis inquit ſcti mihi quia ego ſanctus ſum. ⁊ ſepaui vos a ceteris pplis vt eſſetis mei. Curemus igit̄ cariſſimi vt quales hūano ore et iudicio dicimur ac reputamur. tales ī oculis dei veraciter ſimus. atq; in iudicio extremo inueniamur. Nā cū in iudicio xp̄s corpus ſuū exhibuerit ꝓ ſalute noſtra ſuſceptū. ꝓ noſtra abſolutōe dāpnatū. ꝓ noſtroꝝ vulnerū medicina clauis ⁊ lancea pforatū. atq; allegauerit hec oīa ſe paſſuꝫ vt nō eſſet nobis obedientia laborioſa. quid erit qn̄ ꝯtra nos liuores et cicatrices in accuſationē ⁊ dāpnationē noſtre inobediētie ⁊ pertinacie ꝓferent. Hec petrus bleſen̄. in epl'a ca. xiiij. Predicta petri bleſen̄. ſcripta ſctūs effrē dyaconus cōfirmat dicēs. In futuro iudicio ſecularis hō interdū excuſationē obtinet. vtpote qui in ſeculo ē colligatus. Nos aūt quid dicemus. in quibus nos deuinctos fuiſſe cauſabimur. Timēdū eſt ac tremēdū ne forte qui hic nos ꝯſtitutos laudibus efferūt. illic nos ſubſannare incipiāt. et qui nos hic beatificāt. illic nos ſil'iter exprobrēt. Sicut eniꝫ imēſa gloria monachis pfecte obediētibus ⁊ deo ſcd̄m regule ſue inſtitutionē fideliter ſeruientibus. eiq; coherētibus in futurū ꝓmittit̄. ita pene grauiſſime p̄parāt his qui tepidi eā negligēterq; fuerint executi. ⁊ ſcd̄m hoc qd̄ ꝓfeſſi ſunt vel ab hoībus eſſe credūt fructus ꝯgruos ſanctitatis eidem exhibere neglexerint. qr maledictus hō qui facit opus dei negligenter. Et tm̄ de ſcd̄o mēbro primi principalis.

¶ Qd̄ ꝓpria voluntas nocet ꝓprio ſubiecto ca. iij.

Dicebam tertio q᷑ ꝓpria volūtas nocet ꝓprio ſubiecto. id eſt ei in q̄ eſt. hoc multiplicit̄. ¶ Primo aufert ei dei beneficia. Vn̄ greg⁹. Dignū eſt vt ab eius beneficijs quilibꝫ ſit extraneus. qui eius iuſſiōibus nō vult eſſe ſubiectus. Sed qui p̄lato ſuo dei vicario non obedit nec deo obedit vt ſupius dictū eſt. Vn̄ beatus bernardus dicit. Quicquid vice dei precipit hō qd̄ cer

tum non eſt diſplicere deo. omnino ſic accipiendū eſt ac ſi pcipiat deus. ¶ Secunda ꝓprie voluntatis mala condicio eſt ꝙ penā habet. Unde beatus benedictus in regula deſcribēdo ſcḋm humilitatis gradum dicit. Secundus humilitatis gradus eſt. ſi quis ꝓpriā non amans voluntatem deſideria ſua non delectetur implere. ſed factis imitetur vocem illam domini dicentis Non veni facere voluntatem meam. ſed voluntatem eius qui miſit me. Itē dicit ſcriptura. Voluntas habet penam. ⁊ neceſſitas parit coronam. id eſt voluntas vtiqꝫ ꝓpria habet penam. et neceſſitas dei voluntatem faciendi et prelati ſubaudis parit coronam. Hoc autem ad iuſtam dei legem pertinet. vt qui non vult ſuauiter ab eo eiuſqꝫ vicario regi penaliter a ſeipō regatur. quiqꝫ ſponte iugum ſuaue ⁊ onus leue caritatis ⁊ obedientie abijcit ꝓprie voluntatis onus portet inuite Juſſiſti domine ait quidam ⁊ ſic eſt. ꝙ omnis inordinatus anim⁹ ſibiipſi pena eſt. Res neceſſaria iſta neceſſitas ſcilicet faciendi voluntatem alterius que parit coronam. De hoc in policratico libro viij. ca. xxiiij. ſic pulchre ſcribitur. Mundus inobedientie filijs plenus eſt. eo ꝙ in tanta multitudine hominū pauci ſunt qui non famulent ꝓprie voluntati. ſed laborioſe voluntatis nexibus non implicit aut nulli aut pauciores ſunt. De loco voluptatis excluſus ē homo ex quo. inobedientia preualuit. eo ꝙ vita iocunda et trāquilla frui non poteſt cum cepit voluntas ꝓpria dominari Maluit facere qḋ libuit qꝫ qḋ iuſſus eſt. ⁊ ꝓiectus in locum miſerie in terrā laboris miſſus eſt. vt ei ⁊ ſemini ſuo terra ſpinas ⁊ tribulos germinaret. ⁊ in ſudore vultus comedat panem ſuum qui in rectitudine voluntatis obediens ſine difficultate ⁊ labore plenam poterat habere voluptatem. Si quidem ad neceſſitatem ⁊ voluptatem parata inuenerat omnia. Vultus autem dicitur a volendo. ⁊ ſudor eius laborem ⁊ anguſtias indicat corrupte ac ꝓprie volūtatis. Hec ibidē Nō ergo ꝯtēpnam⁹ frēs. ſemē modicū ē ꝓpria volūtas. ſꝫ magnus exinde fructus conſurgit. Semen omniū malorū ꝓpria voluntas. obediētia vo extirpauit illud. Qui nouit obedientiā nouit portā ꝟtutū. ipſius ignarus regni viciorꝫ ē ciuis. Si ab īobediētia ſūt ma

la viſibilia ⁊ inuiſibilia ſimul exorta. certū eſt obedientiā bonorum omniū eē germē. ¶ Tercio ꝑpria volūtas ei in q̄ ē aufert fortitudinē reſiſtēdi carnis vicijs ⁊ tēptatiōibus ⁊ oꝑandi v̄tutes. Vn̄ btūs euſebius vbi ſupra. Dubiū nō ē q̄ vires inobediētib⁹ diuinit⁹ ſubtrahūt. Idē dicit btūs bernard⁹. Qui ſuo ducit̄ arbitrio. diuino caret ꝯſilio et auxilio. In cui⁹ rei figura ſaul q̄ ꝯtra p̄ceptū ſamuelis ſacrificiū obtulit. ⁊ agag regi et pinguib⁹ ꝯtra p̄ceptū dn̄i ꝑcere voluit. fuit a dn̄o reprobat⁹ ⁊ debilitat⁹ ad reſiſtēdū philiſteis. primi regū. xiiij. Siꝉiter ofni ⁊ phinees q̄ noluerūt obedire voci heli patris ſui. fuerūt a philiſteis īterfecti. q̄ꝫq̄ꝫ p̄ñtē habuerūt archā dei primi regū. iiij. Ecōtra v̄o obediētes victoriā vicioꝝ ⁊ tēptationū in mūdo ꝑ mercede recipiūt. et exultationē ī celo. Iuxta illud ꝓuerbioꝝ. xxj. Vir obediēs loquet̄ victorias. Et eiuſdē. xix. Filius v̄bū cuſtodiēs extra ꝑditionē erit. Obediētie aſcribit̄ victoria. Nō enī dicit ſalomon vir prudēs loquet̄ victorias. vel vir doctus. ſed vir obediēs loquet̄ victorias. ſcꝫ de diabolo carne ⁊ mundo. De q̄ pulchra habet̄ figura Nūeri. xxj. vbi legit̄ q̄ iſrl̄ nō potuit vincere ſeon regē amorreoꝝ. donec vētū eſt ī iaſa. Iſrl̄ vir vidēs deum viꝝ clauſtralē ſignificat. Seon rex amorreoꝝ deſignat diabolū. q̄ ſeon īterpretat̄ eleuat⁹. Iaſa interꝑtat̄ impletio mādati. Iſrl̄ ergo amorreorū regē nō ſuꝑat. donec ventū eſt ī iaſa. q̄ vir clauſtralis niſi ꝑ impletionē mādatoꝝ ſui p̄lati de diabolo nō triūphat. Vn̄ naum primo vnicuiq̄ꝫ religioſo vt ſaluus eē poſſit ab inimicis ſuis tēptatoribus ꝯſulit̄. Redde iuda vota tua. et nō adijciet vltra vt ꝑtrāſeat ꝑ te belial. id ē diabol⁹. Votū enī noſtꝝ principale ē ipſa obedientia Sed neq̄ꝫ de carne ſua ꝑ caſtitatē religioſus quiſq̄ꝫ triūphare poterit niſi v̄tute obediētie. Vn̄ aug⁹. Si ſꝑ aīa ſtaret ſub dn̄o ſuo. ſꝑ et caro obediret aīe dn̄e ſue. Noli ergo mirari ſi ea ſcꝫ aīa que deſeruit ſuꝑiorē idē deuꝫ. penas patit̄ ꝑ inferiorē ſcꝫ carnē. Idē de ciuitate dei li. v. ca. xiij. Poſtq̄ꝫ inquit p̄cepti facta ē trāgreſſio ſcꝫ a primis parētib⁹. ꝯfeſtim gratia deſerēte diuina. ſenſerūt nouū motū inobediētis carnis ſue tāq̄ꝫ reciprocā penā inobediētie ſue. Iaꝫ quippe aīa q̄ ſuꝑiorē dn̄m ſuū ſuo arbitrio deſeruerat. inferiorē famulum

ad ſuum arbitrium non tenuerat. Idem ait yſidorus libro primo ꝺ ſummo bono. Non erit inquit caro ſubiecta anime. nec vicia rationi. ſi animus non eſt ſubditus creatori. Et caſſiodorus ſuper pſalmū centeſimūquartū. Celis viciſſitudo recipit. vt qui amanti dn̄o ſeruire noluerint. odientibus inimicis iuſto iudicio ꝓbarentur eſſe ſubiecti. ¶ Quarto ꝓpria voluntas euacuat merita eius in q̄ eſt Unde cum quidā murmurarent contra deū dicentes. quare ieiunauimus ꝛ neſciſti: humiliauimus animas noſtras ꝛ non aſperiſti. reſponſum eſt eis ideo. quia in diebus ieiunioꝝ veſtroꝝ inueniuntur voluntates veſtre. Ecce cariſſimi videmus per inobedientiā animoꝝ opera non reſpici. ieiunia nō audiri. vota non ſuſcipi. Unde bernardus. Grande malū eſt ꝓpria voluntas. qua fit vt bona tua bona non ſint. Quāobrem dicit etiaꝫ euſebius omelia. v. ad monachos. Illum diem tm̄ vixiſſe te computa. in quo voluntates ꝓprias abnegaſti. in quo deſiderijs reſtitiſti. queꝫ ſine vlla regule tranſgreſſione duxiſti. Cogitemus q̄ꝫ dura ꝛ dolēda nimis condicio ſit omni intentiōe ſtudiū laboris impendere. ꝛ fructum non recipere poſt laborem. Si enī nos de vigilijs de orationibus de celebrationibus reuertentes inobedientie paſſio. ſed ſpiritus inuidie ſi conſuetudo obtrectatiōis excipiat zyzania tritico miſcuimus. qꝺ videbamur congregare diſperſimus. ſpem meſſis auibus feriſqꝫ donauimus. ac ſic laborem totius diei ꝛ noctis vno momento effudimus et verificatur in vnoquoqꝫ noſtrū illud Michee. vi. Tu ſeminabis et non metes. tu calcabis oliuam ꝛ non vngeris oleo. ꝛ muſtū ꝛ nō bibes vinum. Si deſieris inquit dominus per yſaiam extendere digitū in opere. ꝛ loqui qꝺ non ꝓdeſt. ꝯcludit tandē. cibabo te hereditate patris tui iacob. Itaqꝫ vt idē ait qui vult tute eſſe opera ſua vel recta in ꝯſpectu dei. nihil obediētie preferat. nihil penit⁹ anteponat. ſiue ſenior ſiue iunior ſit. Obediētia in iunioribus adhuc neceſſitas ē. in ſeniorib⁹ vo dignitas eſt. Un̄ ꝛ in policratico libro. vij capi. xij. ſcribitur. Non eſt qꝺ diſpliceat deo vbi ſincere volūtatis victima īmolatur. aut qꝺ eum non offendat ſi in qualibet pingui oblatione ꝓpriam ei quis ſubtraxerit voluntatem. Ergo qui ſuam

voluntatē facere diſponit deū irritat. ⁊ qui ſua poſtpoſita illius ſe ſubijcit volūtati altiſſimū placat. In abnegatōe ſiquidē ꝓprie volūtatis ſola vere religiōis ſūma ↄſiſtit. Vn̄ moyſes in leuitico. Ois oblatio que offert̄ dn̄o abſq̧ fermēto fiet. nec q̄cq̄ȝ fermēti aut mellis adolebit̄ in ſacrificio dn̄i. Supbie nāq̧ fermētū offert̄ ⁊ mellis. cū q̄s neglecta hūilitate ⁊ amaritudine p̄ceptoꝝ quippiā offert ad nutū ꝓprie volūtatis. Qui v̄o p̄ceptis p̄lati ꝓpriā ſubijcit volūtatē. quicq̄d offerat tumore fermēti ⁊ mellis ſacrificio ꝓhibitā exclu dit dulcedinē. Igit̄ verus obediēs dāpnū ſuū maximuȝ eſtimat. ſi lentiū patris id ē cū nil opis ſibi iīūgit. ⁊ nihil ſe feciſſe arbitrat̄ agi tatus a ꝓpria volūtate. Ipſe nāq̧ p̄latus q̊tiēs ſubditoꝝ p̄electā ꝑficit voluntatē. aliquā margaritā cadere facit de eoꝝ corona. vt d̄r libro. x. de geſtis dn̄i ſaluatoris. Ideoq̧ dicit expoſitor climachi dili gētiſſimus monachoꝝ exhortator. Nūq̄ȝ ait ſuſcipias euȝ qui tibi ſubditus eſt dicentē tibi. Da mihi licentiam ad tale opus exequen dum Manifeſtum quia ſeductus propriā perficit volūtatem. et deceptus atq̧ illuſus meritū corā deo obediētie ꝑdit. ¶ Quito inobediētia ſiue ꝓpria volūtas illū in q̄ ē ponit ī multiplicē afflictionē et tēptationē. iuxta illud q̄d ſcribit̄ Deuteronomij. xxvi. Niſi cuſto dieris ⁊ feceris oīa v̄ba deuteronomij hui⁹. augebit dn̄s plagas tu as ⁊ ſeminis tui. Vn̄ ſaul inobedientē malign⁹ ſp̄us exagitauit. primi regū. xvi. Et q̄rto li. d̄ geſtis dn̄i ſaluatoris d̄r. Ois inobediēs circū cludit̄ a diabolo. filij q̄ȝ iſrl̄ quotiēſcūq̧ nō obedierūt moyſi ⁊ aarō fuerūt multipliciť afflicti. vt patȝ in exodo ⁊ in li. numeroꝝ. Cōtra hoc viciū ꝓprie volūtatis ⁊ inobediētie pulchre ī figura ↄſulit̄. primi machabeoꝝ. ij. Dixit mathathias filijs ſuis Ecce ſymon frater veſter ſcio q̄ vir ↄſilij ē. ipm̄ audite ſp̄ ⁊ ipſe vobis erit pr̄. Obediētia q̄ppe ē boni ↄſilij. q̄r ꝓpriā volūtatē que ē via ad infernū docet mortificare. ⁊ p̄lati volūtatē que ē via ad celū implere. Mathathias nāq̧ interpretatur donum dei. ⁊ deſignat clauſtralem. qui dono dei a peccato ſurrexit. et ſe deo per votum obedientie donauit. Hic cunctos filios ſuos. id eſt omnia opera ſua regere debet et operari ſc̄dm̄ conſilium prelati cui obedientiam promiſit. Sicut eni aurū

ſuperductū nobilitat omne metallum. ſic obedientia opera religio
ſi. ¶ Sexto ꝓpria voluntas hominē a deo ſeparat. Vnde euſebius
omelia quinta de reſurrectione domini. Qui ſequitur inquit pro:
prias voluntates et per paſſiones ſuas capitur. exul a deo efficitur
Ideo etiam dicitur in libro de geſtis ſaluatoris quo ſupra. Via re
cta ad celum obedientia. omnes alie ad inferos penetrāt. Dico au
tem ad ꝓpriam voluntatem dominari volentem. Vade retro ſa
thanas. meqꝫ perpetuo deo cōiunctum ſine vlteriori vexatione re
linque. ¶ Septimo ꝓpria voluntas hominem in quo eſt diabo
lo coniungit. Vnde bernardus. Ve qui contra ꝓfeſſionem ſuam
ꝓprio non ꝑlati ſui vult ſe regere magiſterio. Fedus iniit cū diabo
lo. imo qđ plus eſt origenes dicit Nihil referre inter demoniacum
et alium paſſiōibus ſuis agitatū. Et addit iohānes gerſon cancel
larius pariſienſis dicens. ꝙ peior eſt paſſionatus demoniaco. Nā
demoniaco ſua vexatio tm̄ pena eſt. que alteri ad culpam deteſta
bilem imputatur. Item ſicut demoniacus nō ſentit nec intelligit
paſſionem ſuam. ita inobediētia ſcđm ſententiā euſebij vbi ſupra.
obdurat animū quem ſemel ceperit. vt ad ſuſcipiēda precepta nec
auctoritate nec ratiōe flectatur. ſed qđ peſſimū eſt ſibi ſoli credat.
et ꝓ omni ratione ſuam intentionem ſequatur. ⁊ hoc ſolū rectum
putet. qđ obdurato corde conceperit. ſimilis ei effectus de quo ſer
mo diuinus pronunciat. Itinera inſipientium recta in conſpectu
eorum. Et micheas ꝓpheta ca. vij. Malū manuū ſuarū dicunt bo
num. ¶ Octauū malum ſiue dāpnū qđ ꝓpria voluntas ſeu inobe
dientia homini facit in quo eſt. eſt ꝙ ei ignem in inferno cōſtituit.
vt in eo eternaliter ardeat. Vnde bernardus. Quid inquit ardebit
in inferno. niſi ꝓpria volūtas. Tolle ꝓpriā voluntatē. ⁊ infernus
nō erit. ¶ Nonū malū eſt ꝙ hominē ꝯfundit. Oſee q̄rto. Confun
det̄ iſrl' in volūtate ſua. Et yſaie. xlv. Cōfundent̄ oēs qui repugnāt
ei. ¶ Decimū malū eſt ꝙ hominē in errorem inducit. Vnde clima
chus. Quemadmodum non habens ducem licet ſit valde prudēs
in via leuiter errat. ita et qui ſua voluntate et ꝓprio arbitrio pre
ſumit per ſe viam monaſticā pergere. q̄zuis omnē mūdi ſapientiā

nouerit leuiter perdit. Hieronim⁹. Nulla res abſqꝫ magiſtro diſci tur. etiā muta aīalia ⁊ feraꝝ greges ductores ſequūt ſuos. grues vnā ſequūt ordine litteratorio. i naui vn⁹ gubernator. in domo vn⁹ dn̄s in q̄uis grādi exercitu vni⁹ ſignum expectat. Vn̄ ⁊ ſeneca epl'a. xlij. In oī republica debet vn⁹ principari. ne inter eos fiat diuiſio. Eſt igit̄ bonū obedire maiorib⁹ ſcðm hieronimū. ⁊ poſt ſciētiā ſcriptu raꝝ vite ſue tramitē ab alijs diſcere. Poſſet deus oēꝫ viā certificare de ſuis placitis ꝑ occultas reuelatiōes. abſqꝫ eo ꝙ hō hoī ſubderet̄. ſꝫ hūilitas fruſtra eēt in ordine v̄tutū. Nā hūilitas eſt matꝛ̄e obedi entis. ¶ Undecimū malū inobediētie ē. qꝛ facit ꝙ oratio ei⁹ in q̄ ē a deo nō exaudit̄. Vn̄ ille cecus nat⁹ a xp̄o illumīat⁹ dixit. Si quis dei cultor ē ⁊ facit ei⁹ voluntatē. hūc exaudit. Iſidorus. Non impe trat a deo bonū qđ quis poſcit. qui ei⁹ legi non obedit. Si v̄o qđ deus p̄cipit facim⁹. id qđ ab eo petim⁹ ſine dubio obtinemus. Et thomas de aquino. Nihil maius pōt homo dare deo q̄ꝫ ꝙ ꝓpriā voluntatē ꝓpter ip̄m alteri⁹ ſubijciat voluntati Et in ſumma vir tutū đr. Multū glorificat deū verus obediēs qui facit beneplacitū dei. cū deus hoc ei mādat ꝑ vilē ꝑſonā. ⁊ tanto eſt gloria dei maior quāto ꝑſona illa ē vilior. ¶ Duodecimū ē ꝙ ꝓpria volūtas beſti ficat hoīem in q̄ ē. id eſt facit hoīem beſtiā corā deo. Vn̄ libro quar to de geſtis ſaluatoris đr ſic. Sequi ꝓpriā voluntatē ⁊ ſententiam ſui ſenſus ꝓprij nimis approbare. atqꝫ eam preponderare ſenten tijs ſeniorum omnino eſt beſtiale. Qui beſtialitati obedit eideꝫ eſt ſubditus. diuorciatus ab hoībus habētibus rationē fructus pecoꝝ cenobita. Et ergo talis abominabilis eſt corā deo ⁊ hoībus. Iux ta illud pſal'. Corrupti ſunt ⁊ abominabiles facti ſunt in volūtati bus ſuis. ꝓut allegat btūs benedictus in regula ſua. Sicut enī fru ctus delectabilis ⁊ ſpecioſus extrinſecus. putridus v̄o intrinſecus. ſic monachus pertinax. ⁊ in ſenſu ſuo ac voluntate proprietarius. ¶ Terciūdecimū eſt ꝙ mori cogit eternaliter eum in quo eſt. Vn̄ hieronimus ſup illud pſal'. Vos autē ſicut hoīes moriemini ſic di cit. Melius habet̄ in hebreo. vos aūt ſicut adā moriemini. Sicut adā pat' veſter noluit audire p̄ceptū ⁊ cecidit. ita ⁊ vos inobedien

tes moriemini. Ite͂ ide͂ de eode͂ verſu. Vides quia qui ho͂ eſt mori tur. Deus eni no͂ morit̃. Et ada͂ q̃ʒdiu ſeruauit p̃ceptu͂ ⁊ deus fuit. no͂ mortuus e͂. Ita verus obedie͂s ſc͂dm anima͂ mori non po͂t. Ide͂ hieronimus etiam ꝑtracta͂s illud pſal. octogeſimiſc͂di aduerſum te teſtame͂tu͂ diſpoſuerũt tabernacula ydumeoꝝ et hyſmahelite ſic di cit. hyſmahelite interp̃tant̃ obedie͂tes ſibi. hoc e͂ quodcu͂qꝫ habu erit cor ⁊ mala cogitatio ſtatim faciũt. Nos aute͂ no͂ debemus ſequi voluntate͂ noſtra͂. nec dici hyſmahelite hoc eſt obedientes ſibi. ſed hyſmahel hoc e͂ obedie͂s deo eiuſqꝫ vicario. quia qui ab obedientia͂ declina͂t hoc operant̃ qd͂ ⁊ demo͂es. qui no͂ diuine volũtati ſubijci. ſed ꝓpria voluerũt volũtate abuti. ¶ Quartũdecimu͂ eſt ꝙ homi ne͂ etia͂ in p̄n̄ti inferni pena͂ ſentire facit. Vn̄ dicit venerabilis ka therina de ſenis in reuelatio͂ibus ſuis. Studeat oi͂s religioſus vere p̃ſcindere a ſe venenu͂ ꝓprie volũtatis ⁊ ſenſualitatis que ducit in dubita͂ter ad morte͂ eterna͂. imo ꝓprie volũtatis poſſeſſores cruce͂ diaboli porta͂t amaritudine͂ inferni. etia͂ in p̄n̄ti vita deguſtantes ¶ Quintũdecimu͂ malu͂ ꝓprie volũtatis ⁊ inobedientie eſt ꝙ ho͂i in quo e͂ patibulu͂ in inferno edificat. quia ꝓpria volũtas furtu͂ eſt quo religioſus tollit ſe ei cui ſe voto ſpontaneo tradidit in ꝓfeſſio ne. Vn̄ beatus bernardus i͂ meditatio͂ibus ſuis. Tu te dediſti p̃lato tuo in ꝓfeſſio͂e ꝓpter regnu͂ celoꝝ. ⁊ iam no͂ es tuus ſed eius cui te ve͂didiſti. ⁊ ideo nihil licet tibi de te agere ſine eius volũtate. Ipſe eni eſt dn̄s tue volũtatis. Et ꝯtractio rei aliene dn̄o inuito furtu͂ e͂ Ipſi rectores noſtri vicarij dei ſunt ſuꝑ nos. ⁊ nos debem⁹ eis obe dire ſicut dn̄o deo. no͂ vt ho͂ibus. quia no͂ ꝓpter ipſos ſꝫ ꝓpter deu͂ ſubicimur eis. Sitis alterius ait ap̄lus ad romanos. vij. vt fructifi cetis deo. ¶ Sextadecima mala ꝯdicio volũtatis ꝓprie ſiue inobe dientie e͂. ꝙ aduentu͂ ⁊ p̃ſentia͂ impedit ſp̄us ſancti. que͂ qui no͂ ha bet no͂ eſt de diſcipulis ieſu. iuxta illud ad romanos. viij. Si quis ſpm̄ xp̄i no͂ habet. hic no͂ e͂ eius. Vn̄ bernardus. Soli ſuo ſpu͂. id e͂ ꝓpria voluntate vacui ſpm̄ ſanctu͂ recipiunt. Vn̄d͂ in figura dicit̃ pſal. regum. xvij. ꝙ ſp̄us dn̄i receſſit a ſaul. ¶ Deniqꝫ vt magis ab hoc peſſimo vicio retrahamur. nos qui religioſiores ceteris mona

chis dicimur. ꝛ alios de vicio ꝓprietatis iudicamus ſcire debem⁹. ꝙ poſſeſſio ꝓprie volũtatis ē maior ꝓprietas q̄ȝ poſſeſſio pecunie etiā dr verior apoſtaſia q̄ȝ depoſitio habit⁹ ꝛ diſceſſio a mõaſterio qr obediētia magis ē de ſubſtātia ꝓfeſſiõis q̄ȝ habit⁹, aut loc⁹ ſicut dicit doctor libri de ſũma viciorꝝ. ¶ Fructuoſum igit̃ in poſterꝝ p ceteris arbitror hic ponere ĩ forma argumētũ venerabil̃ et glorioſi doctoris magiſtri iohãnis gerſon cãcellarij piſieñ. ꝯtra quedā monachũ ꝑtinacē in volũtate ꝛ ſenſualitate ꝓpria. q̄ ꝓbat ipſũȝ furē ſacrilegũ ꝛ raptorē. qr ꝑ ꝯtumaciā ꝛ ꝑtinaciā ſenſus ꝓprij tollit ſe p̄lato cui ſe voto tradidit. Dicit ergo ſic p̄dictus magiſter ꝑ epl̃am ad quedā ꝑtinacē ĩ ſuo ſenſu mõachũ ꝓfeſſũ ꝛ inobedientē. Gratia ꝛ pax. De ore tuo te iudico ſerue nequā. Si hoc dixit ĩ ꝑabola dñs de ſeruo nõ multiplicāte licȝ reddēte talētũ. quid dictur⁹ ē de ſeruo diſſipāte ſimul ꝛ negāte talētũ. Tal̃ ē inobediēs ille ꝓfeſſus. ſit clericus ſit laic⁹. qui ꝓpriā ſpũs ſui voluntatē acceptā a deo cauſa lucrādi vite theſaurꝝ eterne. dedit illā in mãu ſuꝑioris ſui dicēs. Suſcipe me ꝛ viuā abba pat̃. in manus tuas cõmēdo ſpm̄ meũ. qm̄ fidens ĩ te ꝛ diffidēs de me do illũ tibi aditura ꝛ ſaluus ero. Nunc tu quiſquis es ꝓfeſſ⁹. hoc mõ vel ſit̃i. q̄ patri cui⁹ ē volũtas tua dono tuo. imo voto ſpõtaneo pri⁹. nũc ĩ neceſſitatē vſo patere recuſas. q̄ ꝯtra ſtimulũ calcitrare p̄ſumis. īterrogabo te paucula. q̄ten⁹ ex ore tuo te iudicet ꝯſciētia tua. Interrogo te nõ dicā ſerue nequā. ſȝ fratrē ꝛ ꝯſeruũ in xp̄o cariſſimũ agēs in ſpũ lenitatis ꝛ inſtruēs iuxta monitionē apl̄i ꝛ xp̄i. cupiēs te ſaluum eē ab errore vie deuie. qm̄ oīs inobediētia deuiat a via vite. ad quā q̄ reduxerit ꝛ ꝯuerterit peccatorē. opit multitudinē pctõꝝ. iterrogo te ſi memineris ꝓfeſſiõis tue ꝛ ſi penitet te feciſſe. Procul abſit hec ingratitudo a ſpũ tuo. procul ꝛ tal̃ obliuio. Porro ſi memineris et approbas. interrogo q̄s ſapiētior ꝛ potior interpres erit ꝓfeſſiõis hui⁹ qualiter obſeruāda ē aut ſuꝑior pater tuus matie cũ ꝯſilio ꝯuetus. aut tu ſubditus et vnicus. ꝛ vt fert̃ laicus. Si te tuũqȝ dixeris preferēdũ p̄ponēdũqȝ iudicium erras intollerabiliter. neqȝ ē q̄ talē non aſpernaret̃ ꝓtinus arrogantiā ſubſannās ꝛ dicēs. Quis põt hunc audire. Certe puto ꝙ

pudet te etiã auditu tuo hec interrogatio prima. Interrogo dein
ceps. putaſne patrẽ. imo ⁊ patres tuos ita malignantis eſſe nequi
cie ꝙ in male conſulendo ſaluti tue vellent ſe ſimul ⁊ te perire. Ex
clamabis arbitror ad hanc interrogationem cachinnans et reni:
tens rugata fronte. Longe ſit hec inſania a me pauperculo ydeota
ſubdito peccatore. vt de ſanctiſſima ſuperiorum meorum probatiſ
ſimaqꝫ ſapientia tam ſacrilege deſipiam. Euigila nunc ⁊ perſpice
ſi non breui raciuncula ꝓtinus ex ore tuo te iudico. qui iuſſus hoc
et illud facere tu non obedire perſeueras. Si enim ſuperior tuus ſa
pientior eſt in cognoſcendo precepta regule quam profeſſus es. ſi
preterea credis ꝙ nollet ſe dampnare dum tibi precipit obedire.
quid obniti potes. quid excuſationis afferre ſuper inobediẽtia tua
ne dicam pertinacia. Sed dices forte demiſſis oculis ⁊ facie humi
deiecta. ſi non omnis pudor a te abceſſerit. ſi nõ attrita iam fron
te meretricem mutaris dicens. Volo virtuoſus eſſe et domino per
afflictiones abſtinentiamqꝫ placere. exemplo priorum ſanctorum
nominatim iohãnis baptiſte. Sentio fortitudinem corporis mei
ſcio ꝙ ieiuniũ a vino non erit in grauamine mihi. Ecce frater re
cedis iam a conceſſis prioribus. Tu iudicium tui prefers omni al
teri. quaſi ſi dicat infirmus ⁊ inſanus medico ſuo. Cognoſco meli
us diſpoſitionẽ meam q̄ꝫ tuipſe. ſcio qualiter mihi obtemperandũ
dum non eſt regulis artis tue. ¶ Aggrediar te nunc altera via duri
ore vt ex ore tuo te iudicem ſi pertinax eſſe decreueris non tantum
modo ſeruum nequã. ſed vel hereticum apoſtatam. vel de hereſi et
apoſtaſia vehementer ſuſpectum. ita tamen ſi deperditio iudicij
rationis per cerebri leſionem tibi non fuerit excuſationis ſubſidiũ.
quo caſu non iam argumentis theologic. ſed fomẽtis medicine opꝰ
erit. Dixit dñs noſter ieſus xp̄s ad oẽs in eccleſia prelatos loquens
ad perſonas apoſtoloꝝ ⁊ diſcipulorum. Qui vos audit me audit.
⁊ qui vos ſpernit me ſpernit. Credis hoc. Credis. ſi catholicus es.
Scio preterea ꝙ ſuperiores ſunt et prelati tui patres ordinis ſan
cti. in quo ⁊ ſub quo profeſſum te negare non potes. aut ſi negas
erras in facto ⁊ ꝯuinci teſtibus potes. imo verberibus ⁊ carceribus

coerceri. Alioquin fas eſſet exemplo ſimili ⁊ pernicioſo cuilibꝫ pro
feſſo religionē ſe negare ꝓfeſſum. ⁊ impune. Ceterꝝ ſi te ꝓfeſſum fa
tearis. oportꝫ te ad obedientiā ꝯtra ꝓpriū etiā volūtatis arbitriū
teneri ligatū. Alioquin ꝯtradicis euāgelico nunc inducto p̄cepto.
qui vos ſpernit me ſpernit. Qui autem ſpernit xp̄m vtiqꝫ blaſphe
mat ⁊ apoſtatiſat. Et ſi addit ꝙ hoc licite faciat. ſe palā ī hereſim
p̄cipitat. ⁊ qua ſi nolit extrahi ꝑtinax ē iudicandus. ⁊ talis brachio
ſeculari relinquēdus. nedū monaſterio pellendus. Prouideat ſalu
briora deus tā etſi ita loquimur et vere loquimur. Tēptabo viam
rurſus alterā. que ſanioris ē ad morbū fomēti. Dicis vt accepi et iā
p̄tactum ē ꝙ nō ex inobediētia deſiſtere vis a potu vini ceteriſqꝫ ci
bis lautioribus ordini ꝯceſſis ſed ad v̓tutes acquirēdas ex peniten
tia. Vide queſo frater ne menciat̄ iniquitas ſibi ne ſit iſte laqueus
ſathane ſub angelo lucis. nō virtus abſtinētie in ſpū humilitatis
Itaqꝫ ſi vis vt credā tibi. oſtēde vel pauliſper obediētiā ī aliquan
tulo potu vini. necnō in alio fratꝝ edulio ſaltē pauculo. vnde non
poſſit corpus ad laſciuiā excitari. neqꝫ rigor abſtinētie perdi. Nūc
vero quale iſtud ē ꝙ abhorres a vino taliter. vt nec ꝯſuetudini ec
cleſie velis eſſe ꝯformis. que poſt ſacrā cōmunionē dat laicis pocu
lum vini tantillū. Qualis ē obſecro ſingularitas iſta. Nūquid de
radice ꝓcedit abſtinētie. ⁊ nō potius ex intimis ypocritalis demen
tie. vt dū facis qđ nemo mirent̄ oēs. ⁊ tibi laudē ſingularitatis im
pune p̄ſumas. Legimus de multis ita ſeductis. peſſimo fine termi
nantibus finē. Fuit ſctō franciſco collaudatus frater vnus qui iuſ
ſus ꝯfiteri ꝑ v̓ba noluit niſi ꝑ nutus. Tollite inquit ſctūs franciſcꝰ
figmētū hoc diabolicū. Docuit exitus ita eſſe. Dicit climachus. Si
videris aliquē qui ſibi ſit in cōmunitate ſingularis. ip̄e nō indiget
demone tēptante. quia factus ē ſibi demon. Et apud ſapientē ſcri
bitꝰ. Vidiſti hominē ſibi ſapientē videri plus illo ſpem habebit in
ſipiens. Quis v̓o plus ſibi videt̄ ſapiēs q̄ʒ ſit ille. qui iudicium ꝓ
prium p̄fert iudicio quorūcunqꝫ. At vero dicit frater iſte ſicut acce
pi nullū audiā in abſtinētia mea niſi ſolū eccleſiā. quaſi videlicꝫ ꝓ
quolibet tali ſit ꝯuocādū generale ꝯcilium. aut ſit papa ſpecialiter

adeundus.⁊ non dicat ſufficienter eccleſia.qm̄ ſupior p̄ſertim in re
tali decreuit ⁊ iubet. Eriſtimo ꝓinde ꝙ ſi mitteret̄ ad papā frater
iſte nec ſic obedire iuſſioni ſue vellet. Eſt apud narratiões patruꝫ
d quodā gloriante in abſtinētie ſingularitate Qd remediū inuene
runt patres. Ligauerunt ipm̄ tanq̄ꝫ fatuū ⁊ certe iā ipſe talis talis
erat. Cōpulerūt vti latiſſimis cibis.⁊ vino ad ſaturitatē aut nau
ſeam. Qui tandē ſanatus eſt a p̄ſumptiõe vel arrogantia ſingula
ris abſtinentie.⁊ ꝯſequenter a vanitate ⁊ ꝑiculo inſanie liberatus.
Tradit btūs bernardus ꝙ nõ habet diabolus machinamentū ma
ius ad ꝑditionē querentiū placere deo q̄ꝫ ſi ſuadet currere indiſcre
te. quatenus qui currit incurrat ꝑiculū ⁊ p̄ceps ruat. Vocatur hoc
demoniū meridianū qm̄ ſub ſpecie magni boni ⁊ ſingularis ꝓfectus
incidit quis in magnū malū. Et qd maius malū q̄ꝫ inobedientia
que peccatū ariolandi.id eſt ydolatrādi a dn̄o nomiat̄. Preterea di
cit apl'us. Si eſca mea ſcandaliſat fratrē meū non manducabo car
nes in eternū. Quātomagis ſi abſtinentia tua o frater ſcandaliſat
fratrē nedū vnū ex puſillis.ſed patrē ⁊ maiorē ve tibi timendū eſt.
Itaqꝫ non expedit tibi ꝯtriſtare patrē tuū.nõ ꝯtumacē eſſe ad illū
non tollere te ſibi cui te voto tradidiſti. hoc rapina eſt. hoc ſacrile
gium. Dicā tibi in veritate nec mentiar.ſi de duobus malis alterū
eſſet faciendū. vel comedere carnes in die veneris ſancta cū reniſu
ꝯſcientie timorate.aut abſtinere a vino ꝯtra p̄ceptū obedientie ra
tionabiliter impoſite p̄ferrē primū.quia ſecundū nõ ideo vt malū
ſed vt bonū deberet impleri bibendo vinū. Alioquin cuꝫ pertinaci
reniſu non ſtaret ſalus.vbi aliud ꝑpetrando cū ſequenti humili pe
nitentia comedens carnes ſaluaret̄. Deniqꝫ ſi forte dicturus es mo
ueor lege ſpūs ſancti.vide ſi ſpūs ſanctus eſt diſſentiõis deus.vide
ſi quilibꝫ ꝓfeſſus regulā ita diceret quāta ꝯfuſio ſequeret̄.vide ſi ſuf
ficientē doces exceptionē a regula generali. quā ⁊ ſcd̄m quā profeſ
ſus es. Sed formido ne faciā verba mea ſurdo.niſi ꝙ non iam tibi
ſed patribus ꝓ te loquor.⁊ forte ꝓ ceteris in poſterꝫ ſi qd auertat de
us occurreret caſus talis.

¶ Qd ꝓpria voluntas nocet toti congregationi.ca.iiij.

Dicebam quarto q̄ ꝓpria voluntas nocet toti ꝯgregatiōi Vñ btūs bernardus dicit. Vñ veniūt ſcādala ꝛ turbationes in ꝯgregatione. niſi q̄ ſequendo ꝓpriā voluntatē qđ apud nos temere diffinimus. ſi quo mō ꝓhiberi ꝯtingat vel impediri. ſtatim in murmuratione ꝛ ſcandalum ꝓrumpimus. ꝛ ſic alios ſcandaliſamus. et eis malū exemplū prebemus. quos edificare per obedientiā ꝛ patiētiā potius debuimus. Hec bernardus. Vñ venerabilis doctor iohānes gerſon. Pertinacia inquit in opinionib⁹ et actibus ꝓprijs per quā quis non eſt paratus corrigi. dāpnabilis ꝛ vix ſanabilis eſt preſumptio. ꝛ dum apud religioſum eſt cuncta turbat ꝛ perdit. Diabolus nāq̄ʒ facit ſicut aſtutus piſcator. qui quādo vult faciliter decipere piſces turbat aquas. ꝛ tunc eſt ſecurus q̄ piſces non poterūt videre rethe ſuum. Eodem modo facit diabolus in congregatione ſeu conuentu quorūcunq̄ʒ religioſorum. Immittit enim turbationem per aliquem inobedientem ꝛ pertinacem in ſenſu ſuo in vnam totam congregationem. ꝛ ſic tunc ducit ad murmurationes ꝛ malicias excogitandas contra prelatum. qui nō permiſit eum facere voluntatē ꝓpriam. Vtinam attenderet talis qui ſic malo exemplo ſuo ꝛ perſuaſione peruerſa ſcandaliſat confratres ſuos atq̄ʒ perturbat verbū beati auguſtini ita dicentis Qui in conſpectu aliorum male viuit. quantū in illo eſt eum a quo attenditur occidit. ꝛ forte qui imitatur moritur. qui non imitatur viuit. tamē quātū ad illum pertinet ambos occidit. Iſidorus de ſummo bono libro ſcđo. Maioris culpe eſt manifeſte q̄ʒ occulte peccare. Dupliciter enim reus eſt qui aperte delinquit. qui agit ꝛ docʒ Idē quoq̄ʒ confirmatur ſentētia beati gregorij. qui in codice regule paſtoralis titulo. xlvij. ſic ait Audiant inuidi ꝛ iurgiorum ſeminatores qđ ſcriptum eſt. Beati pacifici quoniā filij dei vocabūtur. atq̄ʒ e diuerſo colligant. quia ſi filij dei vocantur qui pacem faciunt ꝓculdubio ſathane ſunt filij qui confundunt. Omnes autem qui per diſcordiam ſeparantur. a viriditate dilectiōis areſiunt. Qui etſi boni operis fructus in ſuis actionibus ꝓferunt. ꝑfecto nulli ſunt. quia non

ex vnitate caritatis oriuntur. Hinc ergo perpendant ſeminātes iur gia q̄ꝫ multipliciter peccant. quia dum vnam nequiciā perpetrāt. ab humanis cordibus cunctas ſimul virtutes eradicant. In vno enim malo īnumera agunt. quia ſeminando diſcordiam. caritatem que nimirum virtutum eſt omniū mater extinguunt. Quia autem nihil eſt precioſius deo virtute dilectionis. nihil eſt diabolo deſiderabilius extinctione charitatis. Quiſquis igitur ſeminando iurgia dilectionem proximorūꝫ perimit. hoſti ideo familiarius ſeruit quia qua ille amiſſa cecidit. hanc iſte vulneratis cordibus ſubtrahens eas iter aſcenſionis abſcidit. Hec gregorius ꝛ bernardus in ſermone de eodem ſic ait. Non tibi videtur grauiorem ab eo chriſtus ſuſtinere perſecutionem. qui ſuggeſtione maligna exemplo pernicioſo ab eo peruertit animas quas redemit. q̄ꝫ a iudeo qui ſanguinem illum fudit. O pax ait auguſtinus beatus. qui te habet male dictus qui te odit. ꝛ qui te frangit ꝛ impedit in homines. quoniam antichriſtus eſt ꝛ filius perditionis. Qui pacem oris ꝛ operis non habet. chriſtianus dici non debet. quia pacem pro teſtamento chriſtus omnibus fidelibus tanq̄ꝫ ſummum bonum et ſine quo nullus viuere debet dereliquit. Patet ergo luce clarius ꝙ talis pacis turbator per detractiones et murmurationes deo iniuriatur dupliciter. Primo nanqꝫ impedit ne legatum dei ſtare poſſit. Legauit enī deus pacem hominibus. Johannis. xiv. Pacem meam do vobis pacem relinquo vobis. Et ideo huius diſcordie ſeminator contra bonum pacis tanq̄ꝫ excōmunicatus eſt vitandus. Secundo talis iniuriatur deo. quia expellit eum a quiete ſue habitationis. Contra illud ſcribitur in pſalmis. In pace factus eſt locus eius. Detractio autem et ſuſurratio atqꝫ murmuratio turbant pacem ꝛ deſtruunt. Dicit philoſophus. Qꝫ vnuſquiſqꝫ qualis eſt talia loquitur et in his delectaт̄. Et ſeneca. Imago animi ſermo ē. q̄lis vir tal' oratio eſt eius. Caſſiodorꝰ. Vis ſcire de frē tuo q̄le cor habeat. attende vū frequentius et libentius loquaт̄. Ex abundātia enī cordis os loquitur. Item hugo libro. iij. de anima. Vanus ſermo vane conſcientie eſt index. Mores hominis lingua pandit. et qualis ſermo oſten

ditur talis animus comprobať. Ideo qui malam habȝ ꝯſcientiam facile detrahit ⁊ murmurat. defectus ꝓximoꝝ maxime ꝑlati explo tat ⁊ publicat. Sȝ viri ſcti ⁊ electi fratꝝ ſuoꝝ ⁊ ſocioꝝ defect⁹ quātū bona ꝯſcientia ꝑmittit ſepeliunt ⁊ occultāt. apponētes mirrā com paſſionis ⁊ inuoluunt in ſyndone caritatis. quia caritas opit mul titudinē pctoꝝ Jacobi. ij. et vngētes balſamo honeſte accuſatiōis Sed benedicta illa aīa a deo. cuius humilitas alterius ꝯfundit ſu perbiā. cuius patiētia ꝓximi extinguit iracundiā. cui⁹ obediētia pi griciā alterius tacite increpat. cui⁹ feruor inertiā alieni teporis ex ſuſcitat. Quantis nāqȝ exemplū vere humilitatis obediētie et cari tatis oſtēdis. cū tantis et ꝓ tantis eterna ꝑmia poſſidebis. Hec in āmonitiōe ſcđa. ¶ Quapropter dilectiſſimi fratres ſicut ꝯſulit bea tus bernardus Seminemus ꝓximis exemplū bonū ꝑ aperta opa. ſeminemus angelis gaudiū magnū ꝑ occulta ſuſpiria. Item grego rius. xxiij. li. moraľ. Volantia aīalia ſe viciſſim feriunt alis ſuis. quia ſanctoꝝ mētes in eo ꝙ ſupna appetūt. ꝯſideratis alterius vir tutib⁹ inuicē excitanť. Illa eni ſua me ꝑcutit. qui exemplo ſanctita tis me ad melius accēdit. Et ala mea vicinū animal ferio. ſi aliqñ alteri opus bonū qđ imiteť oſtendo. Et hic ſit hui⁹ materie finis in qua multis ſctoꝝ auctoritatib⁹ religioſus quilibet ꝯtra viciū ꝓ prie volūtatis eſt āmonit⁹. ¶ O mi clauſtralis ꝓfeſſe ſub ordinis alis memor eſto aſſidue ꝙ ſpopondiſti ſaluberrimaȝ obedientiā ꝑ quā voluntati ꝓprie libera volūtate renunciās. te volūtati dei vo luntati ꝑlati ⁊ ꝑceptis religionis ⁊ ordinis obligaſti. Que tāto glo rioſior eſt quāto humilior. tāto magis leuis ⁊ facilis. quāto maioris caritatis affectibus exhibeť. tantoqȝ maioris meriti. quāto minus habuerit ꝓprie volūtatis. Vñ fit ꝙ plus mercedis ꝓponiť. ſi iube antur que ſcđȝ ſe nature quodā horrore fugere debeamus q̄ȝ detur de re nobis accepta ꝑceptū. Juſſit dñs deus abrahe. Egredere de terra tua ⁊ de cognatiōe tua ⁊ de domo patris tui. ⁊ veni in terram quā monſtrauero tibi. Durus quippe ſermo dimittere dulcedinem patrie ſuauitatē cognatoꝝ et ꝯſuetudinē paterne domus. Cui voci ⁊ obediētie ꝑcepto taliter obediuit. vt etiā filium ſuū redire in ſue

cognationis patriā ꝓhiberet. Sed mira obedientia fuit cum audi
uit vocē dei vocātis ꝛ dicētis Tolle filiū tuū vnigenitū quē diligis
yſaac ꝛ vade in terrā viſiōis. atq₃ offer eum ibi in holocauſtū ſuper
vnū montiū quē monſtrauero tibi. ꝛ hoc facere. ſine trepidatōe pa
rauit. Hanc obedientiā electiſſimi patriarche deus videre nō vo-
luit ſed nobis imitandā ꝓponere ꝛ ꝯtemplandā in vnigeniti filij
ſui ꝑſonā. quē ꝓ nobis in ara crucis īmolauit ante ꝑ tot ſecula figu
rare. O glorioſa obediētia. o virtus plena gratie. o ſola que genus
humanū ab inimici manib⁹ liberaſti. Nā ſicut ꝑ inobediētiā vni
us hoīs pctōres ꝯſtituti ſunt multi. ita ꝑ vnius obedientiā iuſti cō
ſtituent̄ ꝛ multi. Chriſtus nāq₃ factus obediēs vſq₃ ad mortē in ar
duo crucis ꝑ ſuū ꝓcioſiſſimū ſanguinē inobedientiā primoꝝ paren
tū dignatus fuit abolere. Et qm̄ xp̄iane ꝑfectionis eſt ſicut teſtat̄
veritas ſeruare ꝓcepta. atq₃ vendere oīa que habem⁹ ꝛ dare paupe
ribus ꝛ ſequi xp̄m. monita meliora ſequamur. nō quidē in metu pe
ne ſed in dilectiōe iuſticie. nō coactione triſtes ſed dicto pareamus
ouantes. certi de retributiōe tanto maioris meriti. quāto ꝓmptio
res fuerimus in executiōe ꝓcepti. Sit tanta ꝓpter deū noſtre obe
dientie ꝓmptitudo. ꝙ nō ſolū expectemus imperiū. ſed ꝓueniam⁹
cū alacritate ꝓceptū. Obediendo quidē noſtrā ꝯtēpnimus volun
tatē qua ſolū nos ꝛ religioſi ceteri. ꝛ nō aliter beatitudinē poſſum⁹
ꝓmereri. ꝑ ieſum xp̄m dn̄m noſtꝝ quē decreuimus ſalubriter imita
ri. Hec franciſcus petrarcha poeta laureatus eleganter quidem et
ſplendide. ꝛ vtinā audiatur.

¶ De requiſitis ad verā ꝛ ꝑfectā obedientiā. ca. v.

Circa ſecundū principale in principio libelli hui⁹ aſſum-
ptū ſcilicȝ de requiſitis ad verā et ꝑfectā obedientiā acci
pio mihi ꝓ themate ꝛ fundamento illud qđ ſcribit̄ Luce
xxiij. ca. Pater in manus tuas cōmēdo ſp̄m meū. In quo v̄bo obe
diens ieſus fecit ꝓfeſſionē in manibus ſui abbatis. id eſt dei patris
ſicut facit monachus in manib⁹ ſui abbatis ſiue prioris. ¶ Pro quo
notandū ꝙ in ſpū duo ſunt ſcȝ ſenſus ꝛ volūtas. vtrūq₃ relinquere
oportet qui vere ꝓfeſſionē facit. vtrūq₃ decet abnegare ꝑfecta obe

dientia. Non eſt habenda ſenſus ꝓprietas ſicut quidam qui in eo
ꝙ magis litterati ſunt vel antiquiores in ordine magis ſibi credūt
q̄ȝ abbati vel priori. imo graue ferunt quando vident minores ad
conſilia regiminis domus ipis pretermiſſis cōuocari. Item volun
tas ꝓpria abijcienda eſt precipue. quia vt dicit bernardus. Nihil
ardebit in inferno niſi ꝓpria voluntas. Cōmendet ergo monach⁹
ſpiritum ſuum in manus dei ⁊ prelati. ⁊ ſpiritum dei in premiū re
cipiet. Soli enim ſpiritu ſuo ꝓprio euacuati. copiam ſpiritus dei
id eſt ſpūs ſancti recipiunt. Vnde poſtq̄ȝ ꝓpheta dixerat in pſal.
auferes ſpiritū eorū. ſequitur ibi emittes ſpiritum tuū. Nam vt di
cit bernardus. Non dabit inobedienti copiaȝ ſui. qui maluit mori
q̄ȝ non obedire. Hic eſt ieſus qui dicit in euangelio. Cibus meus ē
vt faciā voluntatē eius qui miſit me. Nam cibus aīe obedientia ē
Itaqȝ quotiens tibi aliquid in virtute obedientie iniungit̄. panis
in refectionem anime porrigitur. Sed ſūmopere cauendum eſt pre
lato qui iſtum panem filiorum ſcȝ obedientiam ſubditis debet mi
niſtrare. ne nimis durum ⁊ muſcidum eis diſpēſet. ne fauces tenere
illum nequeant maſticare. Sic multi prelati non panem ſed cru
ſtas duras īmaſticabiles ſubditis ſuis loco panis offerunt. quibus
non reficiantur. ſed potius ſtrangulentur. Iſti ſunt prelati abba
tes et priores qui ſine affectione ſine cordis teneritudine precepta
ſua cum rigore inflexibili multiplicant. Tales loco panis cruſtas.
imo potius lapides porrigunt. cum tamē dicat dominus. Et ſi pe
tierit panem. nūquid lapidem porriget ei. Vnde efficiuntur filioꝝ
ſuorum. id eſt ſubditorum interfectores ante deum. Cōtra tales du
ros prelatos dicit dominus per ezechielem. Cum auſteritate ⁊ po
tentia imperabatis eis. ⁊ diſperſe ſunt oues mee. Oues enim. id eſt
ſubditi ſepius ꝓpter prelati duriciam diſperguntur. ideo oues fugi
unt ⁊ declinant. nec eis conſcientias ſuas manifeſtare audent. Vn
de in vitiſpatrum libro. v. dixit quidam ſenex. Impoſſibile ē vt cū
duricia ⁊ auſteritate facile ab intentione ſua quis reuocetur. Legi
tur quoqȝ in geſtis ſancti ancelmi canthuarienſis ꝙ quidaȝ abbas

ſemel conferebat cum ancelmo dicens Quid faciemus cum pueris in clauſtro nutritis. non enim ceſſamus die ac nocte eos verberare ꝛ ſemper deteriores fiūt. Ad quem ancelmus. Quā bene nutrimentum veſtrum expenditis. qui de hominibus beſtias facitis. Dic mihi queſo abba ſi plantam vnam in hortu tuo plantares. ꝛ mox illā ex omni parte concluderes vt ramos ſuos nullaten⁹ expandere poſſet. qualis arbor inde ꝓdiret. Profecto inutilis. Sic et vos pueros ꝛ iuuenes tm̄ minis ꝛ terroribus coartatis. vt nulla eis liceat penitus libertate potiri. Unde fit ꝙ quia nec amorē dulcedinis vel pietatis circa ſe in vobis ſentiunt. nec alicuius boni in vobis poſtea fidem habeant. Contingit quoqꝫ modo miſerabili. vt ſicut creſcūt in corpore. ſic in eis odium ꝛ ſuſpicio omnis mali creſcat. cuꝫ a nullo fuerint in vera caritate nutriti. nullum niſi depreſſis ſupercilijs oculo ve obliquo valeant intueri. Hec ille. Sapientie doctor clamat prelatos duros cōminans. Horrende ꝛ cito apparebit vobis. Quaſi dicat. Vos qui modo horribiles apparetis ſubditis veſtris imperatis enim non cum pietate ſed cum auſteritate. non cū amore ſed cum timore. cauete quia iudex veſter chriſtus horrende ꝛ cito apparebit vobis. Ueniet enim malis prelatis potenter cum incuſſione timoris. ſed bonis cum benignitate conſolationis. Nam iuſtum eſt ꝙ iudex prelatorum chriſtus conſimiliter ſe habeat ad eos quemadmodum ipſi ſe habuerunt ad ſubditos. Huius exemplum habemus in libro regū. Dixerunt ſenes ad roboam. Si locutus fueris ad eos verba lenia erunt tibi ſerui cunctis dieb⁹. Sed ipſe econtrario fecit de conſilio iuuenum. et ex vno verbo aſpero factum eſt ſciſma in populo qđ nunq̄ꝫ potuit poſtea ad concordiam reuocari Ex parte ergo prelatorum attendēda eſt lenitas et diſcretio in precipiendo ſicut docet apoſtolus. Patres nolite ad iracundiam prouocare filios veſtros. De hac etiam lenitate ſcriptum eſt. In fide ꝛ lenitate ſanctū fecit illū. Turpe quidē ꝛ abſurdū ē in p̄lato cū ira et auſteritate corripe. ſicut ad thimotheū ap̄ls ſcribēs ait. Seruū inquit dn̄i nō oportet litigare. ꝟ ad oēs manſuetū eſſe ꝛ patientē et

cum lenitate eos corripere qui reſiſtunt veritati. Legitur q̄m aque
ſyloe cū ſilentio currūt. aque v̄o raſin tranſeunt cū tumultu. Cūq̄
ſpōſa in canticis dicat amicus meus bibit vinū cū lacte. id eſt rigo
rem exercet cum lenitate. ip̄a cōuerſa ad ſponſum ⁊ ſeueritati man
ſuetudinem preferens. meliora ſunt inquit vbera tua vino. Cum p̄
pheta diceret. ecce ſpiritus grandis conterens petras. ⁊ non in ſpi
ritu dominus. ⁊ poſt ſpiritum cōmotio. et non in cōmotione domi
nus. ⁊ poſt cōmotionē ignis ⁊ non in igne dominus. adiūgit ⁊ poſt
ignem ſibulus aure tenuis ⁊ in eo dominus. Nam cum ſpiritus ire
et cōmotionis ⁊ ignis iracūdie deo diſpliceāt. ipſi accepta eſt lenis
et blanda correctio. Verūtamen in hac lenitate aut potius in hoc
melle fel fructuoſe correctiōis abſconditum eſt. Nam in ſua lenita
te zelum. ⁊ in blandicijs ſuis aculeos habet. Et ecce in ſuauitate et
pace eius amaritudo amariſſima aduerſus eos qui ignorāt ⁊ errāt.
Verūtamen verius diligit ſeuerius corrigit occulte tamen. et effi
cacior eſt in eo ad emendationem ſubditorꝫ lenitas columbina q̄ꝫ
ſeueritas exterior ⁊ indignatio vultuoſa. ſicut in hieremia notatur
Data eſt inquit terra iniquorū in deſolationem a facie ire colūbe.
Hec lenitas ſpiritum fortitudinis habꝫ. Et vt verbis iob vtar hec
eſt que dicit regi apoſtata. ⁊ duces impios vocat. Hec non accipit
perſonas principum. nec agnoſcit tyrannū cum diſceptauerit con
tra pauperem. Attende igitur quia diſtinctionem recipiunt. ſuaſq̄
vires vtiliter ⁊ prudēter alternant blanda ⁊ ſeuera correctio. Nam
de vtraq̄ in ezechiele ſcriptum eſt. Ignis erat in medio. ⁊ de medio
ignis quaſi ſpecies electri. Cum ſit electrum genus metalli tempe
ratiſſimū. ſignificat correctionis ſuauiſſimum blandimentuꝫ. De
ſeueritate autem ibi ſcriptum eſt. Ignis erat in medio animalium
et de igne fulgur egrediens. Debet itaq̄ quādoq̄ manſueſcere ſeue
ritas. Nam in opere templi leones ſculpti ſunt ⁊ lora dependētia.
in quo notat̄ neceſſariuꝫ eſſe vt diſcipline ſeueritas refrenata loro
manſuetudinis temperetur. Verūtamē remiſſio que os prelati ob
ſtruit. que mentem eius deijcit. que adulatorem ⁊ venditorem olei
facit. dum ſibi quietem et honorificentiam venatur in fauore ſub:

ditorum. hec miſeros precipitat in foueam ſcandalorū. In hac fo
uea vt dicit ꝓpheta cubauit lamia ꝛ inuenit ſibi requiem. Hec ad
prelatos. ¶ Deniqꝫ ad ꝓpoſitum redeundo ſciendum eſt ꝙ ad per
fectam ꝛ meritoriam obedientiam ſeptem requiruntur. de quibus
extant hi verſus. Eſſe libens ſimplex hylaris ſubiectio debꝫ. Hinc
velox fortis humilis mors finis ei ſit. ¶ Primo ergo requirit ꝙ ſit
libens. hoc eſt ꝙ clauſtralis ꝓpriam voluntatem relinquat. ꝛ ſine
contradictōe cordis et oris. ſuperioris voluntatem faciat ſuam. ad
philippeñ. iiij. Om̄ia facite ſine murmuratiōe. exemplo chriſti qui
ait Johānis. iiij. Meus cibus eſt vt faciam voluntatē eius qui mi
ſit me. Vbi ſic dicit aug⁹. Optimus miniſter tuus eſt. qui non ma
gis intuetur hoc a te audire qđ ipſe voluerit. ſed poti⁹ hoc velle qđ
a te audierit. Porro de periculo ꝛ magnitudine peccati illorū qui
non libenter obediunt ſic dicit bernardus in epiſtola ad adam mo
nachum. Si moleſte ceperis ſuſtinere ſi iudicare prelatum ſi mur
murare in corde. etiam ſi exterius impleas qđ iubeť. non eſt virtus
obedientie ſed velamen malicie. Nemo ergo ſeip̄m decipiat vt pu
tet ſibi exteriorem ſufficere obedientiā. niſi etiam ex intimo cordis
affectu ꝛ cū bona voluntate obediat. Gregorius Non ſeruili metu
obedientia ſed caritatis affectu ſeruanda eſt. Et ideo auguſtinus
volens determinare in regula ſua qualis debet eſſe obediētia ſic di
cit. Prepoſito tanq̄ꝫ patri obediatur non dn̄o. vt ſit obediētia filia
lis. ſicut decet filios eccleſie. De iſta etiā ſuperficiali ꝛ exteriori obe
dientia ſic ſcribitur in preallegato libro de geſtis ſaluatoris. Obedi
uit quis inſipide prelato temporaliter eum veritus. et confratrū ꝑ
horreſcens diſcrimen. pacem queſiuit iſte in terris ſed non bone vo
luntatis. gloria vero ex hoc ſibi non erit in excelſis. Et paulopoſt.
Obedire ad oculum carnis. carnis meritum habet. obedire ad ocu
lū ſpiritus ſupceleſtia merita captat. Et rō ei⁹ in ꝓmptu eſt. quia
voluntatis humane tam nobilis eſt condicio. vt nullum actum de
nominet niſi ad illum actione voluntaria declinauerit. Et hec eſt
cauſa quare lux doctorū auguſtinus indefeſſe tenet non eſſe bonū
et malum niſi in volūtate. Quapropter ſiue bonum ſiue malū no

lens quis faciat.nullatenus ei ſed cogenti imputandum eſt. Qualiter igitur bonus et non potius malus reputabitur.qui bona per agit ⁊ mala deſiderat.⁊ per ſe quidem nepharia.per accidens vero cōmittit vtilia. Vnde obedientie meritum nō conſiſtit in eo quod agitur aut toleratur exterius.ſed in eo qđ interius abnegatur. Gregorius in ſermone. Cum ad opus bonū ex bona voluntate non ducitur.rem iuſtam ſine fructu peccator operatur.quia vt ait auguſ. libro.xiij.de trinitate.mala voluntate vel ſola miſer quiſqꝫ efficit. Sed ſeneca in epiſtola.lxxij. Sola voluntas beate ac miſere vite ſibi cauſa eſt. ¶ Secundo ad perfectam ac meritoriam obedientiā requiritur ꝙ ſit ſimplex.hoc eſt ꝙ clauſtralis non debet eſſe curioſus ad inueſtigandum quare hoc precipitur vł iniungitur.vel quare ſibi magis q̄ꝫ alteri iniungitur nec debet cōtra precipientē murmurare de inutilitate rei iniuncte.vel de impoſſibilitate excuſationem pretendere.ſed ſimplici corde ſe ad obediendum promptū reddere. Ad hanc ſimplicitatem pertinet ꝙ ſcribit venerabilis magiſter iohannes gerſon ſuper magnificat ca. Depoſuit potentes đ ſede. Nolo te inquit curioſum ſcrutatorem eſſe vite aliene. Semper memineris preconij caritatis.quia non cogitat malū. Vox eſt chriſti. Vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris. Fuge ergo quantū potes iudicium đ aliorum vita.tecum habita.te cogita te circūſpice.clauſos in alienis ſceleribus apertiſſimos in tuis oculos habe. Quid neceſſe eſt vt alienis ſordibus cor tuum inquines.aut imple as ſuſpitiōibus maliuolis ⁊ impuris. Vnde bernardus. Omnibus nobis in conuerſationis inicio nulla virtus eſt magis neceſſaria. q̄ꝫ ſimplicitas humilis.⁊ grauitas verecunda. De hac verecundia in policratico libro.viij.ca.ix. Poſtremo vnum ad qđ totius philoſophici cetus tendit intentio.ſcꝫ finis honeſtus letus exitus ⁊ iocūdus.qui plane euenire non poterit.niſi philoſophia omnibus officinis ⁊ omniū miniſtris officiorum cuſtodem adhibeat verecundiam.que parens eſt vt ait caſſianus oīs honeſti conſilij. ſolenniū officiorum tutela. magiſtra innocentie. cara proximis. accepta alienis.priuatas negligens facultates.vt cōmunes amplificet.oīi lo

co omni tempore pre ſe fauorabilem gerens vultum. adeo quidem vt etiam in verecūdis feratur accepta. Jn vitiſpatrū libro.ix. legitur ꝙ ſenes dicebāt quia nihil ſic querit deus ab his qui primicias conuerſatiōis habent. quā obedientie laborē. Vnde ⁊ ancelmus libro ſuo de ſſimilitudinibus dicit. ꝙ iuuenes ſenioribus debent eſſe ſubiecti obedientes ⁊ obſequioſi. Sicut enim fructus non ſequitur in arbore in qua flos primo non apparuit. ſic ⁊ in ſenectute honorē legittimū conſequi non poterit. qui in adoleſcentia alicuius diſcipline non laborauit. Jn tractatu quoq; de.xij.abuſionibus dicitur ꝙ tercius grad⁹ abuſionis eſt adoleſcens ſine obedientia. Et ſequitur. Sicut in ſenibus ſobrietas ⁊ morum perfectio requiritur. ſic in adoleſcentibus obſequiū ⁊ ſubiectio ⁊ obedientia rite debet. Jdeo ſeneca epiſtola.xxviij. dicit. ꝙ iuueni eſt parendum ſeni verendū. Recitat valerius in libro.ij.ca.j. ꝙ ſenectuti iuuentus ita cumulatum ⁊ circūſpectum honorem tribuebat. tanq; omnes maiores natu. omniū adoleſcentiū cōmunes patres eſſent. Sed forte dicit aliquis ex ſimplicioribus. Vtinam eſſet mihi talis abbas ⁊ prior. qualis fuit beatus bernardus. obedirē faciliter imperanti. Nunc vero dum mei ſuperioris paruam ſapientiam ⁊ imperfectionē multiplicem conſpicio. non poſſum ei ex corde obedire. neq; audeo ei conſcientiam meam cōmittere ⁊ ſalutē. Quiſquis ita dicis ⁊ ſapis. erras et deſipis. Non enim cōmittis te ⁊ ſalutem tuam in manus hoīs quia prudens eſt aut plurimū litteratus aut deuotus. ſed quia ē tibi ſcdm regularem inſtitutionez prepoſitus aut p̄latus. Quāobrē obedias ei non vt homini ſed vt deo iubenti. ſi tamen non contra deū. Et ſepe tanto erit deo tua obediētia placentior tibiq; fructuoſior. quāto ē indignior ille cui ꝓpter deū ſubijci non refugis. Hec iohannes gerſon cācellarius pariſiēſis. Quā obediētiā bernard⁹ confirmat ita dicēs. Nō te moueat magrī impitus. indiſcreta ptās. ſed memēto quia nō eſt ptās niſi a deo. De iſto mō obediēdi ſcz ſimpliciter ſine dijudicatiōe p̄lati aut p̄cepti ſic habetur in vitiſpatrum libro.xiiij. Dicebāt ſenes quia ſi quis alicui patri ſe tradit ad ſubiectionem non debz attendere in mandatis dei. ſꝫ patri ſuo ſpirituali

omnē voluntatē ſuā cōmittere. q2 illi ꝑ omīa obediēs nō incurret peccatū apud deū. Sed heu heu q3 pauci inueniūt tales obediētes quinpotius ē inuenire qui ſtatuta ſenioꝝ ⁊ ordinatiōes p̄latoꝝ ſtu dioſe diſcutiūt. herēt ad ſingula que iiungunt. exigūt de quibuſdam rationē. ⁊ male ſuſpicāt de oī p̄cepto. nec vnq̄3 libēter obediūt. niſi cū audire ꝯtigerit qḋ forte libuerit. De quib9 dicit bernardus i ſer mone ḋ ꝯuerſiōe ſcti pauli. Sit ꝓfecto ſic mltoꝝ inquit vſq3 hodie puſillanimitas ⁊ ꝑuerſitas exigit. vt ab eis queri oporteat quid vis vt faciā tibi more illi9 ceci euangelici luce. xviij. nō ipſi querūt dn̄e quid me vis facere Actuū. ix. Cōſiderare eni neceſſe habet miſter ⁊ vicarius xp̄i. quid ſibi p̄cipi velint. nō ipſi ꝯſiderāt que ſit volūtas p̄ceptoris. Hec bernard9. De hoc refert exemplū notabile li. x. vitaſ patrū. Legit nāq3 ibidē ꝙ quidā frater dixit cuidā ſeni magno. Ab ba volebā inuenire ſenē aliquē iuxta volūtatē meā ⁊ morari cū ipo Et dicit ei ſenex. Bene queris dn̄e meus. Ille aūt affirmabat hu iuſmodi eſſe deſideriū ſuū. nō intelligēs que locutus ē ſenex ille. S3 cū vidꝫret ſenex eū exiſtimātē ꝙ bene ſentiret. dicit ei. Ergo ſi inue nis ſcḋm volūtatē tuā vis manere cum eo. Et ille dixit. Etiā oīno volo hoc ſi inuenio ſcḋm volūtatē meā. Dixit ergo ei ſenex. Nō vt tu ſequaris volūtatē ſenis illi9. ſ; vt ille tuā volūtatē ſequat. et ita ī eo repauſes. Senſit aūt frater ille que dicebat. ⁊ ſurgēs ꝓſtrauit ſe ad pniā3 dicēs Ignoſce mihi q2 valde gloriabar. eſtimans me dice re cū nihil tenerē. Hec ibidē. Qḋ igit iā ſupra dixi repetā. Eſt eni3 minime tedioſa ſ; iocūda reꝝ vtiliū repetitio. Teneat ꝓpterea me morit religioſus q̄ſq3 ꝙ oīs inobediētia murmuratō ⁊ ꝓprij ſenſus ꝑtinacia deuiat a via vite. ⁊ deducit monachū in ꝑditionē. Ait an thoni9. Ingēs demonū turba iſtū ꝑuolat aerē. nō ꝓcul a nobis ho ſtiū caterua diſcurrit. Hoſtile illis ꝯtra oēs xp̄ianos maxīe ꝯtra mo nachos ⁊ v̄gies xp̄i odiū ē. Nō h3 aūt efficaci9 venenū ad infectio nē ſp̄ualē clauſtraliū diabol9. q̄3 ſi ſuadeat ꝓprias ſeq̄ volūtates. ⁊ ſue prudētie ſēſualitatiq3 initi. ¶ Tercio ad verā obediētiā reqrit ꝙ ſit hilaris. hoc ē ſcḋ3 auguſ. ad frēs ḋ heremo ꝙ mōach9 corde io cūdo facie ſerena. ore riſorio. ⁊ oculo ornato. ſctitatis ſplēdore cū oī

caritatis affectu obediat. quia ſcðe ad Coꝛ.ix. dicit. Hylarē dato-
rē diligit deus. Eccleſiaſtici.xxxv. In oī dato hylarē fac vultū tuū.
De hoc modo obediēdi dicit etiā btūs bernardus ſic. Serenitas in
vultu ⁊ dulcedo in ſermōe multū coloꝛant obedientiā obſequentis
Nubiloſa coꝛpis cōpoſitio. ⁊ facies tenebꝛis triſticie obfuſcata de
uotionē ab aīa receſſiſſe ſignificat. Quis enī libenter imperat ho
mini triſticiā efflanti. Felix plane ille monachꝰ qui talē ſe exhibet
p̄lato ſuo vt audacter ei qđ vult p̄cipiat cuiuſmōi erat philemon.
ad quē ſcribens paulus ait. Confidens de obedientia tua ſcripſi ti
bi. ſciens qm̄ ⁊ ſup illud qđ dico facies. Bernardus. Illū optimū
dixerim gradū obediētie. cū eo aīo opus iniunctū receperit. qͦ ꝙ
et p̄cipitur. ¶ Quarto ad pfectā obedientiā requirit ꝙ ſit velox ⁊
celeris. Vn̄ bernardus. Verus obediēs mandatū non ꝓcraſtinat. ſꝫ
ſtatiꝫ parat aures auditui. pedes itineri. manus operi. ⁊ ſe totū in-
tus colligit vt mandatū pagat imperātis. nō attēdēs quale ſit qđ
p̄cipit. hoc ſolo ꝯtentus quia p̄cipit. Itē hieronimꝰ. Perfecta obe
diētia ē ſua relinquere impfecta. ⁊ imperātis implere p̄cepta. Qđ
factū legit de quodā ſancto monacho noīe marco. q̇ ſedebat ſcribēs
in cella ſua. ⁊ cū incepiſſet litterā o. et feciſſet quaſi medietatē illiꝰ
circuli. audiuit vocē ſpūalis patris clamantē. qui ſtatim relicta il
la littera impfecta feſtinauit ad oſtiū cellule. vt volūtati patris ſa
tiſfaceret. De hac feſtinatiōe ſcribit ꝓuerbioꝝ.xxij. Vidiſti hoīem
velocē in ope ſuo. coꝛā regibus ſtabit. nec erit ante ignobiles. Ad
hanc celerē obedientiā imitamur a dn̄o dicēte Luce.xix. zachee fe
ſtinans deſcēde ſcꝫ a ꝓpria voluntate ⁊ affectiōe ſiue ꝯcupiſcentia
Et ſequit remuneratio. Hodie ſalus huic domui facta ē. ¶ Quin
tō ad verā obedientiā requirit ꝙ ſit foꝛtis ⁊ virilis. Vn̄ bernardus
in libꝛo de p̄cepto ⁊ diſpenſatiōe. Perfecta obediētia legē neſcit ter
minis. non artat. nō ꝯtenta anguſtijs ꝓfeſſiōis largioꝛi voluntate
fert in latitudinē caritatis. ⁊ ad om̄e qđ iniungit ſpontaneo vigo
re liberalis alacriſqꝫ cōmodū non ꝯſiderans in infinitā libertatē ex
tendit. Idem quoqꝫ alibi ptractās illud ꝓuerbioꝝ vltimo. Manū
ſuam miſit ad foꝛtia ſic dicit. Agendū eſt inſtanter et ꝯſtāter obedi

endum.nec inter aſperitatem verberū tam regalis eſt ſemita relin
quenda.ꝛ loquitur ꝺ ſemita obedientie. Chriſtus etiam hanc ſemi
tam ꝑ morte ignominioſiſſima relinquere voluit. Juxta illud ad
philippeñ.ij. Factus obediens vſqꝫ ad mortem.mortē autē crucis
Mementote quia chriſtus ne perderet obedientiam perdidit vitā.
Hec bernardus. ¶ Sexto requiritur ad perfectam obedientiam ꝙ
ſit humilis. Juxta illud luce.xvij. Cuꝫ feceritis omnia que p̄cepta
ſunt vobis.dicite ſerui inutiles ſumus. Dicamus ſemꝑ cōtraria ad
ſuperbi phariſei verba. Deus ignoſce mihi peccatori quia non ſum
ſicut ceteri hominū innocentes . caſtitate pollentes.oratiōi inſtan
tes.ſobrie iuſte ꝛ pie viuentes in hoc ſeculo. fructus digne peniten
tie facientes.ſicut etiā hic publicanus ꝛ ſicut meretrix hec. ꝺ quali
bus iurat veritas ꝙ precedent in regno dei phariſeos . Nō ieiuno
non decimas do . ꝛ ſi quid aliquid boni facio illud qua diſtrictione
a te iudicet̄ ignoro . aut quo fine terminet̄. Hec beda. Dñ bernardꝰ.
Magna virtus hūilitatis . ſine cuius obtētu virtus obediētie non
ſolū virtus non fit.ſed etiā in ſuꝑbiā deteſtabilē erūpit . Siquidē
vt ait petrus bleſeñ.in ep̄la Jlle qui in altis habitat et humilia re
ſpicit ſuperbiā ſuꝑ oīa deteſtat̄. Hec eſt enī illa athalia que fere om
ne genus regiū extirpauit . Hec eſt beſtia ſaltus que deuorauit exer
citū abſolon. Hec eſt erugo et tinea que omnē mētis ornatū depra
uando ꝯſumit. Juxta p̄ceptū quoqꝫ diuine legis qui dederit ꝺ ſemi
ne ſuo.id eſt de opere obediētie ſue idolo moloch.id eſt regi ſuꝑbie
moriet̄. De iſto mō obediendi ſcꝫ humiliter ſic dicit venerabilis do
ctor ꝛ magiſter libri ꝺ geſtis ſaluatoris libro.iiij. Pro noſtra inquit
forma viuendi.dñi ieſu obedientiā oculo fidei videamus. ꝺ qua di
cit euangeliſta. Deſcendit cū illis ieſus nazareth.et erat ſubditus il
lis. Deſcēſus eſt in obediētia. Nam niſi animus ad yma deſcendat
oīno reluctabit obediens. Hic deſcenſus ab arce mentis fit ab oī al
titudine cordis.ab oī timore mentis.ab oī iudicio elationis . ab oī
ꝓpoſito contradictionis.ꝛ ab omni reputatione ꝓprie cognitiōis
Vſqꝫ quo erit deſcenſus. Nazareth eſt terminus. Nazareth flos eſt
Florida nāqꝫ in odoribus.florida in aſpectibus debet eſſe obedien

tia. Nazareth eſt virgultum. ꝛ ſine virga correptionis ꝛ diſcipline
obedientia perfecte non agitur. Qui parcit virge odit filium dicit
ſcriptura de carnali filio. Verū ſic experientia docet de ſpūali filio
atqȝ patre. Luce clarius patet ꝙ pater ſpūalis nō corrigens ſubdi
tum vſqȝ ad eternā mortē odit eū. Sit ergo in nazareth obedientia
et accipiat qui ꝑeſt oīno virgultū. et corrigat quē aſſumpſit in filiū
Sanctitas interp̄tat̄ nazareth. Sāctitas certe a ſanguinis tinctu
ra ſumpſit iniciū. ꝛ ſanctus ſanguine tinctus dicit̄. ꝛ vſqȝ ad ſangui
nem imp̄termiſſe oportet obedire. Nā ꝛ chriſtus nazareth ſubdit⁹
factus eſt obediēs vſqȝ ad mortē. ꝛ omnē ſanguinis effuſionē. Sed
qui erant huic monacho qui omniū dn̄s erat preſidētes. Maria et
ioſeph. veritas ꝛ caritas. His ducibus ꝛ his p̄latis ſine intermiſſio
ne obediamus. Si qui autem precipiunt mariam illuminationeȝ.
et ioſeph augmentum a ſuis lateribus habeant. vt preter veritatē
et caritatem ſubiectis nullo modo precipiant. et preter ipſas ſubdi
tos alia ſcire non doceant neqȝ cogant. Qui vero experimento nō
didicit obedientiam ſepe incaute precipiet. ſed fides obedientis li
berat vtrūqȝ. Durum eſt ꝙ ſciat equitare neſciens ambulare. Doce
re vero qđ quis non didicit aut preſumptio aut ſtulticia aut para
clitus eſt. Nempe abſqȝ dubio non a verbo aut a libro. ſed ab expe
rientia ipſarum. aut ab infuſione comprehenduntur perfecte virtu
tes. Et ſi de chriſto dicitur. ex his que paſſus eſt didicit obediētiā
qđ ſequit̄ tacebo. Vñ gregorius primo dyalogorū. Vſus recte ꝯuer
ſatiōis eſt vt p̄eſſe nō audeat qui ſubeſſe nō didicit. nec obedientiā
ſubiectis imperet. quā p̄latis nō nouit exhibere. De iſto mō p̄cipi
endi habet̄ etiā in vitiſpatrū in li. xv. ſic. Dicebat quidē ſenex. qꝛ ſi
quis cū timore dei ꝛ humilitate iniūgit fratri aliquid facere. ſermo
ip̄e qui ꝓpter deum egredit̄. facit ip̄m fratrē ſubiectū exiſtere. et im
plere qđ iniunctū fuerit. Si autē quis volens iubere fratri et non
hoc ſcđm timorē dei fecerit. ſed per auctoritatem et auſteritatem.
volens ſibi in eo poteſtatem vendicare. deus qui videt occulta cor
dis non permittit eum audire vel facere quod iubetur. Manife
ſtum eſt enim opus quod ſcđm deum fit. et iterum manifeſtum eſt

qđ in poteſtate iniungit. qm̄ qđ a deo eſt cū humilitate et obſecratione imperat̄. qđ autē ex poteſtate cū furore et ꝑturbatiōe. vtpote qđ a maligno eſt. ¶ Septimo ⁊ vltimo requirit̄ ad verā obediētiā ꝙ ſit pſeuerans vſqꝫ ad mortē. q꞉ ſicut dicit greg⁹. li. primo moral̄. Incaſſum bonū agit ſi ante vite terminū deſerat̄. q꞉ fruſtra velociter currit qui priuſqꝫ ad metā ꝑuenit deficit. Et iohānes in apocalipſi ait. Qui vicerit ſcꝫ ꝓpriā affectionē ⁊ voluntatē. et cuſtodierit vſqꝫ in finē opa mea. dabo illi ſtellā matutinā. id eſt meipꝫ. Dicamus ergo cū btō iob in corde noſtro. donec deficiā nō recedā ab innocētia mea. iuſtificationē meā quā cepi non deſerā. vt impleat̄ in nobis illud ſapiētie. Eſto firmus in via dn̄i. ⁊ ſequet̄ te verbum pacis ⁊ iuſticie. ſcꝫ illius qui dicet Venite benedicti patris mei percipite regnū. ¶ De tribus modis obediēdi p̄cipue dedit dn̄s aplis formā dicens. Non vos me elegiſtis ſ ego elegi vos ⁊ poſui vos vt eatis ⁊ fructū afferatis ⁊ fructus veſter maneat. vt ſcꝫ obediant humiliter viriliter ⁊ pſeuerāter. Nō inquit vos me elegiſtis ne gloriemini quaſi ex vobis. ſ ego elegi vos ne ſitis ingrati. q̄ſi nō acceperitis. ⁊ poſui vos vt eatis ⁊ fructū afferatis ne torpeatis ocio. gratiā dei inuacuū recipiētes. ⁊ fructus veſter maneat q̄tenus pſeuerātia coronet̄. ¶ Has dilectiſſimi ſeptē obediētie regulas cordis auribus retinere ſtudeatis. nec ab ipſis ꝯdicionibus p̄ſcriptis ꝓprie voluntatis p̄pediente ſentimēto vnq̄ꝫ reſilire ꝯtendatis. Hi ſunt ſeptem gradus ſcale quā vidit iacob. vt habet̄ geneſis. xxviij. Cui⁹ duo latera poſſunt intelligi pauptas volūtaria ⁊ ꝯtinētia vel abrenūciatio ꝓprie voluntatis ⁊ ꝓprij ſenſus. ¶ Attendenda v̄o ſunt q̄tuor que de hac ſcala dicūt̄. Primū eſt ꝙ erat ſtans ſuꝑ terrā. in quo notat̄ rectitudo intentiōis que debet eſſe in his qui viā obediētie ingrediunt̄. ⁊ excludit̄ ꝑ hoc macula intentionis terrene. Nā eoꝝ qui habēt terrenā intentionē in religiōe ſcala nō ſtat ſ potius iacet ſuper terrā. ſed potius directa eſt ad infernū. ¶ Secundū qđ de hac ſcala dicit̄ eſt ꝙ cacumen eius tangebat celum. in quo figuratuꝫ eſt ꝙ ꝯuerſatio religioſoꝝ debet eſſe in celis. vel ꝙ imediatus trāſitus eſt in morte a via pfecte obediētie in celū. Parū eniꝫ vel nihil mo

rantur perfecte obedientes in purgatorio. quia in vero obediente chriſtus viuit ⁊ operat̃. Iuxta illud ad gal. ij. Viuo ego iã non ego viuit vero in me chriſtus. Nõ eſt enĩ veriſimile ꝙ deus ſit in futuro corꝫ vltor quorꝫ hic eſt actor. ¶ Tercium eſt ꝙ iacob vidit angelos aſcendentes ⁊ deſcendẽtes per ſcalã illã. in qua deſignat̃ ꝙ via obedientie vita angelica eſt. Siue enĩ deſcendant vere obedientes fratribus ſuis miniſtrãdo. ſiue aſcendant deo aſſiſtendo in oratiõe lectione. meditatione. ad modũ angeloꝝ voluntatem deĩ peragunt.

¶ Quartũ eſt ꝙ dñs erat innixus ſcale. in quo inſinuat̃ ꝙ perfecta obedientia ſe habet ĩmediate ad deũ. Nullũ enim vel modicũ interuallũ eſt inter mortẽ vere obedientis ⁊ diuinam viſionẽ. De hoc in climacho tale refertur exemplũ. Cũ enim quidã ſenex diceret alteri de quodã iuniore monacho ꝙ mortuus eſſet. reſpõdit ille. Hoc mihi ꝑſuadere nequibis vt audiã ⁊ credã. Sciebat nãqꝫ ꝙ verus obediens in vita fuiſſet. Tunc ſenex ait. Veni ⁊ vide. Surrexerũt ergo ambo celeriter ⁊ ad cimiteriũ ꝑuenerũt. ⁊ clamauit ille alter tanq̃ꝫ ad viuentẽ. ⁊ dicit ei. Frater innocenti mortuus es. At uero ꝑfectus obediens ⁊ poſt mortẽ obedientiã oſtendens rñdit. Pater quomõ poſſibile eſt hominẽ operatorẽ obedientie mori. Itẽ inſinuatur in hoc ꝙ dñs innixus eſt ſcale ꝙ ipe paratus eſt iuuare ⁊ ꝯſeruare eos qui viã obedientie aggreſſi ſunt. ¶ Pro his oĩbus dilectiſſimi ſtudeamus hanc virtutẽ obediẽtie cordialiter adimplere. quã tam ſolenniter ꝓmiſimus apertis ianuis in ꝓfeſſione. qm̃ ſi ꝯtra votum inobediẽtes fuerimus. aut cũ murmure obediẽtes. furti ꝓculdubio rei tenebimur. et tanq̃ꝫ aliene rei inuaſores ſcilicꝫ abnegate voluntatis. peccati veniã non merebimur priuſq̃ꝫ quod ablatum eſt fuerit reſtitutum. vt dicit auguſ. in ep̃la ad macedoniũ. ¶ De cõmendatione huius virtutis ſcꝫ obediẽtie. Sic dicit idẽ auguſ. ſermõe. ij ad fratres de heremo. O venerabilis ſanctaqꝫ obedientia. tu ſalus omniũ fideliũ. cuſtodia omniũ v̓tutũ. tu celũ aperis ⁊ infernũ claudis. tu etiã filiũ dei ad terrã poſuiſti. et venit inter hoĩes non vt faceret voluntatẽ hoĩs. ſed voluntatẽ patris qui miſit eũ. Voluntas enĩ patris fuit vt redimeret̃ humanũ genus. et reconciliaret̃ ei crea

tura ſua que perierat. et vt voluntas patris perficeretur filius fuit obediens vſqꝫ ad mortem. Vt ergo non eſſet nobis obediētia laborioſa. exitum preſentis vite ſaluator per obedientiam terminavit. Iure ergo obedientia ſacrificio p̄ponitur. quia de poteſtate diaboli nos eripuit. qđ nullum legale ſacrificium facere potuit. Nec mirum ſi nos peccatores obedientie in hac vita ſubijcimur. qn̄ hanc mediator dei ꝛ hominū etiam in morte non deſeruit. ſe ei ſubijcitur qui per oīa erat patri coequalis. ¶ Nos autē ꝓpter peccatū alijs hominibus ſubiecti ſumus. Nam natura oēs equales genuit. ſed inequalitas que acceſſit ex vicio ordinata eſt dei iudicio. Vn̄ oportet nos obedire hominibus. Ideo fratres mei attēdite ꝛ parati ſemꝑ eſtote ad obedientiam mandatoꝝ dei. paratas ſemper habētes aures auditui et linguā voci. pedes ituros feſtinate. manus ad opera ſine mora parate. corde iocundo. facie ſerena. ore riſorio. et oculo ornato ſanctitatis ſplendore. non tamen timore ſeruili vel metu. ſed omni caritatis affectu ſanctam obedientiā ſeruare vos opto. Tūc enim ante tribunal iudicis abrahā non vos condēpnabit ſed commendabit. non vos a ſe expellet ſed conuocabit. nō vos maledicet ſed ſublimabit in eterna patria. O monache lege qđ dicitur melior eſt obediētia q̄ꝫ victima. que cauſa eſt. niſi ꝙ in victimis aliena immolatur caro. ſed in obedientia voluntas ꝓpria ꝛ caro mactat̄. Eſtote ergo fratres mei obedientes. vt deū placare poſſitis de peccatis cōmiſſis Tanto enī citius placat homo deum. quanto repſſa arbitrij ſui ſuperbia gladio precepti ſe immolat. Hec eſt illa obedientia que concordiam conſeruat in angelis. pacem nutrit in monachis. tranquillitatem generat in ciuibus. Hec eſt illa obedientia ſine qua reſpublica ſtare non poteſt. ſine qua familia aliqua regi nō poteſt. O q̄ꝫ enorme viciū qđ obedientie contrariū fuerit. Per hoc diabolus celum perdidit. per hoc homo paradiſum amiſit. per hoc ſaul regnum. per hoc ſalomon amorem diuinū. O ſancta dei ſponſa obedientia. tu perfecta ſcala qua celum aſcenditur. tu quadriga qua helyas vehitur in paradiſuꝫ. tu porta fidelium paradiſi ꝛ clauſura reoꝝ̄ inferni. O ſancta obedientia tu humilitatē nutris. tu pa

tientiam ꝓbas. tu manſuetudinem examinas. Eſtote ergo fratres mei cum abrahā obedientes. reddētes que ſunt ceſaris ceſari. et que ſunt dei deo. Tunc vero reddimus ceſari debitum. quando duliam prelatis noſtris reddimus. Hec enim dulia conſiſtit in reuerētia interum exhibitione ⁊ dilectiōe. Hoc autem facere debemus non ſolū paſtoribus. ſed etiam ſanctis dei. ⁊ tunc reddimus per obedientiaꝫ que ſunt ceſaris ceſari. Sed tūc reddimus que ſunt dei deo. quādo in latria perſeueramus. Hec enim ſoli deo conuenit. Hec enim conſiſtit in oratione ⁊ gratiarūactiōe cultus exterioris hominis exhibitione. ⁊ interioris mentis deuotione. qđ facere et perſeuerare deus ipſe nobis in eternum dignetur. ¶ De cōmendatione etiam huius virtutis ſcꝫ obedientie in libro de geſtis ſaluatoris tale ponitur exemplū ymaginatū. Quodā tempꝫe conuentū atqꝫ ꝯgregationē oēs virtutes inuiſibilē fecerunt. in medio ſtatuentes puellā paruulaꝫ. obedientiam. et veritas in medio ſurgens inuiſibiliter ab omnibus perquiſiuit. Habetis ne aliquid querele aduerſus hanc. Et reſponderunt. Nequaqꝫ. imo ipſa velut famula cum ſit tamē primiceria nos omnes honorat. in omī loco tempꝫe ⁊ opere nos veret̄. noſtras perficit voluntates. letificat cōgregationē noſtrā. nec vnqꝫ querimonia aut murmur auditur ab ea. Ipam dicimus oīno innocentē ac liberam ſine exactione diuina debere regnum celoꝝ introire. plato reſpondente iudici deo ꝓ ea. Similiter fecerunt et demones aduerſus obedientiam querentes teſtimonia. ⁊ non inuenerūt ipſam in aliquo ſuis legibus ſubiacere ſed oīno rebellem. ⁊ nihil eoꝝ iuris inueniētes in ea maledixerūt atqꝫ ꝯdēpnauerunt eā ab ipoꝝ regno diſponentes ꝯtra eā bella crudelia. quia ipſa ipſorū demonū fines actu intrepido ſempꝫ pulſat.

¶ De fructibus obedientie. ſextū capitulū.

Circa tercium membrū principale ꝓpoſitum. ſcꝫ de fructibus obediētie accipio mihi loco thematis illud qđ ſcribitur geneſis. xxij. per memetipm iuraui quia feciſti rē hanc et nō pepercisti ſilio tuo vnigenito ꝓpt̄ me. bn̄dicā tibi ⁊ multiplicabo ſemē tuū ſicut ſtellas celi. et velut arenā que eſt in littore ma

ris. poſſidebit ſemen tuū portas inimicoꝝ ſuoꝝ. et benedicent̄ in ſe mine tuo oēs gentes terre. quia obediſti voci mee. Ecce quantā ꝓ miſſionē recepit mercedis a deo ꝑ angelum de celo. facta obediētia beatiſſimi patriarche abrahe. Eya gaudete ⁊ exultate oēs clauſtra les ⁊ viri religioſi. quia teſte origene vos quoqꝫ predictā angeli vo cem audietis. Nunc cognoui qm̄ times tu deū. quia nō peperciſti patri tuo, aut matri. filio tuo vel filie vel vxori. aut peperciſti pecu nie vel honoribus ſeculi ⁊ ambitionibus mūdi. ſed oīa ꝯtempſiſti. et oīa duxiſti vt ſtercora vt xp̄m lucrifaceres. Vendidiſti oīa ⁊ dedi ſti paupibus. et ſecutus es verbū dei. et regꝫ omniū principi per reli gionis vinculum adheres. Felix hac tue vite cōmuratione. felix ter quaterqꝫ felix. q̄ potuiſti mūdi blandientis illecebras ſupare Cam pus diaboli mūdus eſt. in quo cū mortalibus pugnā ꝯſerit. et quaſi leo rugiens circuit terrā et ꝑambulat eā. querens quē deuoret et ex tinguat. cuius inſidias qui formidare voluerit ſe mūdo ſubtrahat. ſe mundo occidat. non in hoc ſit mūdo corruptibili tanq̄ꝫ ciuis. ſꝫ tanq̄ꝫ ꝑegrinus et aduena. nō dormiat cū debeat vigilare. Caueat circūſpiciatqꝫ ne antiquus hoſtis ⁊ ꝯtinuus inſidiator aliunde late ret et improuiſus eſiliat. vbiqꝫ cogitet eū adeſſe. ⁊ quicquid inuene rit oculis gratū. auribꝰ melliflū. ſuaue olfactu. guſtu dulce aut de lectabile tactu. vel in quo mens rapiat̄ aut exciteт̄ appetitus. quic quid tale inuenerit eſcā infixā hamis putet. et ibidē latere nouerit inimicū. Quicquid in hoc campo eſt. diaboli telū eſt. Si in hunc campū carnalia ꝯcupiſcendo declinet̄. hoſti potentiſſimo vel̄ occa ſio pugne et ſpes victorie ꝓbetur. Tu autē bone monache vt ad te redeam dirupiſti vincula. ꝯtriuiſti laqueū. ⁊ liberatus ſeculū ⁊ mun di pompas taliter reliquiſti. quia hinc eleuatis alis ad religiōis al titudinē euolaſti. vt maxima tibi ſit indicta ꝑſeuerandi neceſſitas cauendiqꝫ ne per ꝓcipicia rediens in ruinā ad mundi labes. ⁊ quas fugiſti miſerias reuertaris. Quidā nanqꝫ dicunt mundū iſtum eſſe olentē fetidā ⁊ imūdiſſimā ſentinā turpitudinū. Quā fugere mun dicia mentis eſt. purificatio cordis. intellectus illumīatio. et ad hu ius aggrauātis corꝑis futurā glorificationē. quā ſperamus et credi

mus post aduentum domini ſola via. Heu heu munde corruptibilis munde corrupte. munde corrumpens quis te cognoſcet. quis te ſpernet. quis te fugiet. Utinam nudetur in oculis hominū turpitudo tua qua amatores tuos turpiſſimos efficis ꝛ imundos. vt te meliori conſilio fugiāt ꝛ euitent. Audi veritatem. Qui diligit mundū non eſt caritas patris in eo. Qui mundum diligit deum odit. Non eſt cum deo qui mundū amat. Per ſolam enim dilectionem cū deo ſumus. non increata illa caritas ſolum create caritatis merito poſſidetur. Nec cogitemus deum ꝛ mundū ſimul poſſe diligere ꝛ ſequi Cum autem ex dilectione ſpes perfecta oriatur. ſcꝫ eterne illius incorruptibilis glorie percipiendo. mundū diligendo q̄d ſperabimus Certe mundo perfrui abundare diuitijs explere voluptates alijs preſidere. que quidem via ſunt ad tartarū non ad celum. ad diabolum non ad deum. Et tamen tanta mentiū noſtratum cecitas eſt. ꝙ illa querimus ꝛ ad ea quaſi beatifica totius mētis viribus anhelamus. Excutiamus ergo has tenebras. et mundū relinquētes nos ad illud lumen inextinguibile conuertamus. Si enim ſicut ſacra teſtatur hiſtoria dum in mūdo manemus peregrini ſumus et aduene ſumus coram dn̄o. ꝛ noſtrum eſt inquirere patriā cum ſimus hoſpites ſuper terraꝫ. in eo diuertimus non manemus. Nam dies noſtri ſicutꝭ vmbra ſuper terram. ꝛ non eſt mora. Que cum ita ſint cur nō patriam veram inquirimus. Cur non ad illam celeſtem ad quā ſumus geniti ꝑperamus. Cur in itineris noſtri diuerſorio non ſolum retardantes viam ſed perdentes patriam cupimus permanere Et quoniā diuerſorium duo nobis ſignificat. aut locum ī quo viatores mox receſſuri declinant. aut locum in via vbi plures ſemite reperiuntur. ita ꝙ per vnam euntes ab alia declinamus. quid faciamus amatores mundi. Quāſtultum eſt in diuerſorio mentē et ſpem apponere. vbi mox ſumus etiā ſi ſtare voluerimus receſſuri. O quāta dementia tenet in hac mundi dilectione mortales. Diligimus exiliū. negligimus patriā. māſura ſpernimus. trāſitoria vere trāſeuntes amamus. Non poſſumus fateor corpore mundū iſtū exire. Hic enim gignimur. hic viuimus. hic nutrimur. mentē tamē hinc ſi vo

Interimus valemus elevare. Reſpiciamus dum in mūdo pergimus
ante pedes. Mundus iſte diverſorium eſt. plures ante oculos vie
ſunt. via voluptatis. via virtutis. via tranſgreſſionis. via obedi-
entie. via inferi. via celi. Quid faciemus o mortales. Ad volupta
tes infirma caro nos trahit. ad tranſgreſſionem diabolus. ad infer
num mundus. Continentia autem in deuȝ nos dirigit. obedientia
ducit. mundiqꝫ abrenūciatio deo nos vnit. Nos dormiamus in di
verſorio expectantes donec eijciamur. Si venire in patriam volu
mus ſurgendum eſt et ꝓperandum. via enim longa arta ardua et
laborioſa ſuperanda eſt. Longa quidem amatoribus mundi. qui a
deo in viam longiſſimam abierunt. arta divitibus quos oportet di
vitiarum dimittere ſarcinas. ſi volunt ad celoruȝ principem perue
nire. ardua voluptuoſis. quibus opus eſt mentem a ſenſibilibus re
vocare. et delectationē ſuam erigere in celis quam habebant in ter
ris. laborioſa negligentibus qui habent pugnare cum carne. lucta
ri cum mundo. certare cum diabolo. Surgamus ergo. nā brevem ⁊
compendioſam viam nobis efficiet caritas. amplā paupertas. pla
nam ſobrietas. facilem ⁊ amenam quotidiana victoria. et quod vi
ctorie premiū eſt. immarceſſibilis glorie ſpes non vacua. Suffici
at nobis de mūdo neceſſaria ſumere. et a malo quicquid fuerit am
plius reputare. Famē reprimi. ſitim extingui. ymbres et frigora pel
li ventorumqꝫ ⁊ eſtuum vim arceri natura deſiderat. Quicquid vl
tra ē a malo eſt. Videtis ni fallor dilectiſſimi fratres et filij aliqua
liter quid ſit mundus iſte quem fugiſtis. cuius fallacias vtilimum
arbitror denudaſſe. vt reliqui ſectatores mundi quid ament quo tā
perdite delectantur. quove tam miſerabiliter implicētur diſcuſſis
nebulis agnoſcant. Agere vos moneo gratias altiſſimo qui vos e-
duxit de vr caldeorum. id eſt de incentivo viciorum ſcȝ mundo. et
induxit in terram bonam melle et lacte manantē. hoc eſt ad religio
nem in q̄ua quotidie ſpiritualis dulcedinis percipere poſſitis ali
moniam. Non enim chariſſimi ſine divini numinis diſpoſitiōe fa
ctum putetis ꝙ cogitare cepiſtis qualiter in ſeculo pro trāſitorijs
dimittebatis eterna. et deniqꝫ creatorem pro creatura deſerentes.

a celeſti patre ſuſcepta portione ſubſtantie. que vobis contingebat profecti eratis in regionem longinquam. vbi deniq̃ cupiuiſſetis fame facta de porcorum ſiliquis ſatiari. Ad vos itaq̃ reuerſi diuine gratie lumine in tenebris effulgente. ſine qua nedum bona facere non poſſumus. ſed etiam velle preſertim efficaciter nō valeamus. Ad vos inquam qui pro ſecularibus occupationibus tranquillitatem religionis pro mundi delicijs. aſperitatem ordinis pro tranſacte vite ſuperbia in qua ſuperiores gradus elatis affectibus cupiebatis obedientie iugum non verbo ſolum ſed per effectum operis elegiſtis glorioſuꝫ nomen monachi aſſumentes. meus dirigitur ſermo. Qui hactenus vicijs viriſtis nunc virtutibus. hactenus vanis nunc ſolidis occupamini. Deniq̃ ſtabatis in mūdo quaſi ciues et incole toti in terrenorum amore ſubmerſi. nunc autem vos viatores agnoſcentes cepiſtis vos gerere peregrinos in terris. Et de timore ſeruili ſi quis in vobis tunc erat quo peccatores dei iudiciū metuebatis. ad timorem dilectionis et reuerentie quod declarat religionis electio. vos ad deum creatorem et redemptorem veſtrum laudabiliter cōuertiſtis. Ad vos ergo libellus iſte dirigitur. in quibus tm̄ gratia diuina valuit. q̄ fugiſtis carnem mundum et diabolum. que tria mors ſunt. et ſequimini deum patrem et filium et ſpiritum ſanctum. que tria vita ſunt. Itaq̃ relicto mundo deum et deo frui in quibus conſiſtit omniū futura mortalium immortalis beatitudo deſiderantes. vos religioni optimo conſilio et vinculo pene neceſſario dirccim tradidiſtis. Cathena quidez eſt qua rationalis creatura ſuo creatori deſiderioſa coniungitur vt ſe mūdo ſubtrahat. ſtatumq̃ perfectionis religionis dignitatem profeſſus. in dies magis atq̃ magis proficiens in illam perfectionem redigatur per gratiam. qua illi ſummo et ineffabili bono in quod omnia tendunt. imarceſſibilis et eterne glorie ꝑriceps religetꝰ. A q̄ religatiōe id eſt ꝑfecta nō ſolū iterata ligatiōe vocabulū illud credi pōt nō irrationabiliter deſcendiſſe. O vere vinculū. o p̄cioſa cathena. o ſalutare ligamē. o funiculū triplex. per mare ꝑ terras. inter ignes et gla

dios et quecūq̧ pericula excogitari poſſunt expetendū. Videamus ſi placet an vere funiculus triplex ſit hec de qua loquimur ⁊ quam ſequimur mundi contagione expiata modis omnibus religio. Triplex ni fallor cōſecratione voti totius religionis perfectio continetur. ſicut iuxta apoſtoli dictum. Quicquid in mundo eſt de tribus vnum eſt. ſcȝ concupiſcētia carnis aut oculorum aut ſuperbia vite. Concupiſcentie quidem carnis cōtinentie votū opponitur. Concupiſcentie oculoruȝ que profecto pallentis auaricie eſt. illa felix ⁊ locuplex electio paupertatis. quapropter deū cuncta dimittimus. que et ſic nos in via vacuos reddit ꝙ veniamus pleniores in patriam. ſic temporalibus exuit ꝙ induit nos eternis. noſcitur cōtraponi. Superbie autem vite quis neſcit obijci abdicationem ꝓprie voluntatis. ⁊ illam difficilis obedientie ſponſioneȝ. O felicem qui te cognoſcit religio. qui cognitam amplectitur. ⁊ amplexam conſtanter ꝓſequitur vſq̧ in finem. O via nedum parum nota ſed paucis via quidem difficilis arta ardua ⁊ laborioſa. deducens tamen in patriam. via quidem difficilis ſed virtutis. via mortalium ſed ad immortalia. via ſollicitudinis ſed ad metam perducēs trāquillitatis. et qđ dulciſſimuȝ eſt vita preter abrupta ſeculi dirigens ad amena ſpacia paradiſi. Tu ſtatus perfectionis licet non ſemper collectio perfectorum. tu ſcola veritatis. viciorum expultrix. regula morum et cultura virtutum. Tu cuſtos pudicicie doctrina obedientie mater honeſtatis magiſtra ſobrietatis. Tu victrix inſolentie. ſugatrix inanis glorie. fugatrix elationis. ſedatrix contentiōis. Tu precepta iubes. ad conſilia obligas. auges merita. aggrauas delicta. et qđ ſuper omnia maximū eſt tu ſola cum caritate vinculū es quo deo coniungimur et vnimur. Quapropter in policratico libro. vij. cap. xx. ſcribitur ſic. Firmiter tene ꝙ nulla vita fidelior. nulla ſimplicior. nulla felicior. q̄ȝ eorum qui in clauſtris humiliter degunt abiectione ſua degentes. obedientes prelatis ſuis in omni ſubiectione et reuerentia. non appetentes ſub obedie nomine dominatum. aut vagandi aut ociandi licentiam. vaſa ſua poſſidentes in ſanctificatio

ne ꝛ honoꝛe. preſtolantes in ſilentio et patientia ſalutare dei. a detractione ꝛ murmure alieni. excipiētes ab oꝛe domini inquiete verbum quod ſaluare poteſt animas ſuas. grata miſcētes cum deo colloquia. ꝛ quaſi terreſtres angeli ſunt totius mundane perturbationis ignari. Qui vero ad explendas neceſſitates egrediuntur humiliter. et in eis fideliter verſantur. et ſi non ſecurioꝛem plane vtilioꝛem exercent vitam maxima laude digni et reuerentia. Uerum propter diſſolutionem et inoꝛdinatam vitam quoꝛundam religioſoꝛū vere religionis gloꝛia non diminuitur. Nam religio in his qui eaȝ intrantes profitentur votis adeo vera a deo probata conſiſtit. vt nullius reprehenſionis aculeos reformidet. Siquidem carthuſienſes quaſi incentiue carnis triumphatoꝛes precipui vbiqꝫ clareſcūt. ciſtercienſes beati benedicti quem omniū iuſtoꝛum ſpiritu plenuȝ fuiſſe cōſtat precepta et veſtigia ſequuntur ad vnguem. cluniacenſes religionis foꝛmam multis tradiderunt. Heremite quoqꝫ ſolitudinem ſaluatoꝛis et filios prophetarum inſtitutionis ſue habēt auctoꝛes. Fratres templi machabeoꝛum exemplo ponunt animas ꝑ fratribus ſuis. In his tamen omnibus fideles inueniuntur ꝛ reprobi. nec ob id religionis aut profeſſionis veritas defoꝛmatur. Que enim profeſſio eſt aut que vnqȝ ſocietas legitur. in quam macula non irrepſerit Angelū apoſtatam legimus in primis fratribus parricidium. ꝑphetam reprobum. apoſtolum proditoꝛem. diſcipulos chꝛiſti perfidos. nec tamen coꝛrumpitur puritas perſiſtentium angeloꝛum. aut minus ſancta eſt ſocietas inuicem diligentium fratrū autꝫ prophetie gratia eſt in electis culpabilis. aut apoſtolatus in fidelibus contemptibilis. aut vita clauſtralis per varias diſſolutiones oberrantium. et ſeculariter atqꝫ carnaliter viuentium eſt infamis. ¶ Ad religionem ergo confugiendum eſt miſeris moꝛtalibus qui poſt mundi coꝛrumpentis illecebras incedentes abierunt accepta carnali poꝛtione ſubſtantie in regionem longinquam. et a deo longe factus eſt incolatus eoꝛum. Cogita qꝫ ſe immolauit in cruce chꝛiſtus. vt redemptos ſuo precioſo ſanguine moꝛte ſuſcepta ſalua

xcv. Immolemus ergo noſmetipſos vt ſaluemur in religione. Ara quidem maxima et ſanctiſſima eſt hec ſemper cum veneratione nominanda religio. in qua non terrenas fruges ſicut agricola reprobatus cayn offerimus. ſed ſicut paſtor ouium electus abel primogenita gregum et de ipſorum adipibus immolamus. Quid eſt autē terre fruges offerre. niſi deo de terrenis operibus velle placere. Quid eſt paſtorem ouium eſſe niſi ſenſus noſtros quos cū beſtijs cōmunes habemus paſtoralem curam aſſumentes regere. et ne beſtialiter vagentur cohibere. Nam ſacrificium deo ſpiritus contribulatus: cor contritum et humiliatum deus non deſpiciet. Sacrificium quidem abel figura religionis eſt. Nam ſicut in illo rerum omniū principi deo ex primogenitis ouium et ipſorum adipib⁹ immolatur. hoc eſt primi mentium motus conſecrantur. ita ſacram religionem profeſſi. deo primos mentis et vlteriores ſenſuum ſuorum affectus voluntatem ꝓpriam abdicantes offerunt et ſubmittunt. Et quoniam non qui incipit ſed qui perſeuerauerit coronā accipiet. cauendum eſt ne poſt immolande religionis ingreſſum. ne poſt illam obligatoriam ſanctiſſimi voti emiſſionem egrediamur foras in agrum. hoc eſt ad ſecularia redeamus. ne inſurgat in nos diaboli figura cayn ⁊ interficiat nos. Qui enim in agro fuerit id eſt mundi negocijs deditus. gladio iuxta propheticum oraculū morietur. Nam religio munda et immaculata apud deum hec eſt immaculatū ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. Quis autem infecto mundo poterit adherere. ꝙ mundus et ſine macula conſeruetur. Res magni diſcriminis eſt ignominiam ſeculi ſub religionis habitu circūferre impietatem ſub pietatis vmbraculo. et antichriſtū ſub chriſti veſtibus occultare. Nec te ſeducat hoſtis mūdus hoſtis diabolus hoſtis caro. Hactenus enim non fueras dei. eo ꝙ tue voluntatis dominus eſſes. nunc autem tue voluntatis dominiū amiſiſti. imo apud deū abdicatione voluntaria recondiſti. Caue quia quotiens illa ſine deo et vicarij eius hoc eſt prelati tui licentia ad ali

quid faciendum deflexeris rapine et ſacrilegij reus conſtitueris. Tunc autem ſine deo voluntatem flectimus. cum eam ad illicita declinamus. et ſi contra voti limites nobis aliquid indulgemus. Noli nos imo noli te decipere. ſi mundum et immaculatum intra cordis penetralia te non ſeruas. et pro peccatis tuis continuos gemitus non fundis. cum albas veſtes indutus ſis. Hypocrita quidē es. et nomine tm̄ carthuſienſis. Si ad mundum etiam ſola mente reuerteris apoſtata es. ſi extra obedientiam dei et regule vel prelati quodcunqꝫ etiam opus bonum feceris tranſgreſſor es. Lectum nanqꝫ tibi fuit ex ſtatutis noſtris in ipſo profeſſionis tue die. ꝙ nouicius profeſſione facta ita ſe ab omnibus que mundi ſunt intelligat alienum. vt nullius prorſus rei nec ſuppſius quidem ſine prioris licentia habeat poteſtatem. Licet enim multa et diuerſa ſunt que obſeruamus. vno tamen ⁊ ſolo obedientie bono cuncta nobis fructuoſa ſperamus. ¶ Debes ergo cautiſſime attendere ne deo mentiaris cui te vendidiſti propter regnum celorum. ſicut dictum eſt ſupra. Semper ergo mi dilecte fili verſetur ante mentis oculos dies illa profeſſionis tue qua te mundo moriens ante altare quaſi mortuum pro benedictione ſuſcipienda pretendiſti. Recordare iugiter obligationis tue cyrographum et verba illa formata ac etiam forte manu propria ſcripta. quibus te omnipotenti deo ſolenni voto pie atqꝫ humiliter dedicaſti. O te felicem mi monache ſi poſtq̄ ad aratrum manum poſuiſti te non conuertaris retro. ſi ſalutem anime tue imo animam tuam in dei prelatiqꝫ tui obedientia cōtinebis. Recordare inquam diem illam in qua de profundis clamaſti ad dominum ⁊ animam tuam apud terrenam detenta in ſalutis eterne premium ad ſuperos reuocaſti. Semel deo conſecratus es. ſacrilegiū erit ſi te iterum conuerteris ad terrena. Time creditorem cui te indiſſolubiliter obligaſti. Time dn̄m cui volūtatis tue dominiū tradidiſti. Time quidē dn̄m. et inquire que beneplacita ſunt illi. Quid autem ſibi placeat ſapiens admonet et prophe

ta confirmat. Jnquit enī ille. Si quid vouiſti deo non moreris red
dere. diſplicet enim illi infidelis ⁊ ſtulta ꝓmiſſio. Reddat vt iubet
apoſtolus vnuſquiſqꝫ prout deſtinauit in corde ſuo. non ex triſticia
aut neceſſitate. hylarem enim datorem diligit deus. Qꝫ ſi dede-
rit tibi dominus. dabit enim ſi voles et voti non peniteat tui. ſi nō
in neceſſitatis triſticia ſed in leticia voluntatis ꝓmiſſa perſoluas
non triceſimū de tui ſeminis hoc eſt voti largitate fructum. nō ſexa
geſimū ſolum. quorum ille ſimpliciter chriſtianis iſte vero clericis
reſeruatur. ſed centeſimū altiſſime perfectionis fructum accipies.
qui conſummatiſſimis competit religioſis. Tu enim teipm volun
tatem ⁊ opera tua. deo religionē ingrediens dedicaſti. Hoc eſt vere
ſacrificiuꝫ iuſticie qđ edificatis muris hieruſalē dominus acceptat
cum totus homo totus redditur creatori. Hoc eſt vere holocauſtuꝫ
id eſt totū incenſum. in quo totum qđ ſumus ⁊ poſſumus deo com
mittimus. ⁊ nihil in noſtra relinquimus poteſtate. Hoc nō faciūt
qui ſine voto opera ſolū offerunt. ⁊ ob id apud dei benignitatē nō
eſt dignum ipſos tantūdē quantū voti obnoxios promereri. Quis
plus gratie meretur. an qui ſolum fructus arboris ſic ſuperiori do
naret ꝙ ad illorum preſtationem niſi quantū placuerit ſibi non te
neatur. an qui arborem donat ⁊ fructus tali conditiōe. ꝙ etiā poſt
donationem nequit reuocare. Nemini dubium illum qui plus do
nauit plus mereri. Plus aūt largitur qui fructus ⁊ arborem. q̄ꝫ qui
ſolum fructus exhibeat longeqꝫ plus qui taliter in perpetuū donat
ꝙ retractare non poſſit. q̄ꝫ qui taliter preſtat ꝙ vlterius ſi non ve
lit impune valeat non preſtare. Subiungemus igitur religiōe vo
luntatis arbitrium letanter et totaliter deo ſuoqꝫ vicario prelato.
vt obedientes eideꝫ q̇cquid facimus operemur. ac vt bonitate ſua
ad preparatum celorum regnū non nos actores ſed ſola inſtrumen
ta bonorum que facere dicimur acceptando gratuite perducat. O
felicem contractum. o vere lucroſe permutationis auctionem. Re
ligione voluntates noſtras quibus ſola mortalia offendentia et
dampnantia opera poſſumus deo concedimus. vt coexiſtente no
bis deo vitalia meritoria et deum placantia faciamus. Verum

quātū nobis minui videt̄ arbitriū. tantū noſtris opibus vite cumulat̄ et meriti. Exemplū habemus ī beatiſſima vidua eliſabeth. que p̄dicta oīa optime ſciens. ꝯſentiente marito cuiuſdā viri religione p̄cipui ſcꝫ magiſtri conradi adeo ſe ſubiecit voluntati. vt quicquid ille p̄ciperet. ipſa cū reuerentia et multo gaudio adimpleret. vt ex hoc et obedientie ꝑciperet meritū. et dn̄i ſaluatoris q̄ factus ē obediens vſqꝫ ad morte̅ imitaret̄ exemplū. Magiſter autē predictus ſepe ſibi moleſta et cōtraria imponebat. et quos amplius diligere videbat̄ ab eius ꝯſortio ſeparabat vt eius voluntatē frangeret. ⁊ ipm̄ ſuū affectū totaliter in deū dirigeret. Sed in his oībus inueniebat̄ velox ad obedientiā. ⁊ ꝯſtans ad patiētiā. Sed qm̄ hec diſputatio de mūdi fallacijs ⁊ laude religiōis me longius q̄ꝫ arbitrabar a propoſito traxit. enarrando ſub breuitate ipſius ſctē obedientie fructꝰ ꝓſequar quantū dederit om̄ipotens deus. cui eſt honor ⁊ gloria in ſecula ſeculoꝝ Ameu.

De fructibus obedientie. vij. ca.

Primus itaqꝫ fructus virtutis obediētie eſt. ꝙ pacem dat et ſeruat religioſo. Qui enī minus eſt obediēs frequentes habet turbatiōes. quia nō eſt ꝓmptus ad multa. que ſibi imponunt̄. ad que ſi eſſet ꝓmptus nō turbaret̄. ſed pacem haberet Jdeo dicit̄ ꝓuerbioꝝ. xiij. Qui timet p̄ceptū in pace verſabit̄. Solus quidē obediēs eſt. qui cū timore p̄ceptū ſui p̄lati recipit. Sic intelligo ꝙ glorioſorū terre vere fidei principū alter ſeruos dominis carnalibus obedire p̱ oīa. alter vͦo ſubditos eſſe in oī timore dn̄i precipit. illud adijciēs vt hoc nō tm̄ bonis ac modeſtis exhibeant. ſed etiā diſcolis. Neqꝫ enī ꝺ dn̄o iudicare ſeruū decet. ſed mores eiꝰ qualeſcūqꝫ perferre. Quo enim immicior dn̄s aut p̄latus. eo et clarior deoqꝫ acceptior obediētia ⁊ patiētia ſubditi ſeu ſerui eſt. Vn̄ poeta laureatus franciſcus petrarcha. ij. libro ſuo ꝺ remedijs vtriuſqꝫ fortune. dolori ꝯquerēti ꝺ duricia ⁊ ꝑuerſitate dn̄oꝝ ſeu p̄latoꝝ reſpondet ratio. Nulla re melius q̄ꝫ dilectōe ⁊ obſequio mollient̄ ſcꝫ duri p̄lati. et fortaſſis adeo vt qꝺ obediētibus accidit. inde tibi ventura libertas ⁊ pax. vn̄ te ſeruū luges aut ſubiectū. Deinde dolori cōque

renti et dicenti.imperioſus ꝛ difficilis eſt dominus ſeu prelatus.re ſpondet nō ſine cauſa illi in ſortem obueniſſe tecum in animo tuo pone. Quicquid ergo iubet q̄zuis difficillimū ſed honeſtum. deuz ipſum iubere credito. Sic ergo per omnia prelatis obediant ſubdi ti ſi iuſta precipiunt. Non difficultas retrahat non labor non ne gata premia non irrogata ſupplicia. Unde apoſtolus cum ſeruos per omnia dominis obedire precepiſſet ſubaudis dūmodo iniuſti cia et inhoneſtas abſint.addidit. ¶ Non ad oculum ſeruiētes qua ſi hominibus placentes.ſed in ſimplicitate cordis timentes deum. Hec ille. ¶ Secundo obedientia acquirit religioſo gratiam maio rum ſuorum. Sicut enim ſillaba indifferens. eſt multum accepta verſificatoribus quia poſſunt de ea facere qđ volunt ſiue breuem ſi ue longam.ita ꝛ vere obediens prelato ſuo accept⁹ eſt.quia poteſt de eo facere quod vult. Exemplum habemus in vitiſpatrum de ab bate ſiluano.qui cum quereretur a quibuſdaz quare diligeret diſci pulum ſuum marcum pre alijs.duxit eos per cellas fratrum. et vo cans vnum non ſtatim venit. Similiter ꝛ multi fecerūt. Cum au tem veniens ad cellam marci vocaſſet eum.ipſe relicta littera im perfecta quam ſcribebat ſtatim venit ad euz. Quo viſo dixit abbas eis. Ecce quare plus diligo euz. Et illi dixerunt. Vere et plus dili gendus eſt a te.quia deus plus diligit eum. Talis etiam erat paul⁹ qui de ſe prime ad corinthios.x.ait. Ego per omnia omnibus pla ceo.non querens quod mihi vtile eſt ſed quod multis. Unde eccle ſiaſtici.xxiij. Reſpicite quoniam non ſoli mihi laboraui. ſed omni bus exquirentibus diſciplinam. Auguſtinus. Quanto amplius rē cōmunem q̄z ꝓpria veſtra curaueritis.tanto vos amplius profice re noueritis. ¶ Tercio obedientia totam congregationem quam inobedientia ſumme ꝑturbat pacificat. In cui⁹ figura primi mach abeoꝝ.xiiij.legitur ꝙ ſiluit terra.id eſt in pace fuit om̄ibus diebus ſymonis qui interpretatur obediens. ¶ Quarto obedientia vtilē hominem facit congregationi ſue. Bonus enim obediens eſt ſicut aſina que erat in hieruſalem cōmunis.quam quilibet poterat acci

pere ad quoſcunqꝫ vſus. Et felix qui poteſt dicere cum pſalmiſta. Vt iumentum factus ſum apud te. tenuiſti manum dexteram meam. et in voluntate tua non mea deduxiſti me. ¶ Quinto obedientia cuſtodit a periculis peccatorum. Exequens enim obedientiam eſt in negocio regis celeſtis cuius mandatum exequitur. et ideo eſt ſecurior q̄ꝫ qui eſt in proprio vt mercator. Vnde gregorius dicit Sola obedientia virtus eſt que ceteras virtutes menti inſerit. inſertaſqꝫ cuſtodit. ¶ Sexto obedientia facit hominem nobiliſſime triumphare videlicet de hoſte fortiſſimo ſcilicet proprio animo. cui qui dominatur melior eſt ſcd̄m ſalomonem expugnatore vrbiū a quo quidem animo ⁊ ſenſu multi vincuntur. poſtq̄ꝫ vicerunt carnem mundum et dyabolum. ¶ Septimo obedientia facit deo ſacrificium acceptiſſimum. Per pietatem enim offeruntur deo res temporales. per abſtinentiaꝫ propria caro. per obedientiam vero propria voluntas. Primi regum. xv. Melior eſt obedientia q̄ꝫ victima. quia ſcd̄m gregorium. Per obedientiam propria voluntas mactatur. Tanto igitur quiſqꝫ citius deum placat. quanto repreſſa ante eius conſpectum proprij arbitrij ſuperbia precepti ſe immolat. ¶ Octauo obedientia facit preces apud deum efficaces. Vnde auguſtinus in libro de opere monachorum. Citius exauditur vna oratio obediētis q̄ꝫ decem milia contemptoris. Vnde gregorius. Si obedientes fuerimus prepoſitis noſtris. obediet deus orationibus noſtris. Et hoc iuſtum eſt. Qui enim prelatum audit et ei obedit. deū audit et ei obedit. Iuxta illud. Qui vos audit me audit. et qui vos ſpernit me ſpernit. Et ideo etiam dicit moyſes ad murmuratores et inobedientes. murmur veſtrum non eſt contra me ſed contra dominum Exodi. xvi. Vnde gregorius ſuper leuiticum omelia. xi. Seruus ſi domino irreuerens ſit. id eſt ſubdit⁹ ſi prelato inobediens fuerit. per hunc corporalem dominum et prelatum in dominum maieſtatis contumeliam iactat. ¶ Nono obedientia ſūme ditat meritis. Sicut eni mercator qui circa omne genus negociatiōis ⁊ oīni tempe ⁊ in p̄cioſis mercibus negociatur fa

cile ditatur. ita et vere obediens. quia in omni tempore ⁊ opere me
ret. Et ideo bene pōt dici obediētie illud ꝓuerbiorꝫ vltimo. Mul
te filie ſcꝫ virtutes ſpūs ſancti filie. ꝯgregauerūt diuitias. tu ſuper
greſſa es vniuerſas. Ecōtra inobediētia oībus meritis hoīem ſpo
liat ac pauperē facit. Nā vt ſupius dictū eſt. per inobedientiā ani
marū opera nō reſpiciunt. orationes ⁊ vota nō ſuſcipiunt. ꝯtingitqꝫ
inobediētibꝰ illud aggei primo. Seminaſtis multū et intuliſtis pa
rū comediſtis ⁊ nō eſtis ſaturati. bibiſtis ⁊ nō eſtis inebriati. Intel
lige de cōmunione corpis xpi ſacramētaliter et nō virtualiter vt iu
das. Et ſequit ibidē. Et qui mercedes ꝯgregauit miſit eas i ſaccuꝫ
pertuſum. De ſacco quippe ptuſo aliūde exit qđ aliunde immittit
quia inobediētes meritū qđ ex bono ope acquirūt per inobediētiā
perdūt. ¶ Decimo obediētia ad maiorē pducit gloriā. Vnde legit
in vitiſpatrū qꝫ quidā ſenex vidit quatuor ordines in celo. vnuꝫ in
firmantiū et gratias agentiū. aliū infirmis miniſtrātiū. aliū in ſoli
tudine degentiū. aliū viuentiū in obediētia. et hic erat ſup oēs. Et
cū quereret rationē dictū eſt ei. qꝛ alij qđ faciūt. faciūt ſcđm volū
tatē ſuā. hi autē ꝓprias volūtates abdicātes qđ faciūt. faciūt ſcđm
iuſſionē patris ſpūalis qđ eſt maius. et ideo ducit ad gloriā maio
rem. Ad philippeñ. ij. Factus eſt obediēs vſqꝫ ad mortē. ꝓpter qđ
et deus exaltauit illū. Ipſa eniꝫ filij dei obediētia adeo meruit exal
tari. vt ad gloriā eius flectatur omne genu. Itaqꝫ obediētie ſtipēdiū
eſt regnare. obediētie ſeruus ſeu operator rex eſt hominū. ſocius an
gelorꝫ. horror demonū. ¶ Vndecimo obediētia homini obediēti di
uinam miſericordiā impetrat Eccl̄iaſtici. x. Eris velut filiꝰ altiſ
ſimi obediens. ⁊ miſerebit tui magis qꝫ mater. Igit quodcūqꝫ pōt
manus tua in opibus obediētie inſtanter operare ꝯſulit ſapiēs Ec
cleſiaſtes. ix. ſciēs qꝫ ſicut dicit poeta laureatus libro ſuo primo de
remedijs vtriuſqꝫ fortune magnū ſatis ipa ſibi virtus eſt premium.
Conſciētia bonorꝫ operꝫ nihil eſt dulcius. Nō te retrahat ab hone
ſto deſperatio pmiorꝫ. qꝛ nullū etiā in hac vita recte factū pmio ca
ret. cuius vt ſapiētibus placet fructus vberrimus ē feciſſe atqꝫ in ſi
lentio meminiſſe. Nihil qꝫ dulcius ē bene ⁊ obediēter expēſi tēpo

ris memoria. Tempus ergo non eſt vane expendendũ. q: ſcḋm ber
nardũ Nihil p̄cioſius tempore. ſ; heu nil eo hodie vilius inuenitur
Tranſeunt dies ſalutis ⁊ nemo recogitat. nemo ſibi diem perire et
nunq̄z redditur cauſat. Et iuxta ſententiā eiuſdē. ſicut capillus de
capite. ſic nec momentũ de tempore peribit indiſcuſſum qualit̄ fu
erit a nobis expenſum. Non igit̄ ocioſis operibus ꝯſumamus tem
pus. qḋ nobis ad agendā penitentiā ad obtinendā veniā. ad acqui
rendā gratiā. ad ꝓmerendā celeſtem gloriā miſeratio diuina indul
ſit. ¶ Unde notandũ ꝙ tempus modo datur. ſed poſtmodũ aufert
modo tēpus iuuat poſtmoduz aduerſabit̄. tēpus modo eſt ſ; poſtea
finietur. Datur dico tēpus modo ad merendũ ⁊ penitendũ. Juxta
illud eccleſiaſtici. xvij. Numeꝝ dieꝝ ⁊ tempus dedit illi vt ſcȝ domi
nus temporis eſſet ⁊ in tempore peniteret ⁊ mereret̄. Seneca in ꝓ
uerbijs. Oia aliena ſunt a nobis tempus tm̄ noſtꝝ eſt. quotidie de
terior eſt poſterior dies. Poſtmodũ tempus auferetur. Juxta illud
pſalmiſte. Cuz accepero tēpus ego iuſticias iudicabo. Accede igit̄
peccator cũ fiducia thronũ miſericordie dũ licet appellare. dum ad
huc dies eſt comparatiōis. dũ miſericordia ſedet in throno ſuo que
exuperatur iudiciũ. caue ne differas quouſq; dñs acceperit tēpus a
te. tunc vtiq; iuſticias iudicabit nec appellare licebit. ¶ Scḋo dixi
ꝙ modo tempus iuuat Primi machabeoꝝ. xij. Ut vidit ionathas
quia tēpus euz iuuat. elegit viros et miſit illos romā ⁊c. Poſtea ad
uerſabitur Trenoꝝ. j. Uocauit aduerſuȝ me tēpus vt ꝯterat electos
ſuos. ¶ Tercio dixi ꝙ tēpus finietur Apocalip. x. Jurauit angelus
per viuentē in ſecula quia tēpus amplius non erit. Jdeo valde be
ne concludit ap̄l's ad gal̄. vj. Ergo dũ tēpus habemus operemur
bonũ ad omnes. ¶ Jtē ſciendũ ꝙ iſtud tempus eſt labile breue et
acceptabile. quia labile redimendũ eſt. Ad epheſios. v. Redimētes
tempus qm̄ dies mali ſunt. Quoniā breue. conſeruandũ eſt Eccle
ſiaſtici. x. Fili ꝯſerua tempus et deuita a malo. Quoniā acceptabi
le. ſalubriter expendendũ eſt. ſcḋe ad coꝝ. vj. Ecce nunc tempus ac
ceptabile. ecce nunc dies ſalutis. Sed heu tēpus benefaciendi dñe
diſſipauerunt legē tuā. De quo in policratico libro. j. ca. j. ſic ſcribi

tur. Quis eo indignior eſt qui ſui ipſius ꝯtempnit habere noticiā.
qui tempus qđ parca manu datum eſt ad menſurā in viſum vite
et ſolum reparari non poteſt vſuraria quadam acceſſione ⁊ penali
repetendum in vite diſpendia ꝑdigit. et in contumeliam auctoris
effundit. Ad hoc ſane naſci hominem. ad hoc ei dari tempus ꝯſtat
vt creatorem ſuum colat amet cogitet. quicquid hinc excidit perdi
tur. Videte ergo quantū perditi temporis eſt. quantūq; non perdi
ti. Idcirco ſtudeat vnuſquiſq; obedire ſtatutis ordinis carthuſien̄.
in prima parte capl'i. xlj. vbi ponitur talis diſtinctio horarum. vt
ſciamus quomō vtiliter expendere debemus tempus noſtrū. Spa
cium inquiūt vel a prima vſq; ad terciā hyemis tempore. vel a ma
tutinis vſq; ad terciam eſtate. diebus omnibus exercitijs ſpirituali
bus mancipamur. A tercia vero vſq; ad ſextā ferialibus diebus ma
nuū deputatur operibus. que tamen opera ſaltem breuibus volu/
mus orationibus interrūpi. Spacium vero qđ ſexte noneq; intereſt
quieti deputatur eſtate. ⁊ qđ nonam veſperaſq; diſcriminat manu
alibus deputatur operibus. Semperq; in operando ſaltem ad bre
ues. ⁊ quaſi iaculatas monemus oratiōes recurrere. Porro a ſpacijs
operi manuū deputatis vtilitatē non intendimus excludere lectio
nis. A veſperis vſq; ad completoriū ſpiritualib⁹ opera datr̄ in qua
drageſima vſq; ad completoriū licet manualia operari. Poſt com
pletorium nequaq; vltra multū differimus accubare. Monemus
etiam horis ad quietem deputatis dormitioni magnum ſtudiū im
pendere. quo temporibus ceteris alacriter vigilare poſſimus. Hec
omnia ibidem. Scđm hāc ordinationem expendere curemus tem
pus noſtrum. Nam ⁊ monachoꝝ legiſlator fundamentum ſtatuto
rum noſtrorum. beatus ſcȝ benedictus precepit vt omnes magiſtrā
regulam ſequantur.

¶ Octauum capitulum.

ya ergo chariſſimi ⁊ deſiderantiſſimi fratres huic glorio
e ſe ⁊ excellentiſſime virtuti obedientie ceterarūq; virtutū
primicerie. de qua tamen vtilia ⁊ glorioſa in ꝑſenti ſpecu
lo veſtro. qđ ſpiritu ieſu operāte ad veſtrā edificationē collegi ſpe
culari poteſtis vltro vt occurratis conſulo. venientē ꝑ mandatū ꝑ

lati. leto animo vel patentib⁹ vlnis excipientes atq amplectētes vt enim reſiſtentibus ꝑmoleſta. ſic amantibus ꝓiocūda eſt. Iugū qui fert volens leue efficit. Sed heu oēs fere de numero ſtultoꝝ filioꝝ ſumus. de quibus ſic dicit ancelmus libro ſuo de ſimilitudinibus. Propria voluntas cuidam herbe venenoſe ⁊ mortifere ſimilatur. quā quidam medicus peritiſſimus ꝓgeniei cuiuſdam primis parentibus interdixit. cōminans q ſi ex ea comederent. leproſi effecti interirent. At illi preceptis eius obedire noluerunt. ſed ex eadē arbore comederunt. vnde ⁊ leproſi effecti leproſos filios genuerūt ⁊ vt medicus cōminatus eſt mortui ſunt. Quoꝝ filij licet parentes ſuos cognouerunt herba illa infirmatos fuiſſe ⁊ mortuos. ſeq ipos lepra percuſſos. eandem tamen herbam ſuper omnes alias diligūt inde cibos ſuos condiunt. ⁊ mane ⁊ veſpere quaſi ꝓ medicamento accipiunt. Hi q̄ ſint dementes omnis qui audit aduertere poteſt. Sed nec minus dementant̄ qui ꝓpria volūtate vtunt̄. Nihil itaq illis dementius qui nihil vtuntur ſua mēte libentius. Hec ille. Verum ne nobis deterius ſpiritualiter contingat ſcientibus ꝓpter inobedientiam primos parentes noſtros periſſe. noſq ꝓpter eam in originali peccato natos ⁊ morituros. audiam⁹ ſinguli libenter. imo ſuſcipiamus tāq̄ epiſtolā amatoriā celitus nobis miſſam āmonitionē venerabil̄ petri bleſeñ. cuidā monacho ita ſcribētis. Dediſti inquit manū tua monaſtice ꝓfeſſiōi. curſum queſo tue ꝯuerſatiōis attēde. Ex quadā enī obligatiōe que tue annexa eſt ꝓfeſſiōi. exigit̄ a te ſpiritualiū frugū menſura ꝓpenſior. vt ſis deuotior in oratione in lectōe ſtudioſior. in caſtitate cautior. patiētior in duris. in riſu ratior. ſuauior ī ꝯuerſatōe. grauior in vultu ⁊ geſtu ⁊ habitu. moderatior in v̄bis. ꝓfuſior in lacrimis. ī caritate feruētior. Redde ꝯſcientie tue de quotidianis actib⁹ rationē. Vide ſi diem et noctē ſine cuiuſlibet pcti macula trāſegiſti. ſi minus legiſti aut oraſti. ſi in v̄bo ſi in cibo ſi in potu. ſi in ſomno temperantie modum exceſſiſti. et ſcias nō modicam eſſe temporis illius iacturam. quod in ocio aut fabulis expendiſti. Verbum hieremie eſt. Bonū eſt viro cum portauerit iugū ab adoleſcentia ſua. ſedebit ſolitarius ⁊ tacebit. et leua

bit ſe ſupra ſe. Vereor ne ſenſu ↄtrario ⁊ peruerſo leuabis te ſupra te
non humiliter ſentiens. ſed exaltās te ⁊ ambulans in magnis ⁊ mi
rabilibus ſupra te. habens voluntatē ꝓpriā abbatē ſeu p̄latū. Sed
certe nulli prelato aut ſubdito voluntatē ꝓpriā ſequi licet. Nam ⁊
monachoꝝ legiſlator quaſi edicto precipit generali vt oēs ſequan
tur magiſtrā regulā. et ab hac lege nec abbas nec prior excipit̄. Ver
bum apoſtoli petri eſt. Caſtificantes inquit corda veſtra in obedi
entia caritatis. vt ſcꝫ ſubiectus voto alacri obediat. ⁊ affectio filia
lis paternam reuerentiam ſemper pre oculis habens nullis artata
limitibus ſe occurrēti deſiderio in latitudinem caritatis infundat.
Quicquid ergo tibi prelatus iniūxerit ſic illud amplecti debes. ac
ſi deus ipe p̄ciperet. nam et ſi etiā impoſſibilia iniungant̄. iuxta re
gule tenorem confidens de adiutorio dei ex caritate obedias. Bea
tus benedictus quoqꝫ ꝓteſtatur deo impendi obedientiā que maio
ribus exhibetur. Ad p̄latos loquens dn̄s dicit Qui vos ſpernit me
ſpernit. ⁊ qui vos audit me audit. Perniciosum igitur eſt ſuū quali
tercūqꝫ ſcandaliſare prelatum. Nam ſi ſuper ſcandalo puſillorum
terribilem penam ſtatuit deus. quid erit de ſcandalo prelatorum.
Sane in omnibus que a prelato iubentur generaliter dāpnabilis
eſt contemptus. et ſicut caritas cōmendat obedientie meritum. ſic
rebellio accumulat inobedientie malum. Species ↄtumacie eſt de
modo mandati inquirere heſitare diſcernere aut differre. In ↄtra
ctu enī obedientie non habet diſputatio aut diſceptatio locū. Naꝫ
ſi in diſcuſſionē aut ſuſpicationē ea que tibi ſunt mandata dedure
ris. ad lignū ſcientie boni ⁊ mali manum preuaricationis extendis
Nimis delicata eſt hec obedientia tranſiens in deliberatiuū gen⁹
cauſe. Non ē hoc in auditu auris obedire. nō eſt hec regularis obe
dientia ſine mora. ſed aſtutia tergiuerſatrix ⁊ aperta ſuꝑbia. Si au
tem vite nequioris eſt abbas vel prelatus. ei tamē ex caritate obedi
re oportet. Scriptū eſt enim. Que dicunt facite. que aūt faciūt no
lite facere. Contēptū igitur ſuꝑ oīa caue. Naꝫ ſi et dominus quan
doqꝫ pro peccatoribus ⁊ tranſgreſſoribus teſtimonio ꝓphete roga
uerit ne perirent. licet pro crucifixoribus ſuis orauerit. licet eccleſia

oret ꝑ ſciſmaticis ⁊ iudeis. nec deum tamen nec eccleſiam pro con temptoribus vnq̄ȝ intercesſiſſe reperies. Super ꝯtumacia tamē et contemptu ſanctoꝝ patꝝ prudentia diſpenſauit. ⁊ ꝯtra inobedien tie malum ꝓpoſita eſt tranſgreſſoribus penitentie medicina. Hec ille. ¶ Quoniā ergo conſtat ſubditos grauiſſime periclitari et in damnationis periculo ꝯuerſari. ſi inobedientes ac rebelles ſuis pre latis extiterint. aut ꝯtra eos corde aut ore murmurauerint. deberēt prelati curare oīno ne ſubditis ſuis ad hoc cauſam ſiue occaſioneȝ darent per duriciam ſuam ⁊ auſteritatem. Contra quam quidē du riciam datur admonitio Prouerbioꝝ. xxv. Aufer impietatem ꝺ vul tu regis. ⁊ firmabit̄ iuſticia thronus eius. Vbi ſic dicit gloſa rabani Qui p̄ſunt populis ſi volūt firmū eſſe ſoliū ſemꝑ hylaritate ⁊ gra tia vultus plenos exhibeāt. ne ꝑ arrogantiā ⁊ duriciā rigidi plebis odiū incurrāt. Hieronimus quoqȝ in epl̄a prima ad thimoth. iij. ca. Oportet epiſcopū irrephenſibilē eſſe ⁊ nō iracundū ſic dicit. Nihil eſt fedius p̄ceptore furioſo, qui cū debeat eſſe manſuetus ⁊ humilis e diuerſo toruo vultu. trementibus labijs. rugata fronte effrenatis ꝯuicijs. facie inter ruborē ⁊ pallorē variata ꝑſtrepitat. ⁊ errātes nō tantū ad bonum ꝑtrahat quantū ad malū ſua ſeuitia p̄cipitat. Et auguſ. in libro de paſtoribus. Si multas oues ideȝ ſubditos errare plangimus. ve quoꝝ cornibus id eſt duricijs factū eſt. Bernardus etiā ſuꝑ cantica Prelatos ad pietatē lenitatēqȝ exhortās ait. Diſci te p̄lati ſubditoꝝ matres vos eſſe debere nō dn̄os. Studete magis amari q̄ȝ metui. Et ſi interdū ſeueritate opus eſt paterna ſit non tyrannica. Matres fouēdo. patres corripiēdo vos exhibeatis. Su ſpēdite v̄bera ꝓducite vbera. pectora lacte pingueſcāt nō typo tur geſcāt. Hec ille. Dn̄ petrꝰ bleſen̄. cuidā abbati ſcribēs ait. Et ſi mo nachoꝝ electio fecit te fratꝝ tuoꝝ pricipē. nō tn̄ abſtulit eſſe fratrē Quāto maior es humilia te in oībus. Audi humilē ⁊ terribilē xp̄m Qui maior eſt veſtꝝ. fiat ſicut minor. Principem te ꝯſtituerūt frēs tui. eſto quaſi vnus ex illis. Benedictus baſilius arſenius duo ma charij multiqȝ alij magiſtri religiōis idip̄m ſentiūt. votū ſcȝ religio ſe ꝓfeſſiōis acceptū ſemel nulla occaſiōe poſtea irritandum. Te ho

noꝛ aſſumptus a ꝓfeſſione ⁊ votis que diſtinxerunt labia tua non exemit. ſꝫ ad eius obſeruantiã fortius alligauit. Si iugū dñi porta ſti hactenus. illud ãmodo patiẽtius feras ⁊ viuas regulariter inter eos quos ad formã vite regularis informas. Alioquin notaberis il lo euãgelij vbo. alligãt onera grauia ⁊ impoꝛtabilia et imponũt in humeros hoim. digito aũt ſuo nolũt ea mouere. Itaqꝫ docens tuis diſcipulis eſſe cõtraria tuis factis iudicas nõ eẽ agẽda. Subditi te honorãt ſꝫ plus onerãt. Quicqđ lãguidũ quicqđ egrũ quicqđ mar cidũ in monaſterij viſcerib⁹ latet. totũ tibi tractãdũ curãdũqꝫ obti git. Durũ op⁹. Quo primũ die abbas aut prioꝛ factus es tibi viue re deſijſti. Libertas inde ⁊ reqes ⁊ iocũditas abiere. ꝓ his ſeruit⁹ la boꝛ occupatio afflictio ⁊ moꝛdaces ſubierũt cure. Iã nõ viuis et ſi ſpires. Occupatoꝝ eni vita mors ẽ. qui cũ miſeri oẽs ſint. illi ſunt omniũ miſerrimi qui ꝓ alijs voluntarie ⁊ ꝓpria ambitiõe occupã tur. Iã dixi quo die plationẽ aſſumpſiſti. tibi moꝛiens alijs viuere incepiſti. qđqꝫ duriſſimũ ẽ ingratis ⁊ murmuroſis eſtimatorib⁹ la boris tui. Scito te ſeruire querulis. ⁊ vix tibi obitũ ante gratiã rela turis. Dulce nihil. nihilqꝫ tranquillũ. ſpes amara ⁊ turbida preſi dentiũ ſors. Quãti nẽpe negocij ſit multos coꝛrigere hinc patet qꝛ ſeſe coꝛrigũt pauciſſimi. Prius ergo cuſtodi teipm. vt ſecurius ꝓcu res cuſtodiã alioꝝ. Cõmiſſa eſt tibi villicatio grauis. villicatiõis hui⁹ rõnẽ exactiſſime reqret terribilis in iudicijs ſuis deus. Teſte aũt gregoꝛij platus tot coꝛonas ſibi multiplicat. qt deo aĩas lucri facit. Prelati etiã ſcire debẽt qꝛ ſi pueꝛſa ꝑpetrant. tot moꝛtibus digni ſunt. qt ad ſubditos ſue perditiõis exempla trãſmittũt. A te igit̃ prius ⁊ deinceps a ſubditis erplantare ſtudeas diſſolutionũ ꝓ pagines veternoſas et auferre ſcandala de regno dei qđ intra vos eſt. nec in aĩe tue diſcrimẽ reſerues hoc officiũ angeloꝝ meſſoꝛib⁹ qui bus hoc miſteriũ in die tremẽda celeſti diſpẽſatiõe debet. Omni dili gẽtia cuſtodi coꝛ tuũ vt exẽplo ſis alijs. Mitte manũ tuã ad foꝛtia et ſcias qꝛ diſſoluta ẽ oĩs domus in qua nõ imperat diſciplina teſte beato gregoꝛio. Ars artiũ eſt regimẽ aĩaꝝ. Aĩas autẽ nõ potes re gere niſi diſciplina mediãte. vt ſit iuſticia ⁊ iudiciũ ꝑparatio ſedis

tue. Flagella filios tuos. ꝛ ſapientis teſtimonio coꝝ animas libera
bis. In omi tñ exercitio diſcipline miſericordia primas partes ob-
tineat. vt qđ rigor exaſperauit verbo aut verbere pia manſuetudo
remulceat. Non ſis pnus ad iracundiã. nõ impetuoſus ad ꝯtumeli
as. nõ pceps ad ſentẽtiã nõ vehemẽs ad vindictã. Verba et opera
tua pdicet caritas ꝛ informet affectio. nec attẽdas quid tibi ſit vtile
ſꝫ quid multis. Caritas enĩ que ſua ſunt nõ querit. Nec vtilitates
tuas ꝓcurabis efficacius. q̃ȝ ſi cõmoditati ꝛ ſaluti fraterne tua dili
gẽtia impẽdat. Nõ ſis faſtuoſus in vultu. nõ vultuoſus in verbis.
nõ nimis exaſperãs. nõ notabilis in veſtitu. Dilectus eris deo ꝛ ho
minibus. ſi ꝯſciẽtiã ꝛ actus tuos oĩ cautela ſeruaueris. Emulare ca
riſmata meliora. nõ familiaritatẽ ſeculariũ. nõ popularis aure gra
tiam. nõ laudis aliene ſtipẽdia. ſꝫ theſaurũ ꝯſciẽtie bone ĩ abiectõe
tui et xpi ꝓximiqꝫ caritate fundate. Nõ potes aũt vere eſſe humil'
ſi credis palponibus. ſi ꝓpriã excellẽtiã nõ ꝯtemnis. Si vo altior
q̃ȝ melior eſſe appetis. nõ pmiũ ſed pcipitiũ expectabis. Sicut aũt
alios pcedis dignitate. ſic vite meritis antecedas. ¶ Officiũ autẽ
platoꝝ pcipue prioꝝ ordinis carthuſieñ. pulchre deſcribit̃ primi re
gum. vij. vbi de ſamuele ſic dicit̃. Judicabat q̃ȝ ſamuel iſrl' cũctis
dieb⁹ vite ſue. ꝛ ibat ꝑ ſingulos annos circuiens bethel ꝛ galgala ꝛ
maſphat. reuertebaturqꝫ in ramatha. ibi enĩ erat domus ei⁹. Quid
aliud videt̃ ſonare littera. niſi ꝙ cellas fratrum prior ex officio cir
cuire debet ꝛ diligenter inquirere de ſtatu ſingulorũ. vt agnoſcere
poſſit vultũ pecoris ſui. eoſqꝫ letificare ꝑ vba ſua ꝯſolatoria ꝛ infor
matoria. Tandẽ q̃ȝ reuerti debȝ ad cellã ſuã. vt ꝓprie etiã ꝓuideat
ſaluti. Et non ſolum circuire debet bethel. id eſt cellas monacho
rum. ſed etiam galgala ꝛ maſphat. id eſt cellas et officinas conuer
ſorum et donatorum omniũ ſibi cõmiſſorum. Edificauit etiam ſa
muel ibi altare domino. Recte quidem eo ꝙ iuge ſacrificium eſſe
oporteat in cella prioris que cultu iuſticie ꝛ morum honeſtate et lu
ce bonorum operum ſeipſam exhibet templum dei. Hec in paliera
tico. Et quia minus fortaſſe ponderis habȝ exhortatio mea apud
te circa inſtruẽdi abbatis officium et prelatorum. ponam ipſa bea

ri gregorij verba. Tantū inquit debent tranſcendere opera ſubditorum actio p̄lati. quantū diſtare ſolet a grege vita paſtoris. Et ſubiungit. Sit ergo cogitatiōe mundus. actione p̄cipuus. diſcretus in ꝯſilio. fructuoſus in verbo. ſingulis compaſſiōe ꝓximus. p̄ cunctis ꝯtemplatōe ſuſpenſus. bene agentibus ꝑ humilitatē ſocius. ꝑ iuſticie vero zelū ꝯtra delinquentes erectus. interioꝝ curā. exterioꝝ ſollicitudine nō minuēs. diſpenſationē exterioꝝ. interioꝝ ꝓuidentia non relinquens. Denicꝫ abbas dicit idē gregorius in oībus ſtudeat chriſti vitā imitari. Apoſtolo enī teſte qui dicit ſe in chriſto manere. ſic vt chriſt⁹ ambulauit debet ⁊ ipſe ambulare. Te honor aſſumptus ad ſubditorū cuſtodiā obligauit. Audi ſalomonē. Fili mi ſpopondiſti ꝓ amico tuo. defixiſti apud extraneū manū tuaꝫ. illaqueatus es verbis oris tui. ⁊ captus es ſermonibus ꝓprijs. Fac ergo qđ dico tibi fili mi. Diſcurre feſtina ſuſcita amicū tuū. ne dederis ſomnū oculis tuis. ⁊ palpebre tue non dormitent. Iuxta expoſitionem gregorij apud extraneū manū ſuam defigere eſt curā anime aliene quā prius non habuerat in periculū ſue ꝯuerſatiōis accipere. Commiſſos itacꝫ tibi ſalutaribus monitis excitare iuberis. vt a peccati torpore ſurgentes in ſanctis cogitatiōibus ⁊ operibus excubantes. de breui ⁊ tranſitorio labore manipulos referāt exultatiōis eterne. Precor ergo te per viſcera miſericordie chriſti. vt attendas periculum p̄lationis tue. recolens illud verbū apoſtoli. horrendū eſt incidere in manus dei viuētis. accumulare ſibi peccata duplicia. flammas gehēnales ꝓ iniquitatibus incurrere alienis. Vnde gregorius Vbi ſubiectus ex ſua culpa morit̄ ibi is qui p̄eſt quoniā tacuit reus mortis tenetur. Et vt vtar teſtimonio ſalomonis. iudiciuꝫ duriſſimū in his qui p̄ſunt fiet. Vnde fiet durū quia male intrauerūt. durius quia male rexerunt. duriſſimū quia male vixerunt. Tunc eniꝫ erit prelatis triplex queſtio. ſcꝫ quomodo intraſti. quomodo rexiſti quō vixiſti. Durū iudiciū fiet ſecularibus. magis duꝝ religioſis. ſed duriſſimū ꝑuerſis p̄latis. Dura queſtio q̄ a pauperibus extorſionē fecerūt. durior q̄ bona paupeꝝ ꝯſumpſerūt duriſſima quia xp̄o ⁊ eccleſie de ꝑceptis elemoſynis nō ſeruierūt. Dura inquam queſtio fi

et p̄latis. q: oues xp̄i nō pauerunt ſubſtantia corꝑali. durior q: eas non pauerūt verbo doctrinali. duriſſima q: eas non pauerunt ope re bone vite exemplari. Dura inquā queſtio fiet eis quia bonos nō informauerunt. durior quia malos non increpauerunt. duriſſima quia ipſimet non bene vixerunt. ¶ Unde notandū ꝙ ad hoc ꝙ pre latus bene p̄ſit debꝫ eſſe luminoſus per rectā informationē. opero ſus per ſanctā occupationē. gratioſus ꝑ piam compaſſionē. et ani moſus per iuſtā correctionē. Primo dico ꝙ debet eſſe luminoſus per rectā informationē. Iuxta illud qđ ſcribit̄ ſapiētie primo. Dili gite lumen ſapiētie oēs qui p̄eſtis populo. Moraliter loquendo hi ſunt ille ſtelle. De quibꝰ geneſis. j. dicit̄. Poſuit ſtellas ī firmamen to celi vt lucerent ſuꝑ terrā ꝛ p̄eſſent diei ꝛ nocti. diei id eſt clericis Unde gregorius in moral. Cū is qui ſubeſt ſeruit ad obſequiuꝫ. re ſtat ꝓculdubio vt is qui p̄eſt ſeruiat ad verbū. ꝛ cū is qui ſubeſt iuſ ſis obtemperat. oportꝫ ꝙ is qui p̄eſt curam ſollicitudinis impēdat Sed iam ꝓch dolor verificatur illud Iohelis. ij. Sol et luna obte nebrati ſunt. ꝛ ſtelle retraxerunt lumen ſuuꝫ. Per ſolē ꝛ lunā intelli gunt̄ p̄lati maiores. per ſtellas vero curati ꝛ minores ſubditi. ¶ Se cundo dico ꝙ p̄latus ad hoc ꝙ digne p̄ſit debꝫ eſſe operoſus ꝑ ſan ctam occupationem temporalia contempnendo. ſpiritualia predi cando. ſacramenta miniſtrando ꝛ pauperes viſitando. Iuxta illud ap̄li ad romanos. xij. Qui p̄eſt in ſollicitudine. Et tales tm̄ digni ſunt honore prelati. Iuxta illud ap̄li. Qui bene p̄ſunt p̄ſbyteri du plici honore digni habeantur. maxime qui laborant verbo ꝛ doctri na. Unde prime ad theſſal. v. dicebat ap̄ls. Rogamꝰ aūt vos frēs vt noueritis eos qui laborāt inter vos ꝛ p̄ſunt vobis ꝛ monēt vos. vt habeatis vos illos abundātius in caritate ꝓpter opus illorū. et pacē habete cū eis. ¶ Tercio debet p̄latus bonus eſſe gratioſus ꝑ cōpaſſionē vt ꝯſolet̄ puſillanimes ſuſcipiat infirmos patiēs ſit ad oēs ſcđm regulā beati auguſ. Et iđ ſicut bonus p̄latus dixit iohan nes in canonica ſua Prime iohānis. iij. Maiorē hoꝝ nō habeo gra tiam q̄ꝫ vt audiā filios meos in veritate ambulātes. Debꝫ igit̄ pre latus bonus eſſe ſubditis loco dei pater nō tyrānus. Et innocen

tius de vilitate ꝯditiõis humane dicit ſic ꝯtra malos ꝑlatos. Sta
tim vt ambitioſus ꝓmotus ē ad honorē mox in ſupbiā extollit᷑. et in
iactantiā effrenat᷑. nõ curat ꝓdeſſe. ſ; gloriat᷑ ꝑeſſe. ꝓſumit ſe melio
rē q2 cernit ſe ſupiorē. At bonū nõ facit gradus ſ; virt9. nõ dignitas
ſ; honeſtas. Priores dedignat᷑ amicos notos ignorat. heſternos ſo
dales ꝯtemnit. antiquis vultū auertit. ceruicē erigit. faſtū oſtendit
grandia loquit᷑. ſubtilia meditat᷑. ſubeſſe non patit᷑. ꝑeſſe molit᷑. pre
ceps ⁊ audax. glorioſus ⁊ arrogans. grauis ⁊ importunus. Sicut au
tē in malos prelatos fiet iudiciū duriſſimū. ita bonis dabit᷑ ꝓmiuꝫ
maximū. Quāuis enī lõge ſecurius ē coeſſe q̃ꝫ ꝑeſſe. tñ meritoriuꝫ
valde ē ſi prelatus ſic preſit vt ꝓſit. Dñ aug9. in quodā ſermone di
cit. Nihil ē in hac vita ⁊ maxīe hoc tpe difficilius ⁊ piculoſius pre
ſbyteri aut epiſcopi officio. ſ; apud deū nihil beatius ſi eo mõ mili
tet quo impator iubet. ¶ Quarto debet eſſe prelat9 anioſus ꝑ iuſtā
correctionē. Juxta illud qḋ figuratiue ſcribit᷑ Geñ. j. ca. Preſit piſci
bus maris ⁊ volatilibus celi ⁊ beſtijs terre. omniq; reptili qḋ moue
tur in terra. Piſces maris ſunt rebelles et ocioſi. volatilia celi ſunt
ſupbi ⁊ ambitioſi. beſtie terre ſunt auari et pecunioſi. reptilia lubri
ci ⁊ luxurioſi. q̄s oēs debꝫ prelatus iuſtus corripe. ⁊ ſcḋm eccleſiaſti
cas ſanctiones ad v̄tutes reducere. Juxta illud yſaie. xxiij. Princi
pes in iudicio ꝑeūt. Sꝫ quidā ſūt ſimiles miluis. q nõ antiq̄s gal
linas ſ; iuuenes pullos inuadūt. Quidā etiā ſunt ſil᷑es magr̄o leo
nis. qui nõ leonē ſ; catulū verberat. Sic ꝑlati moderni nõ diuites
et nobiles pctõres ſ; paupes ſolū eccleſiaſtica cenſura caſtigāt. Et
de quo dolendū ē tales interdū preſunt in eccleſia qui ſunt tenebro
ſi ꝑ ignorantiā. ocioſi ꝑ ignauiā. ſeditioſi ꝑ iracundiā. ignominioſi
ꝑ infamiā. Sed ꝯtra tales bene loquit᷑ gregorius in ſuo paſtorali di
cens. Nihil in hoc ſeculo excellētius ſacerdotibus. nihil ſublimius
epiſcopis repiri põt. vt cū dignitatem oculis demõſtramus. digne
noſcamus qḋ ſumus. ⁊ qḋ ſumus ꝓfeſſiõe. actiõe potius q̃ꝫ nomīe
demõſtremus. vt nomē ꝯgruat actioni ⁊ actio correſpõdeat nomini
ne ſit honor ſublimis ⁊ vita ꝓcliuis. ne ſit deifica ꝓfeſſio ⁊ illicita
actiõe ſit religioſus amictus ⁊ irreligioſus ꝓfectus ne ſit gradus ex

celſus ꝛ deformis exceſſus. ne locutionem ſimulemus columbinam et mentē habeamus caninā. ne ꝓfeſſionē mōſtremus ouinā et ferocitatē habeamus lupinā. Cōſimilē ſentētiā dicit btūs bernardus ſcd̄o ad eugeniū. Audi inquit canticū meū minus ſuaue ſ; ſalutare Mōſtruoſa res ē gradus ſummus et animus infimus. ſedes prima et maligna vita. lingua magniloqua ꝛ manus ocioſa. ſermo mult⁹ ꝛ fructus nullus. vultus grauis ꝛ actus leuis. caput canum ꝛ cor vanum. facies rugoſa ꝛ lingua nugoſa. ingens auctoritas et nutās ſtabilitas. Hec bernardus. ¶ Dubitatio rōnabilis incidit hic. vtrum electores teneāt eligere meliorē. Et arguit̄ ꝙ nō. q2 decretal' dicit ꝙ ſufficit eligere bonū. nec ē neceſſe eligere meliorē. Ad oppoſitū videt̄ q̄rti regū. x. Eligite meliorē de filijs dn̄i veſtri. ꝛ ponite eum ſuꝑ ſoliū patris ſui. Pro rn̄ſione dicēdū ꝙ nō ſemꝑ ille qui ē melior ſimpliciter. ē melior ad ꝑlaturā. Jlle enī inter hoīes ē ſimplicit' melior. qui ē in caritate ꝑfectior. Vn̄ btūs aug⁹. in encheridion. lxxiij. dicit ꝙ quāto in quocūq3 caritas maior ē. tāto melior eſt in quo eſt Cū enī querit̄ vtrū quiſq3 ſit hō bonus. nō querit̄ quid ipſe credat aut quid ſperet. ſ; quid amet. Cōtingit aūt frequēter ꝙ illi qui ē ꝑfectiſſim⁹ in caritate. mlt̄a deficiūt que ſunt neceſſaria ꝑlato. puta ſciētia valitudo corꝑis ꝛ experiētia in tꝑalib⁹ ꝛ cetera huiuſmodi. Electio aūt eoꝝ que ſūt ad finē. deb3 fieri ſcd̄m ꝯditionē finis. Et iō dicēdū ꝙ electores quicūq3 talē eligere tenēt̄ qui ſit melior ad ſtatū illū cui ꝑ electionē ꝓuidere tenēt̄. nō aūt tenēt̄ eligere hoīe3 ſimpliciter meliorē ꝛ ſanctiorē. Per hoc patet argumētū. Vn̄ ad decretalē dicēdū ꝙ decretalis intelligit̄ de ſimpliciter meliori Vn̄ decretalis vult dicere ꝙ nō tenēt̄ eligere meliorē ad ſtatū illū. ſ; ſufficit ꝙ eligāt bonū. Et ꝓpter hoc ſi electores nō eligerēt meliorē ad ſtatū illū. vbi tn̄ eligerēt bonū electio nō eſſet caſſanda nec decretalis informat ꝯſciētiā electoꝝ ſ; iudiciū publicū. Auctoritas ad oppoſitū intelligit̄ de meliori ad finem.

¶ Concluſio. ix. capituli.

DEniq3 vt libellus preſens intitulatus ſpeculum ſubditorum de ſubditis ꝛ pro ſubditis finiatur. attendere debent

omnes ſubditi ad continuam ipſorum pacem atq perpetuam ſalu
tem q licet prelatus ſit malus et ſubditus bonus et ſanctus. quādiu ta
men prelatus toleratur ab eccleſia maiorē habet honorem et reueren
tiam q ſubditus propter tres rationes. ¶ Prima quia prelatus gerit
vicē dei. vnde deus ſpecialiter in ipſo veneratur. et hoc debet ſemper
animare ſubditū ad honorē prelati ſui. ¶ Secūda ratio eſt quia eſt
perſona publica. vnde in ipſo honoratur reſpublica et bonitas eccleſie que
maior eſt q bonitas alicuius ſingularis perſone. Et ideo conſueuerūt prela
ti perſonaliter dicere illud quod in fine horarum dicūt pro defunctis. Verbū
et oratio prelati ē quaſi oratio multitudinis. et ideo videtur melior ceteris
paribus q oratio ſingularis perſone. ¶ Tercia quia prelatio ſe habet ad
virtutē ſicut cauſa efficiēs in alijs virtutibus. Vnde ipſa prelatio honorabi
lis eſt etiā in perſona indigna. Dicit enim philoſophus. ix. ethicorū q
dignius ē in alijs cauſam virtutis exiſtere. q in ſe tm virtuoſum eſſe.
Itē criſoſt. in dyalogo ſuo li. iij. ca. v. dicit q quanto eſt celū q ter
ra precioſius. et quāto precioſior ē aīa q corpus. tanto magis nobis re
uerēdi et honorabiles eſſe debēt parētes ſpūales. id eſt prelati noſtri
q parētes carnales. Et ſubdit ibidē cauſam dicēs. Jlle quippe nos
et carnis et ſanguinis voluptate genuerūt. hi vero ſunt nobis diuine ge
nerationis auctores. Secundā cauſam eiuſdē ponit idē in eodē libro
capitulo ſequēti dicēs. Quia maior virtus prelatis precipue ſacerdoti
bus a deo data ē q carnalibus parētibus. tātūq inter vtroſq differt.
quātū inter pñtē vitā intereſt et futurā. Alteri quippe in hāc. alteri vero
in illā genuerūt. Et illi quidē nec corporalē pñt propulſare mortem. hi
vero pituram aīarum ſaluauerūt frequēter. nō ſolū docēdo et monēdo. ſed
etiā orationibus adiuuādo. Parentes etiā naturales ſi aliquis ſeculi po
teſtates ſublimes offenderit filij eorum nihil eis pñt prodeſſe. prelati vero
parētes ſpūales ſubditorum. nō ſolū potētes et reges ſed etiā ipm deum
frequenter iratū ſua nobis interceſſione reconciliant. Per ipſos xpm
induimus. per ipſos cōiungimur dei filio. per ipſos mēbra illius bea
ti capitis efficimur. Propter quod qui hos deſpiciunt eiſq detrahunt
magis mihi videntur rei q dathan et abyron. digniq maiori ſup-

plicio. Hec criſoſtomus. Iſta eadem ſcꝫ de prelato malo honoran do etiã declarat venerabilis magiſter iohannes gerſon ita dicens. Cõtra hoc preceptũ domini ſcꝫ honora parẽtes tuos grauiter pec cant hi qui ſuis ſuperioribus quibuſcũqꝫ detrahũt aut maledicũt. Nõ enim ꝑpter maliciã aliquoꝝ miniſtroꝝ eccleſie debet a quoqꝫ fideli ſtatus prelaticus aut eccleſiaſticus diffamari aut ledi. qꝛ nõ perdit virtutem ſuam miſſa celebrata aut baptiſmus ſiue aliud ſa cramentũ ꝑpter maliciã miniſtroꝝ. Sed nec minus meretur ſubdi tus obediendo humiliter prelato indigno ꝛ malo. imo vt ſuperius dictũ eſt plus meretur huiuſmodi obediendo qꝫ bono. Sicut eniꝫ ſolem viſibilem quantacũqꝫ malicia aperientes feneſtram. et ſi ad furandum vel ad occidendum hominẽ eam aperiat. nõ ꝓhibet ab infuſione luminis ꝛ immiſſiõe radioꝝ. nec ipſum lumen ꝓhibet ma licia eiuſdẽ quominus ingrediatur ꝛ domui ſe infundat. ſic ſolem iuſticie xp̄m malicia quãtacũqꝫ miniſtri ſeu prelati miniſterio ſuo viã preparantis lumini ſue gratie. et quaſi aperientis ei feneſtram cordis eius quem baptiſat non ꝓhibet. nec lumen gratie eius quo minus intrat auertit. Sim̄i modo intellige de ceteris officijs p̄lato rum erga ſubditos. Propter hoc etiã ſic dicũnt ſtatuta ordinis car thuſieñ. ſcd̄a parte ca. xv. Si cui durũ aut graue aliquid imponere prior voluerit. repugnare phas nõ habemꝰ. ne cũ ei reſtiterimꝰ nõ ei ſed dño cuius erga nos agit vices reſtitiſſe inueniamur. Et ĩ ea dem parte ca. xxiiij. ſcribitur ſic. Cũ ab omnibus qui regulariter vi uere decreuerunt obediẽtia magno ſtudio ſit ſeruãda. ab his tamẽ deuotius ꝛ ſollicitius quanto diſtrictius aſperiuſqꝫ ſubire ꝓpoſitũ ne ſi qđ abſit iſta defuerit tanti labores non ſolũ careant p̄mio. ſed et ſuppliciũ dãpnationis incurrant. Altiſſima ꝛ angelica ẽ ꝓfeſſio carthuſienſiũ. perfectiſſima ꝛ angelica debet eſſe obediẽtia ꝛ ſubie ctio eoꝝ. Iã quia libellus claudendus eſt hoc. vos chariſſimos ĩ fi ne ipſius cõmonere volo. vt ſit ſemper ante oculos cordis veſtri for ma profeſſionis veſtre. timor dei. ignis gehenne. veſtroꝝ memoria peccatoꝝ dies mortis ꝛ recordatio paſſionũ dñi noſtri ieſu chriſti. Cõſiderate diligẽter quãto labore deſudent hoĩes. quanto ſtudio.

quanto demū non ipſius vite tm̄.ſed ⁊ periculo aīme vt tempora lia adipiſcantur.⁊ peritura congregent vbi diu permanere nō poſ ſunt.nec que poſſidentur nec qui poſſidet. Pudeat itaqꝫ filiū regni minoris ſtudij in retinenda adoptionis ſue gloria inueniri q̄ȝ filiū perditionis in coaceruandis perituris ⁊ cumulandis ſibi ſupplicijs ſemper manſuris. Pudeat eum ſereniſſimū illum vultuȝ patris ſui vl' leuiter contriſtare.qui in tantā dignatus eſt eum gloriā adopta re. Pudeat inquā eum incomparabiles paterne menſe delicias de ſerere.⁊ os paterno oſculo ſanctificatum immūdis porcoꝝ ſiliquis pollucre. Cogitet ſemper magnitudinē paterne dilectionis.refor midet quoqꝫ ſi ingratus repertus fuerit intolerandaȝ ſeueritatē pa terne indignatiōis. Appēdat ante oculos exigui laboris ineſtima bile premiū.⁊ econtrario momētanee voluptatis ineluctabile ſup plicium. Timeat tremendi iudicij futuram diſcuſſionē.in qua cuȝ memorata fuerit p̄rogata nobis dona pietatis.diſtricta aīaduer ſione exigendum eſt a nobis ⁊ debitum condigne ſeruitutis. Cōme morabuntur ante tribunal iudicis dignitas conditionis.gloria di uitie ſimilitudinis.caritas redēptionis.effuſio precioſi ſanguinis. adoptio filiorum.ꝑmiſſa beatitudo regni celorū. Cōmemorabunt̄ et adimplēda precepta collata ſubſidia.hoſtis imbecillitas noſtra deſidia. O quanta tunc erit confuſio trepidante conſcientia. Heu q̄ȝ amara heu q̄ȝ ſera heu q̄ȝ infructuoſa tūc erit de p̄terito tempo re penitētia. O ſi modo liceret vultum illum confuſionis noſtre in ſpicere. O ſi modo liberet diſtrictionem illam emēdatiōe vita mi tigare. Tunc accuſante ꝯſciētia nullus erit excuſator. nūc correcta vita nullus erit tunc accuſator. Vos igitur genus electū progenies ſancta ſtirps regia.vt filij dei filij charisſimi.digne deo digne tan to patre cōuerſamini.vt tunc leti eum ſicut patrem excipiatis.cui nunc filiali affectu deſeruitis. Non eſt filioꝝ adueniente patre tre pidare aut latebras querere.ſed exultante ſpiritu certatim in occur ſum ruere.ſingulos vt prius ipſe occurrat anhelare.cupide ample cti.affectuoſiſſime deoſculari.atqꝫ immenſum de dulciſſimi patris aduentu gaudium occurſu geſtu plauſu oſculis atqꝫ amplexu teſta

ri. Tales filios tam pios tam deuotos tam ſedulos benigniſſimus
ac ſereniſſimus. pater paterna hylaritate excipit. ⁊ in vnū innume
ros amplexuz. in flexis latius vlnis colligit. dulceſqꜫ filios ad ſacra
tiſſimū pectus aſtringēs blanda manu blandoqꜫ affectu demulcet
dicēs Nunc filij mei. nūc chariſſimi mei. nūc benedicti patris mei
gloria regni mei mecū ꝓfruimi. nunc adoptiōis vr̄e quāta ſit digni
tas agnoſcite. ⁊ qđ flendo ſeminaſtis gaudentes metite Jam labo
res veſtri ⁊ luctus tempora curſore velocius abierunt. ſed refrigerij
veſtri ⁊ gaudij tempora me manente abire non poterūt. Quia igi
tur hylariter impleſtis que precepi percipite liberaliter que ꝓmiſi
Jn illa die diuini vultus ſplēdore illuſtratus homo agnoſcere po
terit gratia dei que ⁊ quāta circa ſe fuerit. Et quoniā nihil in ſe di
gnū tāta largitate inueniet. eternas largitori gratias referet. qui vi
uit ⁊ regnat per omnia ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶ Explicit liber qui dicitur ſpeculum ſubditoꝝ.

Incipit ꝓlogus libri ſequentis qui dicitur ſpeculū ſacerdotū.

Quia vt ait flos doctoꝝ. Auguſti. Nemo in eccleſia
amplius nocet. q̄z ſi peruerſe agens ac male viuēs.
nomen vł ordinē ſacerdotis habet. verificaturq̄ ni
mis p̄ſenti in tempore illud dictū Ambroſij in quo
dam ſermone. Ex inordinata inquit ꝛ indiſciplina
ta multitudine ſacerdotū hodie ꝯtemptui dat̄ noſtre redemptiōis
venerabile ſacramentū. Nam qui debuerāt eſſe vicarij apoſtoloꝝ
et filij petri. facti ſunt ſocij iude ꝛ p̄ambuli antixp̄i. Quem ſecutus
Criſoſt. ſup matheū omelia. xxv. ſic dicit. Multi ſacerdotes ꝛ pau
ci ſacerdotes. multi in noīe ꝛ pauci in opere. Legē dei nec ſciūt nec
diſcunt. vacantes ocio cōmeſſationibus et ebrietatibus ſtudēt. ter
renis inhyant. terrena ſapiūt. aſſidui in plateis. in eccleſia rari. tar
di ad inueſtigandū culpā peccatoris. parati ad querēda veſtigia le
poris. velociores ad ꝯgregandos canes q̄z ad vocandū pauperes.
libentius porrigunt panē cani q̄z paupi. Hi ſunt quoꝝ thalamus
ornatior eccleſia ſua. menſa paratior altari. cibus calice precioſior.
equus carior miſſali. camiſia pulchrior ꝛ delicatior alba. Nō eſt iā
dicere vt populus ſic ſacerdos. q: nec ſic populus vt ſacerdos. Ho
die qđ ꝛ flens dico euenit ꝙ oſee ꝓpheta ꝯquerendo deplorat ꝛ di
cit. Multiplicauit populus altaria ad peccandū. facte ſunt eis are
in delictū. Verbū quippe grego. eſt. Qui xp̄i corpus indigne ꝯficit
chriſtū tradit. vt chriſtus dū tradit̄ dicat. Ecce manus tradētis me
cū eſt in menſa. Idcirco paucula ex diuerſis ꝯſcripſi in preſenti ſpe
culo. qđ ſpecialiter ſacerdotes edificet ad ſalutē ꝛ inflāmet ad emē
dationē. Rogo autē in viſceribus xp̄i vnūquenq̄ huiꝰ ſpeculi lecto
rem. vt oret ꝓ lectore. vt vtatur ſalubriter queſitis cum labore alie
no. ꝛ gaudeat de inuentis ſuis labore ꝓprio. Profiteor nāq̄ ꝙ om
nia que in p̄ſenti quinquipartito ſpeculo vł forte alibi ante vnq̄z
conſcripſi. nō ex agro ꝓprio. id eſt ex copia ingenij ꝓprij. ſed exem
plo ruth. que agrū intrauit alienuz. vt ſpicas colligeret poſt terga
metentiū. ego pauꝑculus diuerſas ſanctorū auctoritates tanq̄z ſpi
cas de diuerſis libris non ſine labore collegi. ꝛ que ex diuerſis lectio

nibus congeſſi in diuerſos tractatulos ſingularibus titulis annota
tos diſtinxi ⁊ ordinaui. melius enī diſtincta ſeruant̄. Per has autꝫ
modicas ſpicas agrū fertilē originalium libroꝝ nō deſpicias lector
optime. Improuidus enim eſt qui neglecto igne ꝑ ſcintillas ſe niti
tur calefacere. ⁊ qui ꝯtempto fonte. per roris guttas ſitim conatur
extinguere.

¶ Incipit ſpeculum ſacerdotum. j. ca.

Angeloꝝ eſca nutriuiſti populū tuū Sapiētie. xvj. Circa
que verba notandū eſt ꝙ per manna in ſacra ſcriptura fi
gurat̄ ſingulariter eukariſtie ſacramentū. Sicut enim filij
iſrael per deſertū trāſeuntes verſus terrā eis a dn̄o repromiſſam ta
li refocillabant̄ alimēto. ita nos per mundū ad celū pergētes corpo
ris ⁊ ſanguinis xp̄i quotidiano viatico recreamur. Vocatur autꝫ
merito panis angeloꝝ. tā ꝓpter ꝯficientes eukariſtiā q̄ꝫ ꝓpter ve
ſcentes. Conficiūt aūt iſtud ſacramētū ſolūmodo ſacerdotes. ſicut
patet in decretis diſtinctiōe. xxv. ca. Ecce. Sacerdotes v̄o in ſcri
ptura ſacra angeli nominant̄ Juxta illud ſc̄de ad corinth. v. Muli
er debet habere velamē ꝓpter angelos. Gloſa ꝓpter reuerentiā ſa
cerdotū qui nuncij dei ſunt Juxta illud malachie. ij. Labia ſacer
dotis cuſtodiunt ſcientiā. ⁊ legē requirūt ex ore eius. quia angelus
dn̄i exercituū eſt. Ratio huius denominatiōis metheforice ē. quia
ſacerdotē decꝫ angelū in duodecim ꝯditionibus imitari. que ī iſtis
verſibꝰ ꝯtinent̄. Paſcit ⁊ hortat̄ ducit vehit excitat arcet. Orat con
gaudet. punit laudat ſine ſumptu. ¶ Prima ergo oꝑatio angeli cir
ca nos ſc̄dm ordinē iſtoꝝ verſuū eſt paſcit. Cuius exemplū habemꝰ
tercij regū. xix. vbi legimus ꝙ angelus detulit panē ⁊ aquā ad heliā
dormientē ⁊ famelicū dicēs. Surge inquit ⁊ comede. grandis enīꝫ
tibi reſtat via. Iſto mō moraliter loquendo ꝓpriū officiū ſacerdo
tis eſt paſcere populū in v̄bo ⁊ exemplo ⁊ tēporali ſubſidio ſi poſſit
Vn̄ petro ſignanter dictū eſt ter paſce paſce paſce Johannis. xxj.
Bis aūt dictū eſt ei paſce agnos meos ⁊ ſemel paſce oues. ad innu
endū differētiā doctrīe neceſſarie iuuenibꝰ ⁊ ſenibus. Senibꝰ nāq̄
ſimplex admonitio ſufficit. iuuenibus v̄o opus eſt tā verbis q̄ꝫ ver

beribus vt debite doceant. Aliter tñ iſtud dicit̃ expoſuiſſe quidam nouicius. arguẽs q̈ iuuenes frẽs debẽt refici bis in die. ⁊ ſenibus cõuenit ieiunare. ⁊ iõ pie dixit xp̄us petro bis paſce agnos meos. et ſemel paſce oues meas. ¶ Sc̈da opatio quã angelum legimus circa nos exercere ẽ exhortari. Cuius exẽplũ habemus mathei. ij. vbi legimus q̈ angelus dñi apparuit in ſomnis ioſeph dicẽs Surge ⁊ accipe puer ⁊ matrẽ eius ⁊ fuge in egyptũ ⁊c. Hanc opationẽ imitat̃ ſacerdos ſana ꝯſilia priuatim ſuggerẽdo. ¶ Tercio tenet̃ ſacerdos ducere ꝑ bonã et aptã ꝯuerſationẽ. exẽplo raphaelis tobie. v. Ego inquit angelus eũ ducã et reducã ad te. Et ſicut victoria exercitus ẽ gloria boni ducis. ita ſctitas populi attribuit̃ pro merito ſacerdoti. Vñ criſoſt. de dignitate ſacerdotali li. iij. Vñ agẽte populo vnuſquiſq ꝓ merito ſuo remunerabit̃. ſacerdos aũt ꝓ bonis omniũ. Habebit eni ꝓ ꝓprijs bonis aureã ꝓ alienis aureolã. Hec criſoſt. Et ideo ſcd̃m eundẽ criſoſt. ſup mathеũ omel. xxj. ſacerdos ẽ in populo ſicut radix in arbore. ⁊ ſicut ſtomachus in corꝑe. Queadmodum inquit cũ videris arborẽ pallẽtibus folijs marcidã. intelligis quia aliquã culpã hʒ circa radicẽ. ita cũ videris populũ indiſciplinatũ ⁊ irreligioſuꝫ. ſine dubio cognoſce q̈ ſacerdotiũ eius nõ ẽ ſanũ. Hec criſoſto. Sed ſcd̃m pliniũ in li. naturalis hiſtorie. et yſidoꝝ. xx. ethimologiaꝝ ca. iiij. Salamãdra ẽ ſerpẽs quidã. cuius veneno int̃ alia venena maxima vis ẽ. Hoc ſi trũco vel radici arboris irrepſerit. oĩa poma eius intoxicat ⁊ oẽs ramos. Reuera iſto mõ diabolus q̃ mõ ſalamãdre ſp viuit ĩ igne. radices eccleſie. i. ſacerdotes ſic intoxicat et inficit his diebus. q̈ oẽs rami eccleſie ab eis pctĩ venenum aſſumunt. Vñ ad romanos. xj. Si radix ſctã ⁊ rami. Et ꝑ oppoſituꝫ ſi radix ẽ infecta. ⁊ rami erũt nociui. Vlterius dicit criſoſ. q̈ ſacerdos ẽ in grege ſicut ſtomachus in corꝑe. Queadmodũ inquit medicus qñ primo ingredit̃ ad infirmũ. ſtatim ꝺ ſtomacho eius interrogat ⁊ eũ cõponere feſtinat. q̃ ſi ſtomachus ſanus ſit totũ corp⁹ validũ ẽ. ſi aũt diſſipatus fuerit totũ corpus infirmũ ẽ. ita ſi ſacerdotiũ integꝝ fuerit tota floret eccleſia. ſi aũt corruptũ fuerit. oĩm fides marcida ẽ ⁊ infirma. Sicut ſtomach⁹ accipiẽs cibũ coquit ipm ĩ ipſo. ⁊

ꝑ totū corpus diſꝑgit. ſic ſacerdotes accipiūt ſciētiā ſermonis ꝑ ſcripturas ex deo. ⁊ excoquētes eā in ſe. i. tractātes eā et meditātes apꝺ ſe. vniuerſo populo ſubminiſtrāt. Et infra. Sicut ī corpe ſi aliqꝺ mēbrū fuerit infirmatū. nō oīno languet ⁊ ſtomachus. ſi aūt ſtomachꝰ lāguerit oīa mēbra inueniūt infirma. ſic ſi aliqs peccauerit xpianorū. nō oīno peccāt ⁊ ſacerdotes. ſi aūt ſacerdotes fuerit in pctīs. totꝰ populus ꝯuertit ad peccādū. Et iō dicit yſidorus in de ſummo bono. Sacerdotes dei ꝓ eoꝝ ſcꝫ ſubditoꝝ iniqtate. dānant. ſi eos aut ignorātes nō erudiāt. aut peccātes nō arguant dicēte dn̄o ad ꝓphetā. Speculatorē dedi te domui iſrł. Si non fueris locutus vt cuſtodiat ſe a via ſua mala. ille ī iniqtate ſua morieť. ſanguinē vo eius ꝺ manu tua requirā. In policratico li. vij. Nihil ſic erit ſtudioſū imperatorib9. ſicut ſacerdotū honeſtas. cū vtiqꝫ ꝓ illis ipſi ſp deo ſupplicēt. Ibidē. Profecto indignꝰ ē ſacerdotio. niſi fuerit ordinatꝰ inuitus. ¶ Quartus actus angelicus ſcðm pdictos vſus ē vehere. i. trāſportare. Deferūt eni angeli boni aīas bn̄ morietiū in celū. Iuxta illud luce. xv. Factū eſt aūt vt moreret mēdicus. ⁊ portaret ab angel͛ in ſinū abrahe. Sic ſacerdotes angelici ꝺ terrenis deſiderijs ad amorē celeſtiū tranſferūt penitētes. qn̄ eis ꝯfitendo pctīs priſtinis moriūť. Iuxta illꝺ prime petri. ij. Pctīs mortui iuſticie viuamus. ¶ Quītus actꝰ angelicꝰ ē excitare. Iuxta illꝺ actuū. xij. Angelꝰ dn̄i aſtitit ⁊ lumē refulſit in hītaculo carceris. ꝑcuſſoqꝫ latere petri excitauit eū dicēs Surge velocit͛ Erat aūt petrꝰ dormiēs int͛ duos milites vinctꝰ cathenis duabꝰ. Petrꝰ dormiēs ī carcere ē pctō irretitus mala ꝯſuetudīe. Iacet int͛ duos milites vinctꝰ cathenis duabꝰ. ⁊ duo cuſtodes aū oſtiū cuſtodiūt carcerē Duo milites moralit͛ ſūt mors ⁊ demō. mors inſidiať corꝑi. demō inſidiať aīe Due cathene. amor delictādi ⁊ pudor reuelādi Duo cuſtodes ne hō ꝯfeſſiōis oſtiū exeat. ſt pſūptio venie ⁊ ꝯfidētia vite ꝓlixe. Huic aſtare dꝫ ſacerdos angelꝰ ⁊ eū corripiēdo excitare. ꝑcutere nō palpare. ¶ Sextus actꝰ angelicꝰ eſt arcere demonū ptātē. ſicut fecit raphael ꝺ aſmodeo qui ſuffocauerat ſeptem viros ſare Tobie. v. Conſimilit͛ ſacerdos arcere debꝫ oēs malos ꝑ cenſuras eccleſiaſticas. demones etiā ꝑ adiuratiōes ſa

eras ne noceant bonis viris. ¶ Septimus actus angeli eſt orare. Unde legimus actuū.xvj. q paulo per viſionē apparuit angelus ī ſpecie viri macedonis dicens. Tranſiens macedoniā adiuua nos. Qui dicitur fuiſſe macedonibus ꝓpoſitus. qui eorū a paulo ſupplicauit ſalutē. Sic ſacerdos pro ſalute populi orare tenet. ¶ Octauo angelus congaudet penitentibus de peccatis. Iuxta illud luce.xv. Gaudiū eſt angelis dei ſuꝑ vno peccatore penitentiā agente. et ſic penitentia populi gaudiū deb3 eſſe boni ſacerdotis. ¶ Nono angelus punit Iuxta illud tercij regū.xxiiij. Venit angelus dñi ꝛ ꝑcuſſit in caſtris aſſyrioꝝ centū octoginta quinq3 milia. Sic ſacerdotum eſt ſententias excōmunicationis ꝯtra ꝯtumaces ꝛ rebelles fulminare. ¶ Decimo officiū angeloꝝ eſt deū laudare Iuxta illud yſaie.vj. Clamabant alter ad alteꝝ et dicebant. ſanctus ſanct9 ſctūs dñs deus exercituū. Hoc etiā ſacerdotibus dinoſcit̄ cōuenire. Iuxta illud eſdre.iij. Steterunt ſacerdotes in ordine ſuo vt laudarēt dominū. ¶ Undecimo ꝛ vltimo angelus eſt ſine ſumptu. ſicut pat3 in angelo Tobie.v. qui magne fuit vtilitatis ꝛ parui ſumptus. Conſimiliter ſacerdotes relicta cupiditate temporaliū. de decimis ꝛ oblatiōibus tm̄ viuant. Similiter cū ſpiritualia miniſterialiter largiunt̄. nihil ꝓ eiſdē recipiāt ꝓ mercede. ne ſymonie vicio maculēt. ¶ Ubi notandū q angeli habēt quattuor ꝯditiones in quibus ſacerdotes eos conuenit imitari. Sunt eni3 īmateriales ſiue ſubſtantie ſeparate. intellectuales pleni ſciētia ꝛ veritate. ſunt motores orbiū ꝛ rectores hominū. ¶ Primo ergo angeli ſunt īmateriales. ſpiritus eni ſūt ꝛ carnē ꝛ oſſa non habent. Et tales debēt eſſe ſacerdotes ꝑ ꝯtinentiam ꝛ caſtitatē. vt motus paſſionū carnaliu3 non ſequant̄. In cuius figura dictū eſt petro. Caro ꝛ ſanguis nō reuelauit tibi Math. xvj. Marbodus libro ſuo de lapidib9. ca.iij. dicit de allectorio quattuor. Primo quia lapis ille non generat̄ niſi in gallis caſtratis. Secundo extinguit ſitim. Tercio q reddit hominē honorabilē. Quarto q reddit hominē diſertū. ¶ Moraliter loquendo iſte lapis deſignat ꝯtinentiā clericalē. que non inuenit̄ niſi in his qui ſe refrenāt a carnis deſiderijs. ꝓpt̄ meritū vite eterne Iuxta illud mathei.xvj

Sunt eunuchi qui ſeipſos caſtrauerunt ꝓpter regnum celoꝝ. Hec virtus extinguit ſitim fomitis carnis infecte. ⁊ illicita deſideria carnalis ꝯcupiſcētie. In cuiꝰ figura ſcribit̄ ſapientie. x. Data ē illis aq̄ de petra altiſſima. et requies ſitis de lapide duro. Lapis durus eſt ꝯtinētia. durū eſt eni ꝯtra ſtimulos carnis calcitrare. Hec virtus facit hoīem venerabilē. ſicut ꝑ oppoſitū incōtinētia facit hoīem ꝯfuſibilē. Vn̄ ſcribit̄ iudith. xiiij. Vna mulier hebrea fecit ꝯfuſionez in domo nabuchodonoſor. Hec v̄tus ſcꝫ ꝯtinētia reddit hoīez diſertū id eſt eloquentē. ⁊ acceptū in loquēdo tā in oratōe q̄ꝫ in p̄dicatiōe Et ꝑ oppoſitum ſacerdotes infames de incōtinētia nec digni ſunt orare ⁊ p̄dicare. Sunt igit̄ primo ſacerdotes īmateriales ⁊ ſubſtantie ſepate ſicut angeli. In cuius figura dicit̄ ꝺ nathan Eccleſiaſtici. xlvij. Et ſurrexit nathan ꝓpheta et quaſi adeps ſepatus ē a carne. Et ꝺ talibus ꝓbis angelis dicit̄ in pſal̄. Facit angelos ſuos ſpiritus. ¶ Scd̄o angeli ſunt intellectuales pleni ſcientia ⁊ veritate. et ſacerdotes dei pollere debēt ſciētia ſacre ſcripture. Et ideo cōuenienter eſt ſancitū extra de magiſtris. et ne aliquid exigent ꝓ licentia docēdi. ⁊ ꝙ magiſter in theologia ſꝑ in metropoli habeat̄. q̄ doceat ſacerdotes. Oēs autē tā cathedrales eccleſie q̄ꝫ alie in quibus ſuppetūt facultates. doctorem habeāt in grāmatica. qui clericos eccleſie gratis inſtruat et etiā alios iuxta poſſe. Hec ē ſn̄ia illius capituli. ⁊ eadē quaſi capitulo. Qm̄ in eccleſia. Conſuetudo gallicana habet ꝙ magiſtri debēt inſtitui ꝑ ſingulas eccleſias cathedrales et eis bn̄ficia aſſignari qui paupꝫes gratis doceāt ⁊ informēt. Et ideo ſignāter dicit̄ aggei. ij. ca. Interroga ſacerdotes legē. Sup qꝺ dicit hieronimus. Cōſidera ſacerdotē eſſe de lege interrogatos reſpōdere, ſi ſacerdos ē ſciat legē dn̄i. Si ignorat legē dn̄i. ipſe ſe arguet nō eſſe ſacerdotē dn̄i. Vn̄ malachie. ij. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiā. ⁊ legē requirēt de ore eius. q: angelus dn̄i exercituū eſt. ¶ Tercio ſunt motores orbiū a quibus cauſat̄ ⁊ generat̄ quicquid inter generabilia ⁊ corruptibilia ꝓcedit ad eſſe. Sic officiū ſacerdotū eſſe deberet mouere nobiles ⁊ potētes. quoꝝ virtute regunt̄ ſubditi ad cultū dei. Figurā huius habemus iohānis. v. de angelo qui deſcēde

bat ſcd̃m tempus in piſcinam ꝛ mouebatur aqua. ꝛ qui primus de-
ſcendiſſet in piſcinam poſt motionez aque. ſanus fiebat a quacũqꝫ
detinebatur infirmitate. ¶ Moraliter piſcina multe aque eſt perſo
na magne potentie. In hanc deſcendit ſacerdos vel curat⁹. quãdo
eius conſcientiã examinat ꝺ delicijs. mouet aquam quãdo limitat
ſuam potentiam ad regulas diuini iuris. ¶ Quarto angeli ſunt re
ceptores hominũ ꝛ cuſtodes ſcd̃m ſanctos. Et eodem modo ſacer
dotes ꝛ curati. qui ꝑ ſubditoꝝ animabus habent corã deo reſponde
re. Iuxta illud pſal. Angelis ſuis mandauit de te. vt cuſtodiãt te in
omnibus vijs tuis. Sed ꝓch dolor his diebus verificatur nimis di
ctum beati iob. Ecce qui ſeruiũt ei. id eſt deo nõ ſunt ſtabiles. et in
angelis ſuis repperit prauitatẽ Iob. iiij. ca. Sunt enim quidam de
modernis ſacerdotibus angeli ſathane per diſcordiam. angeli apo
ſtatici per ſuperbiã. angeli incubi per luxuriã. angeli abyſſi ꝑ aua
riciam. ¶ Primi ſunt angeli ſathane per diſcordiã. Sathan eniz in
terpretat̃ aduerſarius. ꝛ tales de omi briga aduerſitate ꝛ diſcordia
ſe intromittunt. conſpirant prelia. ingrediunt̃ pugnas et exercẽt la
trocinia. vt nec vix ſit inuenire comitiuã predonũ quin habeãt cõ
ſortium ſacerdotũ. Iſti ſunt ſimiles ſacerdotibus baal de quib⁹ ter
cij regũ. xviij. dicit̃ ꝙ incidebant ſe cultris ꝛ lanceolis vſqꝫ ad ꝓtra
ctionẽ ſanguinis. Demones enim multũ gaudent de effuſione ſan
guinis humani. Quilibet talis figurat̃ per angelũ de quo ꝓuerbio
rũ. xvi. Semꝑ malus gurgia querit. angelus autẽ malus mittet̃ cõ
tra eũ. ¶ Scd̃o aliqui ſacerdotes ſunt angeli apoſtatici ꝑ ſuperbiã
Iuxta illud eccleſiaſtici. x. Initiũ ſuꝑbie homis apoſtotare a deo.
Hi ſunt ſimiles ſacerdotib⁹ dagon. de quib⁹ primi regũ. v. ca. dicit̃.
ꝙ nõ calcãt ſacerdotes dagon. ꝛ oẽs qui ingrediũt̃ tẽplũ dagon ſuꝑ
limen tẽpli. Limẽ ſuꝑ qd̃ calcat̃ ꝑfectionẽ deſignat hũilitatis. ſuꝑ
qd̃ ſtabiliter ſtãt viri ſcti. Iſtud limẽ nõ calcãt ſacerdotes ambitio
ſi ꝛ ſuꝑbi. qui ad p̄lationes maiores ꝛ altiores aſpirant. ꝯtinue adu
lant̃ regib⁹ ꝛ principib⁹. ꝛ eos infatuãt ac finaliter decipiũt. Sic de
ceptus fuit anthiochus rex ſyrie in tẽplo nanee. cõſilio deceptus ſa
cerdotũ nanee, ſicut dicit̃ primo machabeoꝝ. ¶ Tercio ſacerdotes

moderni ſunt incubi p luxuriã. Jncubi vel incubones ſcd̄m yſido-
rũ octauo ethimologiaꝝ ca. vlti. in fine a romanis dicunt̃ fauni. et
ſunt vt credit̃ demones corpa humana ſibi iungentes. ⁊ ſic mulieri-
bus ſe immiſcẽtes. ⁊ ſicut demones incubi dicunt̃ nõnunq̃ȝ genera
re gigãtes. ita ſacerdotes ꝓpter vehemẽtiã voluptatis gignũt com
muniter pingues groſſos ⁊ corpulẽtos. Hi pñt dici ſacerdotes pria
pi vel beelphegor. Fuit enĩ ydolũ moab ſup mõtẽ fogor. vñ ⁊ a loco
dictus ẽ beelphegor. Interp̃tat̃ aũt ydolũ ignominie. ⁊ repñtabat
priapũ. quẽ latini dicebãt deũ hortoꝝ. Fuit enĩ iuuenis q̃dã de lap
ſato ciuitate heleſponti. quẽ ꝓpter magnitudinem mẽbri virilis ex
pulſum de lapſato. in numeꝝ deoꝝ greci lubrici trãſtulerũt. ſcd̄m yſi
doꝝ. viij. ethimologiaꝝ. ca. xj. Huc viliſſimũ deũ excolũt nõ pauci
religioſi ⁊ ſacerdotes moderni. diſcipuli illius maligni angeli. de q̃
loquit̃ apoſtolus ſcd̄e ad Coꝛ. xiij. Datus ẽ mihi ſtimulus carnis
mee angelus ſathane q̃ me colaphizet. ¶ Quarto ſacerdotes mo
derni ſunt angeli abyſſi p auariciã. Ceres nãqȝ abyſſuȝ. id eſt infer
nũ dicit̃ ptinere. Vñ ſacerdotes ceroris dediti lucris videlicet mer
cationib⁹. angeli abyſſi dici pñt imitatores illi⁹ angeli de q̃ apoca
lipſis. ix. Locuſte habebãt ſup ſe regẽ angelũ abyſſi. Tales fuerunt
ſacerdotes belis quoꝝ veſtigia nõ niſi p cineres ſunt cõperta. et iõ
iuſte trucidati Daniel. xiiij. Sic iſtoꝝ facta poſt mortẽ corpis erũt
nota. et ipſi p demeritis puniti pena ꝑpetua. ab illo qui angel' pec
cantibus nõ pepercit. ſed rudẽtibus inferni detractos in tartarum
tradidit in iudiciũ cruciãdos reſeruari. ſcd̄e petri. ij. Nõ ſic boni ſa
cerdotes. quibus dicit̃ yſaie. lxj. Vos ſcti dñi vocabimi miniſtri dei
noſtri. qr mathei. iiij. Ecce angeli acceſſerũt ⁊ miſtrabãt ei.

¶ Qđ ſacerdotes debent eſſe ſine macula. ij. ca.

Leuitici. xxj. ca. ſcribit̃ ſic. Sacerdos qui habuerit maculã
nõ offeret panes deo ſuo. nec accedet ad miniſteriũ eius.
Sapia enĩ que ẽ fili⁹ dei cũ ſit ſpecioſior ſole vt dr̃ ſap. vij. mũdũ re
q̃rit hoſpitiũ. Refert greg. nazãzen⁹ ꝙ cũ ipe iuueis ſtudereȝ atheis
appuerũt ei i viſiõe due pulcre puelle. ⁊ accedẽtes ꝓpi⁹ ruerũt i ei⁹
amplex⁹. ipe vo vtpote caſt⁹ erubuit ⁊ amirat⁹ nõ modicũ ait Que

nam eſtis vos. Nos inquiūt ſumus due puelle tibi admodū famili
ares ⁊ dilecte. Ego enī ſum caſtitas ait vna. ⁊ ego ſapientia ſubiun
git altera. Et venimus ad te volentes tecum o caſtiſſime iuuenis
habitare. quia tu nobis in corde ⁊ corpe tuo ſanctū habitaculū pre
paraſti. Sapientia enim in animas ſanctas ſe transfert. ⁊ immūdū
habitaculum deteſtatur. In cuius rei figura legitur exodi. xix. Vbi
moyſes filijs iſrael recepturis legē precepit vt veſtimenta lauarēt
et a mulieribus abſtinerent. Cū enim teſte pſalmiſta. lex dn̄i ſit im
maculata. ⁊ eloquia dn̄i caſta. diuina ſapientia īmaculatū et caſtū
requirit diſcipulū. Ideoq̧ hugo de ſancto victore in didaſcolicon
ait. Inlaudabilis eſt ſapientia quā vita maculat impudica In cu
ius figura ſcribit̄ primi regū. xxi. ꝙ achimelech ſacerdos anteq̄ȝ pa
nes ꝓpoſitiōis dare꞉ dauid ⁊ pueris eius. queſiuit an mūdi eſſent
pueri. ſaltim a mulierib⁹. In quo myſtice datur intelligi. ꝙ qui de
ſiderat a ſummo ſacerdote chriſto pane ſapientie ⁊ intellectus ciba
ri. ſtudere debeat caſtitati. Vnde ⁊ auguſ. narrat puerū quendam de
geometria interrogatū reſpōdiſſe tanq̄ȝ illius peritiſſime diſcipli
ne. In ſeptimo quoq̧ de ciuitate dei dicit. ꝙ ſocrates inter philoſo
phos primus philoſophiā conuertit ad mores. cū oēs ante illū ma
gis naturalibus intenderint. Hoc aūt ideo fecit ſocrates teſte augu
ſtino vt deprimētibus libidinibus. exoneratus animus. ad noticiaȝ
diuinoꝝ aſcendere poſſȝ. vbi tāq̄ȝ in puro fonte omniū reꝝ cauſas
inſpiceret. Vn̄ ſicut oculus corpalis clare videre nō poteſt ſi fuerit
lippus. vel ſordibus pulueris plenus. ita ad hoc ꝙ ocul⁹ cordis ſpi
ritualis ſincere diuinā ſapiām ꝯtēplet̄. oportȝ vt ab humore carna
lis ꝯcupiſcētie depuret̄. Vn̄ hieronimus epiſtola. lxx. ad ruſticū mo
nachū. Ama inquit ſcientiā ſcripturaꝝ. ⁊ carnis vicia nō amabis.
¶ Itē pōt eſſe dubiū vtꝝ ceteris paribus plus peccet vir adulterā
do q̄ȝ ſacerdos in fornicādo. Et dico ꝑ nūc ꝙ ceteris paribus ſacer
dos plus peccat. Rō eſt q꞉ ſacerdos vouit ſolēniter ꝯtinere ab om̄i
muliere. et totaliter ſe deo dedicauit. vir v̄o vxoratus iurauit fideli
tatē mulieri. ⁊ ad oppoſitū ſe totaliter obligauit. ſi vxor velit id eſt
ad oppoſitū actū. ergo ſacerdos ſe magis elongauit ab actu carnis

qꝛ vouit ſe nūq̄ȝ cū aliqua fornicari. Jtē magis ſolēniter vouit q̄ȝ ꝯiugatus iurauit. qꝛ votū ſuū eſt ſolennizatū p̱ ſacrū ordinē. qđ eſt ſacramētū maxime reuerentie. ſicut oēs clerici ⁊ laici ꝯfitent̄. ⁊ certi tudinaliter eſt ve℞ ꝙ illud ſacramentū directe ⁊ īmediate applicat hominē ad ꝯſecrandū corpus xp̄i ve℞ in ſacramentū altaris. qđ eſt maximū. qđ in hac vita homini pōt cōmunicari. ¶ Sed ꝯtra non plus tenetur ſacerdos q̄ȝ ſubdyaconus. qꝛ qn̄ factus fuit ſubdyaco nus. vouit ꝯtinentiā ſolenniter ⁊ nunq̄ȝ poſtea. Hic dico duo. Pri mo ꝙ quotienſcūqȝ ſubdyaconus poſtea ordinatur totiens đ facto ꝓteſtatur ſe approbare votū ſolennizatū in prima ſuſceptiōe ſacri ordinis. Vn̄ ſacerdos facit tres atteſtationes đ obſeruanda ꝯtinen tia. ¶ Secūdo dico ꝙ ſubdyaconus etiam magis peccat fornican do ceteris paribus q̄ȝ coniugatus adulterando. Cui⁹ ratio eſt quia votum ſuū eſt ſolēnius ꝓpter ſacramentū qđ ſuſcepit. ⁊ ꝓpter finē ad quem ex tunc applicatur. Probare autē ꝙ ordo ſacerdocij ſit ſo lennius ſacramētū q̄ȝ matrimoniū reputo ſup̱uacuū. Jſtam ſolu tionē de fornicatione ſacerdotis ⁊ adulterio cōiugati ſatis cōfirmo per ca. xxvij. q. c. Sicut bonū. et ca. Propoſito. Jn primo capitulo dicitur. ꝙ vidue vouentes caſtitatē ſiue ꝯtinentiā. ⁊ votū frangen tes peccant grauius q̄ȝ adulteri. qđ tamē apparet eſſe falſū. Sed pōt reſpōderi ꝙ illud capitulū loquit̄ de illis viduis. que primo vo uerunt caſtitatē ⁊ poſtea contrahunt matrimoniū. ⁊ poſtea quādo ſunt vidue. ite℞ illud votū frangunt fornicando. ⁊ hoc eſt grauius q̄ȝ ſimpliciter vouere caſtitatē et poſtea fornicari. ve℞ eſt quia hec eſt intentio primi canonis ⁊ alterius capituli Propoſito. Vn̄ vter qȝ canon loquit̄ đ vouētibus caſtitatē ⁊ poſtea ꝯtrahētib⁹. Simile habet̄ de clericis fornicarijs diſtin. xxxij. ca. Eos. Sed iſtis obmiſ ſis accipio media planiora. qꝛ ſicut grauius peccat monialis forni cando q̄ȝ vxor adulterādo. ſicut dicit ſanctus auguſ. de ſctā virgini tate longe an̄ mediū. Sȝ grauius peccat ſacerdos fornicādo q̄ȝ mo nialis vel religioſus quicūqȝ in ſacris ordinibus nō ꝯſtitutus. ergo grauius peccat q̄ȝ adultera vel adulter. qꝛ ſi graui⁹ peccat q̄ȝ adul tera grauius peccat q̄ȝ adulter. ſicut in prima dubitatione dictum

eſt. Unde videtur mihi q sacerdos ſecularis ē magis obligatus ad caſtitatem q̄ȝ monachus inquantū talis ſcȝ q non ſit in ſacris or dinibus cōſtitutus. ⁊ pari ratiōe magis q̄ȝ ſanctimonialis. vel que cunqȝ religioſa. inquantū religioſa.

¶ Qd miniſtri eccleſie debent eſſe caſti. iij. ca.

Miniſtri eccleſie debent eſſe caſti propter plures rationes. ¶ Primo quia ipſi debēt deū placare. Eccleſiaſtici. xliiij. In tēpore iracundie factus eſt reconciliatio. Placare vō non poſſunt niſi placeant. Placere autē non poſſunt ſi carnaliter viuāt. Romanoꝝ. viij. Qui in carne ſunt placere deo nō poſſunt. Bernardus. Ve filijs ire qui nondū ſunt reconciliati. Reconcilia tionis aliene negociū. quaſi gens que iuſticiā fecit apprehendunt ¶ Secundo quia ipſi ſunt loco dei. ideo ipſi viuere debēt vt deus ſcȝ ſpiritualiter non carnaliter. Deus eni ſpiritus eſt Johānis. iiij Et apocalipſis. j. Vidit iohānes ſimilē filio hominis p̄cinctū ad māmillas zona aurea Similis filio hominis eſt ſacerdos vicarius xpi. qui zonam aureā continentie debet habere. ¶ Tercio quia an gelicū officiū habent. ideo puritatē angelicā habere debēt. Mala chie. ij. dicit̄ d̄ ſacerdote. q angelus domini exercituū eſt Exo. xix. Sacerdotes qui accedunt ad dominū ſanctificentur. ne percutiat eos dn̄s. Primi regū. xxj. Si mundi ſunt pueri maxime a mulieribꝰ manducēt panē. ſcȝ ſanctū Leuitici. xxj. Homo qui habuerit macu lam nō offeret deo ſuo panē. nec accedet ad miniſteriū eius. Macu la valde turpis luxuria ē. Hanc maculā dedit ſalomon in gloria ſua Eccleſiaſtici. xlvij. Itē leuitici. xxij. Hō qui acceſſerit de ſtirpe ve ſtra ad ea que ſanctificata ſunt in q̄ eſt inmūdicia pibit corā dn̄o. ¶ Quarto q꞉ oportȝ eos mūdare alios. iō oportȝ eos eſſe valde mū dos. Eccleſiaſtici. xxxiiij. ca. Ab īmūdo quid mūdabit̄. Neemie. xij. Mūdati ſunt ſacerdotes ⁊ leuite mūdauerūt populū. ¶ Quito q꞉ habēt ſpōſam nobiliſſimā ſcȝ eternā ſapiētiā que filius dei eſt. ⁊ iō facilius ſpōſa vel ꝯcubina carnali carere p̄nt. Sapiētie. viij. Hanc amaui ⁊ exquiſiui illā a iuuētute mea ⁊ queſiui eā ſpōſam aſſumere mihi. ⁊ amator factus ſum forme illius. ¶ Sexto miſtri eccleſie de

bent eſſe caſti. quia ſunt magiſtri altiſſimi. ideo decet vt ipſi ſint ꝓ
prij. Decet eni tm̄ dominū habere ꝓprios ſeruientes. qđ non eſſet
ſi mulier haberet poteſtatē in corꝑe eoꝝ. Prime ad corinthios. vij.
Vir poteſtatē corꝑis ſui nō habet ſꝫ mulier. Pſal. Ambulās in via
īmaculata hic mihi miſtrabat. Plato in thimeo. Sacerdotes ꝑditi
apud athenas ſeꝑati a cetero populo manebāt. ne ꝯtagiōe aliqua
eoꝝ caſtitas pollueret. Exodi. xij. Cōmeſturis agnū paſchalē dicit
renes veſtros accingetis ꝑ abiectionē immūdicie ⁊ aſſumptionem
mūdicie. Grego. Nulla bona ſunt cetera. ſi occultis iudicis oculis
caſtitatis teſtimonio non approbant. Hieronimus. Quacūq; vir
tute polleas. quibuſcūq; operibus niteas. ſi cingulo caſtitatis care
as. omnia per terram trahes. De luxurioſis ſacerdotibus dominus
per ezechielem dicit. Coinquinabar in medio illoꝝ. Ecce quāta
ſacerdotū coinquinatio. cū ille qui ſine macula eſt dicat ſe ab illis
inquinari. Hieronimus. Corpus xpi polluit qui ante altare pollu
tus accedit. Mundami ergo q̄ fertis vaſa dn̄i. imo q̄ eſtis vaſa dn̄i.
vt in vaſis. i. in cordibus veſtris mūdis ipm̄ qui ē candor lucis eter
ne. ſplendor glorie ⁊ ſpeculū ſine macula ſumatis.

¶ Qualem oporteat eſſe ſacerdotem. iiij. ca.

Qualē putas eſſe debere eū q̄ ꝓ toto mūdo legatōe fungit
⁊ depcat. iniqtatib⁹ oīm ꝓpiciū deū fieri nō ſolū viuētiū
ſꝫ etiā mortuoꝝ. Ego qdē moyſi et helie ꝯfidētiā huic pu
ro ſupplicationi poſſe ſufficere. Sicut eniꝫ is cui ſit cōmiſſus vni
uerſus mūdus. ⁊ q̄ ſit pat̄ oīm. ita accedit ad deū obſecrās extingui
quicqđ vbiq; pugnatū ē. diſſipari tumultū pacari oīa. ⁊ tā priuatis
malis q̄ꝫ publicis imponi finem conuenit. Itaq; tantū differre de
bet omnibus ꝓ quibus precatur virtutis eminentia. quantū ꝑcel
lit ⁊ ipſe diſtat officio. Cum vo etiā ſpm̄ ſanctū aduocauerit. et re
uerendam illam imolauerit hoſtiam. omnēq; omniū dn̄m ſubinde
ꝯtigerit. vbi illū dic mihi noſtra eſtimatione ponemus. quantū ab
illo ſplendorem poſcimus ⁊ quantam religionem. Expende enim
quales oporteat eſſe eius manus tantarum rerum miniſtros. qua
lem linguam verba illa fundentem. aut quo genere non mundiorē

et ſanctiorem animam talis ſpiritus receptricem. Tunc enim etiaȝ angeli circūſtant ſacerdoti. ⁊ tribunal atqȝ altaris locus celeſtibus virtutibus adimpletᷣ in honorē illius q̄ imolatᷣ. Qꝺ quidē ex ipſis que aguntᷣ oſtenditᷣ. Ego autē audiui referente aliquo. qm̄ p̄ſbyter quidā vite ſanctitate mirabilis. ⁊ qui reuelationes ſolet videre retuliſſet illi tale ſpectaculū ſe aliqn̄ vidiſſe. i. ſacrificij tp̄e ꝯſpexiſſe angelorꝫ multitudinē ſicut ei poſſibile erat intueri. ſtolis fulgētibꝰ circūdantē ⁊ altare coronantē. cū officio quo circa regē ſuū milites ſtare ꝯſueuerūt. qꝺ mihi facile ꝑſuaſum ē. Alter vō mihi retulit nō ab alio ſe audiſſe dicēs ſed ꝙ ipſe vidiſſet. qm̄ de hoc ſeculo recedētes qui ꝑticipes myſteriorꝫ illorꝫ in ꝯſciētia mūda fuerīt. cū efflauerint vltimū ſpm̄. ſubuehi eos alacres manibus angelorꝫ. Necdū ergo inhorreſcis ꝙ ad tale miniſteriū nitebaris me inducere. et indutum ſordidis veſtibus ſacerdotum inſerere dignitati. cum talē chriſtus ei cōuiuantium congregatione ſeparauerit. Splendore igitur vite totum illuminantis orbem. fulgere debet animus ſacerdotis. Noſter autem tantis tenebris operitur male videlicꝫ conſcientie vt incuruetur ſemper. nec ad deum ſuum cum fiducia audeat aliqn̄ reſpicere. Sacerdotes ſales terre ſunt. noſtram autem inſipientiaȝ ⁊ in omnibus ignorantiam quis queat facile ſuſtinere. exceptis vobis qui nimis diligere nos decreuiſtis.

¶ De dignitate ⁊ excellentia ſacerdotum. v. ca.

SAcerdocij autem de quo loquimur aſpice dignitatē. Agitur quidem in terra. ſed officium eius celeſtibus negocijs continetur. Non enim homo. non angelus. non archangelus. non alia aliqua creatura. non virtus ſed ip̄e ſpiritus ſanctus hoc munus inſtituit. atqȝ adhuc manentes in carne miniſterio fungi p̄ſtitit angelorꝫ. Propᷣ qꝺ oportꝫ pontificē. q̄ſi qui in ip̄o ꝯſiſtat celo. illiſqȝ v̄tutibus miſceatᷣ. ita vite ſplendore radiatum. Fuerunt quidem terribilia ⁊ horribilia etiam ea que in veteri teſtamēto ante gratiaȝ gerebantur. vtputa tintinnabula malogranata. lapides in pectore ordinati. ſuperhumerale. mitra cidaris. veſtimentum talare. lamina aurea. ſancta ſanctorū. intuſqȝ ſilentiū. ⁊ ſolitudo reue

renda. Verū ſi quis ea que ſunt in gratie ordinatōe conſideret par
ua eſſe. illa que pceſſerunt terribilia iudicabit. qđ qꝫ de lege pnun
ciatū eſt. etiā per hec verꝫ pbabit. qm̄ non ſit clarificatū id qđ cla
rificatū fuerat pp̄ter excellentē claritatē. Nam cū immolatū dn̄m
noſtrꝫ. ⁊ cū incenſo videris aſtantē ſacerdotē atqꝫ imprecantē. om-
neſqꝫ pariter pcioſo illo imbui ſanguine. adhuc te eſſe cū hoībus ar
bitraris. ⁊ non ꝯtinuo aīo trāſlatus in celos. omnēqꝫ ꝺ mente ſen
ſum carnis excludens nuda aīa ſenſuqꝫ mūdiſſimo ea que ſunt in
celeſtibus intueris. O miraculū o in nos dei beniuolētia. Qui ſur
ſum ſedet ad dexterā patris. ſacrificij tamē tempore hominū mani
bus cōtinet. traditurqꝫ lambere cupiētibus eū. ⁊ cū veneratōe com
plecti. fitqꝫ totū ſub oculis humanis. Videntur tibi hec digna con
temptu. aut talia vt poſſibile ſit cuiqꝫ ſuper hoꝝ reuerentia infla
tione mētis attolli. Vt autē altitudinē et excellentiā ſanctificatio
nis huius aliquo intuearis exemplo. Imaginarie ſub ꝯſpectuꝫ no
ſtrum adductū heliā. ⁊ innumerabilē circūſtantiū multitudinem. ⁊
hoſtiā in altari poſitā. omneſqꝫ qui aſſunt magna ſilentij expecta
tione ꝯtiſcere. ſolū vero pphetā orantē ⁊ repente flāmā de celis in
hoſtiā deſcendentē. Admirāda nempe hec ⁊ totius plena ſtuporis
Sed tranſi ex illis que nunc agunt. ⁊ non ſolū mirāda ea. ſed omnē
ſtuporē tranſcendētia videbis. Stat quippe ſacerdos nō ignē edu
cens ſed ſpiritū ſanctū diu pci incūbens. non vt illa deſuꝑ accenſa
lampas cōſumat appoſita. ſed vt aduolans gratia ſancti ſpūs ſacri
ficio ꝑ ipſum cunctoꝝ mentes accendat et ſplendidiores reddat ar
gento ꝑ ignē pbato. Hoc igitur miniſteriū ita reuerendū que deſpi
cere audebit inſania. An neſcis qm̄ humana natura nunqꝫ in ignē
talis hoſtie ſufficeret. ſed toto funditus interiret niſi magnū gratie
dei eſſet auxilium.

¶ Item de eodem. vi. ca.

Nota

Nam ſi quis introſpiciat quantū ſit hominē carni ⁊ ſangui
ni adhuc colligatū beate illi et ſimplici nature poſſe fieri
vicinū. tunc diligēter intelliget qꝫ ſacerdotes ſpūs ſancti
gratia honorare dignū ſit. Per hos quippe miſteria illa complent.

atq3 alia non his minora. tam grandibus vel ad ratione͂ ſalutis no
ſtre vel etiã dignitatis. Hi nãq3 qui terrã incolũt atq3 in ea conuer
ſant. celeſtia diſpẽſare meruerũt ⁊ ptãtẽ acceperũt. quã neq3 angel
neq3 archangelis dedit deus. Neq3 enĩ ad illos dictũ eſt. Quecũq3
ligaueritis ſup terrã erunt ligata ⁊ in celis. ⁊ quecũq3 ſolueritis erũt
ſoluta. Habẽt nãq3 ⁊ mũdi principes vinciendi aliquã poteſtatẽ. ſ3
vti hac in ſolis corpibus licet. Hoc autẽ vinculũ qđ ſacerdotib⁹ cõ
miſſum eſt. ipſam ꝯtingit animã. trãſitq3 ad celos. vt ea que opera
ti fuerint ſacerdotes deorſum. etiã deus ꝯfirmet in celis. ſentẽtiãq3
ſeruoꝝ dñs ipſe corroboret. Quid ergo reliqui ẽ ſi eis oĩs cõmiſſa ẽ
ptãs celoꝝ. Quorũcunq3 enĩ inquit dimiſeritis pctã dimittent̃. et
quorum retinueritis tenebuntur. Que poteſt inueniri maior pote
ſtas. Omne iudiciũ dedit pater filio. at hoc video a filio totum ſa
cerdotibus eſſe cõmiſſum. at ſicut in celum iam trãſlati ⁊ humanã
tranſcendẽtes naturã. atq3 a noſtris infirmitatibus liberati in tan-
tum euecti ſunt principatum. Nam ſi imperator alicui ſubditoru3
honorem huiuſmodi impartiatur. vt quos voluerit in vincula cõ-
trudat. laxetq3 quos voluerit. dignus inuidia ⁊ conſpicuus ab om̃i
bus eſtimatur. hic qui a deo accepit tanto maiorem his vt predixi
mus poteſtatem. quãto eſt celum precioſius q̃3 terra. quãto precio
ſior eſt anima q̃3 corpus. ita ne modico affectus honore credet̃. vt
aliqui etiam ſuſpicentur poſſe hanc artẽ ab his quibus fuerat com
miſſa cõtemni. ꝓcul fiat talis inſania. Neq3 enim aliud q̃3 furor vo
candus eſt ꝯtemnere illud miniſteriũ. ſine quo nobis nec ſalus nec
ea que ſunt bona ꝓmiſſa reddantur. Nemo eni3 valebit ingredi re
gnũ celoꝝ. niſi ex aqua renatus ⁊ ſpiritu ſit. Et qui non manducat
carnẽ dñi. nec bibit eius ſanguinẽ nõ habebit vitã eternã. que per
nullius alterius q̃3 ſanctis efficiunt̃ manib⁹ ſacerdotũ. Nec gehen
ne vtiq3 ignẽ vitare nec ꝓmiſſoꝝ remuneratione potiri. niſi ꝑ illoꝝ
habemus officiũ. Iſti enim ſunt qui ſpirituali affectione nos par
turiunt. ⁊ generatione baptiſmatis exequunt̃. Per ipſos xp̃m indui
mus. per ipſos cõiungimur dei filio per ipſos membra beati illius
capitis efficimur. Quomodo ergo nobis iſti nõ ſolũ reuerẽdi ma

gis q̄z reges aut duces aut iudices. ſed etiam nō magis erunt hono rabiles q̄z parentes. Illi quippe nos ex ſanguine ⁊ carnis volupta te genuerāt. hi vero nobis ſunt diuine generationis auctores. ⁊ ſan cte illius reformamur libertatis vere adoptioniſqꝫ filioꝝ.

¶ De mundicia ſacerdotū qui portant vaſa dn̄i. vij. ca.

Verbum ꝓphete eſt. Mundamini qui fertis vaſa domini Quanto mundiores eſſe oportꝫ qui ſunt vaſa dn̄i qui in manibus ⁊ corpore portāt chriſtum. quibus apoſtolus di cit. Glorificate ⁊ portate chriſtum in corpore veſtro. Sacerdotem hoc ſentire oportet qđ ⁊ in chriſto ieſu. non ſolum vt per ſe humili tatem exinaniat. ſed vt crucifixionem domini repreſentans ſtigma ta eius portet in corpore ſuo et in ara cordis. ſeipſum domino cru cifigat. Verbū enī ſalomonis eſt. Sediſti ad menſam diuitis. ſcito quia eadem preparare te oportet. Nam et in leuitico. ſacerdos pel lem hoſtie retinet. quia ordo ſacerdotis expoſtulat. vt dum in men ſa altaris hoſtiam īmolat ſalutarem. quadam cōtritionis cruce ho ſtie ſe confirmet. Olim paſchalis agnus non comedebatur. niſi cū lactucis agreſtibus et amaris. precingebantur autem renes in quo amaritudo penitentie. ⁊ continentie mūdicia deſignat̄. In vtroqꝫ etiam poſte ſanguis agni ponebatur. vt ſacerdos ſacramentum do minice paſſionis nō ſolum ore ad redemptionem. ſed corde ad imi tationem ſuſcipiat. quia tunc demū ei hoſtia ꝓderit. ſi ſeipſum ho ſtiam faciens velit humiliter ⁊ efficaciter imitari qđ agit. Verbuꝫ apoſtoli eſt. Probet autē ſeipſum homo. ⁊ ſic de pane illo edat ⁊ đ calice bibat. O q̄z felix qui probatus inuentus eſt. Proba me dn̄e ⁊ tenta me. vre renes meos ⁊ cor meum. vt tanto ſacramento dignus inueniar. Terribile eſt enim qđ ſequitur. Qui manducat meā car nem ⁊ bibit meum ſanguinem indigne. iudicium ſibi manducat et bibit. Domine ieſu chriſte ſacramentum corporis tui et ſanguinis. nobis quaſi pignus et obſidem celeſtis gratie dimiſiſti. et in eo con ſtituiſti nobis non mortem ſed vitam. non iudicium ſed ſalutem. Quā perditus ergo eſt qui redemptionē in perditionem. qui ſacri ficium in ſacrilegiū. qui myſteriū in patricidiū. qui vitā ꝯuertit in

moꝛtem. Pꝛohibet dñs in lege moyſi ne de agno paſchali comedat
ꝑegrinus aduena vel immūdus Quāta ergo ⁊ q̄ȝ damnabili teme
ritate ſacerdos indignus miſtrare p̄ſumit. q̄ vt v̄bo apoſtoli vtar-
iam filiū dei ꝯculcat. ⁊ ſanguinē teſtamenti pollutū ducit. in q̄ ſan
ctificati ſumus. ⁊ ſpūi gratie ꝯtumeliā facit. Sacerdotibus dicit̄ ꝑ
ꝓpheta. Vos ſancti dñi vocabimini. miniſtri dei dicet̄ vobis. Et
ſubiungit. Oēs qui viderint eos cognoſcēt illos. quia iſti ſunt ſemē
cui benedixit dñs Video aūt hodie qḋ ⁊ flens dico innumeros illit
teratos. aut potius ydeotas. ⁊ nihilominus carnaliter ꝯuerſantes
vſurpare tanti officij gradū. itaq̧ ſacramenti dignitas ex indigna
numeroſitate vileſcit. Et euenit ꝙ oſee ꝓpheta ꝯquirendo deplo
rat ⁊ dicit. Multiplicauit populus altaria ad peccandū. facte ſunt
eis are in delictū. Ideo raro ſacrificat carthuſiēſis oꝛdo. Sicut enī
ſolet generari ex aſſiduitate ꝯtemptus. ſic accendit̄ ex ipſa raritate
deuotio. Sane nō habent poteſtatē edere ꝺ celeſti altari. qui taber
naculo carnis deſeruiūt Illis enī qui carnalib⁹ deſiderijs inſumūt
calix dñi vertitur in fel draconis. angeloꝝ panis aufert̄. ⁊ eis māna
celeſte putreſcit. pluitq̧ ſuꝑ eos dñs ſicut puluerē carnes. Notādū
aūt ꝙ eodē ſole carnes indurant̄ ⁊ māna liqueſcit. quia iuxta diuer
ſoꝝ exigentiā meritoꝝ quoſdā deus in ſua malicia obdurare ꝑmit
tit. alios ad ſalubres lacrimas pia deuotōe reſoluit. Cūq̧ ille quaſi
languente ⁊ faſtidiente ſtomacho tanq̄ȝ furfur ⁊ corticē ſacramen
ti recipit. aīa iſtius ex celeſti adipe. ex diuini tritici medulla pin:
gueſcit. Spūs illius eſt ſicut mons gelboe. ſuper quem nec ros nec
pluuia cadit. Iſti v̄o. quaſi hereditati ſue deus pluuiā voluntariaȝ
ſegregauit. Ex inoꝛdinata ⁊ indiſciplinata multitudine ſacerdotū.
hodie dat̄ oſtentui noſtre redemptiōis venerabile ſacramētū. Nā
qui debuerant eſſe vicarij apoſtoloꝝ et filij petri. facti ſunt ſocij iu
de ⁊ p̄ambuli antixp̄i. Verbū quippe grego. eſt. Qui coꝛpus chriſti
indigne ꝯficit xp̄m tradit. vt chriſtus dū tradit̄ dicat. Ecce manus
tradētis me mecū eſt in menſa. Auguſ. ſuꝑ illū verſiculū Dederunt
in eſcam meā fel. Grauius inquit peccant offerentes indigne xp̄m
regnantē in celis. q̄ȝ qui eū crucifixerūt ambulātē in terris. Et idē.

Magis peccant qui tradūt xp̄m peccatoribus membris. q̄z qui tra
dunt eū crucifixoribus iudeis. Et adaptat ſacerdotib⁹ prauis illud
lamentabile verbū xp̄m dederūt in eſcam meā fel. et in ſiti mea po
tauerūt me aceto. Dn̄s equidē ſalutē noſtrā ſitit et eſurit. ⁊ iō dam
nabiliter peccat. qui ad corpus eius cū felle praue ꝯſcientie. et cum
aceto iniquitatis accedit. Verbū beati hieronimi ē. Perfidus iude
us perfidus xp̄ianus. ille de latere. ille de calice ſanguinē xp̄i fundit
Porro ioſeph corpus dn̄i pijs manibus baiulauit. Iſte v̄o pollu
tis manibus. ⁊ quibus pauloante ſcorti pudenda tractauit ſalutem
hominū tangit. ⁊ recipit ore que pauloante baſia meretrici imp̄ſſe
rat. Ille qui fuerat xp̄i membꝝ. tollit xp̄i membꝝ dicit apoſtolus. ⁊
facit membꝝ meretricis. Qui enim adheret meretrici. vnū corpus
vnūqz membꝝ efficitur cū ea. In hoc membro abominabiliter po
nitur ⁊ deteſtabiliter corpus xp̄i. Repoſitū fuit illud precioſuꝫ cor
pus in ſyndone munda ⁊ in monumēto nouo. iſte aūt in ore adhuc
potu heſterno fetente. ⁊ inſentina vētris adhuc precedēte crapula
eſtuante demergit eū. quē angeli videre ꝯcupiſcunt. quē ꝓſpiciēdo
delectationes eternas accipiūt. Nōne potius antixp̄ianus q̄z chri
ſtianus iudicandus ē. qui q̄ztū in ſe ē xp̄m iam factū impaſſibilem.
ita tractat indigne. ita ꝓbris afficit ita crudeliter interimit. ⁊ ſepe
lit inhoneſte. Verꝫ quia celeſtis aīaduerſionis ſententiā ſicut da
than ⁊ abyron in ipſa ſui ſacrificij vſurpatione nō ſentiūt. diuinuꝫ
putant euaſiſſe iudiciuꝫ. dicentes cū vxore manue. ſi dn̄s voluiſſet
nos occidere nō ſuſcepiſſet ſacrificiū de manu noſtra. Certe maria
quā xp̄i caritas vehemēter accenderat ꝓhibet̄ dn̄m tangere. Iohā
nes etiā baptiſta quo maior inter natos mulierꝝ teſtimonio xp̄i nō
ſurrexit. vertici ſaluatoris angelicis poteſtatibus tremendo. manū
veret̄ imponere. ⁊ filius ploratiōis eterne manu ſacrilega ⁊ orē pol
luto ſacramentū in quo vita eterna ē recipit. Ipſum ſibi dānabili
ter incorporare aut potius incarcerare preſumit. Prius ꝑ peniten
tiam ⁊ vſum longū erat expianda oīs iniquitas. vt inde veniret̄ ad
cornu altaris. id eſt ad tāti gratiā ſacramēti. Lauabo inquit ꝓphe
ta manus meas. id eſt opa. ⁊ ſic circūdabo altare tuū dn̄e. Et idem

Emitte lucem tuam ꝛ veritatem tuam. ipſa me deduxerunt et ad-duxerunt in montem ſanctum tuuȝ ꝛ in tabernacula tua. Et ſic in troibo ad altare tuum domine. Lauandi enim ſunt interiores affectus. Nam in leuitico anteq̄ȝ offeratur hoſtia. diligēter omnia eiꝰ inteſtina lauantur. Apparuit dominus moyſi. apparuit ꝛ ioſue p̄cipiens vtriq; vt calciamenta ſoluerēt d̄ pedibus ſuis. Calciamenta quippe fiunt de pellibus mortuorum animaliū. Terribilis vero locus eſt. in quo deo patri eius vnigenitus ī molatur. Ideo quiſq̄s accedit ad tante ſanctificationis miniſterium. neceſſe habet prius deponere immūdicias operum mortuorum. Res difficilis ꝛ ardua eſt miniſtrare ī ſacerdocio. animas regere. Et iuxta verbū ſalomonis mittere ſe ī turbā populi. ꝛ alligare ſibi peccata duplicia. Verbum enim domini eſt. Sacerdos meus qui vnctus eſt ſi deliquerit delinquere faciet populum meum. Super quem locum beatus gregorius dicit. Scire debent ſacerdotes. q̄ ſi peruerſa perpetrant tot mortibus digni ſunt. quot ad ſubditos ſue ꝓditiōis exempla tranſmittunt. Et quis nouit opera ſua. Quis ſcit an amore an odio dignus ſit. Delicta quis intelligit. Prauū eſt cor hominis ꝛ inſcrutabile. abyſſus ꝓfunda ꝛ inexplorabilis eſt cōſcientia pctōris. Nam vt de ceteris taceam. ſi diſcuſſero ꝛ ſcopauero ſpiritū meum. ſi lauero me intro et mulciplicauero mihi herbam borith. ſordibus intingit me dominus. Sic a mortuo perit lauatio. Sic lauo laterem. ꝛ dum plus ſordes excutio. plures exceſſus inueniens. quos nondum plene ſicut debui plāxi. mihi ex ipſa criminū recordatione ſordeſco. Ideo tanti ſacramēti maieſtate deterritus inſufficientiam ſanctitatis. quā ille gradus exigit meticuloſus allego. Certe moyſes iam electus in ducē populi ꝛ ad pharaonē mittendus. hieremias etiaȝ vocatus a dn̄o vt populū rebellem erudiat. humiliter ſe excuſant. Nec dubiū eſt quin tm̄ p̄emineat ſacerdotalis dignitas officio veterū. quantū res ſpei ſubſtantia vmbre. quantū ꝓmiſſionibus exhibitio veritatis. Iſaias vo qui dn̄o querēti quē mitteret miniſterio p̄dicationis. ſe offerens prius calculo purgatur altaris. Nemo enī aptus eſt myſterijs ſpiritualibus. donec ſancti ſpūs ardore purgetꝰ

Ob reuerendam myſterij huius eminentiā. beatus marcus cuius
cor ꝛ linguā dominus ſancti ſpiritus igne purgauerat. quaſi tamē
adhuc imperfectum ſuum ſentiens pollicem ſibi abſcidit. ne ad ſa
cerdotium cogeretur. Legimus ꝙ cum beatus amonius ad regimē
populi traheretur inuitus aurem ſiniſtram ferro ſibi radicitus ſecu
it dicens. Lex diuina neminem preciſa aure permittit fieri ſacerdo
tem. Reuerſi ſunt ergo clerus ꝛ populi ad thimotheū tūc temporis
patriarcham. qui amoniū non ſolum ſi auribus mutilatus. ſed etſi
naribus truncatus eſſet ꝓpter ſanctitatem ipſius cenſuit ꝓmouen
dum. Reuertentibus illis ꝛ iterum trahentibus virum dei atq; co
gentibus. linguam inquit meam ꝓpter quā vobis placeo. ſi me vl
terius cogitis ꝓprijs dentibus amputabo. Et ſic tandem ſibi reli
ctus eſt. Adhuc paulus heremita. anthonius. appollonius. muſti⁹.
hylarion. pānucius. vterq; macharius ꝛ arſenius. beatus etiā bene
dictus. ceteriq; viri noīatiſſime religiōis. q̄ꝝ meōria in bn̄dictiōe ē.
nūq̄ȝ gradū ſacerdocij attigerūt. in ſua tn̄ ſimplicitate ſaluati ſunt
Sicut enī btūs odilo cluniacēſis abbas ī exhortatiōib⁹ ſuis ſcribit
iſtoꝝ ſinguli vna hora diei paſſiōis dn̄ice. noſtreq; redēptiōis bn̄fi
cia. q̄ſi in faſciculū mēorie deuote ꝛ fidelit̄ colligebāt. et ſic ī timore
ꝛ hūilitate hic ad fruēdū ſuauit̄. firmit̄ in ſua ꝯſciētia recōdētes cor
pus dn̄i ſpūalit̄ mādūcabāt. Sic dn̄s p̄cepit apoſtol' dicēs. Hoc fa
cite in meā cōmeōratiōnē. adiūgit abbas. Sicut inquit ſacramen
tum q̄nq; indignus. ſic rem ſacramēti non recipit niſi dign⁹. Voce
humana explicari nō poteſt. cū quanta deuotione ꝯfici. cū quanta
cautela diſpenſari. cū quāta reuerētia ſuſcipi debeat corpus chriſti
Conficere vereor. qd̄ affecto ſuſcipe. Nā cū vtrobiq; pura ꝯſciētia
exigat. tn̄ vita ꝑfectior ꝛ ꝯuerſatione eminentior ꝓpter varias illi⁹
ordinis circūſtantias a ſacerdote requiritur. Vtinam modernoꝝ
ſacerdotū ſanctitas tanta eſſet. vt omī laude virtutis exemplo no
bis deſiderabilē appetitū ſacerdotalis gradus immitteret. Itē ex
emplū ſcti bernardi in vita ſcti malachie. Cuȝ ſanctus malachias
archieps ſacrā offerret hoſtiā ꝛ appropinquaſſet ei dyacon⁹. intui
tus eū ſacerdos ingemuit. eo ꝙ ſenſiſſet penes illū latere qd̄ nō cō

ueniret. Peracto ſacrificio ſecrete ꝑcunctatus de ꝯſcientia ſua. con
feſſus ē illuſum ſibi ꝑ ſomnū nocte illa. Cui iniūgens penitentiā.
nō debueras inquit hodie miniſtraſſe. ſed verecūde te ſubtrahere. ⁊
tantis deferre myſterijs. vt hac humilitate purgatus dignius exin
de miſtrares. Itē refert heraclides in libro qui dicitˀ ꝑadiſus dicēs
ad alexandꝝ machariū Ego veniēs repperi p̄ſbyterꝝ ante fores eiꝰ
q̄ venerat vt curaretˀ. Habebat enī caput carchino exeſum. vt etiaꝫ
eius vertices nudaretˀ. et necdū a ſctō machario ſuſceptꝰ fuerat aut
viſus. Qui mihi ꝓ illo roganti vt ei miſeretˀ reſpondit. Non eſt di
gnus iſte curari. Hanc enī penā diuinitus accepit. quia fornicatōe
pollutus myſteria dn̄i violare ꝯſueuit. Perſuade aūt vt in ꝑpetuū
ſe ſuſpendat ſancti ſacrificij immolatōe. ⁊ ſic deo adiuuāte poterit
curationē recipere. Qd ⁊ factum eſt.

Explicit ſpeculum ſacerdotum.

¶ Incipit ꝓlogus libri qui dicitur ſpeculum ſecularium ⁊ mundi
huius amatorum.

Vanitas vanitatū ⁊ omnia vanitas dixit eccleſiaſtes
Quoniā vt ait egregius doctor gregorius. nō ē deo
acceptabilius ſacrificiū. q̄ȝ animarꝝ zelus ſiue amor
ideo ex diuerſis auctoritatibus eccleſiaſticorꝝ docto
rum preſentē tractatulū in vnū collegi. vt peccatrix
anima deuiās. Per has ſctās auctoritates ⁊ ꝯmonitiones ad viam
veritatis ⁊ iuſticie. vn̄ ſicut ouis que perierat multū errauit. ſpiritu
ſancto aſpirāte iam diuinitus reuocetˀ. et vt ſtatū ſuū cognoſcēs pe
riculoſum erroneū ⁊ immūdū. tactus dolore intrinſecus ad deum ſe
ꝯuertat. ꝯuerſus penitentiā agat. ac ſic tandē cū omibus ſanctis vi
tam eternā obtineat. Siquidē vt dicit criſoſt. Nūc ꝑcipue multis
illudit vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Hunc verſiculū ſi ſaperent
qui in delicijs ⁊ diuitijs verſantˀ. in parietibus oībus in veſtibus ſu
is ſcriberēt. in domo in ianuis in ingreſſibꝰ ⁊ ante oīa in ꝯſcientijs
ſuis. vt ꝑ eū oculis cernerēt ⁊ corde ſentirēt. qm̄quidē multe ſūt fa

cies multe imagines falſe. que decipiunt incautos. Oportet ergo
quotidie iſtud ſalutare carmen in prandijs in cenis ꝛ in omni ꝯuen
tu. vnuſquiſq; ꝓximo ſuo canere ꝛ a ꝓximo libenter audire. quia va
nitas vanitatū ꝛ oīa vanitas. p̄ter amare deū ꝛ illi ſoli ſeruire. Hec
criſoſt. Cōtinebit autē p̄ns tractatus ſeptē capitula iuxta ſeptē fe
rias ebdomade. ita vt peccatrix aīa ꝓ pct̄is deturpata. qualibꝫ die
ſpeciale capitulū tanq; nouū ſpeculū accipiat. in quo faciē ſuā cō
ſideret. Primū capitulū erit de vilitate ꝛ miſeria hoīes. ſcd̄m ꝺ pec
cato in cōmuni ꝛ quāta ꝑ peccatū incurrimus ſpūalia detrimenta
ſiue dāna. terciū de penitētia cito facienda. quartū de mūdo fugien
do ꝛ odiendo. quintū de caducis mūdi diuitijs ꝛ falſis eius honori
bus potētijs dignitatibuſq; ꝯtemnēdis. ſextū de morte ſemꝑ timen
da vbiq; et expectanda. ſeptimū et vltimū erit de gaudijs paradiſi
et penis inferni.

¶ Explicit ꝓlogus. Incipit liber qui dicitꝰ ſpeculum ſecularium ꝛ
mundi huius amatoꝝ Primū capitulū. dominica die Cogita

VErba hieremie ꝓphete. Quare de vulua matris egreſ
ſus ſum vt viderē laborē ꝛ dolorē. ꝛ ꝯſumerēt in ꝯcluſiōe
dies mei. Si talia loquitꝰ de ſe ille quē ſanctificauit deꝰ
in vtero. qualia loquar de me quē mater mea genuit in
peccato. Bernardus. Stude cognoſcere teipſum. quia multo meli
or et laudabilior es ſi teipſum cognoſcis. q̄ ſi te neglecto cognoue
ris curſus ſydeꝝ. vires herbaꝝ. cōplexiones hominū. naturas aīa
liū. ꝛ haberes omniū celeſtiū ꝛ terreſtriū ſcientiā. Attende ergo dili
genter o hō quid fuiſti ante ortū. ꝛ quid es ab ortu vſq; ad occaſum
et quid eris poſt hāc vitā. Profecto fuiſti ſpurciſſimū ſperma ꝛ vi
le ſemē ꝯceptus in putredine carnis. in feruore libidinis. in fetore
luxurie. ꝛ qđ deterius ē in labe pct̄i. Sꝫ attēde quo cibo ī vtero ma
terno nutritus ſis. Profecto ſanguine mēſtruo q̄ ceſſat in femīa poſt
ꝯceptū. vt ex eo nutriatꝛ ꝯceptus ī vtero. Qui quidē ſanguis fertur
eſſe tā deteſtabilis ꝛ immūdus. vt eius ꝯtactu fruges nō germinēt.
areſcāt arbuſta. moriātꝛ herbe. amittūt arbores fetꝰ. et ſi canes inde
comederint in rabiē efferūtꝛ. Poſtea plorās ꝛ eiulās traditus es hu

ius mũdi exilio ad laborem timorem ꝛ dolorem. ꝛ qđ grauius eſt ad mortem. Formauit igitur dominus deus hominem de limo terre. que ceteris indignior eſt elementis. Planetas ꝛ ſtellas fecit ex igne flatus ꝛ ventus fecit ex aere. piſces ꝛ volucres fecit ex aqua. homĩes et iumenta fecit de terra. Conſiderans igitur aquatica te vilem inuenis. conſiderans aerea te viliorem cognoſces. conſiderans ignea te viliſſimũ reputabis. Nec valebis te parificare celeſtib⁹. nec audebis te preferre terrenis. quia parem te iumentis inuenies. ſimilẽ recognoſces. Vnus eſt hominũ ꝛ iumẽtoꝝ interitus. et equalis vtriuſqꝫ conditio. cum nihil habeat homo amplius iumẽto. de terra orta ſunt. ꝛ in terram pariter reuertentur. Verba ſunt iſta non cuiuſlibet hominis. ſed ſapientiſſimi ſalomonis. Sic ergo o hõ quantũcunqꝫ nobilis diceris ad hunc mundũ veniſti. nec memor es q̃ȝ vilis origo tui. Forma fauor populi. feruor iuuenilꝫ opeſqꝫ. Subripuere tibi. noſcere quid ſit homo. ¶ Nunc attende ſecundo o hõ quid es. Audi de hoc ſtellam doctoꝝ auguſtinũ. ita de ſeipo dicentẽ. Heu miſer quid ſum ego. Sum vas ſterquilinĳ. concha putredinis. plenus fetore ꝛ horrore. cecus pauper nudus. plurimis neceſſitatibus ſubditus. ignorans introitum ꝛ exitum meum. miſer ꝛ mortalis. cuius dies ſicut vmbra pretereunt. cuius vita ſicut lana euaneſcit. ſicut flos in arbore creſcit ꝛ ſtatim marceſcit. Sum terra miſerie filius ire. vas aptum in contumeliam. genitus per ĩmundiciã. viuens in miſeria. moriturus in anguſtia. Item bernardus. Quid aliud ẽ homo q̃ȝ ſperma fetidũ. ſaccus ſtercoꝝ. cibus vermiũ. Si diligẽter conſideres quid ꝑ os nares. ceteroſqꝫ tui corpis meatus egrediatur vilius ſterquiliniũ nunq̃ȝ vidiſti. O vilis ꝓditionis humane indignitas. herbas ꝛ arbores inueſtiga. Ille de ſe ꝓducunt flores frondes fructus. ꝛ tu de te lendes pediculos ꝛ lumbricos. Ille de ſe fundunt oleũ vinũ ꝛ balſamũ. ꝛ tu de te ſputũ vrinã et ſtercus. Ille de ſe ſpirant ſuauitatẽ odoris. ꝛ tu de te reddis abominationẽ fetoris. Qualis eſt arbor. talis eſt fructus eius. Non eniȝ poteſt arbor mala fructus bonos facere. Quid enim ẽ homo ſcđm formã niſi arbor

euerſa. cuius radices ſunt crines. truncus eſt caput cum collo ſtipi
tes eſt pectus cum alis. rami ſunt vlne cum tibijs. frondes ſunt di
giti cũ articulis. Homo eſt foliũ qḋ a vento rapitur. ⁊ ſtipula que
a ſole ſiccatur. Unde beatus iob ait. Homo natus de muliere reple
tur multis miſerijs. Qui quaſi flos egreditur ⁊ conteritur. et fugit
velut vmbra. ⁊ nunq̃ in eodẽ ſtatu permanet. Hinc ⁊ deus ait ad
hominẽ. Cinis es ⁊ in cinerẽ reuerteris. Et iob dicit dño. Memẽ
to queſo q̄ ſicut lutũ feceris me. ⁊ in puluerem reduces me. Quid
ergo lutum ſuperbis. ḋ quo puluis extolleris. Unde cinis gloriaris
cuius cõceptio culpa eſt. naſci pena. labor vita. neceſſe mori. Cur
carnem tuam precioſis rebus impinguas ⁊ adornas. quã poſt pau
cos dies vermes deuoraturi ſunt in ſepulchro. animam vero tuam
non ornas bonis operibus. que deo preſentanda eſt ⁊ angelis in ce
lis. Quare animam tuam vilipendis ⁊ ei carnem preponis. Domi
nam ancillari et ancillam domĩari magna abuſio eſt. O anima ha
bes inimicum domeſticum amicum aduerſarium. qui malum ꝑ bo
no reddit. ⁊ ſub ſpecie amicicie crudelior exiſtens inimicus. Hic ho
ſtis eſt caro tua infelix ⁊ miſera. multum tamen dilecta. Hanc cum
pauiſti. inimicum peſſimum contra te erexiſti. Hanc cum ornaſti.
hoſtem crudeliſſimum contra te armaſti. Hanc cum floris varijs et
precioſis indumentis induiſti. omnibus celeſtibus ornamentis te
ſpoliaſti. ¶ Conſidera tercio ergo et attende o peccator. quid eris
poſt hanc vitam. Eris reuera cadauer miſerum et putridum. et ci
bus vermiũ. Inſpice ſepulchra eorum qui morte corporis hinc exi
erunt. et nihil inuenies in eis niſi cinerem et vermẽ. et fetorem et
horrorem. Qḋ tu es illi fuerunt. et qḋ ipi ſunt tu eris. Homines fu
erunt ſicut tu. comederunt biberunt riſerunt duxerũt in bonis dies
ſuos. ⁊ in puncto ad inferna deſcenderunt. Hic caro eoꝝ vermibus
et illic aĩa ignibus deputatur. donec rurſus infelici collegio colliga
ti ſempiternis inuoluantur incendijs. qui ſocij fuerunt in vicijs.
Una nãq̧ pena implicat. quos vnus amor in crimĩe ligat. Quid
profuit illis inanis gloria. breuis leticia. mundi potentia. carnis

voluptas.falſe diuitie.magna familia.et mala concupiſcētia. Vbi
riſus vbi iocus.vbi iactantia vbi arrogātia. De tanta leticia quan
ta triſticia.poſt tantillā voluptatē tam grauis miſeria.đ exultatio
ne ceciderunt in grandem ruinam ⁊ magna tormenta. Quicquid il
lis accidit tibi accidere pōt quia homo es.homo đ humo limus đ
limo. De terra es ⁊ de terra viuis.⁊ in terrā reuerteris qñ veniet di
es vltima.que ſubito veniet ⁊ forſitan hodie erit. Certum eſt enim
ꝙ morieris.ſed incertū quādo aut quomodo vel vbi.quoniā mors
vbiqꝫ te expectat. Tu quoqꝫ ſi ſapiēs fueris.vbiqꝫ eam expectabis.
De his etiā mundi amatoribus ſic dicit yſidorus Dilectiſſimi pen
ſare debemus.q̄ꝫ breuis ē mundi felicitas.q̄ꝫ modica eſt hui⁹ ſeculi
gloria.q̄ꝫ caduca et fragilis eſt temporalis potentia. Dicat qui po
terit.vbi ſunt reges vbi principes vbi imperatores. vbi reruꝫ locu
pletes.vbi potentes ſeculi.vbi diuites mūdi. Quā vmbra tranſie
runt.⁊ velut ſomniū euanuerunt.queruntur ⁊ non ſunt. Quid dice
mus ad hec. Reges obierunt et principes mortui ſunt.multi tamē
putant diu viuere.et quaſi nūq̄ꝫ morte cadere đ preſenti vita. Cer
te non ſic impij non ſic. Vos autem ſicut homines moriemini. et
ſicut vnus de principibus cadetis. Adhuc de conditione hominis
poſt morteꝫ ſic dicit beatus bernardus. Quid fetidius humano ca
dauere.quid horribilius mortuo homine. Cuius in vita erat gratiſ
ſimus amplexus.fit in morte horribiliſſimus aſpectus. Quid ergo
ꝓſunt diuitie.quid delicie quid honores. Diuitie nō liberāt a mor
te.nec delicie a vermibus.nec honores a fetore. Item dicit criſoſt.
đ eodem ſic. Quid ꝓfuit illis qui in luxuria corporis.⁊ in preſentis
vite voluptatione vſqꝫ ad diē vltimū permanſerunt. Intuere nūc
ſepulchra eoꝝ.vide ſi eſt aliqđ iactantie veſtigium in eis. ſi aliqua
diuitiarū vel luxurie ſigna cognoueris. Require vbi nunc veſtes ⁊
ornamenta tā pulcherrima.vbi nunc ⁊ ſpectaculoꝝ voluptas. vbi
aſſedarum turbe ⁊ cōuiuioꝝ ceſſit opulentia. Riſus iocus ⁊ immo
derata leticia atqꝫ effrenata quo abijt quo receſſit.vbi illa nunc et
vbi ipſi. Quis finis vtrorūqꝫ. Intuere diligēter ⁊ accede ꝓpius ad
ſingulorꝝ ſepulchra.vide cineres ſolos ⁊ fetidas vermiū reliquias.⁊

recordare caro℞ hunc eſſe finem. etiam ſi in leticia et delicijs etiam ſi in labore et continentia tranſigerunt hic vitã. Ecce dilectiſſime mihi iam legiſti iaȝ vidiſti in hoc capitulo ex verbis ſancto℞ quid fuiſti ante ortũ. quid es in p̄ſenti vita. et quid eris poſt hanc vitaȝ Vtinam circa hec tria iugi meditatiõe verſeris. Infelices quippe filij adam omiſſis veris ⁊ ſalutarib⁹ ſtudijs. caduca potius ⁊ tranſitoria querũt. Sed tu chariſſime ruminans in corde vilitatẽ tuam et miſeriam. ſcd̃m exteriorem hominẽ ſectare humilitatẽ. fuge ſup̄biam. ſciẽs ꝙ ſuperbia eſt ſignum quo diabolus diſtinguit ſuos ab alijs. Vnde iob. Ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbie. Vnde gregorius. Euidentiſſimũ ſignum reprobo℞ ſuperbia. electo℞ humilitas. Q̄d ſi quis habeat cognoſcitur ſub quo rege ſit vel militet. ſcilicet vtrum ſub rege chriſto an diabolo. Iſidorus. Anima ſuperbi a deo derelinquitur. et fit demonũ habitaculuȝ. Eccleſiaſtici. x. Odibilis deo et hominibus ſuperbia vt patet. quia ſuperbia luciferum de celo eiecit. adam de paradiſo depulit. pharaonẽ et exercitũ eius ſubmerſit. ſaul de regno eiecit. nabuchodonoſor in beſtiã trãſmutauit. Propter ſuperbiam anthiochus male mortuus eſt. herodes ab angelo percuſſus.

¶ De peccato in cõmuni ⁊ quanta p̄ peccata incurrimus ſpiritualia detrimenta ſiue damna. ij. ca. Secunda feria

Qui facit peccatũ a diabolo eſt. qui peccat ab initio. Scribitur enim in prima canonica Johãnis. iij. ca. Peccatuȝ eſt onus graue q̄d celum nõ ſuſtinuit. nec terra vltimo nõ ſuſtinebit. ſed detrudet in infernũ cum auctore ſuo. Et ſciẽdũ ſcd̃m auguſ. ꝙ peccatũ eſt omne dictũ factum vel concupitũ contra legẽ dei. Debet autẽ quilibet bonus xp̄ianus qui ſaluari deſiderat summo ſtudio et ſumma diligentia omne peccatum vitare. ⁊ hoc precipue p̄pter tria. Primo quia deo ſumme diſplicet. ſecundo quia demonib⁹ valde placet. tercio hoĩ ſumme nocet. Dixi tibi primo o infelix pctõr ꝙ debes ſumma diligẽtia vitare om̃e peccatũ. quia deo creatori tuo ſumme diſplicet. Ad hoc ſciendũ debes cogitare q̄d deus fecerit p̄pter odiũ peccati. Ipſe enĩ p̄pter peccatũ fere ſex diſſi

pauit omnia opa ſua. ſcʒ totũ mundũ p diluuiũ vt habet Geñ. vij. Alij aũt reges ⁊ potẽtes in piudiciũ inimicoꝶ ſuoꝶ depopulãt terras coꝶ. deus aũt diſſipauit terrã ppriã. qꝛ pctm̃ intrauerat terraʒ ſuã. ¶ Itẽ ſcdo deus nõ ſolũ odio habʒ pctm̃ ipſum. ſʒ etiã quicqd peccatũ tangit. Alij nãqʒ hoies ppter vinũ corruptũ nõ pijciunt in mare vaſa aurea vł argentea. ſed ſeruant vaſa ⁊ vinũ effundunt deus autem non ſolum peccatum ſed etiam vaſa peccati. ſcilʒ creaturas rationales. id eſt animas ad imaginem ſuam factas. et ſuo pcioſo ſanguine redemptas. in odiuʒ peccati pijcit in occeano infernali. Quia vt dicit ſapientie. xiiij. Odio ſunt deo impius et impietas eius. Vnde deus non habet tam bonũ amicum nec in celo nec in terra. quem non haberet odio vſqʒ ad mortem. ſi inueniret in eo vł vnum peccatum mortale. Vnde petrus. licet ardentius amaret chriſtũ q̃ʒ ceteri apoſtoli. tamen xpus eum ꝯdemnaſſet ſi deceſſiſſʒ in peccato trine negatiõis. ¶ Tercio q̃ʒtũ deus odiat peccatũ oſtẽditur per hoc. ꝙ ppter peccata mundi ſuũ innocentẽ vnigenitum interfecit. Vnde dicitur yſaie. liij. Propter ſcelus populi mei pcuſſi eum. Et ipſemet dei filius vt peccatũ interficeret ⁊ occideret tradidit in morte animaʒ ſuam. vt dicitur ſimiliter yſaie. liij. Nullus autem inuenitur qui tm̃ odit inimicũ ſuũ. ꝙ in eius odium vellet interficere vnigenitum pprium vel etiam ſemetipm̃. ¶ Quarto p hoc oſtenditur quia deus perſecutus eſt peccatũ ab initio in tantũ ꝙ piecit ipſum de celo. Et videns ꝙ remanſerat in terra ſcilicʒ in mundo. ipſe in ppria perſona deſcendit in mundũ. vt de ipſo fugaret peccatum. ⁊ tandem in die iudicij pijciet ⁊ claudet ipſum in infernum. Vnde michee vltimo. Proijciet in pfundum maris om̃ia peccata veſtra. ¶ Quito q̃ʒ ſumme deus odiat peccatũ patʒ p hãc ſimilitudinẽ. quia bona mater videretur multũ odire illud ppter qd pueꝶ ſuũ pijceret in clibanũ ardentẽ. nec vnq̃ʒ eũ inde extraheret. Sic deus ppter odiũ peccati filios ſuos quos tm̃ dilexit ꝙ pro illis mori voluit in igneʒ inextinguibilẽ pijciet. ſi inuenerit in eis peccatum mortale Sic ergo o peccatrix anima legiſti. q̃ʒtum deus odio habet peccatũ. Tu igitur ſi ei placere cupis oportet te ſumme

vitare illud. ita vt timor locũ habeat in te. Mulier enim eſſz mul tũ infidelis que illũ cubaret in lecto ſuo quẽ vir ſuus odit. ⁊ p quez multa mala viro ſuo euenerũt. Sic certe peccatũ ẽ. qđ ſumme odit chriſtus animaꝝ ſpõſus. ⁊ per qđ multa mala ſibi acciderũt. ⁊ tãdẽ ipſa mors. Mortuus enĩ eſt ꝑpt' delicta noſtra ſcḋm apoſtolũ. Et iō ẽ valde infidel' erga xp̄m. q̇ recipit pctm̄ ĩ corde ſuo. Propterea chariſſime iuxta ãmonitionẽ ſapientis ab omni delicto mũda cor tuum. ¶ Dixi ſecundo ꝙ debes ſumma diligentia vitare omne pec catum maxime mortale. quia ſumme diabolo placz. ⁊ ipſum valde letificat. Et iſtud poteſt ꝓbari triplici ſigno. Primũ eſt quia ĩ nul lo alio delectatur. Nam ipſe nõ vult aliud balneum. Nõ querit au rum vel argentum. Nam geneſis. xiiij. dicitur in perſona eius. Da mihi animas. cetera tolle tibi. Vnde gregorius Nihil ſe feciſſe eſti mat. cum animas non ſautiat. Sicut enĩ auis rapax amat cor p̄de. ſic diabolus cor hominis. ¶ Secundũ ſignum ꝙ diabolus ſumme amat peccatũ patet ex aſſidua eius tentatione. ⁊ quia in ꝓcurando peccatum nunq̃z fatigatur. Nam ſex milia annoꝝ ſunt ⁊ amplius ꝙ nihil aliud fecit q̃z ꝓcurare peccata. Ideo quando dominus in terrogauit eum dicens iob primo. vnde venis reſpondit. Circuiui terrã ⁊ perambulaui eã. Tantũ eſt occupatus in negocio peccatoꝝ ꝙ non licz ei ſomnũ capere. Iuxta illud iob. xx. Qui me comedũt non dormiũt. ¶ Terciũ ſignũ ꝙ peccatum ſumme diabolum letifi cat eſt. quia nunq̃z potuit vel poterit ſatiari ꝑ peccatis. Nam in finita milia hominũ peccatoꝝ iam deuorauit. ⁊ tamen adhuc fame licus eſt. ⁊ ſicut leo circuit querẽs quem deuoret. vt dicit̃ prima pe tri. v. Et non ſolum famelicus eſt. ſed ſitibundus. Job. xl. Abſorbe bit fluuiũ ⁊ non mirabitur. ⁊ habet fiduciam ꝙ influat iordanis in os eius. id eſt in infernuz. Fluuius quem abſorbet diabolus ⁊ nõ miratur ſunt peccatores cũ impetu currentes in os eius. Jordanis vero qui interpretatur humilis deſcenſus ſunt iuſti quieti et pacifi ci. quos dyabolus ſumme deſiderat abſorbere. Exemplum habe tur in vitaſpatrum de capitulo demonum. et ſingulis demonibus de peccatis et malis que procurauerunt reddentibus rationem.

Et d illo diabolo qui ſpecialiter fuit laudatus ⁊ honoratus a prin cipe eoꝝ ⁊ in cathedra collocatus. quia fecerat fornicari vnum mo nachum quem in quadraginta annis vix traxerat ad peccatum. O ergo peccatrix anima plora amare. eo ꝙ totiens letificaſti in te ini micos tuos ſcꝫ demones. totiens certe quotiens peccaſti mortalit' Et de cetero per puram confeſſionem ⁊ dignam penitētiā fac gau dere ſuper te deū tuū ⁊ angelos eius. Scriptū eſt eni. Gaudiū ē an gelis dei ſupꝛ vno peccatore penitētiā agente. ¶ Dixi tercio o pctōr ꝙ toto ſtudio tuo debes vitare omne peccatū. quia tibi ſumme no cet. Nam primo ꝓpter peccatū mortale ſeparamur ab amore dei et efficimur eius inimici. Iſaie. lix. Iniquitates noſtre diuiſerunt inter nos ⁊ deum. ⁊ peccata noſtra ꝓhibuerūt faciem eius a nobis. Vn̄ nō eſt aliq̇s ſctūs ita magnus in celo. quantūcunqꝫ ſit amicus dei. ſi poſſet ⁊ peccaret mortaliter. quin ſtatim amicicia diſſolueret̄ Auguſ. Qui peccat ī amicū veriſſimū ⁊ fideliſſimū dr vituꝑabilis qui v̇o peccat in deū om̄ipotētiſſimū ⁊ piiſſimū. quō non erit ab ominabilis. ¶ Scđo ꝑ peccatū obligat̄ pctōr ⁊ adiudicat̄ patibu lo inferni. Vn̄ ſcđm inſtitutionē diuīe legis. a qua nō multū diſcre pat lex humana. oēs regalis decreti trāſgreſſores vel maieſtatis re gie ꝯtemptores. id eſt oēs pctōres meret̄ interire ſuſpēdio. ſcđm qđ ſignificat̄ ſcđo eſdre. vij. in decreto darij vbi ſic dicit̄. Denunciet̄ vt quicunqꝫ tranſgreſſi fuerint aliquid ex his que ſcripta ſunt q̄ꝫtū ad peccatū cōmiſſionis. aut ſpreuerint q̄ꝫtum ad peccatū omiſſio nis. accipiatur lignum de ſuis ꝓprijs. quia de horto ꝓprie cōſcien tie. ibi enim creſcit lignum quo peccator ſuſpenditur. et ſuſpenda tur. bona quoqꝫ ſua regi aſcribantur. Similiter enīꝫ cedit ad glori am regis celeſtis pena reproboꝝ. ſicut gloria bonoꝝ. Ecce chariſſi me qđ lex humana corꝑaliter facit. hoc ſpiritualiter lex diuina. Si milie fere legitur heſter. vij. Dixit rex. Suſpendite aman in pati bulo. Aman interpretatur iniquus. ⁊ per hunc peccator intelligit̄. quem rex celeſtis iubebit ſuſpendi in patibulo inferni. ſi euꝫ in pec cato mortali inuenerit. ¶ Tercio peccatum ſpoliat hominē omni bono. grē in pn̄ti ⁊ glorie ī futuro. ꝓuerbioꝝ. xiiij. Miſeros facit po

pulos peccatū. Eſt enim peccator paup̄ quia nihil habet. imo per
peccatū mortale ſeip̄m amiſit. ⁊ in ſeruitutē diaboli tranſiuit. Pau
perior. quia nihil pōt lucrari. eo ꝙ oꝑa meritoria deo grata in tali
ſtatu facere nō pōt. Sed paupertimus. quia nihil pōt ei dari. Nā
bona facta non ꝓſunt ei ꝓ ipſo ad ſalutē. quia nō viuit niſi quo ad
corpus. Vñ dicit boetius q̄rto li. de ꝯſo. Homo prauus nō eſt hō. ni
ſi ſicut hō mortu⁹. ¶ Quarto ꝑ peccatū ſeꝑamur a lumīe deiformi
et excecamur atqꝫ obtenebramur. Sophonie. j. Ambulabūt vt ceci
qui dn̄o peccauerūt. Et in pſal. Neſcierūt neqꝫ intellexerunt. in te
nebris ambulāt. Vñ hieronimus. Deprimit̄ plane aīa ꝑ peccatum
interius. ne valeat reſpicere ſuꝑius. ¶ Quinto peccatū eſt ſicut pu
tredo in pomo. Sicut enī putredo aufert pomo valorē decorē colo
rē odorē ⁊ ſaporē. ſic peccatū mortale aufert aīe decorē vite. odorē
fame. valorē gratie. colorē forme. ⁊ ſaporē glorie. Vñ putredo ē om
ne peccatū. Nā de eo dicit̄ yſaie. xv. Qui facit illud. luto vilior eſt
vita eius. Auguſ. Tollerabilius canis putridus fetet hoībus. q̄ꝫ aīa
peccatrix deo. Idē in quodā ſermone de eodē ſic ait. Per que v̄ba
quendā lubricū a pctō retraxit. Quid ꝓdeſt plena archa. ſi inanis
eſt ꝯſciētia. Bona vis habere. ⁊ bonus eſſe nō vis. Nō vides eru-
beſcere te debere de bonis tuis. ſi domus tua plena ē bonis. ⁊ te ha
bet malū. Quid enī ē q̄d velis malū habere. Dic mihi. Nihil oīno
Non vxorē nō filiū non ſeruā nō villā nō tunicā. poſtremo nō ca
ligam. ⁊ tamē vis habere malā vitā. Rogo te. ꝓpone vitā tuā cali
ge tue. Oīa que circūiacent oculis tuis elegātia ⁊ pulchra. tibi cara
ſunt. ⁊ tuipſe tibi vilis ⁊ fedus es. Si poſſent tibi r̄ndere bona tua
quibus plena eſt domus tua. nōne tibi clamarēt. Sicut tu nos bo
na vis habere. ſic nos ⁊ volum⁹ habere bonū dn̄m. Tacita voce in
terpellāt dn̄m deū tuū ꝯtra te. Ecce tanta bona dediſti huic ⁊ ipſe
malus ē. Quid enī ꝓdeſt ei q̄d habet. qn̄ eū qui oīa dedit nō habet
Hec auguſ. ¶ Sexto ex pctō naſcit̄ beſtialitas carnis. Vñ boetius
quarto de ꝯſola. Homo bonus ꝓbitate deſerta in beluā ꝯuertit̄. Et
philoſophus. vij. ethicoꝝ. ꝙ talis peior eſt q̄ꝫ beſtia. Et ideo petrus
⁊ iudas apoſtoli pctōres cōparāt mutis pecoribus. Et dauid con

cordat eiſdem dicens. Homo cum in honore. id eſt gratia gratum fa
ciente eſſet non intellexit. comparatus eſt iumentis inſipientibus
¶ Septimo ⁊ vltimo ex peccato naſcitur diaboli ſeruilis filialitas
Prime iohãnis. iij. Qui facit peccatũ a diabolo ẽ. Gregorius ſcdo
moralium dicit. Diabolus mentes peccatoꝝ quos temtat. ⁊ ad cõ
ſenſum ⁊ operationẽ perducit. ingreditur ibiqꝫ moratr̃. Pro his om
nibus o infelix peccator miſerere anime tue. ⁊ noli inducere ſupꝫ eaꝫ
hec que legiſti tanta mala. ſcꝫ offenſam dei. leticiã inimici. ⁊ dam
num ꝓprium. Agnoſce homo q̃ꝫ nobilis eſt anima tua. ⁊ q̃ꝫ grauia
fuerunt eius vulnera. ꝓ quibus neceſſe fuit chriſtũ dominũ vulne
rari Si non eſſent hec ad mortem ſempiternam. nunq̃ꝫ pro eorum
remedio dei filius moreretur. Noli ergo vilipendere aĩe tue paſſi
onem. cui a tanta maieſtate tantam vides exhiberi compaſſionem
Fudit ipſe lacrimas ꝓ te. laua ⁊ tu per ſingulas noctes lectum tuũ
cordis compunctione. ⁊ lacrimarum aſſiduitate. Fudit ipe ſangui
nem ſuum. funde ⁊ tu tuum quotidiana corporis afflictione. Noli
attẽdere quid caro velit. ſed quid ſpiritus poſcit. Nam vt dicit gre
gorius. Vnde caro ad tẽpus ſuauiter viuit. inde ſpiritus in eternuꝫ
cruciatur. Et quo plus caro punitur in hac vita. tanto plus aĩa
gaudebit in futura vita. Auguſ. Voluntarie nunc ꝓ chriſto poſtpo
namus quãdoqꝫ dimittenda. ne qḋ abſit ꝓ tranſitorijs amittamus
eterna. Si enim tibi diceretur ſis toto hoc menſe diues ⁊ potens ⁊
fac quicquid velis. vtere carnis voluptatibꝰ ſicut placet. ea tamen
conditione vt poſtea tibi oculi eruantur. omne ſolacium tollatur.
toto tempore vite tue ĩ fame ⁊ ſiti. in om̃i cruciatu viuas ⁊ miſeria
nũquid tale bonũ hoc tempore ſuſciperes. Et quidẽ tota vita hec
nec menſis eſt. nec vnius diei vel hore ſpaciũ. ad illius infelicitatis
eterne inferni comparationem. cui neqꝫ finis eſt. neqꝫ pena ſimilis
inuenitur. Hec auguſ.

¶ De penitentia cito facienda. iiij. ca. Tercia feria

Qui non accipit crucem ſuam ⁊ ſequitur me. non eſt me di
gnus. ſcribitur mathei. x. Per hanc crucem penitentia de
ſignatur. quam de neceſſitate quilibet peccator debet ſu

ſcipere ⁊ perſeueranter tollere. ſi in eterna beatitudine cuꝫ chriſto cupit regnare. Vnde hieronimus in epiſtola ad ſuſannā. Neceſſaria eſt pnia. que aut equet crimīa aut certe excidat. Et augu. Quiſquis ſaluari deſiderat. quicquid ſordis poſt puꝝ baptiſmū ɔtraxit. opoꝛꝫ ꝙ abluat. ſaltī lacrimis mētis. Sed forte dicis. Durus ē hic ſermo. nō poſſū mundū ſpernere. ⁊ carnē meā odio hr̄e ⁊ caſtigare. Audi nō meā ꝟ glorioſi hieronimi ſuꝑ hoc r̄nſionē. Impoſſibile ē inquit vt q̄s pn̄tibus ⁊ futuris fruat̄ bonis. vt hic ventrē ibi mentē impleat. vt de delicijs ad delicias trāſeat. vt ī vtroqꝫ ſeculo videlꝫ celo ⁊ terra appareat glorioſus. Quā hieronimi ſn̄iam greg⁹. cōfirmat ita dicēs. Multi cupiūt euolare de miſeria pn̄tis exilij ad gaudia celi. ſed nolunt carere oblectamentis mundi. vocat eas gratia chriſti. ſed reuocat eos concupiſcentia ſeculi. Pleriqꝫ cupiunt mori morte iuſtoꝝ ſed nolunt viuere vita eoꝝ. ⁊ hi in eternū peribūt. nā opera illoꝝ ſequunt̄ illos. Itē bernardus. Auſteritas ɔuerſationis ſancti iohānis baptiſte. pctōribus delicioſis durus nūcius ē eterne mortis. Quid enī nos irrōnales fere reptilia terre inſanim⁹. cū ille quo inter natos mulierū nemo maioꝛ ſurrexit. innocētiſſimū corp⁹ ſuū ſic afflixit. ⁊ nos indui p̄cioſis veſtib⁹ feſtiam⁹. ⁊ ſplēdide laute et delicate epulari. Nō ſic impij non ſic itur ad aſtra. Deniqꝫ recordare parabolam lazari ⁊ diuitis illius. qui opum tantaꝝ dominus qui purpura ⁊ byſſo indutus. vnam aque guttam inuenire non potuit ex hoc. cū eſſet in ardoris neceſſitate conſtitutus. Hec recordare mi amice. ⁊ age penitentiā dum tempus eſt. Nam vt inquit gregorius deus et ſi penitenti veniā ſpopōdit. peccāti tn̄ diē craſtinū nō ꝓmiſit. Pnia ē ꝑpetrata mala plāgere. ⁊ plangēda iteꝝ nō committere. id eſt ꝓpoſitū cōmittēdi nō habere. Vn̄ auguſ. in ſoliloquiis. Inanis ē pnia. quā ſequēs coinq̄nat culpa. Nihil ꝓſunt lamenta. ſi replicāt̄ pctā. Nihil valet a mal̄ veniā poſcere. ⁊ mala denuo iterare. ¶ Tres autem ſunt partes integrales penitentie. ſcꝫ cordis contritio. oris confeſſio. operis ſatiſfactio. Quia enim deum trib⁹ modis offendimus. ſcꝫ delectatione cogitationis. impudētia locutionis. ⁊ ſuperbia operis ſcd̄m regulam vt ɔtraria ɔtrarijs curent̄.

tribus modis oppoſitis ſatiſfaciam⁹.delectationi cogitatiõis op
ponamus ꝯtritionē.impudētie locutionis ꝯfeſſionē.ſupbie operiſ
ſatiſfactionē.¶ De ꝯtritione pmo videam⁹. Cõtritio ē dolor p
pctis aſſumptus.cū ꝓpoſito abſtinēdi ꝯfitendi ꝛ ſatiſfaciēdi. Jſte
dolor ſicut dicit bern̄.debꝫ eſſe triplex.ſcilicꝫ acer acrior acerrimus
Acer debet eſſe.quia dn̄m deū noſtꝝ ꝛ omniū creatorē offendimus
Acrior.quia patrē noſtꝝ celeſtē qui nos multipliciter paſcit impu
gnauimus.ꝛ in hoc peiores canibus fuimus qui paſcentē ſe diligūt
et ſequūt̄.Acerrimus vero.quia redemptorē noſtꝝ qui nos redemit
ꝓprio ſanguine.ꝛ a pctōꝝ vinculis liberauit.ꝛ a crudelitate demo
nū.ꝛ acerbitate gehenne potēter eripuit.q̄ꝫtū in nobis ē iteꝝ cruci
fiximus. Sed ꝛ de trib⁹ debemus dolere.ſcꝫ de cõmiſſo peccato. de
omiſſo bono. ꝛ de amiſſo tēpore. De virtute hui⁹ ꝯtritionis ſic di
cit auguſ. Plus valet cordis vera ꝯtritio.q̄ꝫ toti⁹ mūdi ꝑegrinatio.
Jtē quedā gloſa ſuꝑ pſal'. Ad dn̄m cū tribula. Neſcit dn̄s differre.
quē compunctū corde ſibi ſenſerit ſupplicare. Criſoſt. Sola ē com
pūctio que facit animā horreſcere purpurā.deſiderare ciliciū.ama
re lacrimas.fugere riſuꝫ. Jtē. Nihil ita glutinat ꝛ vnit nos deo.vt
lacrime penitētis. Econtra vͦ vt ait augu. Acriores diabolo dolo
res nõ infigimus. q̄ꝫ cū plagas pctōꝝ noſtroꝝ ꝯfitēdo ꝛ penitendo
ſanamus. Sed heu cū tanta bona ꝑ penitētiā ꝯſequamur.pauci ta
men penitētiā agūt. Jdeo ꝯquerit dn̄s hieremie.viij.dicēs. Nemo
qđ bonū eſt loquit̄.nullus ē qui agat penitētiā ſuꝑ pctō ſuo dicēs.
quid feci.¶ Nunc de ſcđo ſcꝫ de confeſſione videamus. Confeſſio
ſcđm qđ cõiter deſcribit̄.eſt legittima corā ſacerdote pctōꝝ declara
tio. Et dicit̄ ꝯfeſſio quaſi ſit' vel ex toto vl' vndiqꝫ faſſio. Nam ille
vere ꝯfitet̄.qui totū fatet̄. Vel ſic ſcđm yſidoꝝ in li.ethimologiaꝝ.
Cõfeſſio eſt ꝑ quā latens morbus anie ſub ſpe venie ꝯſequende.in
dei laudē aperit̄. De v̄tute ꝯfeſſiõis ſic dicit ambro.ſuꝑ Beati ima
culati. Ceſſat vindicta diuina.ſi ꝯfeſſio ꝑcurrat hūana. Et caſſio
dorus ſuꝑ illud pſal'. Cõfiteant̄ tibi populi deus. Jllis nõ iudex ſ
aduocatus ē xp̄s.qui ſe ꝓpria ꝯfeſſione damnarūt. Leo papa. Nõ
remanet iudicio ꝯdēnādū. qđ fuerit ꝯfeſſione purgatū. Et ...

in libro de penitentia. Confeſſio ē ſalus animaꝝ. diſſipatrix vicioꝝ. reſtauratrix virtutū. oppugnatrix demonū. Quid plura. Obſtruit os inferni. portas aperit paradiſi. Pro his omnibus o chariſſime. iuxta ꝯſiliū yſaie. dic tuas iniquitates vt iuſtificeris. Initiū enim iuſticie. ꝯfeſſio eſt peccatoꝝ. ¶ Oportet aūt te ꝯfiteri oia pctā tua. quoꝝ memoriā habes integre vni ſacerdoti nō diuiſim. ita vt vnā partē de pctis tuis dicas vni ſacerdoti. alterā alteri. q̄r tunc neuter ſacerdos pōt tibi ꝯferre remediū ſalutare. q̄r ſacramētū debet habere vnitatē ⁊ integritatē. aliter nō eſſet ꝯfeſſio ſacramentalis. Jdeo dicit bernardus. Qui ꝯfeſſionē ſuā diuerſis ſacerdotib⁹ diuidit. venia caret. Execranda nāq̧ fictio eſt pctā diuidere. et ſufficietenus radere. nō intrinſecus eradicare. Et tales accipiūt excōmunicationem ꝓ abſolutiōe. ⁊ maledictionē ꝓ benedictiōe. Talis diuiſio confeſſionis fit ſepius ꝑ hypocriſim. qñ grauiora pctā dicunt ignotis ſacerdotibus. ⁊ illi cū quo debēt ſepius ꝯuerſari dicunt ſolū leuiora De talibus dicit auguſ. ⁊ ponit̄ in decretis. Qui cōfeſſionē diuidit laudandus non eſt. qđ vni celat alij reuelat. qđ eſt ſeipm̄ laudare ⁊ ad hypocriſim tendere. ¶ Sequit̄ de tercia parte penitentie. ſcʒ de ſatiſfactione. Satiſfactio ſc̄dm auguſ. Eſt peccatoꝝ cauſas excidere. ⁊ eoꝝ ſuggeſtionibus aditū nō indulgere. Nā vt dicit gregorius Nequaq̄ȝ ſatiſfacimus ſi ab iniq̄tate ceſſamus. niſi voluptates q̄s dileximus. econtrario oppoſitis lamētis inſequamur. Et vt dicit criſoſt. Qualis p̄ceſſit offenſio. talis debet ſequi recōciliatio. Tanto eſto ꝓnus ad lamenta. quāto fuiſti ꝓnus ad culpā. Qualis tibi fuit ad peccandū intētio. talis tibi ſit ad penitendū deuotio. Grauia pctā grauia lamenta deſiderāt. Quia vt ait euſebius emiſſeni ep̄us. nō leui ꝯtritione agendū eſt vt debita illa redimant̄ quibus mors eterna debet̄. nec ꝑfunctoria opus ē ſatiſfactione ꝓ malis ill' ꝓpter que ꝑatus ē ignis eternus. De eodē ſic dicit ſctūs baſilius in omelia. Grande alicui peccatū ⁊ graue cōmiſſum ē. grandi ſine dubio ꝯfeſſione indiget penitētie. Multis ⁊ amaris lacrimis intētis per noctatiſq̧ vigilijs. iugibus ꝯtinuatiſq̧ ieiunijs. Si leue eſt delictū. par cōmiſſi ſit ⁊ ſimilis penitētia. Petrus quoq̧ bleſeñ. quen

dam conuerſum minus iuſte penitentem ſic hortatur de hoc. Uerbum illud ſapientis. a tuo ſinu memorie non excidat fili mi. De indulto et propiciato tibi peccato ſemper ſis ſollicitus. Sunt enim plerique qui ad perfectum penitentie ſibi ſufficere credunt quod a ſua turpitudine deſtiterint. nec recolunt exceſſus veteres. quaſi ſpacio temporis euanuerunt. et ſola obliuione credunt ſe cum domino ad plenum de ſuis iniquitatibus tranſegiſſe. In perſona huius penitentis iob ad dominū loquens dicit. Signaſti quaſi in ſacculo peccata mea. Non tam facile ſine fletu et gemitu et cordis acerbo dolore ſanantur. qui coaluerunt in medullis precordiorum. nec leuiter culpa remittitur. niſi cum quantitate peccati humilitas penitētie compenſetur. Sed heu multi ſtatim fatigantur in hac via ſatiſfactiōis et retroſpiciunt cū uxore loth. Contra quos ſic dicit bernardus in quodā ſermone. Qui perfecte ſenſerit onus peccati et anime leſionē. ille aut parum ſentiet aut omnino non ſentiet corporis penam. nec reputabit laborem. quo peccata nouerit deleri preterita et caueri futura. Et augus. ſuper pſal. quinquageſimū. Sunt multi quos peccare non pudet. agere penitentiā pudet. O incredibilis inſania. De vulnere non erubeſcitis. de ligatura vulneris erubeſcitis. Nonne vulnus fetidius et putridius eſt. Confuge ergo ad medicum. age penitentiam. dic iniquitatem meam ego cognoſco. et peccatum meum contra me eſt ſemper. tibi ſoli peccaui. quia tu ſolus ſine peccato es. ¶ Conſiſtit autē ſatiſfactio in tribus. ſcilicet in oratione elemoſyna et ieiunio. vt iſte trinarius contra iſtum nepharium diaboli trinariū opponatur. oratio contra ſuperbiam. ieiuniū contra carnis concupiſcentiam. elemoſyna contra auariciam. Uel ſic. Omne peccatū vel in deum committimus. et contra hoc ordinatur oratio. vel in proximū. et contra hoc elemoſyna. vel in noſipſos. et contra hoc ordinatur ieiuniū. ¶ Hic propter pauperes chriſti modicum de virtute elemoſyne tangamus. Elemoſyna componitur ab elemon quod eſt miſericordia et ſyna quod eſt mandatum. id eſt mandatum miſericordie. Et ſecundum hoc ſcribitur per e. Sed melius ſcribitur per i. et tunc dicitur elimoſyna ab eli quod eſt deus et ſyna. Inde elimoſyna quaſi manda

res. Quicquid enim vel in futuro ꝑmittit vel in p̄senti impedit. to
tū ad nihilū deueniet tanq̄ȝ aqua decurrēs. Et iō q̄ȝ breuiꝰ durat
q̄s prudēs querere curat. ¶ Quarto mūdana gloria iō ē nobis fugi
enda ⁊ ꝯtemnēda q: malignissima in retributione. q: nō ꝑducit ad
gloriā. ſ ad penā ⁊ cōfuſionē ſempiternā. Vn̄ oſee. iiij. Gloriā in ig
nominiā cōmutabo. videlicȝ in morte. qn̄ gloria trāſibit in ſummā
ignominiā ſeu ꝯfuſionē ſempiternā. Potētiā in impotētiā. ſapien
tia in ſtulticiā. ⁊ oēs delectatiōes i maximā penā. Nā ⁊ iuxta men
ſurā culpe. erit ⁊ mēſura pene. Nā ꝯtra animā que ſe ad mūdanas
voluptates effūdit. dn̄s grauiꝰ excandeſcit ſuis iudiciꝫ executoribus
dicēs. Quātū exultauit ſe in delicijs. tātū date ei tormētū ⁊ luctus.
Nō eſt igiꝰ dilectiſſime affectāda neqȝ amāda mūdi gloria. que cō
ſtat ex predictis eſſe viliſſima. fragilis ſeductoria ⁊ maligna. Si ve
ro ex his que iam ſcripta ſunt nō noueris ad mundi gloriam cōtem
nendum. audi qualiter glorioſus hieronimus alloquitur ipos tem
poralis glorie amatores ita dicens. Ve ve vobis qui ad celorum re
gna diuitiarum itinere feſtinatis. quoniam facilius eſt tranſire ca
melum per foramen acus. q̄ȝ diuitem intrare regnum celorum. Nō
mea ſunt verba hec. ſed chriſti. Si hec reuocabilis eſt ſentētia. chri
ſtus oīno non eſt deus. Celum inquit idem et terra tranſibunt. ver
ba autem mea non tranſibunt. Vlulate o vos miſeri vento. inſta
bilis fortune. nobiles ⁊ potentes qui alios confunditis et tanq̄ȝ ig
nobiles conculcatis. quia huius mundi vanitatibus honorumqȝ ⁊
falſarum dignitatuȝ fumo excecati. cum veſtre vite breuiſſime tela
morte velut a texente forte hac nocte ſuccideꝰ. in inferno fine inter
minabili pre alijs cruciabimini continuo moriendo viuentes. In
laboribus hominū in mundo non eſtis. imo non ſolum cum homi
nibus labores non fertis. ſed ⁊ laborantes viuere non permittitis.
Idcirco nō cū hoībꝰ. ſ cū diaboꝉ flagellamini. Quāto eniȝ in mūdo
maior fuerit gloria ⁊ leticia. tāto maior erit i inferno p̄parata pena
Sȝ quid dicā duodecim fatemur xp̄m apoſtolos elegiſſe q̄ꝝ vnus
omnium ſolus bartholomeus carnis origine fuit nobilis. ⁊ mathe
us diuitijs anteq̄ȝ apoſtolatum reciperet inſiſtebat. Ceteri vero

erant pauperrimi piſcatores. Cur hec retuli audiatis. Si chriſtus
verax eſt. ⁊ ſi oīa que ex eius ore audiui mēdacia nō ſunt. huiuſmodi
hominū vix vnus aptus regno reperiet̄ ꝺ mille. Qui vͦ eoꝝ mihi
nō credūt. poſt modicū temporis in tormētis poſiti ſentient. Sed
forte quis veritatis lumie cecus iā mirabit̄. Ad quem ego ſi hoc me
interroget. reſpondere. Nōne vnico credimus dānari hoīeꝫ morta
li peccato. Sed ſi hoc inquiet ita eſt. vix vnus de centū milib⁹ ſal
uabit̄. Sed quid diues ⁊ mortalis fame aura paſtus aliud eſt. qm̄
quoddā oīm pctōꝝ vas putridū. Vbi ſupbia vbi auaricia. vbi luxu
ria. nonne in diuitibus nobilibus ⁊ potētib⁹. Nōne ⁊ latrones ſunt
qui et paupeꝝ mercedē violēter depredant̄. ⁊ eos deprimūt atqꝫ ne
cant. Quid ex vbertate domus dī faciūt. qui vt paupibus neceſſa
ria ordinarēt receperūt. Certe ſupfluitatē veſtimētoꝝ. ſupfluitate
nimie addūt. de paupibus frigore ⁊ nuditate morietibus nō curan
tes. Palacia ⁊ edificia magna erigūt. vt humanis oculis ꝯtemplēt̄.
et paupes in plateis moriunt̄ incōmodis. Cōuiuia ꝑparant alijs
frequēter diuitibus. vt ferculis delicatiſſimis ſuā ventris repleant
ingluuiē. quibus paupes fame pereūt. Quid aliud eſt eoꝝ vita q̄ꝫ
peccata. Si vēter repletus ē tāta ciboꝝ copia. nōne ad fores adeſt
luxuria. Quid ergo amplius loquar cū omniū mortaliū lingua de
ficeret vt que pctōꝝ facerēt ītimaret. Nec deū niſi ſomniādo ꝯgno
ſcunt. nec ſe vt puto morituros arbitrāt̄. Non enī facile in pctā la
bit̄. qui ſe moriturū cogitat. et deū ſibi fore iudicē nō ignorat. Vere
nimis eſt imbecillis et miſer cui hoꝝ eſt memoria. ſi cūcta diaboli
ca tentamenta nō facile vilipendit. Idcirco vere dicā. Si deū ſuū
iudicē agnoſcerēt. et ſi ſe mori crederēt nō peccarēt ſaltim tā ſecure
Cur hi miſerrimi ad eccleſias ꝑperāt. Vt diuinis interſint myſte
rijs. an vt ꝯtemplent̄ mulieꝝ vultus. Hec ſua eſt meditatio. hec p̄di
catio ⁊ dei cognitio. Sic diuinā ꝑcunctant̄ legē vt pecunias terraꝫ
et mare pagrantes. crebris vigilijs et meditatiōibus ſibi ⁊ filijs ſu
is diuitias ꝯgregēt. Certatim veſtimēta ſua in ſocietate mira arti
ficij varietate frequēter mutēt. qm̄ vt ludos haſtiludia choreas ꝑ:
catiōes ebrietates magna ꝯuiuia. delicata fercula ſuis alternatim

tum dei. ipſe enim ꝓprio ore eam mādauit fieri. Unde in luca. Date elimoſynā ⁊ ecce omnia munda ſunt vobis. Uel dicit̄ elimoſyna ab eli qd̄ eſt deus ⁊ moys qd̄ eſt aqua. inde elimoſyna q̄ſi aqua diuina. Sicut enim aqua extinguit ignem. ſic elimoſyna extinguit peccatum. Hec catholicon. ¶ Sunt autē precipue tria que nos ad elimoſynas ſiue ad opera miſericordie exercenda debent ꝓuocare. Primum eſt quia miſericordia redimit culpam. Prouerbioꝝ. xvj. Miſericordia et veritate redimitur iniquitas. Et danielis. iiij. Peccata tua elemoſynis redime. Hoc pulchre figuratū ē quarti regū. iiij. vbi ſcribitur ꝙ mulier que cōgregauit in domo ſua vaſa vacua nō pauca. parum olei qd̄ habuit in oīa vaſa diuiſit. ⁊ ſic creuit oleū. per qd̄ mulier a creditore liberatur. Uaſa vacua ſunt pauperes. q̊s in domo debemus congregare. Iſaie. lviij. Egenos vagoſq̨ induc in domum tuam. Parum autem olei per omnia vaſa diſtribuitur. Iuxta illud tobie. iiij. Si exiguum tibi fuerit. etiam exiguum libenter impartire ſtude. Inde cum oleum miſericordie creſcit per meritum et gratiam anima peccatrix creditori ſuo deo de peccatis ſuis ſatiſfacit. ¶ Secundo elemoſyna bona temporalia multiplicat. Unde gregorius in dyalogo. Terrene ſubſtantie per hoc ꝙ pauperibus diſtribuuntur multiplicantur. Exemplū habemus tercij regum. xvij. in vidua que heliam pauit. cui propter hoc dominus farinam ⁊ oleum multiplicauit. Per qd̄ datur intelligi. ꝙ pauperes magis paſcunt elemoſynarios q̄ȝ ecōtra. ¶ Tercio elemoſyna ſiue opus miſericordie in morte elemoſynarium cuſtodit. ⁊ animā eius cum claritate ad regnum celorum perducit. Unde dicit ambroſius Sola miſericordia comes eſt defunctorum. O q̄ȝ bonus q̄ȝ neceſſarius comes eſt morienti elemoſyna. Noli ergo dilecte famulum talem aduocatū poſt tergum derelinquere. ſicut illi qui res ſuas auare retinentes. nihil in vita ſua ꝑ manus ꝓprias paupib⁹ diſtribuūt ſed eas poſt vitam per manus alienas diſpenſandas diſponunt. ſimiles illi qui poſt tergū vult portare lucernā. cū tn̄ dicit eccleſiaſticus. Ante languorem adhibe medicinā. Idem. Ante mortem bene fac amico tuo. id eſt anime tue. vel xp̄o in membris ſuis ſcȝ pauperibus

Preterea eſt ſciendū q̄ diues a quo petitur elemoſyna debet ꝯſide rare tria. Primo quis eā petit. quia ipſemet dn̄s. Deus eni tm̄ dili git paupes. q̄ quicquid fit eis ꝑpter amorē ſuū reputat ſibi factū. Vn̄ ſcribitur mathei. xxv. Quicq̄d feciſtis vni ex his fratrib⁹ meis minimis mihi feciſtis. Petit ergo elemoſynā per pauperē ſuū deus a quo diues in oratiōe ſua quotidiana petit regnū. Et ideo cū pau peri negat diues elemoſynā. timere debet q̄ deus non exaudiet eū. cū petit ab eo regnū celoꝝ. q2 dicit̄ ꝓuerbioꝝ. xxj. Qui obturat aurē ſuā ad clamorē paupis. ⁊ ipſe clamabit ⁊ nō exaudiet̄. Debet diues ſcd̄o ꝯſiderare q̄ petit deus q̄n elemoſynā in ſuis paupibus petit. petit vtiq3 non noſtꝝ ſ3 ſuū. Et ideo valde ingratus ē deo qui pau peri negat neceſſariā elemoſynā cū de bonis dei habeat abundant̄ Hoc ꝯſiderauit dauid qui dixit primo paralip. xix. Tua ſunt domi ne oīa. ⁊ que de manu tua accepimus dedimus tibi. ¶ Tercio deb3 ꝯſiderare diues ad q̄d petit deus. Petit reuera ꝑ pauperē deus non ad dandū ſ3 ad mutuandū. nec tm̄ ad triplas imo ad centuplas vſu ras. Vn̄ dicit auguſ. O hō quid feneraris homi. fenerare deo tales vſuras ⁊ cētuplū accipies. ⁊ vitā eternā poſſidebis. Et idcirco ni mis ē ingratus qui ad tales vſuras non vult accōmodare deo. ad q̄ les mutuaret iudeo vel ſarraceno. Pro his oībus chariſſime the ſauriza tibi per paupes in celo tanq̄3 in tuto. opera miſericordie fa ciendo in terra. Cor auari ē quaſi fouea ſine fundo. ⁊ quo plus reci pit plus ꝯcupiſcit vt nunq̄3 videat̄ impleta. Juxta illō eccleſiaſtes vij. Auarus nō implebit̄ pecunia. Attēde q̄ cor ſequit̄ theſaurum. Ve autē illi qui in terra theſaurizat. qui ꝑ ꝯſequens cor ſuū in terra loco tā ꝑiculoſo exulauit. Jlluc ergo dicit criſoſt. Congrega ſubſtā tia n tuā vbi patriā habes. qui eni collocat theſauꝝ ſuū in terra nō habet quid ſperet in celo. Vt quid eni aſpicit ī celū. vbi nihil hab3 repoſitū. Jllō ſolū tuū reputa q̄d paupibus erogaſti. Nō ſunt eni hominis bona que ſecū deferre non pōt. Ambroſius. Nil tm̄ com mendat̄ q̄3 miſeratio caritatis. Nō memini me legiſſe mala morte mortuū. qui libenter exercuit opa pietatis. Leo papa. Jlle ad dn̄m integros fructus ꝓmittit. a quo nunq̄3 paup triſtis receſſit. Tanta

eſt virtus miſericoꝛdie vt ſine ea alie virtutes ſi ſint. prodeſſe non
poſſint. Quãuis enĩ q̃s fidelis ſit ꝛ caſtus ſobꝛius. ꝛ alijs maioꝛib⁹
oꝛnatus virtutibus. ſi tamen miſericoꝛs non eſt. miſericoꝛdiam nõ
meretur. Hec in fauorem pauperum ꝺ virtutibus elemoſyne ꝛ ope
rum miſericordie dicta ſufficiant. ¶ Nunc ad ꝓpoſitũ redeamus.
Qui non accipit crucẽ ſuã ꝛ ſequitur me. non eſt me dignus. Iſta
crux penitentie aſſumenda eſt cito ꝛ in tẽpoꝛe iuuentutis. quia tũc
deo magis placet ꝛ homini magis ꝓdeſt Iuxta illꝺ eccleſiaſtici. xi.
Memento creatoris tui in diebus iuuentutis tue. Idẽ. Fili ne tar
des conuerti ad dominũ. ꝛ ne differas de die in diem. ſubito enĩ ve⸗
niet ira illius ꝛ in tẽpoꝛe diſperdet te. Sed contra hoc ſalubꝛe ſapi
entis conſiliũ. diabolus ĩmittit homini malã ſpem longioꝛis vite
dicens. Iuuenis es diu potes adhuc viuere. in ſenectute penitebis
ꝛ tunc facies penitentiã. ꝛ ibis ad confeſſionem. Multi vᵒ credũt
iſti aduocato. et ꝓmittunt ſibi longam vitam ꝓponẽtes ſe in ſene
ctute emendare. quo moꝛs repentina rapit ꝛ damnantur. Vnde di
cit eccleſiaſtici. xxix. Repromiſſio nequiſſima multos ꝑdit. ¶ Eſt
ergo ſciendũ ꝙ talis ꝓmiſſio diaboli longioris vite et in ſenectute
penitẽdi nequã eſt. quia ꝯtra ius ꝛ rationẽ. nequioꝛ. quia ꝯtra ipm̃
peccatoꝛẽ ꝟ nequiſſima. quia ꝯtra dei bonitatẽ. Primo ꝙ ſit nequã
ꝯtra ius ꝛ rationẽ. apparet ꝑ tria exẽpla. Primũ ẽ qui haberet qua
tuoꝛ aſinos. et totũ onus illoꝝ imponeret debilioꝛi oĩm. talis cõtra
iuſticiã et rõnẽ faceret. Sic ille qui totũ onus penitẽtie pctõꝝ que
cõmiſit in quatuoꝛ etatibus ſcꝫ in adoleſcẽtia iuuẽtute. ĩ virili eta
te. ꝛ in ſenectute. vult ſoli ſenectuti imponere. qñ iã debilis ẽ. et nõ
põt laboꝛare. Et tales merent̃ maledictionẽ ſicut dicit̃ zacharie. i.
Maledictus doloſus qui habet in grege ſuo maſculũ. ꝛ imolat debi
le dño. Sic ille q̃ foꝛtitudinẽ ſue etatis ꝑdit. et debilitatem ſenectu
tis ꝓponit ĩmolare dño. Iſidorus. Qui tẽpus ꝯgruũ pnĩe ꝑdit. fru
ſtra ante dei ianuã cũ p̃cibus venit. ¶ Secundũ exẽplũ ẽ. Ille qui
nõ poſſet leuare minus onus. qñ foꝛtioꝛ ẽ et potẽtioꝛ. ꝛ vellet illud
leuare qñ multo maius eſſet. ꝛ ipſe debilioꝛ fact⁹ fuiſſet. merito ſtul
tus ꝛ iniuſtus reputaret̃. Sic ẽ de illo qui onus pctõꝝ ꝛ penitentie

quando minus eſt. ꝛ ipſe fortioꝛ ſcꝫ in iuuentute non vult portare.
ꝛ credit melius portare quando onus fuerit augmentatum. Talis
aſſimilatur illi ſtulto de quo dicitur in vitaſpatrum. qui ſcindebat
ligna et faciebat de illis ſarcinam. et poſtea tentabat leuare quādo
videbat ꝙ non poterat de facili portare. deinde ſcindebat alia li-
gna ꝛ apponebat ad ſarcinam ꝛ poſtea tentabat. ꝛ quāto plus pon
derabat, tanto plura addebat. Sic faciunt peccatores. quando pri
mo ſentiunt pondus peccatoꝝ ꝛ penitentie deponunt ſtatim ꝛ pec
cata peccatis adiĳciunt. qꝛ ſicut dicit grego. peccatū qđ ꝑ peniten
tiā nō delet. mox ſuo pondere ad aliud trahit. ¶ Terciū exēplū eſt.
Ille qui ꝑ totā vitā ſuā cū magnis ſumptibus parat ſibi domum.
vbi nō intēderet morari vllo mō. ꝛ domū in qua vellet habitare in
ꝑpetuū deſtrueret ꝓ poſſe ſuo. talr apte faceret ꝯtra rationē. et ideo
merito ſtultus ꝛ inſanus deberet reputari. Sed talis eſt pctōꝛ. qui
vſqꝫ ad mortē differt ꝯuerti. Ipſe enim ꝑ totā vitā ſuā parat domū
ſuā in inferno. cum tn̄ nullo mō ibi habitare velit. Vn̄ dicit paulꝰ
apoſtolus. Qui facit ꝯtra ꝯſcientiā ſuā edificat ad gehennā. ¶ Se
cundo ꝙ iſta repromiſſio longioris vite nequioꝛ eſt qꝛ ꝯtra ipſum
peccatorē. apparet ꝑ duo notabiliora exēpla. Primū eſt. quia ille q̄
plus diligeret ſe infirmū q̄ꝫ ſanū. ſeruū q̄ꝫ liberū. nihil habentē q̄ꝫ
omniū bonoꝝ eſſe participē. talis iniquus eſſet ꝯtra ſeipm̄. Talis
eſt peccatoꝛ qui tardat agere penitentiā. quia plus diligit ſe in pec
cato. qđ ē infirmitas ſpūalis. Vel potius mors dicēda ē. Vn̄ pctōꝛ
intantū impius ē ꝯtra ſeipm̄. ꝙ magis diligit ſe mortuū q̄ꝫ viuum
ſeruū q̄ꝫ liberꝝ. malū q̄ꝫ bonū. Vn̄ dic̄ iohānes ī epiſtola ſua. Qui
peccatū facit ſeruus ē pcti. Auguſ. Bonus hō etiā ſi ſeruit liber eſt
Malus hō ſi regnet ſeruus ē nō vnius hoīs. ſꝫ qđ peius ē tot dn̄oꝝ
quot vicioꝝ. Secundū exēplū. Ille qui deberet magnā pecuniam
ad vſuras que quotidie creſceret. ꝛ poſſet ꝑſoluere ꝛ tamē tardaret
quātū poſſet. talis faceret ꝯtra ſeipm̄. Sic ē in ꝓpoſito. Mora enī
in pctīs tanq̄ꝫ debitū currit ad vſuras. qꝛ quanto diucius fuerit in
peccatis. tanto plus ſoluet de pena Apocalip. xviij. Quantū ſe glo

rificauit homo ꝛ in delicijs fuit. tantū date ei tormentū et luctum.
¶ Tercio ꝙ iſta ꝓmiſſio longioris vite ſit nequiſſima. quia cōtra
dei bonitatē. apparet ꝑ tria notabilia exēpla. Primū exemplꝫ eſt.
Si aliqs iuuenis dn̄m ſuū cui ſeruire teneret. a quo ſua oīa habe
ret ꝑ totā vitā ſuā impugnaret ꝛ inimico dn̄i ſui ſeruiret. et poſtea
ſenio ꝯfectus in fine vite ſue vellet dn̄o ſuo ſeruire. ꝛ ſuū ſeruitiū ei
offerret. iniquus ꝯtra dn̄m ſuū eſſꝫ. nec multū dn̄o ſuo tale ſeruitiū
placeret. Sic ē pctōr qui offendit deū peccādo. ꝛ ſeruit inimico dia
bolo in iuuentute. ꝛ in ſenectute ꝓponit ſeruire deo. ¶ Secundū ex
emplū eſt. Si aliquis recepiſſet bona maxima a dn̄o ſuo ad multi
plicādū ꝛ lucrādū. ꝛ qꝺ ipſe deberet habere totū lucrū. et illa bona
ſuperflue expenderet. ꝛ pro nihilo daret in contemptꝫ domini. ta
lis impie ageret ꝛ contra curialitatē domini ſui ingratus eſſꝫ. Sic
eſt peccator qui corpus et animā ſenſus anime. vires corporis tem
poralia bona. ſpaciū vite. ꝛ alia multa ꝛ magna beneficia recepit a
deo. ꝛ oīa iſta expendit in ꝯtumeliā creatoris peccando multiplici
ter. aperte facit contra bonitatē dei. De aīa que tradita eſt nobis
a deo q̄ſi theſaurus p̄cioſus. ſic dicit bernardus Ve mihi ſi talentū
mihi traditū. animā meā negligēter ſeruauero. p̄cioſo ſanguīe agni
immaculati appreciatū. De tp̄e ſic dicit idem. Non eſt tibi temp⁹
impenſum. qꝺ non a te exigetur qualiter fuerit expenſuꝫ. ¶ Terciū
exemplū eſt. Si aliquis diſpenſator bonorum alicuius domini. bo
num panem bonū vinū. et meliora cibaria daret extraneis ꝛ inimi
cis domini ſui. et dn̄o ſuo daret ad comedendum de pane corrupto
de furfure. et de putridis carnibus ꝛ piſcibus. daretqꝫ ei ad potādū
de fecibus vini ſui. talis impie ageret contra dominū ſuū. Sic eſt
peccator qui illud qꝺ pulchrius eſt et melius de vita ſua. ſcilicet iu
uentutem et fortitudinem ſuam dat mundo ꝛ diabolo qui ſunt ini
mici chriſti. et quod peius eſt ſcilicꝫ nouiſſimum vite ſue proponit
deo domino ſuo dare. Non ſic faciebat dauid q̄ dicebat. Fortitudi
nem meā ad te ſcꝫ ſeruiendū cuſtodiā. Vn̄ dicit eccleſiaſticus. Noli
dn̄o offerre feces ſenectutis. ſꝫ vinū libaminū floride iuuētutis. De
pctōribus penitētiā differētibus ſic dicit grego. Satis alienus ē a

fide. qui ad agendum penitentiā tempus ſenectutis expectat. cum nullum diem vite ſue in ſua habeat poteſtate. Idcirco iuxta ꝯſiliū yſidori. feſtinare debet ad deum vnuſquiſq penitendo dum poteſt ne ſi dū pōt noluerit. oīno cū voluerit tarde nō poſſit. Igitur feſtina ad penitētiā chariſſime ne tardaueris. vt non cū fatuis virginibus finaliter excludaris.

De contemptu ſeu odio mundi. iiij. ca. Quarta feria

Nolite diligere mundū. nec ea que in mūdo ſunt. Si quis dilexerit mundū. nō ē caritas patris in illo. Et mundus trāſit ꝛ ꝯcupiſcētia eius. ſcribit in prima canonica iohannis. ij. ca. Hec v̄ba ptractās btūs aug⁹ ſic dicit. Quid vis vtrū amare tpalia et tranſire cū tpe. an mundū nō amare ꝛ in eternū viuere cū deo. Amas ſeculū abſorbebit te. amatores ſuos vorare nouit nō portare. Nota ꝙ mūdus ē excōicatus. quia ſicut ꝓ excōicato in eccleſia non orat. ſic nec xp̄s orauit ꝓ mūdo. qui tn̄ ꝓ crucifixoribus ſuis orauit. Vn̄ dicit in vltimo ſermone ꝓ ipſis ſcꝫ diſcipulis non ꝓ mūdo rogo. Stultū ē tali dn̄o ſeruire. qui in fine ſeruū nudū et ſine mercede eijcere ꝯſueuit. Sic facit mūdus. Vn̄ legit ꝙ ſoldanus rex babilonie cū apud damaſcū infirmaret vſq ad mortē. et ſciret ſibi mortem imminere. ſigniferū ſuum vocauit dicens ei. Tu qui ſoles ferre vexilla mea ad bella. fer nunc mortis mee vexillum ſcilicet vilem hunc panniculū per totam damaſcum dicens. Ecce rex orientis moriens nō fert ſecū niſi hūc vilē panniculū. Simile fere legit ꝙ quidā rex lothoringie iuuenis cū eſſet in extremis. reſpiciens ſua palacia ꝛ domos ſuas multas. dixit pluribus audiētibus. O dn̄e ieſu q̄ꝫtū ꝯtemnēdus ē mūdus iſte. Ecce ego qui tot habui palacia et hoſpitia. neſcio quo debeā hac nocte ire. vel quis me debeat hoſpicio recipere. Relinque ergo o pctōr dn̄m tuū ſcꝫ hūc mundum. anteq̄ꝫ in tanta pauptate relinquaris ab eo. ſciēs qm̄ vt dicit iacobi primo. qui amicus eſt huius mūdi. inimicus dei ꝯſtituet. Gregorius. Tanto quis eſt deo ꝓximus. quanto ab amore mundi eſt alienus. Ad hoc oſtendendum chriſtus nudus extra ciuitatem pati voluit et crucifigi. vt oſtenderet nihil ſibi eſſe cōmune cum mundo. ꝛ

q̄ quicūq̄ volunt conſequi fructum ſue paſſionis debēt exire mun dum. ſaltem per affectum et mundanam conuerſationē. Vn̄ domi nus dicit hieremie .lj. Fugite de babilone. et ſaluet vnuſquiſq̄ ani mam ſuā. Babilon ſcd̄m hieronimū interpretatur domus cōfuſio nis. ⁊ directe ſignificat hunc mundū. in quo tam heu vbiq̄ cōfuſio regnat. tam in clero q̄ʒ in populo. tā in religioſis q̄ʒ in ſecularibus tam in ſenibus q̄ʒ in iuuenibus. tam in viris q̄ʒ in mulieribus. ita vt merito beatus iohānes dicat in canonica ſua. Totus mund⁹ in maligno poſitus eſt. Et idcirco conſulit fugiendum eſſe ad vitam religioſam. Beatus bernardus ita dicens. Fugite d̄ medio babilo nis. id eſt de ſeculo. et ſaluate animas veſtras. Cōuolate ad vrbes refugij. id eſt ad vitam religioſam. vbi poſſitis et de p̄teritis agere penitentiam. ⁊ futurā gloriam fiducialiter poſtulare. Non vos pe nitentie auſteritas deterreat. quia nō ſunt condigne paſſiones hu ius temporis ad preteritā culpam que remittitur. ad p̄ſentis con ſolationis gratiam que imittitur. ad futuram gloriam que ꝓmittit̄

¶ Sciendum autē q̄ mundū debemus fugere ꝓpter quatuor. Pri mo enī ſolēt ſapiētes recedere a loco infecto a peſtilētia vel fetore. maxime qn̄ vl' egros ſe ſentiūt vel egrotaturos agnoſcūt. Talis eſt mundus quia quot mala exempla peccantiū in eo videmus. tot fe tores inficientes animā noſtrā recipimus. Idcirco quia cū pecca tum ſit morbus contagioſus. fugiēda eſt ſocietas maloꝝ. Nō enim eſt tutū ſanis cū leproſis habitare Eccleſiaſt. xiij. Qui tetigerit pi cem inquinabitur ab ea. et qui cōicauerit ſuꝑbo inducet ſuperbiaʒ Noluit iacob habere eſau ſociū itineris ſui. Hieronim⁹. Certe nil tā nocet homini q̄ʒ mala ſocietas. Talis enī efficit̄ homo. qualiū ſocietate fruit̄. Nūquid cum agno lupus habitat. Vir caſtus certe luxurioſi ſocietatē aufugit. Plus q̄ʒ impoſſibile puto. virū diucius in bonis ꝑmanere opibus. qui maloꝝ aſſidua ꝯuerſatiōe vtit̄. Cuʒ ſancto vociferat̄ pſalmiſta ſanctus eris. ⁊ cū viro electo elect⁹ eris ⁊ cū peruerſo ꝑuerteris. Sicut enī mala nocet ꝯuerſatio. ita ꝓdeſt bona. Nullus poteſt huic cōparari theſauro. Qui bonā inuenit ſo cietatem vitā inuenit. diuitijs affluit. Certe vera dicam. prauo hō

vel bonus vel malus efficitur. niſi ob ſocietatis cauſam. Pueri cor tanq̄ tabula raſa. in qua nihil depictuʒ eſt fore dicitur. Illud ergo qđ a ſocietate recipit. vſq; ad ſenectaʒ retinet. ſiue bonū ſiue malū ſit. Hec hieronimus. Debemus ergo elongari a mundo ꝓpter mali vicini moleſtiam Nullius autem viciniū poteſt ita nocere ſicut vicinitas peccatoꝝ. quoꝝ mūdus plenus eſt. vt patet ex iam dictis ¶ Secundo ſolent ſapientes recedere a locis in quibꝰ timent ſe tradi in manibus inimicoꝝ ſuoꝝ. Sic facit mundus. Vnde ei cōgruit illud verbum iude ꝓditoris. Quemcūq; oſculatus fuero ipe eſt tenete eum. Hec verba dicit mūdus demonibus. Nam quos mūdus in preſenti oſculatur. id eſt exaltat honoribus. hoſtibus ſuis ſcilicʒ demonibus tradit. Vnde ſignū manifeſte damnationis eſt in hoc mundo ſua beneplacita aſſequi. ⁊ a mūdo diligi. Itaq; oīno oportet nos ꝑ multas tribulationes acquirere regnum dei. Errauit in via qui per delicias ⁊ diuitias feſtinat ire. Hec hieronimus. ¶ Tercio ſolent ſe ſapientes elongare ab aliquo loco ꝓpter ipſius periculum. Mundus eſt locus periculoſiſſimus. ꝓpter qđ mare dicit̄ Vn̄ pſal. Hoc mare magnū. Periculū huius maris ſcʒ mundi. iuxta verbum bernardi. probat tranſeuntiū caritas. ⁊ pereuntiū multitudo In mari marſilie de quatuor nauibus vix ſaluat̄ vna. In mari huius mundi de quatuor animabus vix ſaluatur vna. Quaſi locus diluuij eſt mundus iſte. vbi pauci reſpectu pereuntiū ſaluant̄. Mundus eni eſt ſicut fornax babilonica igne infernali ſuccenſa. id valde timendum eſt homini in eo. que ad ſibulum vnius verbi accēditur igne iracundie. ad aſpectum vnius mulieris igne luxurie. ad aſpectum vnius rei precioſe igne cupiditatis. ¶ Quarto elongat ſe homo diffidatus ab aliquo loco ꝓpter inimici capitalis timorē. Inimicus noſter capitalis eſt diabolus qui iurauit mortem noſtram qui eſt princeps mundi. a quo nos elongamus dum mundum deſerimus. Eccleſiaſt. ix. Longe eſto ab homine poteſtatem habente occidendi. Homo iſte eſt diabolus. qui dicitur homo ab homīe devicto. Mathei. xiij. Inimicus homo hoc fecit. ¶ Preterea ſciendū q̄ aliter perfecte vinci non poteſt mundus. niſi per exitum ab eo.

Vnde legitur in vitaſpatrum ꝙ beatus arſenius adhuc in palacio
imperatoris exiſtens rogauit eum dicens. Domine obſecro. dirige
me ad ſalutē. Et venit ei vox de celo dicens. Arſeni. fuge homines
et ſaluaberis. Ipſe autem ſtatim ad monachalem vitam deſcēdit.
Iterum autem orauit dicens. Domine dirige me ad ſalutem. Et
vox d̄ celo iterum dixit. Arſeni. fuge. tace. quieſce. Hec enim ſunt ra
dices non peccandi. Nam in fuga vincitur concupiſcentia carnis.
taciturnitate ſuperbia vite. quiete deſideriorꝫ auaricia. Item yſi
dorus ad mundi contemptū nos exhortans ſic ait. Si vis eſſe quie
tus nihil ſeculi appetas. ſemper requiem habebis mentis. ſi curas
ſeculi a te ꝓieceris. Abijce a te. quicquid bonum ꝓpoſitum poterit
impedire. Eſto mortuus mundo. ⁊ mundus tibi. Mundi gloriam
tanq̄ꝫ mortuus non aſpicias. ab affectu huius mūdi tanq̄ꝫ mortu
us iam te ſepara. ſicut ſepultus non habeas curā de ſeculo. Tanq̄ꝫ
defunctus ab omni te purga negocio. viuens ꝯtemne qđ poſt mor
tem non poteris habere. De vita huius mundi ſic dicit hieronim⁹
O vita mundi non vita ſed mors. vita fallax. vita onuſta triſticijs
imbecillis ⁊ vmbratica. vita mendax. nunc flores ⁊ ſtatim areſcis.
vita priuans vitam cui ines. vita fragilis vita momentanea et ca-
duca. que quāto magis creſcis tanto magis decreſcis. cum plus ꝓ
cedis. plus ad mortem ꝓpinquas. O vita plena laqueis. quot in
mundo homines illaqueas. quot per te iam ſuſtinent tormenta in
fernalia. q̄ꝫ beatus qui tuas agnoſcit fallacias. q̄ꝫ beatus qui de tu
is nō curat vanis blandicijs. q̄ꝫ beatiſſimus qui te bene priuatus
eſt. Auguſtinus. Mundus clamat ego deficiā. caro clamat ego infi
ciam. diabolus clamat ego decipiam. chriſtus vero dicit ego reficiā
Miſer quem ſequeris. O chariſſime ſi hec que iam legiſti te non
mouent ad contemptū mundi ⁊ eorum que in eo ſunt. audi beatuꝫ
bernardum de mundi amatoribus ita dicentem. Ve illis quibus p̄
paratur dolor vermiū. ardor flāmarum ſitis continua fletus ⁊ ſtri
dor dentium. horribiles facies demonū. ibi mors optabitur et non
dabitur. ibi nullus ordo ſed ſempiternus horror. Quis tunc putas
erit meror. Quis luctus. Que triſticia. quando iniuſtus ſepara

bitur a conſortio iuſtoꝝ. ⁊ tradentur iniuſti poteſtati demonum. et ibūt cū eis ad eternū ſuppliciū. gaudia ꝑadiſi nūq̄ȝ ſuſcepturi. ſȝ ꝑ petue cruciādi. ibi torquēs nec puniēs fatigabit. qui torquet nō morietur. ⁊ ſine ſpe venie viuēt ⁊ nō moriātur. morietur vt nō ꝯſumetur. Iſidorus. Si haberes ſapientiā ſalomonis. ſi longitudinē vite enoch. ſi pulchritudinē abſalonis. ſi fortitudinē ſampſonis. ſi ptolomei poteſtatē. ſi diuitias creſi. quid ꝓdeſſet tibi ſi tādē caro tua daretur vermibus. aīa demonibus cū diuite cruciāda ſine fine. Itē mouere te debet ad deſpiciēdū hūc mundū. et ea que in ipſo ſunt breuitas pre ſentis vite. ⁊ incertitudo mortis. Vn̄ gregorius. Reproboꝝ mētes idcirco nequiter agūt. q: ſe viuere hic diucius arbitrātur. Iuſti vero dum breuitatē vite ſue ꝯſiderāt. elatiōis ⁊ immūdicie culpas declinant. De breuitate p̄ſētis vite dicit iacob⁹ in canonica ſua q̄rto. ca. Quid eſt vita noſtra niſi vapor ad modicum parens. et deinceps exterminabitur. Auguſ. Vita hominis vita breuis ē ab infantia vſq; ad ſenectutē decrepitā. Adā ſi adhuc viueret ⁊ hodie moreretur. quid illi vite lōgitudo ꝓfuiſſet. Idē. Quicquid tp̄is viuitur de ſpacio viuendi demitur. vt oīno nihil aliud ſit tēpus p̄ns q̄ȝ curſus ad mortē. in quo nemo ſtare paululū vel tardius ire ꝑmittitur. ſȝ vrgentur oēs pari motu ſingul' diebus facere vnā dietā ad corꝑis mortē. Seneca. Quotidie morimur q: quotidie demitur aliqua ps vite noſtre. Ecce dilectiſſime ſi bene te inſpexeris. et v̄ba iā libri ſcripta et etiā poſt ea ſcribenda cordis auribus diligenter perceperis. potius debes dicere. Vado mori credēs ꝑ longū viuere tēpus. Forte dies hec ē vltima vado mori. Tu aūt eſtimas diu viuere. ⁊ hec t̄palia bona ⁊ mundana gaudia annis multis in delicijs poſſidere. Sed chariſſime non ſic. Homo enī vt ait iob vanitati ſimilis factus eſt. dies eius ſicut vmbra p̄tereunt.

¶ De falſa gloria mundi potentia ⁊ dignitate ac caducis eius diuitijs contemnendis. v. ca. Quinta fferia

Vbi ſunt principes gentiū. ⁊ qui dominātur ſuꝑ beſtias que ſunt in terra. et qui in auibus celi ludunt. qui argentum theſaurizant ⁊ aurum. in quo confidunt homines et non

eſt finis acquiſitionis eoꝝ. qui argentū fabricāt ⁊ ſolliciti ſunt. nec
eſt inuētio opeꝝ illoꝝ. exterminati eni ſunt ⁊ ad inferos deſcēderūt
⁊ alij in locū ipſoꝝ ſurrexerūt. ſcribit baruth. iij. ca. Hec verba ꝑtra
ctans ꝓſper in ſentētijs ſuis ſic ait. Ubi ſunt mō inſuꝑabiles orato
res. vbi qui ꝯuenictius feſta diſponebāt. ⁊ vbi equoꝝ ſplendidi nu
tritores. vbi exercituū duces. vbi ſatrape ⁊ tyrāni. Nōne oēs puluis
et fauille. Nōne in paucis verſibus ē eoꝝ memoria vite. Reſpice
ſepulchra eoꝝ ⁊ vide quis ſeruus. quis dñs. quis diues. quis pauꝑ.
diſcerne ſi potes vinctū a rege fortē a debili. ⁊ pulchrum a deformi.
Sciendū quoqꝫ ē ꝙ humana gloria ex quacūqꝫ re ſit cauſata. ꝓpt
quatuor rationes ab oibus ē fugiēda. Primo q: viliſſima ex ſua con
ditione. ſcḋo q: vaniſſima ſiue q: fragiliſſima in duratione. tercio
quia falſiſſima in ꝓmiſſiōe. quarto q: maligniſſima ī retributione
¶ Dico primo ꝙ mūdana gloria ideo ē nobis fugiēda q: viliſſima
et hoc de natura ſua. Vñ ſcribit primi machabeoꝝ. ij. ca. Gloria ei⁹
ſtercus ⁊ vermis. hodie extollit ⁊ cras nō inueniet̄. Quid in rebus
ſtercore deteſtabilius. quid in aīalibus verme vilius. Ergo ſi tem
poralis gloria hois ſtercus ⁊ vermis ꝯſiſtit. nō eſt hoibus appeten
da ſꝫ fugiēda. Eſt nāqꝫ mūdi gloria putrido ligno ſimilima. ꝺ quo
philoſophus docet. et ex ipſa experiētia patet ꝙ de nocte lucet. ſed
putridū apparet in die. Quid eni eſt hominē vana gloria putridū
de nocte lucē habere. niſi hoc pñti tp̄e qḋ nocti vmbroſe eſt ſimile
glorioſus incedere. ⁊ luminoſus infirmis oculis apparere. qui non
poſſunt niſi ſcḋm ea que foris ſunt iudicare. Sed qñ dies iudicij ad
venerit. in quo illuminabit dñs abſcōdita tenebraꝝ. ⁊ manifeſtabit
ꝯſilia cordiū. tūc qui mō apparēt vident̄ glorioſi apparebūt putri
di ⁊ viliſſimi. et penitus nō curādi. Itē tales mūdi potētes ſunt lu
cipete ſimiles. que volādo in nocte lucet. ⁊ in die latet ac tota nigra
apparet. O ſi hec attenderēt qui in caducis ſuis diuicijs gloriant̄.
quiqꝫ quadā fetide carnis poſtmodicū in cinerē reuerſure. nobili
tate potētia extollūt ⁊ dignitate. ⁊ alios ꝯtemnēdo deprimūt. quō
in futuro viliſſimi nigri ⁊ putridi apparebūt. puto ꝙ mō deteſtarē
tur cordialiter gloriā mūdi huius temporalē. hoc ſciētes ꝙ impoſ-

ſibile eſt vt dicit hieronimus. vt homo in celo ⁊ in terra appareat glorioſius. ¶ Dixi ſecundo q̄ gloria mundana eſt nobis fugienda q̄r eſt fragiliſſima. nec eſt vlla ſtabilitate firmata. Sic nāq; ē defectiua. vt quelibet vaporoſa vel fumoſa ſubſtantia. Fumus enī quāto plus in altum ſe erigit. tāto plus deſinit donec euaneſcat. Flos magni odoris ⁊ ad tempus mirabilis venuſtatis ad modicum actuꝫ ſolis vrentis areſcit. et omnis gloria eius perit. Sic mūdi gloria. Vnde dicitur yſaie. xl. Omnis caro fenū. et oīs gloria eius quaſi flos feni. Exaruit fenum ⁊ flos eius decidit. et omnis gloria eius deperijt. Amatores igitur temporalis glorie. ſimiles ſunt feno tectoꝝ. qđ priuſq̄ȝ euellatur exaruit. Vnde eccleſiaſt. x. Omnis potentatus vita breuis. rex eſt hodie ⁊ cras moritur. Nam vbi nunc eſt gloria aſſueri regis. qui ſuper centum ꝓuincias imperauit. Vbi gloria illius maximi alexandri. in cuius conſpectu oīs terra ſiluit Machabeoꝝ. j. ca. Vbi nunc gloria totius romani imperij. qđ ad modum ferri omnia regna mundi perdomuit. Vbi ſunt principes mundi. ⁊ qui dominant̄ ſuper beſtias. Nōne omnes tanq̄ȝ hoſpites vnius diei et peregrini velociſſimi tranſierunt. Vere ſic. Nā vnus ex eis non remanſit. Quia in vanitate defecerunt dies eoꝝ. ⁊ anni eoꝝ cum feſtinatione. Nam cōe mori mors nulli parcit honori. Mors fera mors neq̄ȝ. mors nulli parcit ⁊ equam. Dat cunctis legem. recipit cum paupere regem. ¶ Tercio mundana gloria ideo nobis eſt fugienda quia falſiſſima nulli ſeruans ꝓmiſſa. ſed omnes hoīes fallens in via Quem enim imperatoꝝ quem principū nō decepit Longam enim ⁊ honorabilem vitam pacificam ⁊ ſecurā potentiā ſuis ꝓmittit. cum vnū momentū temporis vite addere nō poſſit. Quis in tēporali gloria alexandro ſimilis. q̄ nullū bellū vnq̄ȝ pdidit. ſed cū paucis multitudinē ſepe vicit. Nullā ciuitatem obſedit quā nō ceperit. nullā vnq̄ȝ ꝓuinciā inuaſit quā nō ſue ditioni ſubmiſerit. ⁊ tñ qñ oīa ſe ſubiugaſſe credidit et pacifice vitā ducere ſperauit. tūc in momēto veneno deperijt. Quid ergo hāc mūdi gloriā ſequeris. qua in morte iuuari nō poteris. Vn̄ petrus bleſeñ. in quadā epiſtola. Gloria mundi fallax ⁊ ſeductoria. ſuos decipit amato

exhibeāt ſodalibus. mulieres ad ſuā voluptatē explendā ſufficiēter habeāt. Sed ne miſeri quid facitis nō agnoſcitis. corpus ante tempus deſtruitis. ꝛ animā interficitis. Vn̄ infirmitates ꝛ mors tā intempeſtiua. niſi ex nimia ciboꝝ copia et frequēti mulierū vſu. Deū laudare creditis certe deluditis voſmetipſos. Pro corpe obliuiſcimini animā. ꝛ ecce corpus ſimul cū aīa deſtruitis ante tēpus. Et ideo gaudete iocūdamini ꝛ letamini in hoc tā breuiſſimo tpis ſpacio qđ habetis. vt poſtmodum cum diabolo ſine fine tpis lugeatis Qđ facitis ne differatis frequētiſſime veſtimēta ꝯmutetis. ne forte veſtra diſpareat nobilitas. nec ſint qui vos excedant. vt in inferno verecundiā recipiatis ꝛ ꝯfuſionē. Vbi ꝯuiuia. vbi delicata fercula. vbi vina p̄cioſa melle mixta et aromatibus. ꝓperate epulemī et inebriemini. Non enim poſt mortē amplius facietis. ſed cū diuite qui q̄tidie ſplēdide epulabat̄ in tormētis gehēnalibus guttā aque minimū ꝑpotabitis nec hr̄e poteritis. Agite ſolacia. veſtras ī luxurijs explete voluptates. Seminate in corruptiōe vt đ corruptōe colligatis diuinā ſniā. quā iuſtus ille dabit iudex ī magno iudicij die dicēs. Ite maledicti in ignē eternū qui ꝑatus ē diabolo ꝛ angel' ei9 Heu cor lapideū. qui cū talē tibi cogitas ob huius mundi parua ſolacia imminere ſententiā. non formidas. Si illū expectas diem tā terribilē ꝛ crudelē. in quo non ſolū de luxurijs veſtibus ebrietatib9 et cōmeſſationibus. ꝛ de toto tp̄e amiſſo quo vixiſti. ꝟ etiā oportebit te de qualibet locutione ꝛ cogitatione vana dn̄o reddere rationē. cur non emēdaris. Cur moraris miſer de die in diem ꝯuerti ad dn̄m. Cur te maloꝝ iā non penitet. Ecce mors ꝓperat vt te ꝯterat die noctuqꝫ currens. Ecce diabolus iā ſe p̄parat. vt te recipiat. Ecce diuitie tue tibi deficiēt. Ecce vermes corpus qđ tāta enutris diligentia expectāt. vt illud rodant quouſqꝫ iteꝝ ꝯiunctū anie cū illa pariter penas habeat infinitas. Quid errādo ꝑ huius ſeculi inuia in vanitatibus petis ſolacia diuitias gloriam. ꝛ cetera tibi placita nō inuenies hic. quia hic nō ſunt. Sed ſi vera queris gaudia. ad illam celeſtē gloriā ꝓpera ad quā factus es. Ibi certe illa vera ſunt gaudia que oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs aſcen

dit. Dimitte queſo caduca ⁊ momētanea. vt habere valeas eterna et ꝑpetua. Sed quid de his qui nec dei timore nec amore. nec mortis nec tormentoꝝ ſubſequētiū terrore a pctīs ceſſant. ſed dolent ſi vt optāt praua agere nō poſſint dicā. Ve ve miſeri qui hic ridetis quia plāgetis. Ve q̄ iſta gaudia tꝑalia optatis. quia vobis inuitis ſuſtinebitis tormēta infernalia. Ecce modicū vobis reſtat tempis Implete mēſuras maliciaꝝ veſtraꝝ. vt veniat ſuꝑ vos oīs diuina indignatio. Fruamini hoc paruo tꝑe in iocis et ebrietatibus. plīſs et ꝯtentionibus. choreis ⁊ ꝑcationibus. nec vacuū ꝑterire tēpus ꝑmittatis. Quid moramini dū viuitis ꝯgregare filiſs veſtris honores diuitias ⁊ potētias. Veſtrā augete nobilitatē et famā. et vt veſtri poſſint filiſ que feciſtis explere. quatinus cū illis ꝑiter in inferno ampliora patiamini tormēta. Sȝ forte quis dicet. Benign⁹ eſt deus ⁊ miſericors. qui oēm peccatorē ad ſe redeuntē recipit ⁊ indulget. Vex quidē hoc eſſe fateor. Benignior eſt dn̄s q̄ȝ creditͬ. et vnicuiq; parcet ad ſe vt ꝯdecet redeunti. Nōne benignus eſt dn̄s. qui tātas tolerat iniurias a pctōribus dans eis tꝑis ſpaciū vt emēdentur. Sȝ hoc noueritis. quia ſicut benignus ē tolerādo. ita iuſtus eſt puniēdo. Sed quis iteꝝ dicet. q᷑ vir qui toto tꝑe quo vixit male fecit. ī mortis articulo accepta penitētia a deo veniā obtinebit. Heu q̄ȝ vana ſuſpicatio ⁊ falſa meditatio. Vix de centum milibus hoīm quoꝝ ſemꝑ mala fuit vita. merebitͬ indulgentiā habere vnus. Vir totus in peccatis genitus ⁊ enutritus. qui nec deum vidit nec agnouit. nec de eo audire voluit. nec ſe peccaſſe cognoſcit. nec quid penitentia ſit niſi forte dormiēdo nouit. totus adhuc ſecularibus innodatus negociſs. quem anguſtia premit filioꝝ quos deſerit. quem infirmitas conterit. dolor diuitiarū ⁊ tempaliū bonoꝝ concutit cum eis non poſſe frui amplius ſe cernit. q̄ȝ acceptam deo accipit penitentiam. quam non acciperet ſi adhuc ſe poſſe ſanari crederet Certe concludam. Qui dum ſanus eſt ⁊ iuuenis deum offendere non formidat. in morte non merebitur diuinam indulgentiam. Que nāq; eſt penitentia quam quis accipit. quia ſe viuere amplius nō poſſe cernitur. Qui ſi ex infirmitate conualeſceret. peior q̄ȝ prius

fieret. Scio non modicos pecunioſoꝝ in mortis articulo accepta
penitentia conualuiſſe corpore ⁊ peioraſſe vitam. Hoc teneo hoc
verum puto hoc multiplici experientia didici. qꝛ ei non eſt bonus
finis cui mala fuit ſemper vita. Qui peccare non timuit. ſed mūdi
vanitatibus ſemper vixit. Hec omnia hieronimus. Pro his omni
bus dilectiſſime mihi ſi recte ſapis. ſi tecum lumen oculorū eſt. con
temne ⁊ relinque hec omnia. ſcꝫ caducas mundi diuitias et falſam
eius gloriam ꝓpter eum qui eſt ſuper omnia. Quid enim prodeſt
homini ſi vniuerſum mundum lucretur. anime vero ſue detrimen=
tum patiatur. Scitote omnem honorem huius ſeculi impedimen
tum eſſe graue et quoddam peremptorium ſalutis eterne. Quem
enim legimus a ſecularibus diuitijs ad eternas delicias demigraſ
ſe. O q̄ꝫ fallax ⁊ vana eſt gloria quam homines ab inuicem petunt
et accipiunt. ⁊ gloriā que a ſolo deo eſt non querunt. Homo ſi alijs
vult preferri. nonne collega illius eſt qui dixit. Ponam ſedem meā
ad aquilonem. et ſimilis ero altiſſimo. Sed cuius aſcēdit cathedrā
eiuſdem timeat precipitium ⁊ ruinam. Auguſtinus. O q̄ꝫ felix q̄ꝫ
beatus eſt. qui ſolo eternitatis deſiderio inardeſcit. quia nec ꝓſpe=
ritate attollitur. nec aduerſitate quaſſatur. et dū nihil habet ī mun=
do quod diligat. nihil eſt in mundo quod pertimeſcat. Gloria hu
ius mundi nihil aliud eſt. q̄ꝫ quedam vana aurium inflatio. O er
go q̄ꝫtum excecatus es ſi huius mundi gloriam queris. Nam vt an=
celmus ait. Non potes eſſe in honore ſine labore. in p̄latione ſine
tribulatione. in ſublimitate ſine vanitate. Vnde chariſſime ſi pru=
denter periculum tuuꝫ quod de temporali mundi honore incurris
aduerteres. proculdubio animū tuum a ſeculi vanitatibus cohibe
res.

¶ De morte ſemper ⁊ vbiqꝫ timenda ⁊ expectanda. vj. ca.

Sexta ffexia

Memor eſto quoniam mors non tardat. ſcribitur Eccle
ſiaſt. xiiij. Quā multa bona cōferat homini mortis me
moria. in multis ſacre ſcripture locis declaratur. Vnde
eccleſiaſt. vij. dicit. Memorare nouiſſima tua. ⁊ ī eternū nō peccab̄

bis. Ubi beatus bernardus ita ait. Summa felicitas eſt meditatio mortis aſſidua. Hanc vbicūq; homo preterit ſecū portet ⁊ ī eternū non peccabit. Itē augu. Nihil ſic reuocat a pctis ſicut frequēs meditatio mortis. Hec eſt enī que facit hominē ſe humiliare. oīa ꝯtemnere. ⁊ penitentiā aggredi ſiue acceptare. Hieronim⁹. Facile ꝯtemnit oīa. qui ſemꝑ cogitat ſe moriturū. Nā ꝯcupiſcētia oculoꝝ contemnit. qn̄ aliquis cogitat ſe tā breuiter oīa relictuꝝ. Cōcupiſcētia carnis deſpicit. dū quis ꝯſiderat ꝙ corpus ſuū ꝓpriū quaſi ī inſtanti erit cibus vermiū. Suꝑbia vite ſpernit. dū quis hoc corde ponderat qḋ ille qui vult modo eſſe ſuꝑ alios. ponet in terra ſubtus pedes omniū. Utinā attenderēt omnes reges et principes ⁊ diuitijs abundātes in hoc mūdo. quomō a tā amplis palacijs ſunt deferendi ad ſepulchꝝ tā ſtrictū. ⁊ a palacijs tā luminoſis et fulgidis ad ſepulchꝝ tam horridū ⁊ obſcuꝝ. Et a palacijs floridis ⁊ pictis ymaginibus adornatis ad ſepulchꝝ tā fetidū ⁊ a palacijs ſic rebus omībus ſuperplenis, ad ſepulchꝝ tā indigens ⁊ egenū. Et a palacijs filijs ⁊ famulis adornatis. ad ſepulchꝝ ſic vacuū. ſic a filijs ⁊ amicis derelictum. O vbi eſt illa p̄terita pompa. vbi p̄terita gloria. vbi famuloꝝ ſubſequentiū turba. vbi veſtimēta illa tā fulgida. vbi cultura illa tā mollis ⁊ tenera. vbi fercula illa tam varia ⁊ diuerſa. Heu qui paulo ante viuebat in delicijs in palacio. totus mādūcat a vermib⁹ in ſepulchro. Un̄ innocētius papa. Heu fratres attēdite. Ecce enī qui paulo ante inclitus ⁊ diues reſidebat ī domo. ecce q̄ȝ pauper iacet in tumulo. ⁊ qui glorioſus incedebat in aula. ecce q̄ȝ defor mis et deſpectus iacet in tumba. et qui veſcebat in delicijs in cenaculo. ecce nunc ꝯſumit a vermibus in ſepulchro. De hac etiam memoria mortis ſic ſcribit petrus damianus ad quandā comitiſſam. Penſandum ſepe eſt cum iam peccatrix anima vinculo carnis incipit abſolui. q̄ȝ amaro terrore concutitur. quātis mordatis conſcientie ſtimulis lacerat. recolit vetita que cōmiſit. videt mandata que negligenter implere contempſit. dolet indulta penitētie tempora ſeſe inaniter percepiſſe. plorat immobilē diſtricte vltionis articuluȝ ineuitabiliter īminere. Manere ſatagit. exire cōpellitur. recupe

rare vult tēpora perdita. ſed non auditur. Poſt terga reſpiciens to-
tius tranſacte vite curſum velut vnum breuiſſimum deputat itine
ris paſſum. Ante ſe oculos dirigit. ⁊ infinite ꝑhennitatis ſpacia de
prehendit. Plorat itaqꝫ quia in tam breui ſpacio acquirere potuit
omniū leticiam ſeculorum. Deflet etiam ſe ꝓpter tam breuis illece
bre voluptatem. inenarrabilem perpetue ſuauitatis amiſiſſe dulce
dinem. Erubeſcit quia ꝓpter carnem que vermibus erit obnoxia.
animam neglexit que choris angelicis erat inferenda. Jam radios
mentis attolit. ⁊ cum diuitiarū immortaliū gloriam contempla-
tur. eam ꝓpter vite huius inopiā ſe perdidiſſe confunditur. Cūqꝫ
ſub ſe reflectit oculos ad huius mundi vallem terramqꝫ caliginem
ſuper ſe vero miratur eterni luminis claritatē. liquido deprehēdit.
quia totū nox erat ⁊ tenebre qd in hoc mūdo amauit. Interea ocu
li contabeſcunt ⁊ vertunt̄ in capite. pectus palpitat. raucū guttur
anhelat. paulatim dentes nigreſcunt. palleſcūt ora. membra cūcta
rigeſcunt. vene rumpunt̄ in corpore. cor ſcinditur in dolore. Dū hec
itaqꝫ ⁊ huiuſmodi tanq̄ȝ vicina morti precedentia famulant̄ offi
cia. aſſunt oīa geſta ſimul ⁊ verba. nec etiam ipē cogitationes de
ſunt. que omnia amarum aduerſus actorem teſtimoniū reddunt.
Coaceruantur cuncta antē reſpuentis oculos. ⁊ conſpicere refugit
coactus ⁊ inuitus attendit. Adeſt preterea hinc horrenda demonū
turba. illinc virtus angelica. in illo qui medius eſt liquide dep̄hen
ditur cui parti iure poſſeſſio vendicetur. Nam ſi pietatis in eo in
ueniantur inſignia. viſitationis angelice blandicijs delinitur. atqꝫ
armoniace melodie dulcedine vt exeat ꝓuocatur. Qd ſi eū ſiniſtre
parti meritorū nigredo et feditatis ſqualor adiudicet. intolerabili
mox terrore concutitur. repentini impetus violentia perturbatur.
precipitanter inuaditur. ac de miſero carnis ergaſtulo violēter exi
re compellitur. Tunc anima vadit ad labia. Et interrogant labia
quid vis o anima. Reſpōdet anima ⁊ dicet. Exire me oportet. Di
cunt ei labia. Non per nos intraſti nec per nos exibis. Tūc vadit
ad nares. Et reſpondēt nares ſicut labia. Poſtea venit ad oculos.
deinde ad aures. ⁊ non poteſt per eas exire. Tandem ad ſummita

tem capitis vadit ꝛ ibi exit. quia ibi intrauit. Tunc ſedet ſuper verticem capitis circũſpiciens huc atqꝫ illuc. tunc conſpicit maximaꝫ triſticiam ſi eſt damnanda ꝛ dicit ad ſeipſam. O tu maledicta anima excõmunicati latronis. furis. adulteri. fornicatoꝛis. ꝑiuri. Quñ tunc circũſpicit illa infelix anima videt veſtem ſuam quam habuit in fonte baptiſmatis candidam et immaculatã. nigrioꝛem pice et coꝛuo. Tunc miſerabiliter ſuſpirat dicens cum hoꝛribili fletu ꝛ clamore. Heu heu quis mutauit veſtem meã. Nonne veſtis mea candidioꝛ erat niue ꝛ modo immũdioꝛ eſt pice ꝛ nigrioꝛ coꝛuo. Tũc apparet diabolus qui ſeduxit eam. ꝛ quem ip̃a ſecuta eſt in hoc mũdo angelus ſcꝫ ſathane dicẽs ei. Noli mirari amica mea. Ego ſuꝫ qui p̄paraui tibi hanc veſtem. ſed tu ſola non es induta tali. ſed maioꝛ pars totius mundi. Tunc dicet anĩa. Quis es tu. Diabolus reſpondet dicens. Nõne ego iam dixi tibi. quia ego ſum qui p̄paraui tibi has veſtes. ꝛ viam meam oſtendi tibi. mihi quoqꝫ in omnibus obediſti ꝛ credidiſti. ꝛ laboraſti mecũ omne cõſilium meũ feciſti Jdeo habitabis mecum in regno. vbi triſticia ſine leticia. vbi fames ſine cibo. vbi ſitis ſine potu. vbi tenebre ſine luce. vbi fetoꝛ ſine bono odoꝛe. vbi doloꝛ ſine ſolacio. vbi planctus ſine remedio. vbi fletus ſine internallo. vbi clamoꝛ ſine ſilentio. vbi vlulatꝰ ſine moderãtia vbi ignis inextinguibilis ſine refrigerio. vbi vẽtus validꝰ ſine tranquillitate. vbi frigus ſine modo. vbi caloꝛ ſine termino. vbi omne malum ſine omni bono. O amica mea ſurge veni mecuꝫ. Ecce angeli inferni veniũt obuiam tibi ꝛ cantabunt tibi canticum doloris ꝛ triſticie. canticum amarum valde. Tunc etiam apparebit ei angelus dei. cui ipſa cõmiſſa fuerat a deo ꝛ dicet. Btũs qui vitauit hãc veſtem in mundo. O q̃ꝫ infelix es o amica diaboli. o maledicta creatura. o maledictio dei om̃ipotẽtis tecum fui ꝛ non vidiſti me. docui ꝛ noluiſti me intelligere. cõſului tibi et noluiſti audire me. Vade ergo modo in manus demonũ. ꝛ vide locum tartareum qui preparatus eſt tibi. iam opera tua iudicauerũt te. Ex tunc vero quis explicare valeat quot armate iniquoꝝ ſpirituũ acies in inſidijs lateant. quot frementes cunei feralibus telis inſtructi tũc inſurgant

a quibus infelix anima ad eterna ſupplicia cum amaritudine per
trahitur. eiqꝫ deriſorie improperantibus peccata ſua ⁊ dicentibus
O q̄ꝫtum ſuperbiſti hucuſqꝫ. O q̄ꝫ ſplendide epulata es. O q̄ꝫ cu
rioſe veſtita fuiſti. O q̄ꝫ fortis. o q̄ꝫ velox fuiſti. Dic nobis cur mo
do non ſuperbis. cur modo non epularis. cur modo nō varie veſti
ris. Cur modo non habes curam ꝺ diuitijs tuis. cur modo non ſo
laciaris cum vxore tua cum filijs ⁊ filiabus ⁊ amicis. Cur nō loque
ris eis. Anima vero miſera corpori ſuo maledicit ita dicēs. O tem
plum diaboli opera tua polluerūt me. o maledicta terra. o habita
tio ſathane ſurge cito ⁊ veni mecum vt videas loca tormentorum.
que ſunt mihi preparata ꝓpter te. in quibus ero ego vſqꝫ ad diem
iudicij. tu vero extūc mecum eris in eadem damnatione in eternū.
Maledicti ſint oculi tui. quia noluerunt videre lucem veritatis et
viam iuſticie. Maledicte ſunt aures tue. quia noluerūt verba vite
eterne audire. Maledicte ſint nares tue. quia noluerunt odorē ſan
ctarum virtutū admittere. Maledicta ſint lingua ⁊ labia tua. quia
non guſtauerunt eterne patrie gaudia. nec aperuerunt oſtium oris
ad laudem ſui creatoris. Maledicte ſint manus tue quia ꝑ eas nō
ſunt porrecte pauperibus elemoſyne. Maledicta ſint pectoris tui
precordia. quia eructabāt peſſima conſilia. Maledicti ſint pedes
tui. quia eccleſie chriſti non viſitauerunt edes. Maledicta ſint om
nia membra tua quia celorum mihi eremerunt gaudia. Maledicta
ſint omnia opera tua. quia eterna mihi adepta ſunt ſupplicia. Ec
ce chariſſime de quanto periculo te potes liberare. de q̄ꝫ magno ti
more eripere. ſi modo ſemꝑ timoratus fueris. ⁊ de morte ſuſpectus
Stude nunc taliter viuere. vt in hora mortis valeas potius gaude
re q̄ꝫ timere. Diſce nunc mori mundo. vt tunc incipias viuere chri
ſto. Diſce nunc omnia contemnere. vt tunc poſſis libere ad chri
ſtum pergere. Caſtiga nunc corpus per penitentiam. vt tunc cer
tam valeas habere ꝯfidentiā. O q̄ꝫ felix et prudens qui talis nūc
nititur eſſe in vita. qualis optat inueniri in morte. Age age nunc
chariſſime quicquid potes. quia neſcis quando morieris. Neſcis
etiam quid tibi poſt mortem ſequetur. Noli confidere ſuꝑ amicos

Dice nunc omnia
et scire nihil

et primos. quia citius obliuiſcētur tui q̄ȝ eſtimas. Si nō es modo
ſollicitus ꝓ teipſo. quis erit ſollicitus pro te in futuro. Melius eſt
nunc tempeſtine ꝓuidere ⁊ aliquid boni premittere. q̄ȝ ſuper alio
rum auxilio ſperare. Dum tempus habes cōgrega diuitias inmor
tales. elemoſynaꝝ largitione. Fac tibi nunc amicos venerādo dei
ſanctos. vt cū defeceris de hac vita illi te recipiant in eterna taber
nacula. Gregorius. Curandū nobis eſt ⁊ cum magnis quotidie fle
tibus cogitandum. q̄ȝ ſeuus ſua in nobis opera requirens in die no
ſtri exitus princeps huius mūdi veniet. Bernardus. Quis inquit
ille pauor erit o anima mea cum dimiſſis om̄ibus. quoꝝ eſt tibi tā
iocunda p̄ſentia tam gratus aſpectus ſola penitus incognitam re
gioneȝ ingredieris. ⁊ occurſantia tibi cateruatim irruere teterrima
mōſtra videbis. Quis in die tāte neceſſitatis occurret. Quis tue-
bitur a rugientibus p̄paratis ad eſcam. Quis ꝯſolabitur. Quis de
ducet. Sed occurrunt vtiq̄ȝ iuſtoꝝ animabus angeli ſancti. demo
nes arcendo. ne illas exeuntes impediant. ac ipſas in celū cum gau
dio deferendo. ¶ Porro d̄ iniquarū animarū tranſitu dicit bernar
dus. q̄ eſt illis horror in exitu. dolor in tranſitu. pudor in cōſpectu
glorie magni dei. Vnde pſal. Mors peccatoruȝ peſſima. Mala in
amiſſione mundi. peior in corp̄is ⁊ anime ſeparatione. peſſima in
vermis contritione ⁊ ignis concrematione. Et qđ omniū peſſimū
eſt in diuine contemplationis priuatione. Conſidera ergo dilectiſ
ſime mihi frequenter. q̄ mors nō poteſt declinari. hora mortis nō
poteſt inueſtigari. tēpus a deo p̄ordinatū nō poteſt īmutari. O vi
ta ſecura vbi ꝯſcientia pura. vbi mors ſine formidine expectat̄. cum
dulcedine optatur. ⁊ cum deuotione acceptatur. Bona ſiquidē eſt
mors iuſti ꝓpter requiem. melior ꝓpter nouitatem. optima ꝓpter
ſecuritatem.

¶ De gaudijs paradiſi ⁊ penis inferni. vij. ca. Sabato cogita

OCulus nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hoīs aſcēdit.
que p̄parauit deus his qui diligūt illum. ſcribit in prima
epiſtola ad coꝝ. ij. ca. O ania peccatrix ⁊ miſera vt tibi iā
vileſcāt oīa que ſunt in terra. attēde diligēter que ⁊ quāta ſint que

preparantur electis dei in celis. Vñ ſciendū ꝙ tot et tanta ſunt in
celis gaudia. ꝙ oēs ariſmetrici huius mundi nō poſſent ea enume
rare. omnes geometrici nō poſſent ea menſurare. oēs grāmatici re
thorici dyaletici nō poſſent ea ſermonibꝰ explicare. quia oculus nō
vidit nec auris audiuit ⁊c. Gaudebūt quippe ſancti ſupra ſe đ dei
viſione. infra ſe de celi ⁊ aliarū creaturaꝝ corporaliū pulchritudine
intra ſe de corꝑis ⁊ anime glorificatione. iuxta ſe de angeloꝝ ⁊ homi
nū aſſociatione. ¶ Ancelmus vero ponit ſeptem bona corporis. ⁊
ſeptem bona anime. que iuſti habebūt in celeſtis patrie beatitudi
ne. Et primo ponit bona corꝑis que ſunt. pulchritudo. velocitas.
fortitudo. libertas. ſanitas. voluptas. eternitas iuſtoꝝ dicēs. In il
la ergo vita iuſtoꝝ pulchritudo ſolis pulchritudini. que ſeptēplici
ter q̄ȝ mō ſit ſpecioſior erit adequabit̄. quēadmodū diuīa ſcriptura
teſtatur. Fulgebunt iuſti inquiēs ſicut ſol in regno patris eorum.
¶ Velocitas nos tāta comitat̄. vt ipſis angelis dei eque ſimiles ſi
mus. qui a celis ad terras. ⁊ a terris in celū dicto citius dilabuntur.
Huius quoqȝ velocitatis exemplū in radio ſolis licet intueri. q̄ ſta
tim orto ſole in plaga oriētali. ꝑtingit in vltimo plage occidētalis
vt in eo ꝑpendamus nō eſſe impoſſibile q̄d de noſtra dicimꝰ veloci
tate futura. p̄ſertim cū in rebus aīatis ſoleat eſſe maior velocitas
q̄ȝ in inaīatis. ¶ Preualebūt viribus quicūqȝ meruerint ſuꝑnis
ciuibus ſociari. intātū vt nullatenus illis obſiſtere quicq̄ȝ valeat.
vel ſi mouēdo vel euertēdo voluerit quid a ſuo ſtatu. quocūqȝ diuer
tere nō illico cedat. nec in eo ꝙ dicimus maiore conatu laborabūt.
q̄ȝ nos mō in motu oculoꝝ noſtroꝝ. Ne queſo excidat aīo quā adi
piſcimur angeloꝝ ſimilitudo quatinus ſi hic aut his que dicturi ſu
mus aliud exemplū nō occurrit. ip̄a occurrat. atqȝ in quibꝰ angelis
valere cōſtiterit. etiā eque nos valere ꝓbat ⁊ aſſerat. Quicūqȝ ergo
angelorū fuerint ſimilitudinē aſſecuti. eoꝝ quoqȝ libertatē neceſſa
rio aſſequēt̄. Itaqȝ ſicut angelis nihil obſiſtit nec aliquid eis impe
dire vel cōſtringere pōt. quin ꝓ velle ſuo cūcta liberrime penetrēt
ita nō erit obſtaculū vllū q̄d nos retardet. nec clauſura que nos de
tineat. nec elementū q̄d nos ad velle parū obſiſtat. De ſanitate q̄d

melius dici poterit. q̄z q̄d pſal. canit. Salus inquit iuſtorum a domino. Quibus autē fuerit vera ſanitas. que ſubire poterit infirmitas. Credere ⁊ incunctāter aſtruere licet ſanitatē vite future ita ingenti ⁊ incōmutabilē ac immobilē fore. vt ineffabili quadā atq̧ ſenſibili ſuauitatis dulcedine totū hominē repleat ac oīne q̄d alicui⁹ in ſe viciſſitudinis mutabilitatis aut leſionis ſuſpicionis p̄tēdere queat procul arceat atq̧ repellat. In illa futura vita ineſtimabilis quedam delectatio bonos inebriabit vt dulcedine ſui totos eos ineſtimabili exundantia ſatiabit. Qui dixi totos. Oculos aures nares os manus pedes. guttur cor iecur pulmo oſſa medulla exta etiā ipſa ⁊ cuncta ſingillatim. ſingula quoq̧ membra coꝝ in cōmune tā mirabili delectationis et dulcedinis ſenſu complebūtur vt vere totus homo torrente voluptatis dei potet. ⁊ ab vbertate domus ei⁹ inebriet. Qui ergo hec bona fuerit adeptus. non intelligo ad quid corporis ſui ꝓ cōmodo vlterius porrigat affectus. Solūmodo aſſit ei quā cunctos appetere diximus diuturnitas vite. Sed illa iſti minime deerit. quia iuſti imꝑpetuū viuent. Sunt etiam alia que quidem his que digeſſimus nō minus amant. ꝫ ad animā ſicut illa ad corpus referunt. que nihilominus in ſeptenario numero cōſtituta. nō modicū placēt mēti que ipſoꝝ fuerit ſapore imbuta. Sunt autē hec ſapiētia amicicia ꝯcordia ptās honor ſecuritas gaudiū. Sapientia ergo tāta in futuro bonis erit. vt eoꝝ que ſcire voluerit nihil ſit q̄d ignorēt. Scient enī cūcta que ſciēda ſunt Fecit enī deus tam ea que p̄terita ſunt. q̄z que hui⁹ ſeculi ſunt futura. Ibi a ſingul. oēs ab oībus ſinguli cognoſcēt. nec quēq̄z oīno latebit qua patria qua gente qua ſtirpe quis editus fuerit vel quid in vita fecerit. ¶ Amicicia intantū ſinguloꝝ intima erga ſingulos ſuo feruore complebit vt amor cuiuſq̧ in quem ſufficiat cuiq̧. Preſertim cū oēs vnū corpus ſint xp̄i. ⁊ xp̄s qui ē pax ipā ſit oīm caput. nec minori ſe affectu cōplectant. q̄z mēbra vnius corporis ſibiīuicē copulāt. Amabis ergo oēs vt teipm̄. ⁊ amaberis ab oībus vt ipſi a ſe. Putas abundās eris in dilectione. qn̄ hoc tibi fuerit in poſſeſſione. Attamē ipſa tranſi ⁊ ꝯtēplare ipſum ꝑ quē hec bona tibi ꝓuenere. ⁊ ꝑcipies q̄ ille pri

us q̄ʒ tu ipſum ⁊ q̄ʒ omnes alij incomꝑabiliter amabit te. et ſuper
teipſum tu ineffabili quadā ſuauitate illū amabis. ¶ Sic itaqʒ erit
tanta in cūctis ꝯcordia. vt in nullo ſentias aliquē diſcrepare ab eo
qđ a te ꝯſtiterit velle. Corpus vnū erim⁹ eccleſia vna erim⁹. ſpon
ſa xp̄i erimus. quicūqʒ ibi erimus. Nō ergo maior inter nos diſcor
dia erit. q̄ʒ nūc eſt inter vnius corꝑis mēbra. Verꝫ ſicut vides ī mo
tu oculoꝝ qđ illuc q̄ vnus vertit̄ mox alius ſequit̄. ita quocūqʒ velle
tuū ꝯuerteris. velle omniū ſine aliqua diſcrepatione illico tibi pre
ſto habebis. Quid dixi omniū. Ipſa dei voluntas non erit a tua di
uerſa ſed ſicut tu qđ ille. ita ille in cunctis qđ tu. Caput nāqʒ a ſuo
corꝑe quō diſcreparet. ¶ Cūqʒ itaqʒ deum ⁊ omnes voluntati tue
ꝯcordes habueris ꝑfecto nihil voles qđ non poſſes. Omnipotēs
ergo eris volūtatis tue. quoniam ipſum omīpotentem habebis in
omnibus concordantem voluntati tue. ¶ Itaqʒ cuʒ hec tibi tanta
poteſtas affuerit. honor condecens ꝑtāti minime deerit. Igit̄ dū
poſſeſſiōe hoꝝ bonoꝝ que digeſſim⁹ felix fueris. nōne ſufficiēs tibi
videberis. Maxime inquis. Itaqʒ cū ipſa vita ꝑpetuo duret in il
la vita. ⁊ hec oīa tibi habēti ſecuritas q̄ʒ ea ampli⁹ nō ꝑdendi talia
arriſerit. obſecro quid eſtimas tibi erit. Secur⁹ ergo tantoꝝ bonoꝝ
ꝑpetuo eris. ne alicuius tibi aduerſari volentis incurſum timebis.
¶ Poteſt ne ergo illius gaudij modus a quoq̄ʒ homine penetrari.
Cum vltra mille milia ⁊ decies centena milia innumerabiles ibi
ſint. ⁊ oēs eadem beatitudine perfruant̄. nec vllus eoꝝ ſit qui non
tantū de bono alterius gaudet quantū de ſuo. ¶ Preterea vidētes
deū ip̄m quē ipſi ſupra ſe amabūt ipſos amātē ⁊ intelligētes inenar
rabilit̄ plus q̄ʒ ſeipſos illum amantē. in gloria eius mira et ineffa
bili exultatione exultabunt. Cum ergo iuſti fuerint tāta felicitate
bt̄i. reſtat vt īiuſti ꝑ ꝯtrariū ſint ineſtiabili q̄dā infelicitate miſeri.
Sicut eniʒ iuſtos mira pulchritudo velocitas fortitudo libertas ſa
nitas voluptas alacres facit ⁊ iubilātes. ita īiuſtos īmanis ⁊ ineſtīa
bil̄ feditas tarditas imbecillitas ſeruitus lāguor atʒ dolor merētes
reddet ⁊ eiulātes. Sane diuturnitatē vite quā iuſti ꝑ fruendis bo

nis ſummo amore cõplectentur. iniuſti ꝑ interminabili pena qua
torquebunt. qm̄ inerit illis ſummo odio execrabūt. De ſapiētia vo
quid dicā nō inuenio. niſi quia ſicut iuſtis erit in gaudiū ꝛ honorē.
ita iniuſtis quicquid ſciēt erit in merorē ꝛ ꝯfuſionē. Amicicia autē
qua inuicē pij ſumma iocūditate copulabūt. ſi qua impijs erit. in
tormētū illis erit. Quo enī magis quoſq; amabūt. eo magis in eoꝝ
pena dolebūt. Diſcordiā habebūt cū omni creatura. ꝛ oīs creatura
diſcordabit cū illis. Hinc ergo ꝑ ꝑtāte bonoꝝ. tāta impotētia eos
ſequeret. vt oīno nihil eoꝝ que voluerint poſſint. ꝛ quicquid habu
erint nolint. Igit ꝑ honore ſctōꝝ obtinebūt ꝑhenne obprobrium
Et hec quo fine claudent. Vere ſicut amici dei ſecuri erūt ſe nūq̄ȝ
amiſſuros bona ſua. ita iſti inimici dei oīno deſperabunt ſe ampli
us iaȝ perdituros hec mala ſua. Pro eterno ꝛ ineffabili gaudio bo
noꝝ hereditabunt incogitabilē triſticiā. omnes qui ꝑ impenitudi
ne reatus ſui trāſituri ſunt in ſocietatē demonioꝝ. Hec ancelmus.
In illa igitur futura beatitudine. vt ait beatus augu. Deus omnes
ſenſus beatoꝝ ſpūali ꝛ ineffabili delectatione reficiet. cū ipſe obie-
ctum omniū ſenſuū ſit futurus. Erit nancq; deus ſpeculum viſui.
cythara auditui. mel guſtui. balſamū olfactui. flos tactui. qꝛ ꝓptea
deus homo factus eſt vt totum hominē in ſe beatificaret. vnde ſen
ſus interior reficietur in contemplatione diuinitatis. ꝛ ſenſus exte
rior in contemplatione humanitatis. Et breuiter ſcḋm auguſti. ꝛ
grego. Tanta ē ibi pulchritudo iuſticie. tanta iocunditas lucis eter
ne. vt etiā ſi non liceret in ea amplius viuere ſeu morari. niſi q̄ȝtuȝ
vni⁹ diei mora. ꝓpter hoc innumerabiles huius vite dies pleni de
licijs ꝛ circūfluentia tꝑaliū bonoꝝ recte meritoq; cōtemnerentur.
Non enim falſo aut paruo affectu dictum eſt. quia melior eſt dies
vna in atrijs tuis ſuper milia. Bernardus. Quis in hac vita pen
ſare poteſt. quanta ſit illa felicitas beatorum videre deum eſſe cuȝ
deo qui erit omnia in omnibus. habere deum qui eſt ſummū bonū
ꝛ vbi eſt ſummum bonum. ibi eſt ſumma felicitas. ſumma iocundi
tas. vera libertas. perfecta caritas. eterna ſecuritas. ꝛ ſecura eterni
tas. Auguſtinus dicit. O gaudium ſuper gaudium videre deū qui

eum qui ſaluauit eum·qui glorificauit euꝫ.videre faciem dei ſui qđ eſt ſummū bonū.gaudiū angeloꝝ atqꝫ omniū ſanctoꝝ. Qui quidē deus ſcđm grego.tā ineſtimabilis pulchritudinis eſt.vt angeli qui ſolē ſeptēpliciter ſua vincūt pulchritudine.ingiter in eū inſatiabiliter deſiderent ꝓſpicere. Itē auguſ. Nulla ibi cōſurget malicia.nulla carnis miſeria.nulla iam peccādi voluntas nec delinquēdi poteſtas.ſed totū exultatio.totū leticia poſſidebit.homīes angelis ſociati. O anima mea iā vidiſti quanta ſint iuſtoꝝ gaudia.q̄ꝫ grandis leticia.quāta ſerenitas.quāta iocunditas illius ſuperne ciuitatis. O felix iocunditas.o iocunda felicitas ſctōs videre ⁊ cū ſanctis eſſe ⁊ eſſe ſanctū.deū videre deū habere in eternū ⁊ vltra. Si quotidie oporteret nos tormēta ꝑferre.ſi ipſam gehennā longo tꝑe tollerare vt xp̄m in gloria ſua videre poſſemus ⁊ ſanctis eius ſociari.nōne dignū erat pati omne qđ triſte eſt.vt tāte glorie tātiqꝫ boni participes haberemur. Quapropter aīa mea a turba terrenorū deſideriorꝫ ſeceſſum mentis petamus.⁊ inde a ſecreto cordis illicitarū cogitationū tumultus expellentes.⁊ intentione patrie ſuꝑne in amorem intime quietis anhelantes.reuertamur ad ciuitatē celeſtē in q̄ ſcripti ſumus ⁊ ciues decreti. Sicut ergo ciues ſanctoꝝ ⁊ domeſtici dei.⁊ ſicut heredes dei.coheredes autē xp̄i vt ad eū cito ꝑuenire valeamus. Si queramus quō hoc fieri pōt.vel quib⁹ meritis vel auxilijs. Audi.res iſta poſita eſt in poteſtate faciētis. quoniā regnū celoꝝ vim patit̄. Regnū celorū o homo aliud nō querit preciū niſi te ipſum.tantū valet quantū es te da ⁊ habebis illud Quid turbaris de precio.xp̄s ſemetipm̄ tradidit.vt acquireret te regnū deo patri. Ita tu temetipm̄ da vt ſis regnū eius.ac nō regnet peccatū in tuo mortali corꝑe ſed ſp̄us in acquiſitione vite. ¶ O peccatrix aīa et miſera ſi hec que tibi iam dixi de gaudijs ⁊ excellentijs quib⁹ ſancti et electi dei in eternū gaudebūt in regno celoꝝ non te moueant ad ꝓmerendū per penitētiā ⁊ per opera virtuoſa cū gratia dei regnū celeſte.timeas ⁊ paueas atqꝫ timēdo ꝯſidera miſerabiles ꝯditiones ⁊ penalitates inferni ciuitatis diaboli.vt timore ⁊ pauore reſurgas et reuertaris ad dn̄m deū tuū toto corde. De quibus penis ſciendū

q̄ cum in damnatis ſit diuerſitas peccatorū. erit etiam diuerſitas penarū. Vnde gregorius. Vnus quidem gehenne ignis credendus eſt. ſed non vno modo cruciat omnes peccatores. Vnuſquiſq̄ eniꝫ quantū exigit culpa. tantū ſentiet de pena. Sicut ab eodem igne aliter vritur palea. aliter lignum. aliter ferruꝫ. Iſte ignis taliter inflāmatus eſt ab ira iudicis ſuccenſus. q̄ nouo incendio non indigebit vſq̄ in ſempiternū. Job. xx. Deuorabit eos ignis qui nō ſuccendet. De acerbitate huius ignis dixit ſebaſtianus cui angelus ad aurem ſtabat. q̄ iſte ignis ſenſibilis ita ſe habet ad ignem gehennalē ſicut ignis depictus in pariete ad iſtū ſenſibilem. De iſto igne erit ſcḋm yſidor. In inferno aliquid obſcuri luminis. quo damnati videri poſſint vnde doleant nō vnde letentur. Eos quippe quos reprobi nunc inordinate diligunt. ſecum tunc in tormentis videbūt. vt penam ꝓprie cognitionis exaggeret carnalis cognatio auctori prepoſita pari ante oculos vltione dānata. Hic ſolet queri an damnati videant gloriam beatoꝝ. Ad hoc reſpōdet grego. in omelia de diuite epulone ſic dicēs. Credendum eſt q̄ ante retributionem extremi iudicij iniuſti in requie quoſdam iuſtos conſpiciant. vt eos videntes in gaudio non ſolum de ſuo ſupplicio ſed etiam de illorū bono crucientur. Iuſti vero in tormentis ſemper intuenṫ iniuſtos vt hinc eoꝝ gaudiū creſcat. quia malū ꝯſpiciunt qḋ miſericorditer euaſerunt. tantoq̄ maiores ereptori ſuo gratias referunt. quāto vident in alijs qḋ ipſi ꝑpeti ſi eſſent relicti potuiſſet. Et vt idem alibi ait. Non fuſcabit beatitudinem iuſtoꝝ aſpecta pena reproboꝝ. quoniā vbi iam cōpaſſio miſerie non erit beatorū leticiā minuere non valebit. Et ſi enī in natura ſue bonitatis miſericordiā habēt. iam tūc auctoris ſui iuſticie ꝯiuncti tota rectitudine cōiungenṫ. vt nulla ad reprobos compaſſione moueantur. Vnde dicit ꝓſper. q̄ tunc filiorum parentum cōiugum miſeria beatos contriſtare non poterit. Videbunt autē damnati beatos ante diem iudicij nō hoc modo. q̄ gloriam eoꝝ qualis ſit cognoſcāt. ſed ſolūmodo cognoſcēt eos eſſe in gloria quadā ineſtimabili. Et ex hoc cruciabunṫ. tum ꝓpter inuidiā dolētes de felicitate bonoꝝ. tum ꝓpter hoc q̄ ipſi talē

gloriam amiſerũt. Sed poſt diem iudicij omnino beatoꝝ viſione priuabũt. nec tñ ex hoc eoꝝ pena minuet̃ ſ; augebit̃. q: memoriã ha bebũt btõꝝ glorie. quã in iudicio ⁊ añ iudiciũ viderũt. ⁊ hec erit eis in tormẽtũ. Sꝫ vlterius affligent̃ in hoc. ꝙ videbũt ſe indignos re putari etiã videre gloriã. quã ſcti mereñt habere. ❡ Item põt queri an dãnati videãt que in hoc mũdo agũt̃. Ad hoc rñdet greg⁹. in. xij libro moraľ. ꝑtractãs illud iob. ix. ſiue nobiles fuerint filij eius ſiue ignobiles nõ intelligit. Sicut hi qui adhuc viuẽtes ſunt mortuoꝝ anie q̃ loco habeãt̃ ignorãt. ita mortui vita in carne viuẽtium poſt eos qualiter diſponat̃ neſciũt. quia vita ſpũs lõge ẽ a vita carnis. Qđ tñ de aniabus ſctis ſentiẽdũ nõ eſt. quia que intus omĩpoten tis claritatem vident nullo modo credẽdum quia ſit aliquid foris qđ ignorent. Boni ergo vident que fiunt circa ſuos. mali autẽ nõ. Et ſi dicas magis diſtat a dãnatis gloria beatoꝝ. q̃ꝫ ea que in hoc mundo aguntur. ſed ipi non vident ea que circa nos aguntur. ergo multo minus poſſunt videre gloriã beatoꝝ. Dico ea que hic agunt̃ non ita affligerent damnatos in inferno ſi viderentur. ſicut gloria beatoꝝ inſpecta. Vnde non ita oſtenduntur damnatis ea que hic aguntur ſicut ſanctoꝝ gloria. q̃ꝫuis etiaꝫ eorũ que hic agunt̃ oſten dantur eis que in eis triſticiam augere poſſunt. licet per ſe nõ vide ant. ❡ Item queritur an damnati ĩ inferno velint oĩno alios eſſe damnatos. Ad hoc dico ſicut in beatis in patria erit perfectiſſima caritas. ita in damnatis erit perfectiſſimũ odium. Vnde ſicut bea ti gaudẽt de oĩbus bonis. ita mali de oĩbus bonis dolebũt. Vñ feli citas ſctõꝝ ꝯſiderata eos maxime affligit. vñ vellẽt oẽs bonos eſſe damnatos. Tanta eniꝫ erit inuidia in damnatis. ꝙ etiã ꝓpinquo rum glorie inuidebunt. cũ ibi ſint in ſumma miſeria. cũ etiã in hac vita hoc accidit creſcẽte inuidia. Si tñ minus inuident ꝓpinquis q̃ꝫ alijs. Et maior eſſꝫ eoꝝ pena ſi oẽs ꝓpinq̃ dãnarẽt̃ et alij ſalua rent̃. q̃ꝫ ſi aliqui de ſuis ꝓpinquis damnarent̃. Et exinde fuit ꝙ di ues petijt ſuos frẽs a damnatione eripi. Sciebat eniꝫ ꝙ aliq̃ eripe rentur. maluiſſet tñ fratres ſuos non cum omnibus alijs damnari Et ſcias ꝙ q̃ꝫuis ex damnatoꝝ multitudine pena ſinguloꝝ augea

tur. tamen tm̄ ſupcreſcit odium ⁊ inuidia. ꝙ magis eligunt torque
ri cū multis q̄ȝ minus ſoli. ¶ Queri etiam pōt an mortui maxime
damnati vel recordent̄ ea que hīc ſciuerāt. Ad hoc dico ꝙ in dam
natis erit ꝯſideratio eoꝝ que prius ſciuerūt. vt materia triſticie. nō
autē vt delectationis cauſa. Conſiderabūt enī ⁊ mala que geſſerūt
ex quibus damnati ſunt. et bona dilecta que amiſerunt et ex vtraqȝ
torquebunt̄. Preterea ſcias ꝙ duplex pena in genere erit ī inferno.
ſcȝ pena damni ⁊ pena ſenſus. quas tāgit xp̄s mathei. vij. vbi dicit
Oīs arbor q̄ non facit fructū bonū excidet̄ et in ignē mittet̄. De
pena ſenſus que multiplex eſt. ſic dicit grego. ſup illud mathei. viij
eijcient̄ in tenebras exteriores. In inferno erit frigus inſuperabile
ignis inextinguibilis. vermis īmortalis. fetor intollerabil̄. tenebre
palpabiles. flagella cedentiū. horrida viſio demonū. ꝯfuſio pctōꝝ
⁊ deſperatio omniū beatorū. Itaqȝ damnati pleni erūt omniū mi
ſeria et dolore. habebūt enim fletū in oculis. ſtridorē in dentibus.
fetorē in naribus. gemitū in vocibus. terrorē in auribus. vincula in
manibus ⁊ pedibus. igniſqȝ ardorē in mēbris ſuis oībus. Vn̄ quidā
ait. Infernus eſt fouea mortifera. penis omibus et miſerijs referta
Ibi vt ſcribit̄ yſaie. xiij. Vnuſquiſqȝ ad ꝓximū ſuū ſtupebit facies
combuſti vultus eoꝝ. Baruth. vj. Nigre ſunt facies eorum a fumo
Nam oīs vultus peccatoꝝ redigent̄ in ollā. vt habetur iohelis. ij.
Item acerbitas penaꝝ infernaliū pōt ꝯſiderari ex fletu et ſtridore
dentiū. ex deſiderio mortis. ex mādncatiōe linguarū. et blaſphemia
creatoris. et ex multis alijs his ſimilibꝰ. que oīa ibidē ſunt ventura
vt patet ex locis varijs ſcripturaꝝ. Vn̄ apocalip. xvj. Comederūt
linguas ſuas p̄ dolore. et blaſphemauerūt deū celi p̄ doloribꝰ ⁊ vul
neribus ſuis. Tanta erit acerbitas penaꝝ ꝙ peccatores vitā quam
omnes appetūt ſpreta ⁊ ꝯtempta. mortē quā omnes fugiūt ardēti
deſiderio affectabūt. Apocalip. ix. In diebus illis querēt hoīes
mortē et non inuenient eā. et deſiderabūt mori ⁊ fugiet mors ab eis
Criſoſtimus. Ibi quid agemꝰ. quid reſpōdebimꝰ. nihil erit ibi ni
ſi ſtridor dentiū. niſi vlulatus ⁊ fletus et ſera penitētia. ceſſantibꝰ
vndiqȝ auxilijs ⁊ vndiqȝ inualeſcentibus penis. ſed nec ſolaciū qui

dem vſq3 vllum. Nulli enim occurrent oculis noſtris niſi ſolum pe narū miniſtri ⁊ facies vndiq3 dura tortoꝝ. et qđ eſt omniū deterius nec aeris quidē ipſius vllū erit ſolaciū aut lucis. In his aūt poſitis quis tremor. imo que reſolutio viſceꝝ ē diuulſioq3 mēbroꝝ. que aut quāte om̄ibus ſenſibus cruces. nullus nūc poterit ſermo explicare. De pena damni ſic dicit criſoſt. Nōnulli imperitoꝝ putabant ſibi eſſe ſatis ⁊ optabile videri ſi gehenna tm̄modo careāt. ego aūt mul to grauiores q̄3 gehennā dico eſſe cruciatus remoueri ⁊ abijci ab il la gloria. excludi ab illis bonis que ꝑparata ſunt ſctis. Intollerabi lis quidē res ē gehēna ⁊ ſuppliciū illud horribile. tñ ſi mille aliquis ponat gehēnas nihil tale dicturus eſt. quale ē a beate illius glorie honore ꝓpelli. odio xp̄i haberi. ⁊ ab illo audire nō noui vos. Eteni decē milia meli⁹ ē ſuſtinere fulmina. q̄3 vultū illū māſuetudinis pi etatiſq3 plenū nos aduerſantē videre. et illos totius trāquillitatis oculos nequaq̄3 nos aſpicere ſuſtinētes. Sed nequaq̄3 iſtud patia mur. o vnigenite fili dei. neq3 expiamur intollerabile illud horrēdū q3 ſuppliciū. Hec criſoſt. Ve nobis quia de his malis nō cogitam⁹ ſed quaſi ſecure torpētes ⁊ an̄ie curā negligētes ad hec ſine ceſſatio ne ꝓperamus. Sed dicit forte aliquis. videť q̄ iniuſtus eſt deus. q̄ homo ꝑ vno pctō mortali vna hora ꝑpetrato eternaliter puniť. Hāc queſtionē mouit grego. ⁊ ſoluit ſic. Scire inquit petrus velim quō culpa que cū fine ꝑpetrata ē. ſine fine puniať. Et rn̄det grego. hoc recte diceret ſi diſtrictus iudex non corda hominū ſ3 facta pen ſaret. Iniqui eni̅ ideo cū fine deliquerūt quia cū fine vixerūt. Nam voluiſſent vtiq3 ſi potuiſſent ſine fine viuere. vt poſſent ſine fine peccare. Oſtendūt eni̅ quia in pctō ſemꝑ viuere cupiūt. q̄ nunq̄3 deſinūt peccare dū viuūt. Ad magnā ergo iuſticiā iudicātis ꝑtinet vt nunq̄3 careāt ſupplicio. qui in hac vita nunq̄3 voluerunt carere pctō. et nullus deť iniquo terminus vltionis. qui q̄3diu vixit habe re noluit terminū criminis. Alia v̄o ratio quare peccatū mortale obligat ad eternā penam pōt ſumi ex parte eius in quē peccať. qui eſt infinite bonitatis ⁊ potētie. ſc3 deus. Vn̄ ⁊ offenſa ipſius infini ta pena digna ē. quia quāto ē maior in quē peccať. tāto magis pec

catum punitur. ſcḋm philoſophum in .vj. ethicoꝝ. Et criſoſt. dicit
Omnis iniuria talis eſt. qualis fuit perſona iniuriam patientis.
In magna eniꝫ perſona ⁊ ſi modica fuerit iniuria facta magna eſt.
In modica autem perſona ⁊ ſi magna iniuria fuerit modica videt̄
Hec omnia dilectiſſime mihi cognoſcens et corde iugiter recolens
eſto ſollicitus de ſalute tua. ⁊ iſtud eternū ⁊ crudele infernale ſuppli
cium reſpice. conſidera in temetipſo que ſunt vtilia ⁊ ſalubria anīe
tue. Quid melius eſt in preſenti ſeculo ꝓ peccatis plangere ⁊ peni
tens crebrius obſecrare. aut ibi in ignem eternū ſine aliqua vtilita
te deflere. In hoc enim breui tempore per penitentiaꝫ ⁊ lacrimas.
indulgentiam ⁊ conſolationem mereris. Plange ergo hic modicuꝫ
p̄dilectiſſime. vt ne plangas in ſecula ſeculorum. Humiliare hic ne
ibi humilieris in exterioribus tenebris. ⁊ mittaris in igneꝫ inextin
guibilem. Beatus ille qui hic poſitus. feſtinauerit in die iudicij di
gnus inueniri. Miſerabilis vero qui peccando indignū ſe a gloria
domini conſtituerit. In illa hora nubes rapiēt omnes ſanctos ſur
ſum in celum. impios autem diaboli rapient mittere in caminū ig
nis ardentis. Quis dabit capiti meo aquā immenſam. ⁊ oculis me
is fontem lacrimarum iugiter emanantem. vt plorem memetipm̄
die ac nocte obſecrans dominū ne indignus inueniar in hora illa
aduentus eius. Et ne audiam illam ſententiā formidandā. Diſce
de a me oꝑarie iniquitatis. neſcio te quis ſis. Qđ a nobis auertat
ieſus dn̄s noſter. qui viuit ⁊ regnat eternaliter Amen.

Explicit ſpeculū ſeculariū ⁊ huius mundi amatoꝝ.

¶ Incipit ſpeculum ſiue ſtimulus penitentie. j. ca.

IAm ad vltimū ſcꝫ ad ſtimulū penitētie in primo hu
ius totalis libri ꝓlogo ꝓpoſitū ſpū ieſu operāte ma
nū mittēs. accipio ꝓ fundamento ⁊ loco thematis il
lud qđ ſcribit̄ Sapiētie. xj. Diſſimulas pctā hoīm ꝓ
pter penitentiā. ¶ Circa materiā de pn̄ia notanda
ſunt quatuor. ſcꝫ ꝙ quatuor ſunt pn̄ie incitamēta. quatuor pn̄ie im

pedimēta. quatuoꝛ penitētie documēta. ⁊ quatuoꝛ penitētie emolu
mēta. ¶ Quatuoꝛ pnīe incitamēta ſunt iſta. amoꝛ xp̄i quē offendi
mus. doloꝛ ꝓ gratia quā amiſimꝰ. hoꝛroꝛ pene quā incurrimꝰ. et ti
moꝛ mortis ad quē decurrimꝰ. Inter hec quatuoꝛ primū incitamē
tū ad penitēdū eſt amoꝛ xp̄i quē offendimꝰ. Si enī xp̄i bn̄ficia cogi
tarēmꝰ. ⁊ noſtrā ingratitudinē pōderemꝰ. nō ē dubiū quin ſi vſum ra
tionis habemꝰ occaſionē pnīe ſentiemꝰ. Scribunt naturales ꝙ ar
pia auis ē hūs faciē quaſi hoīs. Sꝫ ē auis multū crudelis ⁊ feroꝛ in
tantū ꝙ interdū fame ſtimulāte hoīez inuadit ⁊ occidit. Sitiēs ad
aquā volat vt bibat. vbi faciē ſuā intuēs ⁊ ſibi ſimilē ſe occidiſſe re
colligēs. tanto dolore cōpatit̄ ꝙ exinde qn̄qꝫ morit̄. Quid igit̄ nos
ratiōe vigētes faciemꝰ. qn̄ dn̄m noſtꝝ ⁊ fratrē noſtꝝ xp̄m quātū no
ſtra infuit nos occidiſſe cognoſcimꝰ. Hoc aūt videmꝰ expſſe. cum
ꝟbū dei audimꝰ. vel deuota ſctoꝝ ſcripta legimus. Et quicūqꝫ nō
penitet ꝺ pctīs iſta recogitās. nō ē ꝑfecte xp̄ianus nec euāgelio xp̄i
credit. Et iō ſignāt̄ dr̄ marci. j. Penitemī ⁊ credite. ¶ Secundū in
citamētū ē doloꝛ ꝓ gratia quā amiſimꝰ. Efficimur enī ꝑ culpā de
filijs dei filij diaboli. ꝺ familiaribꝰ ⁊ amicis xp̄i. hoſtes ⁊ ꝓditores ⁊
emuli. ⁊ ꝺ regni celeſtis heredibꝰ ſumꝰ exules ⁊ ꝓſcripti. In libro ꝺ
naturis reꝝ dr̄. ꝙ ſit quedā auis que vocat̄ auis ꝑadiſi. que ꝓpt̄ in
ſignē pulchritudinē ſic vocat̄. Sūt enī pēne eiꝰ auis adeo pulchre
⁊ mirabiles. ꝙ nullꝰ coloꝛ eis deeſſe credat̄. Vox eiꝰ ē ita dulcis ⁊ pia
ꝙ poſſit in hoīe deuotionē ⁊ gaudiū excitare. Hec auis ſi capta fue
rit ⁊ illa queata. irremediabilit̄ plāgit ⁊ gemit. nec vnq̄ꝫ plāgere de
ſinit donec reddita fuerit libertati. Moralit̄ auis iſta ē figura ⁊ ex-
emplū aīe xp̄iane. Hec aīa qn̄ ē in gratia ē auis pulcerrima. qꝛ in ea
relucet ymago trinitatis naturalit̄ ſibi impſſa. Imago inquā deco
rata ꝟtutibus ⁊ gratia vt nihil ſibi deſit. quin ſit dei figura ⁊ patrie
celeſtis incola gratioſa. Iſta illaqueat̄ ⁊ capit̄ in laqueo demonis
quādo peccat. Quid ergo reſtat et facere. niſi plangere et ploꝛare.
flere et dolere. et inceſſanter penitere. donec per gratiam reconci-
liationis in ſtatum priſtinum reducatur. et de bufone diaboli fiat
denuo auis paradiſi. Sic planxit et gemuit ſanctus latro. iuxta

chriſtum ſuſpenſus donec a fonte gratie. chriſto a quo plenariam omniū peccatoꝝ ſuoꝝ remiſſionē ⁊ gratiā obtinuit audiuit. Amen dico tibi hodie mecū eris in paradiſo. Luce. xxiij. Et ideo bene dicit mathei. iij. Penitentiā agite appropinquabit enim regnum celoꝝ. ¶ Terciū incitamentū penitētie eſt horror pene quā incurrimus. Iſtū horrorē ſatis ſibi impreſſerat ſctūs Iob qn̄ dixit. Dimitte me ergo vt plangā paululū dolorē meū anteq̄ȝ vadā et non reuertar ad terrā tenebroſam ⁊ opertā mortis caligine. terrā miſerie et tenebrarū. vbi nullus ordo ſ; ſempiternus horror inhabitat. Et apoſtolus ad hebreos. x. Horrendū ē incidere in manus dei viuētis. Vn̄ btūs grego. ix. moraliū ſic inquit. Horrēdo mō fit miſeris mors ſine morte. finis ſine fine. defectus ſine defectu. quia ⁊ mors ſemꝑ viuit. et finis ſemꝑ incipit. ⁊ deficere defectus neſcit. mors perimit ⁊ nō extinguit. dolor cruciat ſed pauorē nō fugat. flāma cōburit ſed tenebras non excutit. Hec grego. Iſtud penitētie incitamētū multos mouit quia ſic a timore pene qui ē timor ſeruilis ⁊ inicialis gignit̄ timor filialis. ſicut ſeta p̄cedit filū ſcd̄m auguſ. Et ſic incepit iohānes baptiſta predicare iudeis phariſeis ac ſaduceis dicēs. Progenies viperarū quis vobis demonſtrabit fugere a vētura ira. Facite ergo fructū dignū penitētie. Mathei. iij. ¶ Quartū incitamentū penitentie ē timor mortis ad penā trāſcurrimus. Hec eniȝ ratio ē ſcd̄m beatū grego. quare deus diē mortis noſtre nobis incertū eſſe voluit. vt dū ſemꝑ ignorat̄ ſemꝑ ꝓximus eſſe credat̄. et ideo ſemꝑ parati inueniamur. xij. moral̄. Penitētia aūt poſt mortē eſt impoſſibilis. quia homo in morte deſinit eſſe viator. Penitētia ꝓpe mortē eſt valde difficilis. tum quia dolor languoris corꝑis occupat totaliter vires mētis. ⁊ cū homo tm̄ vnicū cor habeat non habet ꝑ tunc vbi dolorē ꝑ culpa ꝓducat. tū quia homo tūc non pōt eſſe certus an doleat ꝑ peccato ſuo ductus timore an ductus amore. Vn̄ btūs auguſ. in quodā ſermone ⁊ ponit̄ in canone d̄ pn̄ia diſ. ij. Qn̄ morbus vrget et pena terret ad verā vix quis veniet ſatiſfactionē. maxime cuȝ filij quos illicite dilexerat ſint pn̄tes. vxor et mūdus ad ſe vocēt. multos enī ſolet ſerotina penitentia decipe. Hec auguſ. Qn̄ enī pſona

nobilis infirmatur grauiter. vix inuenitur aliquis qui ꝺ anime ſue ſalute audeat ſibi loqui. Executores ſollicitant circa diuitias ⁊ theſauros. medici circa corporis medicinam. vxor filij ⁊ amici ꝯtra conſcientiam. conſolantur infirmū mentientes. ⁊ ſic miſer non permittitur ꝺ peccatis ſuis cogitare. nec anime ſue ſtatum ſalubriter ordinare. ⁊ ſic iuſto dei iudicio ſe damnationi exponit. Vnde eccleſiaſtici. ij. Si penitentiam egerimus incidemus in manus dei. ⁊ non in manus hominū. In manus hominū incidimus. ſi ſacramentū penitētie debito modo ſuſcipimus. Sed in manus dei incidimus. qn̄ poſt mortē tempus ſacramentoꝝ tranſimus.

¶ De impedimentis penitentie. ij. ca.

Secundo dicebā ꝙ quatuor ſunt penitētie impedimenta videlicet pudor ꝓpalandi. timor recidiuandi. ardor delectandi. torpor p̄ſtolandi. ¶ Primo ergo volenti efficaciter penitere obijcit pudor quo homo ꝯfundit̄ alteri hoīm reuelare illud qꝺ ſolū notū eſt deo ⁊ angelo ⁊ demonibus. ⁊ forte multis ſanctis animabus ⁊ peccāti. Et iſte pudor ē primus armiger. quē diabolus mittit cōtra volentē ſalubriter penitere. Vn̄ quidā ſanctus vidit diabolū inter penitētes incedere ⁊ facientē eos erubeſcere in eccleſia. dū pararent ſe ad confeſſionē. Qui adiuratus a quodā ſancto ⁊ interrogatus. quid inter eos penitentes faceret. Reſpondit. Reddo qꝺ abſtuli. verecundiam eis abſtuli quando peccauerunt. et modo eam ipſis reſtituo ne poſſint confiteri. Sicut enim lupus ouem per guttur accipit non per pedem et vulpes gallinaȝ. ita diabolus guttur peccatoris conſtringit pudore. Vnde beatus auguſ. in pſal. O homo quid times confiteri Illud qꝺ per confeſſionem ſcio. minus ſcio. q̄ȝ illud qꝺ neſcio. Cur cōfiteri erubeſcis pctā tua peccator ſicut tu homo ſum. humanū apud me. nihil alienum confitetur homo homini. hō peccator homini peccatori. elige qꝺ vis. Si non ꝯfeſſus lates. incōfeſſus dānaberis. ad hoc deus exigit confeſſionē vt liberet hominē. ad hoc dānat non ꝯfitentē vt puniat ſuperbū. ¶ Secundū penitētie impedimētū eſt timor recidiuandi. ⁊ iſte ē ſecundus armiger quem diabolus mittit ſtatim cōtra penite-

re volentem. Quomodo inquit ꝓponis tu ſemper de cetero a pec
catis abſtinere. poteris imperpetuū viuere cōtinenter. Ad quid ꝓ
derit tibi hodie confiteri ⁊ poſt cras labi in conſimile. Et non ad
uertit homo fatuus ꝙ ideo ſtatuitur ſacramentū penitētie ad ma
num vt quotiens recidiuamus totiens reſurgamus. ¶ Terciuꝫ pe
nitentie impedimentū eſt ardoꝛ delectādi. ⁊ eſt tercius armiger ob
uiatus penitenti. Recolit enim homo miſer delectationem p̄habi
tam in peccatis. ⁊ videtur ſibi ꝙ ſine ea non poſſit ducere vitā ſuā
⁊ manente tali inordinata affectione impoſſibile eſt vtiliter peni
tere. Criſoſt. in li. de cōpunctione cordis. Sicut impoſſibile eſt vt
ignis inflāmetur in aqua. ita impoſſibile eſt compunctionē coꝛdis
vigere in delicijs. Contraria enim ſibijpſis ſunt ad inuicem ⁊ per
emptoria. Jlla enim eſt mater fletus. illa mater riſus. illa coꝛ con
ſtringit. iſta diſſoluit. ¶ Quartum ⁊ fortiſſimū impedimentū peni
tentie eſt toꝛpoꝛ preſtolādi qui oritur ex duplici p̄ſumptione. vide
licet ex p̄ſumptione vite ꝓlire. ⁊ finalis venie diuinitus concedēde.
Et iſte quartus armiger vt cōmuniter omnes impedit confidunt
de futuro ꝓmittunt in poſterū. ꝓcraſtinant in longinquū. et dicūt
cum coruo cras cras cras donec morte ſubita periclitentur. ¶ Que
ritur vtrum penitentia ſit de neceſſitate ſalutis. Et arguiṫ ꝙ non
per gloſam que habetur ſuper illo pſal. Qui ſemināt in lacrimis.
in exultatione metent. que dicit ſic. Noli eſſe triſtis ſi aſſit tibi bo
na voluntas vnde metitur pax. ſed triſticia eſt de ratione penitētie
Juxta dictū apoſtoli ſcd̾e ad coꝛ. vij. que ſcd̾m deū ē triſticia peni
tentiam in ſalutem ſtabilem operatur. ergo bona voluntas ſine pe
nitentia ſufficit ad ſalutē. ¶ Secūdo arguiṫ ꝑ illud qđ ſcribit ꝓuer
bioꝝ. xij. Vniuerſa delicta operit caritas. Et infra. xv. Per miſeri
coꝛdiam ⁊ fidem purgantur peccata. ergo habendo fidem caritatē
⁊ miſericoꝛdiā pōt vnuſquiſqꝫ ſalutem cōſequi etiam ſine penitētie
ſacramento. ¶ Jn oppoſitū arguiṫ per illud qđ dn̄s dicit luce. xiij
Si penitentiā non egeritis omnes ſimul peribitis. ¶ Pro reſpōſio
ne dico ꝙ aliquid ē neceſſariū dupliciter. vno modo abſolute. alio
modo ex ſuppoſitione. Abſolute quidē neceſſariū eſt illud. ſine quo

nullus ſalutē ꝯſequi pōt. ſicut gratia chriſti et ſacramētū baptiſmi per qḋ aliquis in xp̄o renaſcitur. Ex ſuppoſitione autē neceſſariuꝫ eſt ſacramentū penitentie. qḋ quidē neceſſariū non ē omnibus ſed peccato ſubiacētibus. Dicit eni ſcḋo paralip. vlti. Et tu dn̄e iuſto rū nō poſuiſti penitētiā iuſtis abrahā yſaac ꝛ iacob. his qui tibi nō peccauerūt. Peccatū aūt cū ꝯſummatū fuerit generat mortē. vt di cit iacobi. j. Et ideo neceſſariū ē ad ſalutē pctōris ꝙ peccatū remo ueat ab eo eo qḋ quidem fieri nō pōt ſine penitētie ſacramētū. in q̊ opat virtus paſſionis xp̄i p abſolutionē ſacerdotis ſil' cū ope peni tentis. qui coopat gratie ad deſtructionē pcti. Sicut enī dicit btūs auguſ. ſuper iohānē. Qui creauit te ſine te. nō iuſtificabit te ſine te Vn̄ patꝫ ꝙ ſacramētū pnīe eſt neceſſariū ad ſalutē poſt peccatū. ſi cut medicatio corpalis poſtq̄ꝫ hō in morbū periculoſum inciderit.

¶ Ad primā rationē in ꝯtrariū dicēdū. Qḋ gloſa illa videt̄ eſſe in telligēda ḋ eo cui adeſt bona volūtas ſine interpolatiōe que fit p peccatū. tales aūt nō hn̄t triſticie cauſaꝫ. ſꝫ erḡ bona volūtas tollit̄ p pctm̄ nō pōt reſtitui ſine triſticia. qua q̄s dolet de pctō p̄terito ꝛ ptinet ad pniam. ¶ Ad ſecūdā dicendū ꝙ ex quo aliq̄s pctm̄ incur rit caritas ꝛ fides ꝛ miſericordia nō liberāt hoiem a pctō ſine pnīa. Requirit enī caritas ꝙ hō doleat de offenſa in amicū cōmiſſa. ꝛ ꝙ amico recōciliari ſtudeat. Req̄rit etiā ipſa fides vt p v̄tutē paſſio nis chriſti que in ſacramētis eccleſie operatur. querat iuſtificari a peccatis. Requirit̄ etiaꝫ ip̄a miſericordia ordinata ꝙ homo ſubue niat penitēdo ſue miſerie quā p peccatū incurrit. Iuxta illud hiere mie. xiiij. Miſeros facit populos peccatū. Vn̄ et eccleſiaſtici. iij. di cit. Miſerere anime tue placēs deo.

¶ De documentis penitentie. iij. ca.

Circa terciū principale ſciēdū ꝙ quatuor ſunt documēta pnīe vtilit̄ pagēde. vicꝫ ſollicitudo p̄cogitatiōis. plenitu do ꝯfeſſiōis. amaritudo cōpūctionis. fortitudo ſatiſfacti onis. ¶ Primo igit̄ ad hoc ꝙ pentenția de pctis vtilit̄ inchoetur. neceſſaria eſt ſollicitudo precogitationis. Quis enim p̄poſitus vł baliuus eſt qui bona alicuius dn̄i per menſem expendiſſet. id eſt ex

penſas de bonis domini. domino ꝛ toti hoſpitio ꝑ menſem feciſſet
te preſumeret compunctum facere ſine premeditatione ſollicita.
Peccator autē multa bona a deo recepit diſpenſanda videlicet bo
na gratie. bona nature bona fortune. et omnia iſta male cōſumpſit
pro maiori parte. quomodo legitur ſubito ꝛ ex improuiſo ad confeſ
ſionis computum ſe audebit ingerere. Nam ſicut medicina purga
tiua corporis preſupponit preparatiuam. ſic etiam medicina ſpiri
tualis que purgat animam a peccato ꝛ ſanat. que eſt cordis contri
tio ꝛ oris confeſſio. requirit aliquam medicinā preparatiuā primā
videlicet attritionem ꝛ recogitationem peccatoꝝ cōmiſſoꝝ Juxta
qđ ſcribitur primi regū. ij. Deus ſcientiarum dominus eſt ꝛ ipi pre
parantur cogitationes Et prime ad corinthios. v. dicit apoſtolus
Expurgate vetus fermentū Et ideo dixit ſignanter ezechias yſaie
xxxviij. Quid dicam aut quid reſpondebo tibi cum ipſe fecerim.
videlicet tot errores cogitando. loquendo. operando ꝛ obmittēdo.
Et reſpondet. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudi
ne anime mee. Sed huius contrarium cōmuniter fit. Preſumunt
enim nonnulli in dimidia hora per confeſſionem ſatiſfacere đ cul
pa. ꝓ qua vix ſufficeret ſeptimana ſi eſſet bene examinata. nō inter
rogāt nō examināt ſemetipſos ꝑ manibus. et ideo non pn̄t integre
penitere Juxta qđ ſcribitur hieremie. viij. Nullus eſt qui agat pe
nitentiam ſuper peccato ſuo dicens. Quid feci. Cuius oppoſitum
fecit pſal. Dixi inquit confitebor aduerſum me iniuſticiam meam
domino. Ubi dicit gloſa. Dixi id eſt prius deliberaui apud me hoc
ſcꝫ qđ ego confitebor aduerſum me iniuſticiā meā dn̄o. Multi eniꝫ
ꝯfitent̄ iniquitatē ſuā ſed aduerſus deum ꝛ nō aduerſus ſeipſos. qn̄
enī inueniunt̄ in pctis ſtatim dicūt ego nō feci hoc. aut dicunt hoc
nō ē peccatū ſꝫ deus voluit. Alij dicūt fatū mihi fecit. ſtelle mihi fe
cerunt. ꝛ ideo ꝑ circuitū nitunt̄ venire ad accuſandū deum. ſtellas
enim ipſe fecit ꝛ ordinauit. ꝛ ita ꝑ eas volentes oſtēdere ꝙ deus fe
cit vt peccarent. Sed vere penitens ait. Ego peccaui non fatum
non fortuna. non diabolus me coegit. ſed ego perſuadenti conſenſi
hec gloſa. Veri ergo penitentes ꝓcogitant ꝛ deliberāt. quomodo

poſſint ſemetipſos accuſare. Sed falſe penitentes deliberant quo modo poſſint deum accuſare ꝛ excuſare ſeipſos. ¶ Secundo debet habere penitentia amaritudinez cõpunctionis exemplo beati iob dicẽtis. Loquar in amaritudine anime mee. dicã deo noli me condemnare. Mulier bene concipit fetum ſuũ ſine dolore naturaliter ſed nunq̃z fuit melior que peperit ſine dolore. niſi vna ſola ſcz beata virgo maria miraculoſe. Anima qñ peccat concipit fetũ a diabolo ꝛ hoc ſine dolore. imo cũ delectatione peccatũ ꝯcipit. parit autẽ quando confitetur et ꝓdit in lucem confeſſori ſuo. ꝛ non põt eſſe ſine dolore ꝯtritionis ꝛ penitẽtie. In cuius figura dicit̃ iohãnis. xvj. Mulier cum parit triſticiam habet ꝛc. Sed ſicut mulier cuz parturit dolet amariſſime. cum autem pepererit gaudet ꝛ ſe ſentit alleuiatam. Iſta perſona grauida peccato quando ꝓponit cõfiteri ante confeſſionem ꝛ tempe confeſſionis triſtis eſt ꝛ amara. ſed confeſſione finita videt̃ eſſe quaſi liberata et letificata. Vnde omnis homo poſt confeſſionem ſentit ſe alleuiatum a põdere peccati p̃tiſtente Vnde dicebat illa ſancta vidua iudith. viij. Quia patiẽs eſt dñs peniteamus. et eius indulgentiam fuſis lacrimis poſtulemus. Et ſicut nulla mulier quãtũcunq; nobilis ꝛ delicata ſit poteſt euadere quin indigeat aliqua obſtetrice ꝛ quin ſe oſtendat alicui obſtetrici velit nolit. ita nulla perſona eſt ingrauidata peccato quin aliquo homine indigeat ꝓ confeſſore. Iuxta illud iacobi. j. Confitemini alterutrum peccata veſtra ꝛ orate ꝓ inuicem vt ſaluemini. Et qui iſtum dolorem vel amaritudinem nũc recuſant. multo maiorem experientur dolorẽ quando ſuũ peccatũ corã toto mũdo oſtendent facientes penitẽtiã ſ; nõ fructuoſam. q2 ſcd̃m qd̃ ſcribit̃ Sapiẽtie. v. Dicent intra ſe penitẽtiã agentes ꝛ p̃ anguſtia ſpũs gementes. Hi ſunt quos aliqñ habuimus in deriſum. ¶ Tercio deb; pnia habere plenitudinẽ ꝯfeſſionis vt non ſit cõpilata nec abbreuiata nec colorata nec excuſata. nec depicta nec diminuta ſ; plena debet eſſe ſufficiens ꝛ totalis. Sudor vniuerſalis in infirmo ſignum eſt ſanitatis Sed quando vnũ membꝝ ſudat ꝛ aliud manet ſiccum ſignũ eſt infirmitatis ꝛ non ꝯualeſcentie. Et eodẽ modo confeſſio ſi eſt plena

ſignificat ſanitatē. ſi diminuta ſignum eſt infirmitatis. ſicut aliqui confitentur de gula ꝛ de ira ꝛ de quibuſdam aliꝭs. de luxuria vero ꝛ de rapina nihil. Vnde ꝫ quolibet tali confeſſionem diminutam et truncatā ꝛ non plenam ꝛ integrā facienti dici pōt illud Apocalip. iij. Non inuenio opera tua plena coram deo meo. In mēte igitur habe qualiter acceperis ꝛ audieris ꝛ ſerua ꝛ penitētiā age. Vincentius in ſpeculo naturali narrat de quodam piſce marino qui centipes dicitur a multitudine pedū. Iſte piſcis dum hamū piſcatoris ſenſerit ſuis viſceribus inherere timore mortis imminētis viſcera ſua quadam induſtria naturali effundit ꝛ hamū euoluit. et iterum viſcera ſua reſtituit ꝛ ſic mortem euadit. Moraliter hamus diaboli eſt peccatum infra delectationem. ſicut hamus infra eſcam ſubtiliter inuolutum. Homo hamo capitur. quando ꝑpter delectationeꝫ peccatum complectit̄. Iuxta illud eccleſiaſtici. ix. Sicut piſces capiuntur hamo. ꝛ aues compꝛhenduntur laqueo. ſic appꝛhendunt̄ homines in tempore malo. Hamus iſte viſcera torquet. quādo peccatum conſcientiam remordet. Igitur ſummū remedium tunc eſt hamū cum viſceribus. id eſt peccatum cum ſuis circūſtantiꝭs per confeſſionem effundere coram deo. Iuxta doctrinaꝫ pſal̄. Effundite coram illo corda veſtra. ꝛ poſtea cor lotum ꝛ ablutū per penitentie ſacramentū reſumamus. ꝛ ſic recuperabimus ſalutem. Iuxta illud pꝛime iohānis. j. Corde creditur ad iuſticiam. ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Vnde apoſtolus ſcḋe ad corinth. vij. Que enī ſcḋm deum triſticia eſt penitētiā in ſalutem ſtabilem operatur. ¶ Quarto penitentia debet habere fortitudinem ſatiſfactionis vt homo ſe non fingat debilem vel infirmū ad ſatiſfaciendum ꝓ peccatis ſuis ſed potius fortem ꝛ ſanū. Narrat ambroſius in exameron de opere ſexte diei. Qꝺ elephas eſt tāte fortitudinis ꝙ ſufficit turrim ligneam cum multis armatis portare tante audacie ꝙ nullo clipeorū retardatur obiecto. nec aliqua militum conſtipatione terretur. mirabiliter tamen timet murē. Moraliter loquendo ſic de aliquibus et multis qui ad opera mundi ꝓ lucro vel gloria temporali inueniuntur fortiſſimi ieiunāt vigilant tranſeunt maria. fatigantur et fuſti

gantur.ſed ad faciendam vnam modicam penitentiã pro peccatis
ſuis timent. Juxta illud qđ ſcribitur in pſal. Trepidauerunt timo
re vbi non erat timor. Huius oppoſitũ ſuadet beatus iohãnes bap
tiſta. Luce.iij.dicẽs. Facite ergo fructus dignos penitẽtie. Exem
plo beate marie magdalene de qua beatus grego.in quadã omelia
ſic dicit. Quot habuit in ſe maria oblectamẽta tot de ſe inuenit ho
locauſta. Cõuertit ad numerũ virtutũ.numerũ criminũ.vt totum
ſeruiret deo in pnia quicquid ex ſe ꝯtempſerat deũ in culpa.

¶ De emolimentis penitentie.iiij.ca.

Circa quartũ principale notãdũ eſt.q᷑ quatuor ſunt peni
tentie emolimẽta. Nam ꝑ penitẽtiã xp̄m nobis recõcilia
mus.angelos letificamus aĩas noſtras.imo noſmetipõs
reformam⁹ ꝛ demones ꝯfutamus. ¶ Dico ergo primo q᷑ ꝑ peniten
tiam xp̄m nobis recõciliam⁹. Vñ hieremie.xviij. Si pniam egerit
gens illa a malo ſuo.qđ locutus ſum aduerſus eã. agã ꝛ ago pniam
ſuꝑ malo qđ cogitaui vt facerẽ ei Ecce mirabilis modus recõcilia
tionis tanti dñi.qui vult quaſi ad paria iudicari cuꝫ homine ſeruo
ſuo. Vñ ad modum hominis loquit̃ de ſeipſo dicẽs. Si homo vult
penitere de pctõ ſuo.ipſe etiã vult penitere đ malo qđ cogitauit vt
faceret ei.id eſt vult ad modũ penitẽtis ſe habere. Sicꝫ nobiles im
peratores pulchꝛ vindicte genus reputauerũt ignoſcere.et noxijs
penitẽtib⁹ cõcedere veniã poſt reatũ ſicut dicit petrus de vineis in
quadã epiſtola. ¶ Scđo angelos letificam⁹. Juxta illud luce.xiiij.
Gaudiũ erit corã angelis dei ſuper vno peccatore penitẽtiã agẽte
Legimus tercij regũ.vj. Qđ ſalomon fecit angelos fieri in ꝓpicia
torio templi.de quibus quatuor ibi legimus. Fuerunt enĩ ille yma
gines de lignis oliuarum.ſecundo habuerunt alas extenſas. tercio
habebãt pedes obliquos et eleuatos ꝛ ad ambulãdũ paratos. quar
to peruerſis vultibus mutuo ſe reſpiciebant. ¶ Primo ergo fuerũt
iſti noui angeli ſalomonis đ oliuaꝝ ſiluaꝝ. Antiquit⁹ enĩ fuerũt fer
rei ꝓpt incõpaſſionẽ ꝛ duriciã.q2 hoĩb⁹ nõ cõpatiebãt.nũc aũt ſũt
đ lignis oliuaꝝ.q2 nobis miſicordes ꝛ pij facti ſt. Primi hẽbãt alas

dimiſſas. quia inuite ⁊ cuꝫ difficultate ad homines veniebant. ſed quia modo cito ad nos veniunt ideo alas expanſas habnet. Olim laudabunt deum ſoli. ſed modo in laudando hominibus ſe ſociant Olim naturā noſtram quaſi infirmam deſpiciebant. modo viden tes eam in chriſto exaltatam in ſtuporem ⁊ admirationem conuer tuntur. Unde ſe mutuo reſpicere dicuntur quia ꝺ innouatione na ture noſtre ſpecialiter admirant̄. Et nota ꝙ dixit penitentiā agen te. ⁊ non dixit penitentiā cogitante. que eſt penitentia ꝓcraſtinan tium. nec dicit penitentiam docēte ⁊ non faciente. que eſt peniten tia verboſoꝝ predicatoꝝ. nec dicit penitentiam oſtendente que eſt penitentia hypocritarū ⁊ ſimulatoꝝ. ſed penitentiam agente que ē penitentia deuotoꝝ. Gaudent ergo angeli de penitētia peccatoris Primo quia vident ſue cuſtodie cōmiſſum tam glorioſum fructum conſecutum. ſicut medicus gaudet quando videt ſue cure cōmiſſuꝫ reparatum ⁊ conſuete valitudini reſtitutum. Secundo quia vidēt ex peccatoribus conuerſis ſuū adimpleri numeruꝫ. Tercio quia vi dent ad laudandum deum ſe tale habere cōſortium. Igitur per no ſtram penitentiam angelos letificamus. ¶ Tercio noſmetipſos ꝑ penitentiā reformamus. Sicut enim docet boecius quarto de con ſola. Homo ſcꝺm varia vicia quibus indulget. in naturam beſtiaꝝ tranſformatur. ſicut inquietus in lingua comparatur cani. inſidia tor callidus vulpi. accidioſus aſino. luxurioſus hirco. ⁊ ſic de alijs. Ratio huiuſmodi eſt quia anima hoīs eſt ſicut cera mollis. Cera enim calefacta ⁊ mollificata recipit effigiem illius rei cui applicat̄ Unde ſi applicetur ſigillo cui impreſſa eſt figura leonis. induet ce ra effigiem leonis. ſi applicetur ſigillo cui inſculpta eſt forma lupi vel vulpis cera conſimilē induet figurā. Iſto modo. anima rerum quibus ſe ꝑ amorē applicat effigiē induit. ⁊ in illas ſe tranſformat Unꝺ dicit venerabilis hugo in li. de arra anīe. ꝙ ea vis ē amoris vt talē ſe eſſe neceſſe ſit quale eſt id qꝺ amas. et qꝺ tibi per affectum cōiungis. neceſſe eſt vt in ipſius ſimilitudinem dilectionis ſocieta te traſformeris. Figurā de hoc habem⁹ danielis. iiij. Ubꝺ nabucho donoſoꝛ ꝑpter culpam ſuam ab hominibus ē eiectus ⁊ fenū vt bos

comedit.ſed poſtea recuꝑauit penitens qđ amiſerat.¶ Sed notan dū ꝗ penitētia hoīs reformatiua tres habere debꝫ ꝯditiones.vide licet integritatē taciturnitatē diuturnitatē. Que quidē ꝯditiones ꝑ tres litteras huius dictiōis homo deſignāt. H vero non littera.ꝟ aſpirationis nota ſcđm priſtianū. Per primū enim o.ſignatur in tegritas penitētie. Integrū enī eſt qđ plenū eſt ⁊ circulare.et circu laris figura ꝑfectiſſima⁊ pleniſſima eſt.⁊ circulus inter figuras ſuꝑ ficiales. Perfectiſſima figura ē quia nō ē poſſibile ꝗ aliquid adda tur in linea circulari oīno ſcđm ariſtotilē primo celi. Penitētia igi tur debet eſſe ꝑfecta ⁊ integra.vt videlicꝫ oīs pars corꝑis per quaꝫ homo peccauit puniat̄. Sic etiam ſicut quilibet peccauit videlicꝫ lingua ꝓ multiloquio puniat̄ orationibus. pedes ꝑegrinationibꝰ. vēter ieiunijs. Per ſecundā litterā ſcꝫ m.deſignatur taciturnitas. que ad penitentiā requiritur.ne fiat pompa vł oſtētatione. Et be ne m ſignat taciturnitatē.quia illa ſola int̄ alias litteras pōt ꝓfer ri labijs clauſis ⁊ labijs ſuauiter imprimit̄. Tercia littera eſt o.et ſi gnat diuturnitatē ſiue finalē ꝑſeuerantiā.qꝛ in alphabeto greco ē o littera finalis. Penitētia aūt ſi ꝑfecta ē vſqꝫ ad finē eſſe debet. ⁊ ta lis hominē reformat de beſtiali natura ad humanā. non tamē ſine aſpirationis nota.quia niſi ſpūs ſancti gratia ꝑ ſuā benignitatem hoīeꝫ moueat.ſalubrē penitentiā nō attēptat. Iuxta dictū apoſto li ad romanos.ij. Ignoras qm̄ benignitas dei ad penitētiā te ad ducit. ¶ Quartū emolimentū penitētie eſt.ꝗ ꝑ eā demones cōfu tamus. Vehemēter enī ꝯfundunt̄ qn̄ eoꝝ ꝓdimus ꝯciliū. qn̄ eorum euadimus carcerē.quia ꝓpter hoc a ſuis principibus grauius affli gunt̄ ſicut cuſtodes carceꝝ ꝓ euaſione incarceratoꝝ puniunt̄. Val de ergo agitant̄ inuidia qn̄ vidēt nos eius prius ſimiles ꝑ peccatū iteꝝ eſſe reformatos atqꝫ reſtitutos ꝑ penitētie ſacramentū.qđ nul lo modo eis cōcedit̄. Vn̄ de hoībus ſignanter dicit̄ prime petri.iij. Nō tardat deus ꝓmiſſis.ꝟ patiēter agit ꝓpter vos nolēs aliquem perire ꝟ ad penitentiā reuerti. Penitemini ergo ⁊ ꝯuertimini vt de leantur peccata veſtra. Actuū.iij.

¶ Quintum capitulū.

QUoniam aūt de neceſſitate vere penitētie requirit̄ ſpes ve
nie. Sciēdū q̄ ſcd̄m ſanctū bernardū in ſermone. ſpes hu
mana in deū ꝑ ꝯſiderationē triplicē ſtabilit̄. Tria inquit
ꝯſidero in quib⁹ tota mea ſpes ꝯſiſtit. videlicȝ caritatē adoptionis
v̄itatē ꝑmiſſiōis. ꝑtātē redditiōis. ¶ Primo enī debet hoīes moue
re ad ſpei ꝯfidētiā. q̄ deus eos adoptauit in filios. ⁊ patrē eoꝝ ꝯſti
tuit ſemetipm̄. Vn̄ btūs bernardus ſup̲ oratione dn̄icam. Mihi in
quit dicat̄ oratio. cuius principiū dulce noīe patrono ſequētiū peti
tionū obtinēdaꝝ ꝓſtat fiduciā. Et gloſa mathei. vj. ſup̲ hoc verbo
pater. In hoc dat̄ fiducia quid negabit filijs. qui iā dedit q̄ pater
eſt. Exemplū de filio ꝓdigo Luce. xv. Ubi criminoſus filius ad pa
trem rediens. tum amplexibus et oſculis cōuiuijs et melodijs a pa
tre recipitur. Unde ad romanos. j. Stamus ⁊ gloriamur in ſpe glo
rie filioꝝ dei. ¶ Secundo debet homines mouere ad ſpei confiden
tiam. veritas ꝑmiſſionis. Deus enim eſt qui mentiri nō poteſt qui
nobis veniā pollicetur. et gloriā per totā ſcripturā ſacram quā ha
bemus a deo ſicut quoddā obligatoriū maxime ſecuritatis. Vn̄ ſcri
bit apoſtolus ad romanos. xv. Per patientiā et ꝯſolationē ſcriptu
rarū ſpem habeamus. Et in pſal̄. Memor eſto verbi tui ſeruo tuo
in quo ſpem dediſti. ¶ Tercio creat in nobis ſpem. ꝑtās redditio-
nis. nō enī impotēs eſt. ſed om̄ipotens ad cōplendū ꝑmiſſa. ⁊ ideo
ꝯfundi nō poſſumus. Iuxta illud eccleſiaſtici. ij. Reſpicite filij na
tiones hominū. q2 nullus ſperauit in dn̄o ⁊ ꝯfuſus ē. permanſit in
mādatis eius ⁊ derelictus eſt. Vn̄ dicit apoſtolus ad romanos. iij.
Spes v̄o nō ꝯfundit. Et in pſal̄. In te dn̄e ſperaui nō ꝯfundar in
eternū. ¶ Debet igit̄ ſpes noſtra eſſe ſicut anchora firmitatis ne a
fluctibus moueamur. ſicut mola veritatis ne indebite conteramur
et ſicut galea ſecuritatis ne ab hoſte ledamur. ¶ De primo ſcribit̄
ad hebreos. vj. Cōfugimus ad tenendā ꝓpoſitā ſpem. quā ſicut an
choram habemus anīe tutā ⁊ firmā. ¶ De ſcd̄o dicit gloſa ſuper il
lud deuteronomij. xxiiij. Nō accipies loco pignoris inferiorē et ſu
periorē molā. Supior ⁊ inferior mola ſunt ſpes et timor. Spes ad
alta ſubuehit. timor ad inferius ꝓmit. Una mola ſine altera inut̄

liter habetur. In peccatore igitur ſemꝑ debēt ſpes ⁊ formido ꝯiun
gi. ⁊ incaſſum miſericordiā ſperat ſi iuſticiā nō timeat. et incaſſum
metuit qui nō ꝯfidit. Signo igiť pignoris. mola inferior aut ſuꝑior
nō tollať. q: qui p̄dicat pctōri. tāta diſpēſatiōe diſponere p̄dicatio
nē debet. ne relicta ſpe. timorē ſubtrahat vł ſubtracta ſpe timorem
relinquat. Eſt igiť ſpes ſicut mola ſuꝑior que cor eleuat ⁊ ſuſtinet
ī ꝯtritione debita ꝓ pctīs. ⁊ timor iuſticie. mola inferior que ꝯterit
⁊ cōprimit ne cor exalteť nimis. Iuxta illud pſal'. Ab altitudine di
ei timebo. ¶ Tercio ſpes noſtra eſt ſicut galea ſecuritatis ne ab ho
ſte ledamur. Hō enī priuatus eſt galea ꝑ deſꝑatione ōi vulnere ten
tationis occidiť eo ꝙ caput hꝫ inerme. Iuxta illud hieremie. xviij.
Deſperauimus poſt cogitationes noſtras ibimus ⁊ vnuſquiſqꝫ pra
uitatem cordis ſui mali faciemus. Non autem nō ſic faciamus. ſed
vadamꝰ ad iſtā galeā ꝯtinue induamꝰ. Iuxta illud apł'i ad theſſa.
v. Nos aūt qui diei ſumꝰ ſobrij ſimꝰ. induti loricā fidei ⁊ caritatis
⁊ galeā ſpem ſalutis. ¶ Itē notādū ꝙ deus ſic in natura ꝓuidit cō
muniter ꝙ ⁊ clemētia ⁊ potētia. fortitudo ⁊ māſuetudo naturaliter
ꝯiungūť. ⁊ vbi plus ē fortitudinis. ⁊ ibi plus etiā māſuetudinis et
⁊ clemētie repiť. Exēplū de leone qui ē fortiſſimus beſtiaꝝ. ⁊ tn̄ cle
mētiſſimus. Vn̄ ſolinus ꝺ mirabilibꝰ mūdi leonū clemētie indicia
multa ſunt. Parcūt ꝓſtratis. in viros potius q̄ꝫ in femīas deſeuiūt
infantes nō niſi magna fame perimūt. nec a miſericordia ſeparāť.
Hec ſolinus. Vn̄ metrice diciť. Parcere ꝓſtratis ſcit nobilis ira leo
nis. Et ꝑ oppoſitū. Deus crudelia anīalia ꝑtāte priuauit. Vn̄ inť
canes minimi canes ſunt maxime colerici. ⁊ quo minus poſſunt vi
ribus eo magis abundāt latratibus. Chriſtus aūt more leonis qui
buſcūqꝫ ſe ꝓſternētibus per penitentiā clementē ſe exhibet. In vi
ros potius q̄ꝫ in femīas hoc eſt in peccantem ex malicia potius q̄ꝫ
in peccātes ex paſſione ſe vindicat. ⁊ infantes id eſt innocentes nō
niſi magna fame. id eſt magno amore ſalutis eorum in preſenti fla
gellat. Iuxta illud Apocalipſis. iij. Ego quos amo arguo et ca
ſtigo.

¶ Capitulum ſextum.

Item dictum eſt ſup̄ius q̄ ad verā penitentiā requiritur examinatio ꝯſciētie. Idcirco notādū eſt q̄ ꝯſciētia homi nis multiplicē actū habet Eſt enī ꝯſciētia accuſatrix pra ue transgreſſiōis. reuelatrix noſtre depſſionis. ꝯuerſatrix bone poſ ſeſſionis. vindicatrix fracte ꝓfeſſiōis. ¶ Primo ergo ꝯſciētia homi nis ē accuſatrix ſue transgreſſiōis. Sicut enī puero dat̄ dica in qua defectus ſui ſignāt̄ vt poſtea verberet̄. ⁊ nullo mō licet ſibi abijcere dicam ſuā quia p̄ eam accuſat̄. ita cuilibet hōi alligat̄ ꝯſciētia. ī qua omnia pctā ſua notant̄. vt ſcḋm eā accuſet̄ in iudicio. Juxta dictū apoſtoli ad romanos. ij. Teſtimoniū reddēte illis ꝯſciētia ipſoꝝ et inter ſe inuicē cogitationū accuſantiū aut etiā defendentiū. in die cū iudicabit deus occulta hominū. et ideo iſtā accuſatricē ꝯſciētiā maxime timere debemus. dicente ſeneca in libello ſuo de moribus Conſciū peccatoꝝ tuoꝝ nō magis timueris q̄ꝫ teip̄m. Alienū eniꝫ potes effugere. te nūq̄ꝫ. Item Meditandū magis ꝯſcientiā q̄ꝫ fa mam attēde. falli ſepe pōt fama ꝯſciētia nunq̄ꝫ. Sicut enī caritati uus accuſator primo monet p̄ſonā ad partē et eā premunit de ſuis defectibus. et ſi ſe correxerit culpā celat. ſi v̄o ſe corrigere cōtempſe rit eā publice in iudicio ꝓclamat. ita ꝯſciētia noſtra in p̄nti quaſi nos corripit ⁊ rep̄hendit occulte. ſed ſi nos nō correxerimus. in futu ro iudicio publice ꝓclamabit Juxta illud leuitici. v. Si ꝯſcius ē ni ſi indicauerit portabit iniquitatē ſuā. ¶ Secunda ꝯſciētia hōis eſt reuelatrix ſue depſſionis. In oīni enim depſſione vel tribulatione terrena ſingularis ꝯſolatio eſt bona ꝯſciētia. Juxta dictū apoſtoli prime ad coꝝ. j. Gloria noſtra eſt ꝯſciētia noſtra. Vn̄ btūs ambroſi us in libro de officijs dicit ſic. Bene ſibi ꝯſcius. falſis nō debet mo ueri ꝯuicijs. nec eſtimare plus pōderis in alieno conuicio q̄ꝫ in ſue ꝯſciētie teſtimonio. Et btūs grego ſup̄ ezechielē omelia. ix. dicit ſic Quid ꝓdeſt homini ſi oēs laudāt ⁊ ꝯſcientia accuſat. Aut quid ob eſt ſi oēs derogēt ⁊ ſola ꝯſciētia defendat. Item augu. in quadā epi ſtola ⁊ ponit̄ in canone. xj. q. ca. iij. ſenti. loquēs ad manicheū dicit ſic. Senti de auguſtino quicquid libet dū ſola me in oculis dei con ſciētia nō accuſet. Et capitulo ſequēti habet̄ qualiter ꝯſtātius me

diolanenſis epiſcopus a quibuſdā malignis infamatus erat de qui buſdam criminib⁹. ꝓpt̄ qđ ꝑtermittebat populo p̄dicare veritatē Et quia illa crimina nec ꝓbari poterāt nec veriſimilia fuerāt ſcri bit ſibi papa grego. ꝙ ad ꝓpriā ꝯſcientiā redeat. ꝛ inde ꝯſolatus po pulo non ſubtrahat que ei vtilia eſſe cognoſcat dicit ſic. Quē inq̄t ꝯſciētia defendit liber ē inter accuſatores. ꝛ liber ſine accuſatiōe cē non pōt ſi ſola que interius addicit ꝯſciētia accuſet. De hoc etiam beatus auguſ. notabiliter loquit̄ ſup̄ pſal. xxviij. ꝛ ſimiliter ponit̄ i canone. ij. q. iij. ca. cuſtodi. Cuſtodi inquit int⁹ innocētiā tuā vbi nemo opprimit cauſam tuā. p̄ualebit in te falſum teſtimoniū. ſed apud homines nunq̄ȝ apud deū valebit vbi cauſa tua dicēda ē. qn̄ deus erit iudex alius teſtis q̄ȝ ꝯſciētia tua non erit. inter iudicem ꝛ ꝯſcientiā tuā noli timere niſi cauſam tuā. Hec auguſ. ¶ Tercio cō ſcientia hois eſt ꝯſeruatrix bone poſſeſſiōis. Vn̄ dicit btūs bernar dus. Sanū vas ꝯſciētia ꝛ ſeruādis ſecretis ydoneū. nullis patēs in ſidijs. nullis violētijs cedens. vtpote nec manu nec oculis. acceſſi bilis quicquid ibi poſuero ſecutus ſum ſeruabit viuo defunctoqȝ re ſtituet. quocūqȝ vadā ipſa erit mecū. ſecum ferens depoſitū qđ ꝯſer uandū accepit vbiqȝ gloria vel ꝯfuſio ineuitabilis pro qualitate de poſiti. Hec bernardus. Eſt igit̄ conſeruatrix bone poſſeſſiōis. Eſt enim bona ꝯſciētia ſicut quedā cartha in qua merita noſtra deſcri bunt̄ per quā aſſecuramur de ꝑmio paradiſi. Iuxta dictū apoſtoli ad coꝝ. j. dicētis. Finis aūt p̄cepti ē caritas de corde puro ꝛ ꝯſciētia bona. Finis aūt p̄cepti pōt dici ꝑmiū debitū ſiue merces debita ꝓ p̄cepto bene ſeruato. habens carthā bonā per quaȝ occupatus eſt bonā hereditatē ꝛ magnā ſi eā diligenter obſeruat ꝛ maxime preca uet ne a tineis vel vermibus ꝯſumat̄. ¶ Moralit̄ loquēdo cartha per quā vitā celeſtē vendicaturus eſt ꝯſcientia bona per caritateȝ informata ſcripta tota plena hōis meritis. ꝛ ideo ſeruari debet a ti neis ꝛ vermibus. Hoc aūt fit dupliciter. Vno mō ſi frequenter tra ctetur reſpiciat̄ ꝛ regat̄. Alio mō ſi perliniat̄ cedria que ē gummi ce dri. Dicit yſidorus. xiiij. ethicoꝝ ca. vij. de cedro. Qđ reſina quā ha bet que cedria dicit̄ que in obſeruādis libris adeo ē vtilis vt pliniti

o

ex ea nec tineas patiantur. nec tempore conſeneſcant. Iſti duplici modo ſi cartham conſcientie noſtre a corruptione ſeruare velimus primo oportet ꝙ frequēter eam tractemus ⁊ reſpiciamus facta noſtra dicta ⁊ cogitationes noſtras diligenter diſcutiendo. ⁊ ea etiam ab omi puluere cuiuſcūqꝫ ſordis peccati perfecte detergamus. q̄ꝫtū nobis fuerit poſſibile. vt nec venialia inconfeſſa dimittamꝰ exemplo pauli apoſtoli qui dicebat actuū. xxiiiĳ. Studeo ſine offendiculo conſcientiā habere ad deum ⁊ ad homies ſemꝑ. Studiū ſcd̄m ꝙ dicit tullius. Eſt vehemens animi applicatio ad aliquid agenduꝫ cū ſumma voluntate ⁊ reuerētia. Maxima animi applicatio requitur ad diſcutiendū ⁊ diſcernendū quō ſit pure confitendū de peccatis. Et ideo merito dicit apoſtolus. Nō leuiter et ꝑfunctorie dicendo conſcientiā. ſed loquitur dicendo ſtudeo ꝯſcientiā habere ⁊ hoc ſine offendiculo. vt nec etiā minuta peccata venialia que ꝯtingūt negligantur. ❡ Secundo debemus iſtā carthā perlinire cedria que eſt reſina cedri. id eſt de ſanguine crucis xp̄i debemus frequēter meditari. Cedrus nāqꝫ fuit pes crucis xp̄i ad litterā ⁊ ſic ꝑ ſynodochē ꝓ cruce ſupponere pōt. hec aūt meditatio. vermes id eſt remorſus peccatoꝝ extirpabit oīno dicēte apoſtolo ad hebreos. ix. Sanguis xp̄i emundabit ꝯſcientiā noſtrā ab operibus mortuis. Et ſicut idē eſt perdere talē caritatē ⁊ perdere hereditatē illā. ita idē eſt perdere conſcientiā ⁊ perdere vitā futurā ſiue vitā eternā. Et ideo illi qui ſe depingunt ad fame claritatē ⁊ non ad ꝯſcientie veritatē perdent finaliter celeſtē hereditatē. Contra quos loquitur ſeneca in libello ſuo de moribus. Pleriqꝫ famā. ꝯſcientiā pauci verent. ❡ Quarto bona conſcientia eſt vindicatrix fracte ꝓfeſſionis. Oēs eni xp̄iana ꝓfeſſione cenſemur. ⁊ ideo quotiens iſtā ꝓfeſſionē infringimꝰ. conſcientia noſtra non ſolū accuſat. imo vindicat mordēdo ⁊ pungendo. Iuxta illud ꝓuerbioꝝ. xv. Eſt qui ꝓmittit et quaſi gladio pungit ꝯſcientia. etiā qui ꝓmittit ⁊ nō implet talis quaſi gladio pungitur in ꝯſciētia. In baptiſmali ꝓfeſſione ſigillatˀ ymago dei in cōſcientia hoīs per virtutē ⁊ gratiā que tunc infunditˀ. etiā paruulis vſu carētibus ratiōis. ⁊ iſte ē denarius quē xp̄s ſemꝑ exigit ꝓ tributo ꝓ

pter quē ꝯfiteri debemus nos eſſe ſeruos ſuos. Vn̄ criſoſt. ſup̱ illud mathei. xxij. Reddite que ſunt ceſaris ceſari. et que ſunt dei deo. dicit ſic. Si nūmiſma ceſaris aurū. nūmiſma dei homo. In ſolidis videt̄ ceſar. in hoībus aūt deus cognoſcit̄. ideo diuitias noſtras ceſari dare. deo aūt ꝯſciētie noſtre ſolā innocētiā oportet reſeruare. ¶ Ex iſtis tp̱ibus hn̄t nōnulli ꝯſciētiā quadruplicit̄ defectiuā. Habēt eni quidā ꝯſciētiā dilatatā. quidā ꝯſciētiā infirmatā. quidā ꝯſciētiā p̱turbatā ꝛ quidā ꝯſciētiā cauteriatā. ¶ Primo qdē inueniūt nōnulli q̄ꝝ ꝯſciētia ē nimis dilatata. q̄ nūq̄ꝫ pōderāt niſi groſſiora pctā. q̄ꝝ ꝯſciētia ē ſicut rethe hn̄s lata foramina vbi nō cōp̱hendūt niſi piſces maiores ꝫ mīores ſp̱ euadūt. Tales nō pōderāt ocioſa iuramēta. imo nec mēdoſa p̱iuria niſi forte corā iudice ſup̱ libꝝ. Mendacia nullius momēti ſunt etiā ſi cedāt in diffamationē p̱ximi. furtū nō ē magni pōderis. ſi ſit de bonis paupeꝝ monaſterioꝝ vel eccleſiaꝝ vel etiā alicuius cōmunitatis. ꝫ tm̄mō ſi ſit principū. vel de bonis principū vel magnoꝝ dn̄oꝝ. etiā ſi fiat de bonis p̱ſonalibus furtuꝫ conſciētia aliq̄n remordet qn̄ p̱ſona timet̄. ꝫ ſi fit de bonis cōitatis nō remordet nec remanet in ꝯſciētijs quorūdā vt pctm̄ alicui⁹ ponderis qui nimis dilatāt ꝯſciētias ſuas dicētes Illud geneſis. xliij. Nō ē in ꝯſciētijs noſtris quis eā ſcꝫ pecuniā poſuerit marſubijs noſtris. ¶ Alij ſunt etiā qui hn̄t ꝯſcientiā ſatis infirmatā p̱ oppoſitū Qui nō ſolū magna pctā ꝫ etiā parua pōderāt nō ſicut deberēt ꝫ plus iuſto ꝛ que nō ſunt pctā iudicāt eſſe pctā. Et iſta ꝯſciētia freq̄uent̄ a diabolo tentatōe diaboli p̱uenit qui ſic inducit hoīes ad p̱plexitatē peccādi. ꝛ quicq̄d fit ꝯtra ꝯſciāꝫ etiā ſi ſit erronea edificat ad gehennā. Et hec ē infirma ꝯſciētia quā apl's p̱hibet. j. ad coꝝ. x. dicēs. Om̄e q̄d in macello venit mādu cate nihil interrogātes p̱pt̄ ꝯſciētiā. Et prime ad coꝝ. viij. Percutiētes ꝯſciētiā eoꝝ infirmam in xp̄o pctis. Et tales viſi ſunt frequēt̄ tentatiōe ceſſante habuiſſe conſcientias nimis largas. ¶ Tercio inueniunt̄ ꝛ ſunt nōnulli qui ꝯſcientiā p̱turbatā habēt qui p̱pter cōmiſſa deſperāt. Contra q̊s beatus bernardus ſup̱ cantica ſermone. lxij. Quid efficacius ad curandū ꝯſciētie vulnera aut ad purgandum aciem mētis. q̄ꝫ xp̄i vul

nerum ſedula meditatio. Et idem. Turbabor ſed non pturbabor. quia vulnerū dn̄i recordabor. De iſta ↄſciētia dicit̄ in littera. Sem per p̄ſumit ſeua. pturbata ↄſciētia. ❡ Quarto ſunt quidam qui ha bent ↄſcientiā ↄteruatā ꝛ hi ponderāt parua ſ᷒ de magnis nihil cu rant. ꝛ tales fuerūt pharisei decimantes mentā ꝛ rutā ꝛ om̄e olus. ꝛ grauiora legis p̄termittūt ꝓut ſcribit̄ mathei. xxiij. Et hi ſunt hy pocrite ꝺ quibus ꝓphetizauit apoſtolus prime ad thimo. iiij. Qꝺ in nouiſſimis tp̄ibus diſcedent quidā a fide attendētes ſpiritib⁹ er roris ꝛ doctrinis demonioꝝ in hypocriſi loquētiū mendaciū et cau teriatā habentiū ſuā ↄſcientiā. Iſtā ergo quadruplicē ↄſcientiā de ponētes faciamus ſicut ſcribit apoſtolus ad hebreos. x. Accedam⁹ cū vero corde in plenitudine fidei aſperſi corda a ↄſciētia mala. id eſt purgati ab oībus pc̄tis ꝛ ſpecialiter mortalibus, qꝺ habꝫ fieri p ſacramentū penitētie. ſi fuerit aliquis lapſus in aliqꝺ vl̓ in aliqua ❡ Vn̄ moueo iſtā queſtionē. Vtꝝ oīa pc̄tā mortalia per penitētiā auferant̄. Et arguit̄ ꝙ non. Nā dicit apoſtolus ad hebre. xij. Qꝺ eſau nō inuenit locū venie ꝛ bn̄dictiōis p penitētiā. q̄ꝫuis cū lacri mis inquiſiſſet eā. Et ſcꝺo machabeoꝝ dicit̄ de antiocho. Orabat ſceleſtus ille dn̄m a quo nō erat miſericordiā ↄſecuturus. Nō ergo videt̄ ꝙ per penitentiā oīa pc̄tā tollant̄. In ↄtrariū arguit̄ p illud qꝺ ſcribit̄ ezechie. xviij. Quacūqꝫ hora ingemuerit pc̄tōr viuo ego dicit dn̄s omniū iniquitatū eius nō recordabor amplius. ❡ Pro re ſponſione dico. ꝙ ad hoc ꝙ aliqꝺ peccatū per penitentiā tolli nō poſſit. poſſet ↄtingere dupliciter. Vno mō quia aliquis ꝺ pc̄tō pe nitere nō poſſet nec delere peccatū. et hoc primo quidē modo non poſſunt delere pc̄tā demonū ꝛ etiā hominū damnatoꝝ. q̄ affectus eoꝝ ſunt in malo ↄfirmati. ita ꝙ non pōt eis diſplicere peccatū in quantū eſt culpa. ſed ſolū diſplicet eis inquantū pena quā patiūt̄. ratione cuius aliquā penitentiā ſ᷒ infructuoſam habēt. Iuxta illꝺ ſapiētie. v. de ipſis damnatis. Penitentiā agētes ꝛ p̄ anguſtia ſp̄ūs gementes. Vn̄ talis penitētia nō eſt cū ſpe venie. ſ᷒ cū deſperatiōe. Talis aūt non pōt eſſe peccatū viatoris hoīs cuius liberꝝ arbitriū flexibile ē ad bonū et ad malū. Vnde dicere ꝙ aliqꝺ peccatū ſit in

hac vita de quo aliquis penitere non poſſit erroneum eſt. Primo
quidē quia ꝑ hoc tolleret̄ libertas arbitrij. Scḋo quia derogaretur
v̄tuti gratie ꝑ quā moueri pōt cuiuſcūqꝫ peccatoris cor ad peniten
dū. Juxta illud ꝓuerbioꝝ.xxj. Cor regis in manu dei ⁊ quocūqꝫ vo
luerit vertet illud. Qḋ autē illud ſecūdo modo nō poſſit ꝑ veram
penitentiā aliqḋ peccatū remitti eſt etiā erroneū. Primo quidez
quia repugnat diuine miſericordie. de qua dicit̄ iohelis.ij. Qḋ be-
nignus ⁊ miſericors ē ⁊ multe miſericordie et p̄ſtabilis ſup̄ malicia
vinceret̄ quodāmodo deus ab homīe. ſi homo peccatū vellet deleri
qḋ deus delere nō vellet. Scḋo quia hoc derogaret v̄tuti paſſio
nis xp̄i. ꝑ quā penitētia operat̄. ſicut ⁊ cetera ſacramēta cū ſcriptuꝫ
ſit prime iohānis.ij. Qḋ ipſe ē ꝓpiciatio ꝓ peccatis noſtris ⁊ non
ſolū ꝓ noſtris. ſ3 etiā totius mundi. Vn̄ dicendū ſimplicit̄. ꝙ oīe
peccatū in hac vita ꝑ penitētiā deleri pōt. Ad ratione in ꝯtrariū
dicendū. ꝙ eſau nō vere penituit qḋ patet ex hoc qḋ dixit. Veniēt
dies luctus patris mei ⁊ occidā iacob fratrē meū. Similiter etiam
nec antiochus vere penituit. dolebat enī de culpa p̄terita non ꝓpē
offenſam. ſed ꝓpter infirmitatē corꝑalē quā patiebat̄.

Contra voluptates carnales.vij.ca.

QUia etiā dictū eſt ſup̄ius ꝙ delectatio p̄habita in pecca
to impedit verā penitentiā. Jdcirco cōtra ipſam delecta
tionē carnalē modicuꝫ in p̄nti tractatulo ſcripturus acci
pio mihi ꝓ fundamēto verba ſapiētiſſimi ſalomōis q̄ in eccleſiaſti
co ſcḋo ca. ſic ait. Dixi i corde meo vadā ⁊ effluā delicijs ⁊ fruar bo
nis. Et vidi qḋ hoc quoqꝫ eſſet vanitas. Riſumqꝫ reputaui errorē
⁊ gaudio dixi. Quid fruſtra decipis. Ait ergo. Dixi in corde meo. id
eſt apud me diſpoſui. Vadā et effluā delicijs. dicit vadā. qꝛ maloꝝ
eſt abire. bonoꝝ venire. Juxta illud mathei.xxv. Venite benedicti
patris mei ꝑcipite reg. ⁊c. Et hoc a xp̄o dicet̄ bonis ⁊ electis. Ma
lis v̄o ⁊ reprobis dicturus ē. Jte maledicti in ignē eternū qui para
tus ē diabolo ⁊ angel̄ eius. Dicit ergo vadā ⁊ effluā delicijs carnali
bus ſcꝫ in q̄bus viuēdo q̄s mortuus ē ſp̄ualit̄. et fruar bonis ſupple
p̄ſentibus. De qua abuſiua fruitiōe dicit̄ Sap.v. Venite fruamur

bonis que ſunt. ⁊ vtamur creatura tan̄q̄ȝ in iuuẽtute celeriter. Et ꝓ
uerbioꝝ. vj. Veni fruamur cupitis amplexib⁹. Et ſubiũgit vanita
tẽ dicẽs. Et vidi ꝙ hoc q̄ȝ eſſet vanitas. q꞉ ſcȝ non reficit ſ꞉ deficit.
De primo btũs hieronimus ait. Iniquitas famẽ parit. non ſacieta
tẽ. De ſcḋo ſap̄. vj. Trãſierũt hec oīa velut vmbra. Sequit̃. Riſum
ꝗȝ reputaui errorẽ. id eſt ꝯſiderãs riſum huius mũdi qui hoīeȝ ſedu
cit reputaui errorẽ. ⁊ diti gaudio. id eſt gaudenti dixi. Quid fruſtra
deciperis. ¶ Sciẽdũ ꝙ gaudiũ eſt interior mẽtis leticia. riſus exteri
or diſſolutio inepta. Riſus error reputari debȝ quia latentẽ dolorẽ
admixtũ habet ⁊ in fine affligit. Iuxta illud ꝓuerbioꝝ. xiiij. Riſus
dolore miſcebit̃. ⁊ extrema gaudij luct⁹ occupat. Et iacobi. iiij. Ri
ſus veſter in luctũ vertet̃ ⁊ gaudiũ in merorẽ. Vñ luce. vj. dicit̃. Ve
vobis qui ridetis nũc q꞉ lugebitis et flebitis. Gaudiũ decipit q꞉ ci
to deficit. Vñ iob. xx. Laus impioꝝ breuis ẽ ⁊ gaudiũ hypocrite ad
inſtar pũcti. Et iob. xxj. de talibus dicit̃. Tenẽt tympanũ ⁊ cytharã
et gaudẽt ad ſonitũ organi. ducũt in bonis dies ſuos et in pũcto ad
inferna deſcendũt. ¶ Circa hãc materiã ſcȝ carnalis ⁊ ſecularis vo
luptatis notãde ſunt ipſius plures praue ꝯditiones. ꝓpter q̄s meri
to abijciẽda ⁊ deſpiciẽda ẽ. ¶ Prima praua ꝯditio ipſius carnalis
voluptatis ẽ. q꞉ nociua ẽ ipſi corꝑi. Vñ criſo. Nihil ita nociuũ ẽ et
inimicũ corꝑi vt voluptas. Nihil enĩ ita corpus reſcindit et ſuffo
dit. i. corrũpit. eo ꝙ ex forti fit debile ex ſano egrotuȝ. ex agili graue
ex formoſo deforme. ex iuuene veteroſũ. Et primũ q̄dẽ voluptas pe
des punit. q̄ portauerũt nos ad ꝑnicioſa illa ꝯuiuia. deinde man⁹
que miniſtrãt vẽtri ligat. q꞉ talia ⁊ tãta attulerũt cibaria. Seneca.
Pōt noſtra ꝓuidẽtia longiorẽ prorogare huic corpuſculo morã. ſi vo
luptates q̄bus maior ꝑs perit poterimus cohercere. Vñ ⁊ oracius.
Sperne voluptates. nocet empta dolore voluptas. ¶ Scḋa quia
occidit aīaȝ. Vñ ap̄ſ. Si ſcḋm carnẽ vixeritis moriemini. Itẽ ad
thimo. v. Vidua viuẽs in delicijs mortua ẽ. Hec vidua ſignat aīaȝ
peccatricẽ. que xp̄ȝ maritũ ꝑ voluptates carnis ꝑdidit. Bernard⁹.
Fuge voluptatẽ q꞉ mors ſecus introitũ voluptatis poſita ẽ. Hiero
nimus. Qui luxuriat̃ viuẽs mortuus ẽ. Et amos. vj. Ve vobis q̄

opulēti eſtis in ſyon. qui dormitis in lectis eburneis ⁊ laſciuitis in ſtratis vr̄is. Plato q̄ȝ philoſoph⁹ dicebat. Nullā capitaliorē peſtē a natura datā q̄ȝ voluptatē. qua homīes capiūt͂ vt piſces. Legit͂ in policratico li. iiij. ca. iij. etiaȝ q͂ iulius ceſar aiebat. In bello corpa hominū gladijs. in pace voluptatib⁹ vulnerari. ¶ Tercio veritatē intelligere nō pmittit. Vn̄ hieronimus. Nihil adeo obruit intellectū vel intelligētiā. vt cōmeſſatio ⁊ ebrietas. Idē. Pinguis venter nihil tenue. nihil celeſte cogitare pōt. Et iō d̄r oſee. iiij. Fornicatō ⁊ ebrietas auferūt cor. Et eiuſdē. iij. O viri q̄ȝ pualet vinū his qui bibūt illud. ſeducit eni mentē ſcȝ ne ꝯgnoſcat v͂itatē. Dyogenes q̄ȝ philoſoph⁹ dixit neminē poſſe ſapiētie operā dare. ſi mēſe abūdantiā cogitauerit. ¶ Quarto voluptas carnal' inducit ſup hoīeȝ in q̄ eſt odiū dei. Vn̄ apl's dicit. Qui in carne ſunt deo placere non pn̄t. Vn̄ hieronimus ſup illud pſal'. Odiſti obſeruātes vanitates ſuperuacue. Illos diligit dn̄s qui dilectionis eius ſuauitatē mundanis ⁊ carnalib⁹ delectatiōib⁹ ptulerūt. Illos odit vero. q̄ amore ei⁹ amorē ſeculi ptulerūt. Illos odit qui iſtā tm̄mō vitā pn̄tē amāt ⁊ celeſtia ꝯtemnūt. ſperātes inaniter in pſpitate ſeculi ſeducēte. ¶ Quīto carnal' voluptas hoīeȝ in q̄ ē aridū ⁊ ſterilē oīs ſpūalis boni efficit. Vn̄ d̄r in euāgelio. Niſi granū frumēti cadēs in t͂ra mortuū fuerit ipſuȝ ſolū manet. Hoc ē. niſi is q̄ ſpūalis eſſe deſiderat ꝯcupiſcētijs carnalibus moriatur. ⁊ renūciet copioſum fructū ſpiritualiū bonorū non referet. ſȝ manet ſicut concha ſine nucleo. ⁊ lampas ſine oleo ficus vacua arbor inutilis. Sed heu iam impletū eſſe videt͂ q̄d paulus olim predixit. In nouiſſimis diebus inſtabunt tp̄a periculoſa erunt homines ſeipſos amantes voluptatū amatores. Omnes eni amplectimur ea que cōmodoſa ⁊ delectabilia ſunt carni. et dura et aſpera refugimus. Tu vero chariſſime ſtude iuxta regulam tuā carnem edomare abſtinentia cibi ⁊ potus q̄ȝtum valitudo permittit. vt poſſis verus eſſe monachus. Unde abbas machari⁹ dixit. Quicūq; ſemetipm̄ neceſſitatib⁹ ſubiecerit atq; coegerit ipe monachus eſt. Et ſcd̄m ſentētiā beati euſebij. Verus religioſus debet eſſe neglector quietis appetitor laboris. fugax voluptatis patiēs abiectio

nis impatiens honoris. pauper in pecunia. diues in conſcientia.

¶ Sexto voluptas carnalis facit hominē in quo eſt amittere gaudia eterna. Unde gregorius. O miſer et inſanus ille imo plus q̄ȝ beſtia reputandus qui ꝓpter momentaneam carnis delectationem. gaudia relinquit eterna. ⁊ perpetue gehenne flāmis ſe mancipare laborat. Nam ſcd̓m ſententiam eiuſdem. Preſentia gaudia ſequūt perpetua lamēta. Quia difficile imo impoſſibile eſt ſicut dicit hieronimus vt p̄ſentibus quis et futuris fruatur bonis. vt de delicijs ad delicias tranſeat. vt in terra ⁊ in celo appareat glorioſus. Queȝ enim legimus a ſecularibus ⁊ carnalibus delicijs. ad eternas delicias demigraſſe. Inter aſperitatem vite ⁊ delicias. euāgelicus ſermo diſtinguit. dum lazarum beatificat in ſinu abrahe. ⁊ diuitem ſepelit in inferno.

¶ Septimo voluptas hominē in quo eſt ducit ad mortem infinibilem inferni. Frequenter etiam dum dulcior ⁊ iocūdior eſt hominū vita ſua. tunc ſeparat amara mors. Unde dicit iob. Ducunt in bonis dies ſuos. ⁊ in puncto ad inferna deſcendunt. Sit igitur nobis auſteritas vite ſolacio. que viuentes deo acceptos facit ⁊ ſecuriſſimos moriētes. Pauci delicioſi ⁊ diuites moriuntur. qui ī exitu huius vite non deſiderent fuiſſe pauperrimi. Contra animā que ſe ad mundanas ſiue carnales voluptates effundit. dominus grauiter excandeſcit ſui iudicij executoribus dicens. Quātū exaltauit ſe ⁊ in delicijs fuit. tantū date ei tormenta ⁊ luctus. Oīn ſcd̓m magnitudinē ⁊ multitudinē deliciaꝝ in mundo. erit magnitudo et multitudo penaꝝ in inferno. Vn̄ grego. Vn̄ caro ad tp̄us ſuauit viuit. inde ſp̄us in eternū cruciat̄. ⁊ q̄ plus caro puniť ꝑ pn̄iam in hac vita. tāto plus aīa gaudebit in futura. Idē dicit etiā aug⁹. Sp̄us deficit vbi caro requieſcit vt enī caro mollibus. ita ſp̄us duris ⁊ aſperis nutriť. Deberēt amatores ſeculariū ⁊ carnaliū deliciaꝝ ⁊ qui harū dulcedine illiciūť attēdere. q ī voluptatib⁹ carnis p̄terit cito qd̓ delectat. ⁊ ꝑmanet ſine fine qd̓ cruciat.

¶ Octauo voluptas ē accumulatiua doloris ⁊ diſplicētie. q̄ p⁹ voluptatē ſꝑ ſequiť penitudo Vn̄ valerius maximus li. iiij. ca. iij. dicit. Scitū ē ⁊ ſcitu dignū ariſtotilis q̄ voluptatū inicia obliuioni mādata aſſeruit ⁊ ſolus exit⁹

recordandos quia omnis voluptatis finis penitentia eſt. Hoc pru denter aiaduertit dyogenes philoſophus ille famoſus a q̄ hays ſolennis meretrix de chorinto cētū talēta petijt p vno ꝯcubitu. At ille in celū ſuſpiciēs ait. Nō emo tāti penitere qd̄ tn̄ neceſſariū foret ſi tua fruerer voluptate. Ad ꝯfirmationē etiā hui⁹ fingit ouidi⁹ methamorfoſeos li.x. q̄ ꝟgo quedā noie mirra. patris deſiderauit inceſtū. ⁊ deſiderādo impetrauit adiuuāte meretrice. Tandē cū eſſet ꝑceptū fugatā a patre. et in tantā triſticiā incidit q̄ fletu ſuſpirijs et gemitibus alterata. cōuerſa ē in arborē. que adhuc guttas amariſſimas quaſi lacrimas d̄ ſe fundit in ſignū q̄ voluptatē illicitā carnis ſequit̄ ꝑpetuus dolor aīe in inferno. vbi ē fletus ⁊ ſtridor dentium. Boecius q̄ȝ.iij. de ꝯſo. ꝓſa. vij. dicit. Quid d̄ corꝑalib⁹ loquar. q̄r appetētia plena ē anxietate. ſacietas ꝟo pnīa. Et īfra metro ſequēte cōparat voluptatē api. que eodē loco primo fūdit mel ſedēdo. et infigit aculeū recedēdo. Patȝ ergo q̄ naturalit̄ poſt voluptatē ſeq̄tur penitudo. ¶ Nono voluptas ē obfuſcatiua decoris ⁊ fame. Exemplū habem⁹ in ſalomone. qui q̄r femora ſua incuruauit mulieribus. iō poſuit maculā in gloriā ſuā. i. in fama. Vn̄ valeri⁹ maxim⁹ in ep̄la ad rufinū. Sol hoīm ſalomon. ſapiētie dn̄i ſingulare domiciliū. lucē aīe ſue gloriā fame ſue feminaꝝ facinore amiſit. Hec macula ſcȝ peccati luxurie maior ē in religioſis q̄ȝ in ſecularib⁹. ſicut macula eſſet intollerabilis in facie ſiue in oculo que parū grauaret in alio mēbro. Religioſi aūt ſunt vt facies ſiue oculus in ſpōſa xp̄i. id eſt in eccleſia. ꝑpterea vt dicit ſctūs hiero. ſancta paula apd̄ ſanctimoniales quas regebat. pctm̄ qd̄ inter ſeculi hoīes vl' leue putabatur vel nihil. hoc in monaſterijs grauiſſimū dicebat eſſe delictum. Et iſtud ꝓbat̄ ꝑ hoc q̄ deus legit̄ ita grauiter puniſſe peccata illa que in clauſtris ſunt cōmiſſa. ¶ Primū clauſtꝝ fuit in celo in q̄ ipē deus abbas fuit. in quo qui ſeipſos in cogitatiōib⁹ ſuis exaltauerūt ambiētes gloriā ⁊ abſq̄ ſpe venie dannati ſunt in inferno. Et hō qui vult alijs ꝓferri collega eius eſt qui dicit. Ponā ſedē meam in aquilone ſimilis ero altiſſimo. Et nos chariſſimi exemplo hui⁹ caueamus attactū ſuperbie. que bonoꝝ omniū eſt inimica. totius pul

chritudinis et virtutis vermis et tinea. Ecce ſtella iſta matutina lucifer qui mane oriebatur. qui p̄ nimio claritatis ſue ſplēdore oīm intuentiū in ſe oculos cōuertebat. in faculā repente cōuerſa ſulphuream tenebris abyſſi inmergit. ¶ Secundū clauſtruz fuit in terreſtri paradiſo inquo qui inobediētes fuerūt d̄ paradiſo expulſi ſunt et morti cū tota ſua ſucceſſione damnati. ¶ Terciū clauſtrū fuit in principio eccleſie. in quo beatus petrus abbas fuit. In quo qui ꝓprietarij eſſe voluerunt. morte ſubitanea perierunt. ¶ Decimo carnalis voluptas mutat hominē in beſtiā. Ecce q̄z magnū peccatuz eſt qd̄ de homine facit non hominē ⁊ hoc facit peccatū luxurie. Vn̄ hieronimus. Fugite luxuriā. naz ſicut virginitas hominē equat angelis imo plus eū facit q̄z angelū. ita luxuria hominē plus q̄z beſtificat. ⁊ vt ita dicam multo peius beſtia eū efficit. Specialiter tamē luxuria mutat hominē in porcum. Vnde criſoſto. Porci ſunt qui vitam ſuam cenoſe libidini ⁊ voluptatibus ſeculi mancipauerūt. De hoc etiā ſic ſcribit philoſophorū princeps ariſto. ad allexandrū magnū ita dicēs. O clemens imperator noli te inclinare ad coitū mulierū. quia coitus eſt quedā ꝓprietas porcoꝝ. Que ergo tibi gloria ſi exerceas viciū irrationabiliū beſtiaꝝ ⁊ actus brutoꝝ. Auguſtin⁹. Regnat carnalis cupiditas. vbi nō eſt dei caritas. Minuetur aūt cupiditas caritate creſcente. Hec auguſ. in encheridion. ¶ Vndecimo ⁊ vltimo voluptas carnał ſpoliat hominē in q̄ eſt oībus bonis et virtutibus. Vnde grego. in moralibus. Quelibet alia fuerint bona opera. ſi luxurie ſcelus non abluitur īmenſitate hui⁹ criminis obruunt. quia nil dn̄o gratum fit luxuria maculatū. Item gregorius. Nulla ſūt cetera ſi occulta. iudicis oculis caſtitatis teſtimonio nō approbantur. Et hieronimus de eodē. Quacūq3 virtute polleas quibuſcūq3 virtutib⁹ niteas. ſi cingulo caritatis careas omnia p̄ terram trahes. Ve ergo illis qui quotidie in dei ſeruicio ſe mortificāt ⁊ nil inde mercedis in vita eterna conſequent. quia ſacrificiū eoꝝ ⁊ ſeruiciū immūdicia luxurie pollutū fuit. Hec luxuria ē ſingulariſſima filia pricipis inferni ſcz luciferi ⁊ nobiliſſima. Vn̄ numeri. xxv. dicitur q̄ phinees virum iſrahelitem fornicantē cum filia nobiliſſi

mi principis madianitaꝝ ſimul cū ipſa interfecit. Princeps lucifer
ſeptē habet filias que ſunt ſeptē vicia capitalia. ſcꝫ ſuꝑbia auaricia
luxuria ira gula inuidia accidia. has tradidit peccatoribus in cōiu
gium vnus habet vnā alius duas alius omnes. Quanto autē plu
res aliquis habuerit. tāto plus habebit ꝺ hereditate diaboli. id eſt
de penis inferni. Vnde beatus grego. li. xiiij. moral. pertractans il
lud geneſis. Pluit dn̄s ſuper ſodomā ⁊ gomorrā ſulphur ⁊ ignem ſic
dicit. Quid in ſulphure. niſi fetor carnis. Et quid per ignē niſi ar
dor deſiderij carnalis exprimitur. Cum ergo habitantiū ſodomis
vl' gomorra carnis ſcelera decreuiſſet dn̄s punire. in ipā qualitate
vltionis notauit maculā criminis. Sulphur quippe fetorem habꝫ
ignis ardorem. Quia itaqꝫ ad peruerſa deſideria ex carnis fetore ar
ſerant. dignum fuit vt ſimul ſulphure ⁊ igne perirēt. quatinus ex iu
ſta pena diſcerent ex īiuſto deſiderio quid feciſſent. Nam per que
quis peccat in hoc mūdo per hec punietur ⁊ in inferno. Jlle quoqꝫ
diſcipulus qui allegatur in illo vtiliſſimo libro qui horologiū eter
ne ſapientie intitulatur vidit in viſione ſua ꝙ luxurioſi. ⁊ qui in de
licijs carnem ſuam enutrierāt ⁊ in obſtinatione ſua perdurauerūt.
in inferno a ſerpentibus deuorabant̄ ⁊ a bufonibus. ignitis aculeis
vſqꝫ ad viſcera torquebant̄. Qui carnali amore dediti fuerant vtri
uſqꝫ ſexus ꝓ libidinoſis oſculis quibus ſe inebriauerūt cōmanduca
bant linguas ſuas p̄ dolore ⁊ terraꝫ infernalē ex nimia pena morde
bant. Sed ⁊ ſocias in culpa ſocias habuerūt in pena cū quibus in
foueis metallis bulientibus plenis balniebant̄ ⁊ exilire cupientes
abſqꝫ miſericordia a demonibus repingebant̄.

Explicit ſpeculum penitentie.

¶ Jncipit ſpeculum agonizantis peccatoris.

HEu heu ⁊ pluſq̄ȝ heu me miſeꝝ ⁊ infelicem peccato
rem. qui tot in anguſtijs ⁊ calamitatibus corporis ⁊
ſpūs me ſolum reperio ⁊ omni humano ſuffragio de
ſtitutum. Nec eſt vlla creatura ſub ſole a qua audiā

aut credam doloꝝ meoꝝ qualecūq̧ ſperare releuamen. attenta cala
mitate quam inpreſentiaꝝ ꝑpetior. Parētes ſiquidem ⁊ amici mei
carnales quibus maxime confidebam idem ipſi per quandā fictaȝ
et occultam traditionis ſpeciē in vanitatibus et ludis ineptis me
deduxerunt et induxerūt in locum horroris et laqueum mortis que
me nūc obſidet et inuadit. ß nec me ꝓuidere docuerūt pn̄tes horren
das miſerias. q̄bus heu nūc totus īuoluor tā corpe q̄ȝ aīa. Inſup et
in p̄dictum laqueum mortis cum eiſdem cognatis dietim labebar
nec attēdebā. Ve ve mihi miſero pctōri ꝙ dū plena incolumitate
fruebar. has terribiles anguſtias ⁊ intollerabiles cruciatus non p̄
cogitaui. qui oī mortali creature p̄ſertim hoī peccatori ineuitabilit̄
eueniunt dū mors in foribus eſt agonizat veluti heu modo patent̄
experior. Vtiq̧ hec merito p̄cogitaſſe debuerā. niſi mundus et dia
bolus cordis oculū erroꝝ tenebris obfuſcaſſent. īmo verius ꝓrſus
excecaſſent. Siq̄dē dū adhuc ſanus eſſem et ī ꝓſperis mūdi tot⁹ ef
florerē mortē ſꝑ metuebā et vix abſq̧ horrore mortis mentionē au
dire poterā. ß nec quēpiā morientē videre poterā aut imaginare ſi
ne dolore et tremore cordis. Sed heu nūc quaſi ꝓditorie īuador et
circūuallor a morte nec vllū vſq̧quaq̧ patet diffugiū. q̄nimmo tot
miſerijs vndiq̧ circūuallatus ſūȝ. ꝙ p̄ter eas nil aliud cogitare poſ
ſum aut alijs intendere. Nihilominus ſalubre nimis mihi foret ⁊
oportunum ſaluti anīe mee vacare quam timeo poſt breue tempo
ris interuallum ad infernalem deſcenſurā manſionem. cuius hor
rendā memoriā ſaltē vnius hore morula nūq̄ȝ hucuſq̧ ī mente ha
bui putās me tempeſtiue ſatis id facturū dū mors adeſſet finemq̧
vite ꝓpinq̄re ꝑſpicerē. Sȝ ecce me grauit̄ erraſſe euidēter ꝑpendo.
cernēs me doloꝛib⁹ pauore ⁊ angorib⁹ ita circūſeptū ꝙ ad ſalutaria
queq̧ intēdere mihi nō vacat aut delectat. q̄nimo luce clarior expe
rior ꝙ poſt ludū amiſſum nil reſtat q̄ȝ vt ve dēt. Heu me miſerū et
infelicē ꝙ p̄cioſum tp̄s ob anīe ſalutē ꝓcurandā mihi diuinitus col
latū. tā inepte tā vane tā inutilit̄ expēdi. et ad vanitates cunctaq̧
ſaluti mee nociua eodē quotidie abuſus ſum. dei ſancteq̧ matris ec
cleſie p̄cepta et monita ꝓrſus paruipendēs atq̧ pro nihilo ducens

vota frangens penitentiā refugiens ꝓmiſſa ſoluere nō curans et
oīa vetita ꝑpetrās. Quāobrē ab imortali verme ꝓprie ꝯſcientie tā
acriter int⁹ corrodor ⁊ cōmanducor ꝙ dolor ille oī dolore ſeuior ſua
acerbitate ſufficiēs eēt aīaꝫ a corꝑe ſano violēt auellere. ſ ⁊ ꝑ pauo
re coꝝ que ꝑditi. aīa adhuc ī corꝑe remanere geſtit. ſ fruſtra ſpe ſua
neceſſario xp̄m deſerere cōpellit. Heu heu q̄ꝫtū a via ſalutari que
ducit ad vitā aberraui quā q̄ꝫ nimis anguſtā fore ꝯſidero. latā autē
⁊ ſpacioſam a multis frequētatā que ad interitū tēdit ⁊ in baratrū
damnatiōis ꝑcipitat hucuſqꝫ ſum ſecutus. Vtinā darēt mihi ſaltē
vnica dies tp̄is hoīm qui illud vane ꝯſumūt ⁊ inutilit. deꝑdunt enī
ꝓculdubio mora ſemota corde puro ⁊ ꝯſciētia non ficta de ꝑteritis
delictis veracit penitere. ⁊ iteꝝ penitēda nō cōmittere. Sꝫ videor
mihi taliter ad hec ab aliis rn̄deri. Q̄ ſicut ad regimē domus ſol⁹
denarius argēteus paꝝ ꝯferret ei. qui cū mille aureis illā regere nō
potuit pariformiter paꝝ ad ſalutē ꝓcurādū mihi ꝓdeſſet vnica di
es pnīe. qui in centū milibus nihil vnq̄ꝫ boni feci. imo malū oī mo
mēto ꝑpetraui. Preterea dolēter experior et aīaduerto ꝙ hoī impeni
tenti ſuāqꝫ vitā nullatenus emēdare curāti. feſtina mors ſummū ē
remediū ⁊ ſalubris medicina. Cui enim breuior vita eſt minus de
teriorat. ⁊ pauciora ſibi cumulat delicta. Maledicant itaqꝫ falſe de
licie ꝯuerſatio feda. inepta ſolacia. que q̄ꝫuis exiguo temꝑe duraue
rint. eterna tamē mihi ingerēt tormenta et ſine fine duratura. Ma
gna ſtoliditas eſt vt viā longiturā quis cōcupiſcat. ſi illā in dei ſer
uicio indeſinēter nō expēdat. Heu q̄ꝫ negligēter iſta ꝑuidi ꝑteritis
diebus cū ad honores amores ⁊ fauores mundanos tā ardēter aſpi
rarē. qui me nūc in has horrēdas anguſtias et cruciatus inſtar ceci
deduxerūt. Maledicta ſit hora illa q̄ in hāc lucē ꝓdij dū ꝓpter intē
ſum ⁊ exceſſiuū mūdialiū amorē corpus meū in cibū ignis ⁊ fauillā
eterne incēdij ſic delicate nutriui. Deū qui me creauit et perditū re
demit perdidi. vitā illā beatā que fine non claudit. defectu caret in
uidiam neſcit amiſi. Feliciqꝫ omniū ſupernoꝝ ciuiū ſocietate ꝑpe
tuo ſum priuatus. vbi verus amor et perfecta merita et gaudia ſin
guloꝝ facit cōmunia vniuerſorū. Nec immerito vt clare perſpicio

tot bonis deſtitutus ſum qm̄quidē ſi breue ⁊ exiguū vite mee tēpus
in dei ſeruicio ꝯſumpſiſſem infallibiliter ⁊ abſq; vlla ambiguitate
ꝯſciētie ſecuritatē ⁊ aīe ſalutē in pn̄ti euo accepiſſem. ⁊ in futuro vi
tā eternā ⁊ gloriā ſine fine poſſediſſem Sꝫ nūc ꝓch dolor ingredior
locū tormētoꝝ terribiliū ⁊ eternaliū penarum ⁊ paulatim deſinūt
omniū mēbroꝝ meoꝝ officia. cūcteq; vires tā aīe q̄ȝ corpis langue
ſcūt. In primis lingua mea palato adherēs. loquele vſuȝ mihi adi
mit. q̄ȝobrē dolores ⁊ anguſtias cordis explicare nō ꝑmittor. Oculi
gyrant ⁊ rotāt in orbē vel turgeſcūt inflantq; p̄ dolore ob cuiꝰ vehe
mētiā nequeūt lacrimari. facies palleſcit. color īmutat̄ ⁊ glauceſcit
naſus ꝯſtipat̄ ac tugeſcit. os grauiter olet et exareſcit. dentes nigre
ſcūt eorūq; iūctura ſe diſſoluit. Labia crepant findunt̄ et ſpumant
guttur rauceſcit. nerui qui in ꝓximo rūpendi ſunt vidēdos ſe mon
ſtrant pectus aridū ſe ſubleuat. vt cordi locū tribuat qđ ad crepan
dū feſtinat. Miſera q̊ȝ caro ꝑ oēs meatus ſudat fetet ſeq; ꝯſtringit.
Heu q̄ȝ intollerabiles ꝑ ſingula corpis membra ſuſtineo cruciatus
nā vēter vacuus ⁊ attenuatus dorſo fere ſe ſociat. Oēs corpis coſte
et oſſa ita vt numerari cōmode poſſent oculis intuētiū ſe manife
ſtant. ſanguis aufugit vene ſe occultāt. crines defluūt ignis natura
lis algeſcit. deficit ſenſus. vita declinat. O me infelicē cur ī hoc ſpe
culo me iugit̄ nō inſpexi. ⁊ mortis amaritudinē non p̄cogitaui. ⁊ p̄
ſertim terribiles anguſtias que morituros p̄eunt ⁊ ſubſequunt̄. qui
bus iā circūſeptus nullā requiē aut pauſam reꝑio. quocūq; me ver
tero ſiue in longū extenſus ſiue in globū collectus. ſiue ſupinꝰ iaceā
ſiue reſupinus recūbem. quinīmo ex oī ꝑte corpus paulatim defici
ens velut eſca vermiū horrēdū ex ſe gignit putorem. quē egoipſe vt
cunq; vix ſufficio tolerare. Preter hec corpis mala que enumeraui
ipſa etiā aīa ineſtimabiles tolerat anguſtias. euidēter ꝯſiderans p̄
terita oblectamenta atq; delicias. dicta. verba. facta ⁊ oꝑa. ſingulaſ
q; cordis cogitationes ⁊ voluptates tā ſubito ⁊ celeriter euanuiſſe.
vix vniꝰ noctis ſomno equiparādos fore reſpectu eternitatis. Im
ſuꝑ ⁊ cūcta oꝑa ſua aīaduertit iniuſta eſſe ⁊ vicioſa. quapropter ab
eoꝝ p̄ſentia aufugere ſatagit ſꝫ ab eis tale recipit reſponſum. Tua

inquiūt opera ſumus. tuiqꝫ partus quos genuiſti. Idcirco te relin
quere non debemus. ſed vſqꝫ ad preſentiam equiſſimi iudicis comi
tabimur. te grauiter accuſaturi. eo q̄ nemine impellēte aut inſtigā
te teipſam pluries tēptaſti ⁊ in p̄cipitia multa ſpōte corruiſti. Re
feremus. p̄terea vniuerſas circūſtantias ⁊ cauſas locoꝝ. tēpoꝝ. pſo
naꝝ. in q̄bus diuina mādata ꝯtemnēs violaſti. Q̄d qꝫ ſctis inſpira
tionib⁹. plerūqꝫ tibi celitus immiſſis obtēperare rēnuens. eaſdem
potius impudēter a te fugaſti. Ve mihi miſero ⁊ infelici pctōri cui
ex omni parte intus et foris multiplicant̄ mala. creſcit afflictio ſed
nō immerito vtpote qui cōtra dictamen equitatis ⁊ iuſticie. cōtra
remorſum ⁊ vermiculū conſcientie in baratrū damnatiōis meip̄m
p̄cipitaui. ⁊ q̄ꝫtū in me fuit ſpūi ſctō bella intuli. diuīe gratie ingra
tus extiti. noticie lumē extinxi. Angelo ſctō qui mihi in cuſtodiā et
directorē deputatus fuerat inobediēter reſtiti. Monita q̄ꝫ et corre
ptiones iuſtoꝝ qui a via nequicie me trahere. ⁊ ad ſalutaria dirige
re conabant̄ audire cōtempſi. Prochdolor quanto ſtudioſius hos
acerbiſſimos cordis dolores obliuiſci et effugere deſidero. tanto at
tentius obtutib⁹ meis ſemet obijciūt. Et vt ſingula notāter expli
cem mala que patior. vndiqꝫ ꝑ circuitū circūuallāt me angeli tene
braꝝ hoſtes implacabiles qui geſtib⁹ ſuis et clamoribus terribilib⁹
et inconditis mihi minant̄ vt deuorent. ac viuū abſorbeāt. Habēt
ſiquidē facies tā fedas ⁊ horribiles adeo q̄ ſolus coꝝ aſpectus ſuffi
ceret amentiā mihi p̄iter ⁊ deſꝑationē incutere. et animā a corpore
ſeꝑare. Ex altera deniqꝫ parte eminus aſtare ꝓſpicio cuſtodē mihi
deputatū angelū bonū meſtū et lugubrē. cui⁹ qm̄ ſuaſiōib⁹ ⁊ ꝯſilijs
ac monitis obtēperare ꝯtēpſi ad ſuccenſū meū lente ſe diſponit. q̄n
īmo a tartareis legionibus. q̄ꝝ dū ſoſpitate fruerer corporali bene
placitis deſeruiui. me iure deprehendi permittit et immaniter con
trectari atqꝫ diſcerpi. Eſurſum vero iudicem meum equiſſimū et
infallibilem inſpicio terribilem nimis ad inſtar furioſi cuiuſpiam
ac rapidi viri ſtantem. qui ex vultu ſuo iracundo minis et minaci
quem ſic aſpicere vniuerſas mundi penalitates exuperar patēter
oſtendit ingentem furorem quem ergo me miſerum concepit. Et

reuera tanto nunc mihi terribiliorem ſe monſtrat. quanto conuer
ſionem meā noxijs exceſſibus pauloante miſericordius expectabat
Ach q̄ȝ ſeueram omnibus mora ꝛ appellatione ſemotis a domino
preſtolor condemnationis ſententiam. qui ob mei conuerſionem ꝛ
emendationem tot mihi dies ꝛ horas miſericorditer indulſit. ſed cū
die in diem penitendi ꝓpoſitum ꝓtraherem nihil boni peregi. ſ; in
vicijs ꝓſus emarcui. Nunc ecce tantis me calamitatibus obſitū
comperio. ꝙ nec enumerare quidem ipſemet ſufficio. Sententiaȝ
quippe illam tam aſperam ſcio me ſuſtinere non poſſe. quā tamen
iuxta diuinū decretum preſtolari me oportet. Nec eſt remedium in
contrariū. Ad cuius quidem executionem ſententie tartareos illos
ſatellites ac lictores īmites et īmiſericordes preparatos cerno. qui
mihi manus prebent vt ad ollas ſulphureas eternaliter arſurū me
ſecum traducant. Preterea ſubtus me patentibus oculis ac lucide
contemplor loca infernalia et collegas tam terrificas. domūqȝ hor:
roris ꝛ importabilis fetoris. cuius ſunt tenebre tā denſe vt et mani
bus apte palpari ꝛ tractari valeāt. Ignis ſine flāma ac claritatis
ſplēdore. fetor oīm ſulphure ꝛ fumeo odore peſtilentior. dolor ad in
ſtar parturiētiū ꝛ abſqȝ ceſſatione vel pauſa qualicūqȝ. Rugitus ꝛ
clamores necnō ſuſpiria tā magni vigoris vt et lacrimādi auferant
memoriā pariter ꝛ deſideriuȝ. Penalitates et miſerie tā graues vt
per ſingula momenta fere hominem mori cogant qui tamen mori
non valet. mors quoqȝ in deſiderio eſt ꝛ venire cōtemnit. Illuc ob
intollerabiles cruciatus audio pleroſqȝ deū blaſphemātes deieran
tes ac maledicentes. Ibi quoqȝ patenter conſpicio vnumquenqȝ
damnatum odire ſuum proximū velut hoſtem capitalem eiqȝ male
dicere. mala imprecari ꝛ abſqȝ cauſa moleſtare. ꝛ idcirco ꝺ die in di
em noui ſibi inferūtur cruciatus. Illuc inſuper plane cognoſco eos
qui mecū pauloante deliquerūt et dn̄ica mādata violauerunt ſciēt
expectātes vt quē pridē habuerūt ꝯſciū in delictis. iā ſecū habeant
ſodalē et ꝑticipē in penis et ſulphureis flāmis. Iacent illic miſeri
int aſpides ſerpētes ꝛ dracōes ꝛ ſiles beſtias virulētas. q̄ꝝ pre mul

dine non eſt numerus. Jbi deſideratur mors que cibus eſt ipſis im
mortalis. qui tñ moriunt̄ ſine morte ⁊ cruciāt̄ ſine fine. Heu q̄ꝫ hor
ribilis eſt illic manſio mihi meiqꝫ ſimilib⁹ ſceleratis deputata ac p̄
parata. cui⁹ etiā memoria ⁊ cruciatus p̄cogitatio in immēſuꝫ meos
augēt dolores. calamitates ⁊ miſerias. Pereat dies in qua nat⁹ ſum
Maledicta ſit hora qua de matris vtero in lucē hanc ꝓdij cū tātis
anguſtijs ⁊ merorib⁹ implicitū ꝺ hac vita migrare cōpellor. Heu
me infelicē cur talia ⁊ his ſimilia non p̄cogitaui vl' in aīo reuolui
dū plena corpis ſoſpitate gauderē. ⁊ penitēdi ſpaciū mihi fuerat be
nigne ꝯceſſum. Jā vtiqꝫ ſi hoc feciſſem tā ſecurus eſſem de eterna
felicitate captāda. q̄ꝫtū heu inp̄ſentiaꝝ indubitāter infernales cru
ciatus poſtmodum ſuſcepturus in ꝑpetuū duraturos. Maledicta
ſis infelix aīa mea que ad penales illas migrabis manſiones. vbi
quoqꝫ corpus q̄ꝺ tibi ſociū habuiſti in delicijs ſimul et ꝑtrahes in
interminabilib⁹ flāmis. O ſi poſſem explere cordis mei deſideriū
vellē certe ꝙ nūq̄ꝫ natus fuiſſem. Nec enī tantas calamitates iaꝫ
incurrerē. quas euadere nullatenus p̄ualeo. O rupes ardue ⁊ mon
tes excelſi cadite ſuꝑ me ⁊ colles cooperite me. ne vultū illum irati
cōtra me iudicis ſi fas ē aſpiciā. Inſuꝑ p̄cor occidite me vt penas
illas horrēdas non aſpiciā. quas mihi ꝑatas video ſurſum et deor
ſum antrorſum ⁊ retrorſum. dextrorſum quoqꝫ ⁊ ſiniſtrorſuꝫ. Siqui
dem tā graues ⁊ tā terribiles hee ſunt. vt ſi liceret ⁊ ꝑmitterer certe
in deſperationē caderē labiqꝫ in eā totis viribus optarē. Heu q̄ꝫ in
tollerabiles ingerūt mihi cruciatus carnales delicie. veſtes p̄cioſe.
necnō ſuꝑbia cordis ignominioſa ⁊ feda. Nō immerito carnē meā
putridā tam delicate nutrire et impinguare debui. que nō erat niſi
ſaccus ſtercoꝝ ac cibus vermiū nec nō immūdoꝝ ſpirituū. aīe autē
ſalutē poſtponere ac deſerere. que ſanctoꝝ angeloꝝ manib⁹ ⁊ btōꝝ
ſpirituū miniſterio ſuo et omniū reꝝ plaſmatori p̄ſentari debuerat
qui ſuo p̄cioſiſſimo eā ſanguine de ꝑtāte demonū redemit. mortem
quoqꝫ ꝓ eadē ſuſcipe nō dubitauit. O munde imo immūde nō ab
re te cogor exoſum habere. qui vt tibi cōplacerē iā illis diſplicio q̄
merito vltra omnē mūdi creaturā. aut q̄ꝺ credi pōt ſi eis obtempe

rare voluiſſem ꝓ certo me dilexiſſent. ⁊ nunc heu ꝓ tali miniſterio
eternos ſuſcipio ꝓ mercede cruciatus. Vos item alloquor parẽtes
⁊ affines. quos ꝑfecto ſi vt nunc ſic ⁊ tunc cognouiſſem. nunq̄ȝ vo
bis tantā fidentiā adhibuiſſem. nec veſtris ſuaſionibus ⁊ conſilijs
acquieuiſſem. quinĩmo creatori meo ac recreatori deſeruire et com
placere ſtuduiſſem qui ſuis ꝯtemptoribus tam terribilis ⁊ ſeuerus
exiſtere non dubitat. Sed nimis ſera eſt iſta querela. fruſtra quoqȝ
nimirū mouentur hi fletus ⁊ ſuſpiria ad nihilum ꝓfutura. cuȝ ſine
remedio in graui corporis et anime calamitate a p̄ſenti compellor
ſeculo migrare. ⁊ ad infernalia et tartarea loca eternalit̄ cruciādus
tranſire. vbi eſt fletus ⁊ ſtridor dentiū. pena ſine termino et acerbi
tas ſine meta. Vnū tamē ſuadeo ⁊ conſilium ſalubre vniuerſis qui
flebilem hanc audiere querimoniā ⁊ ſimilē forſitan p̄ſtolant̄ aduen
tum ꝓ nunc in teſtamētū trado. quatenus ꝑpetrata facinora om̄i
mora poſtpoſita deſerant que ſic hominē finaliter in tartara preci
pitant. ꝓpriam autem ꝯſcientiā veris penitentie lamentis ac con
tritione mundare ſtudeāt. ſalubrē viuendi viam arripiant. vt et in
ſumma melius q̄ȝ ego mori condiſcant. Nam felix quē faciunt alie
na pericula cautū. Boecius. Tempus ſiquidē p̄ſens ad inſtar vm
bre ſolaris breuiſſimū eſt. Nemo quoqȝ an etiā cras ſuperuiuere de
beat ſecurus eſſe poteſt. Nihilominus in hac temporis breuitate.
valet hō eterna ſibi gaudia ꝓmereri. aut certe eterna ſi velit ſuppli
cia ꝓcurare. que ante mūdi ꝯſtitutionē ambo iuxta meritoꝝ diuer
ſitatem cunctis ſunt viuentibus p̄parata. Quiſquis igitur ratiōis
capax q̄ȝtum ſaluti ſue congruere iudicauerit in hoc ſpeculo ſemet
aſſidue cō templet. Finem queſo bonū. cui nullū prefero donū. In
mundi rebus da mihi celſe deus.

Opus p̄ſens inſigne ⁊ admodū vtile impen
ſis Petri wagner Nůrenberge effigiatū feli
citer finit Anno ſalutis criſtiane milleſimo
quadringenteſimononageſimoquinto feria
quarta poſt conuerſionem ſancti pauli.

117 folia